

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

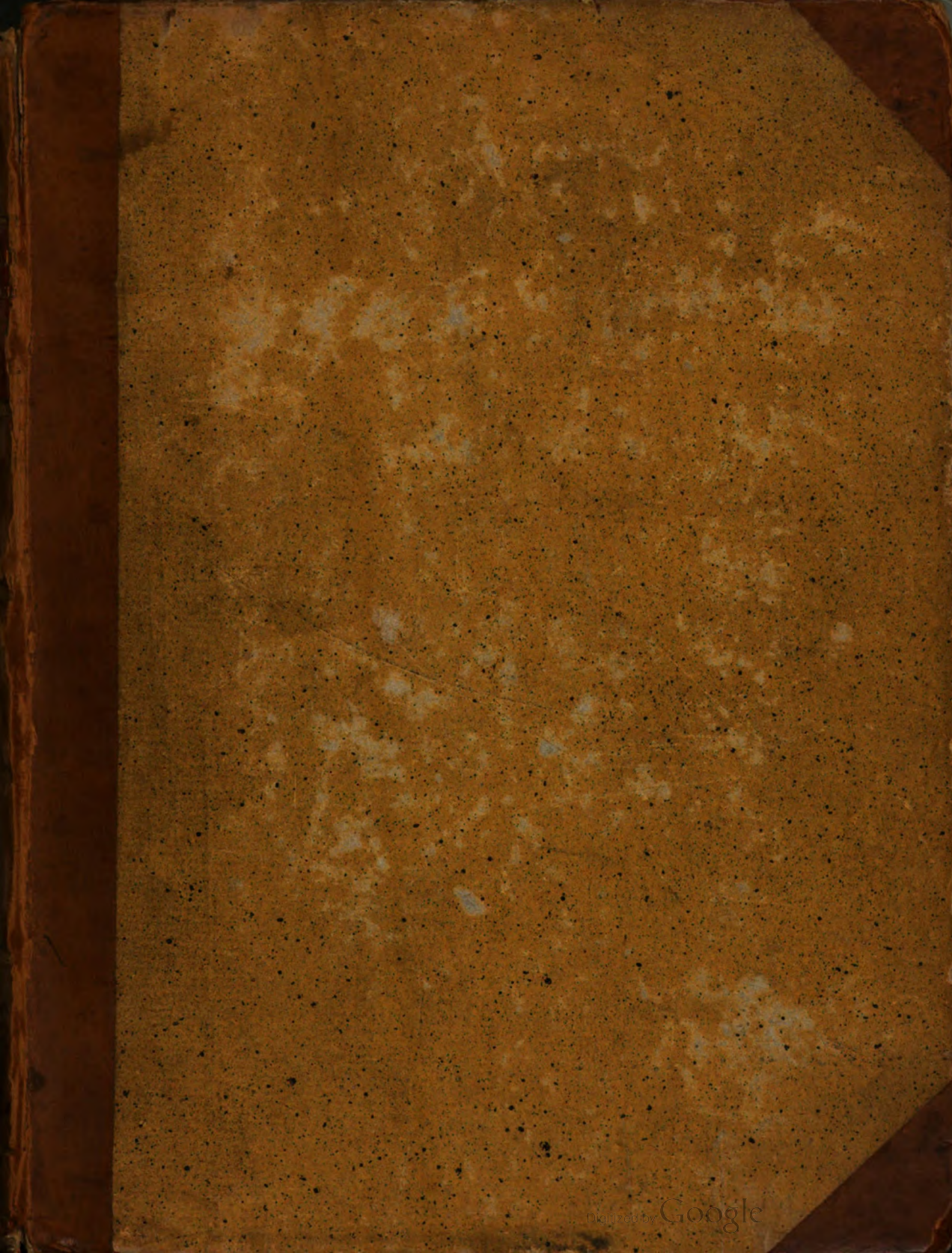
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~27~~ 13

063-2994

01 1235 0014 UB AMSTERDAM

V E R V Ó L G
D É R
RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHÉ
SPÉL-KONST,

Benévens eenige Naleefingen, tér verdédiginge,
bétere bevattinge én ophèlderinge veeler
taalkundige zaaken,

D O O R
E R N S T Z E Y D E L A A R.

T E A M S T E R D A M,

Bij STEVEN VAN ESVELDT, Boekverkooper in de
Kalverstraat, het derde huis van de Roomsche Kerk
de Papegaay 1772.

OPDRAGT
AAN DE GEZAAMENLIJKE
HEEREN BESTIËRDERS EN LÉDEN
VAN HET
GENOOTSCHAP

Onder de Spreuk':
KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREEGEN,
GEVESTIGD TE LEYDEN.

WÉL EDLE ZEER GELEERDE HEEREN!

Ik kon geene gepaster Meceenen vinden, aan wélken ik mijne Régelmaatige Néderduitsche Spélkonst tévens met dit Vervólg op bèt zélve, gevoeg'lijker konde opdraagen, dan aan UWél Eds. Sédert een' geruimen tijd bèt Gijlieden met lóv géarbeid aan dén opbouw' dér Néderduitsche Taal-én Dichtkunde. Eene reeks van uitgegeeven' Stukken strèkken hiervan tén spreekende bewijsen. De Néderduitsche Spraakkonst, thans bij Ulieden onderhanden, wórdt die ooit voor 't Algemeen gedrukt, zal dit in nóg klarer Daglicht stèllen.

*Heeft mijne SPÉLKONST bèt geluk gehad UWél Eds. in zoo vérre te bebaagen, dat men 'er in UWél Eds. Spraakkonst', hier-én-daar, gebruik van maakt, én men mij, éven daarom, tót een Lid van UWél Eds. prijs-
waer-*

O P D R A G T.

waerdig Genootſchap heeft gelieven aan te ſtellen, hebben dan niet verpligting tevens en dankbaarheid mij moeten aanſpooren, om dit VERVÓLG van mijn Wérk, eerbiedig aan UWél Eds. voeten neér te leggen?

Neemt hetzelfde in UWél Eds. beſcherminge! verdedigt het, zoo UWél Eds. het des waerdig achten, tegen de aanvallen van dén tijd; en vergun-mij, dat ik, terwijl ik dén loflijken groei en bloei van ons Genootſchap hartelijk wénſche, en mijsélve in UWél Eds. Vriendſchappe beveele, mij met eerbied noeme

WÉL EDLE ZEER GELEERDE HEEREN!

**UW Wél Eds, Ootmoedige Dienaar
én Kunstbroeder**

E R N S T Z E Y D E L A A R.

V O O R-

VOORRÉDE,

AAN DEN BESCHEIDEN

LEESER!

TOen' ik in den Jaare 1769 mijne *Nederduitsche Spélkonst* in hèt licht gav, beleed ik rondbórstig in de Voorréde, hoedanig ik mijzélve mistrouwde, tén opzigte mijner kundighéden; én verzógt daaróm, dat die geenén, die in staat waren mij mèt hunne aanmérkingen te ondersteunen én mijne mislagen mij, mèt bescheidenheid, onder hèt oog te brèngen, mij tén hoogften verpligten én mij aanspooren zouden om mijne kundighéden vélder uit te breiden.

Al voor de uitgaave van hèt Wérk hadd' ik de afgedrukte lóffe bladen aan eenen Vriend tér beoordeelingé gezonden. Deese Vriend had de beleefdheid om ze eenen anderen in handen te stèllen, die mij, nóg voor de uitgaave, schriftelijk én op eene zeer verpligtende wijze verzékerde: dat 'er geene bladzijde in mijn Wérk was, waaröp niet eene ménigte fouten te vinden waren. Zóódanig, dat hij naderhand, mèt smarte, bekènnen moest,

„ Een werk is nimmer goed

„ Waarin men niet dan feyl op feyl ontmoet.

De Leeser kan ligtelijk oordeelen hoe smaakelijk hèt mij vallen

len moest zulke getuigenissen van mijn Wérk te ontvāngen. — Na de uitgaave van hetzelfde zond ik dien verpligtenden Heer' een Exēmplaar tēn geschēnke! én verzógt hēm tévens, hij wilde de goedheid hebben, mij, noopens zijne te vooren reeds gemaakte aanmērkingen, van nader advis te dienen én dezēlven óp goede gronden bewijfē. 't Leed eenigen tijd eer die gevérge bewijfen kwamen. Zij kwamen évenwél op dēn 6den Januari 1770 én wierden mij als eene Nieuwjaarsgift aangebooden. En zéker! hēt was geen gering geschēnk; een Brieu van 24 bladzijden, kleine Lētrers, geslooten' Régels, én zonder Randen! ..Luister, Leeser! wēlk dēn aanhēf van dien Brieu' is.

„ Niet zonder reden zal UEd. zig zeer verwonderd hebben,
 „ dat dezelve tot nog toe op uwen geēerden van den 5 Sept.
 „ (1769) geen antwoord bekoomen heeft. Ligtelijk heeft
 „ UEd. dit reeds aan schandelijk verzuym en onverschoon-
 „ lijke lomtheid, of aan onvermogen, om iets ter bevestigin-
 „ ge van mijn voorgaande schrijven (dat dan niet anders dan
 „ verwaande snoeverij zoude geweest hebben) bij te brengen,
 „ of aan eenig ander slegt beginsel beginnen (a) toe te schrij-
 „ ven. Doch eene korte rekenschap van den verloopēn tijd,
 „ zal, hoop ik, verschooning voor mij verwerven.

„ Agt weeken ben ik door eene smertelijke bezoeking, eerst
 „ in de beenen en naderhand in de ingewanden, aan bed en
 „ kamer gebonden. Bezigheden van mijn Beroep hebben mij-
 „ ne uren van tusschenpoozingē rijkelijk gevorderd; en een
 Be-

(a) Zijn Ed. meent hier: *begonnen*, want *beginnen* deugt niet. Zie mijn VERVÓLO pag. 182.

„ Bevé, zo wel van mijne kragten als mijnen Geneesheer (b)
 „ om niet veel te leezen of te schrijven, is met den overigen
 „ tijd doorgegaan.

„ Thans, door des Heeren Goedheid geréd en bijna her-
 „ steld, onderneem ik te beproeven, of 't mij mogelijk zij,
 „ UEd: ingevolge deszelfs eys en verwagting, te doen zien:
 „ dat het getuygenis, dat ik tot dus verre van UEd. werk ge-
 „ geeven heb, bij mij op gronden steunt. ——— *Onbetwist-*
 „ *baare* ziet UEd. dat ik 'er voorbedagtelijk uytlaate; dewijl
 „ ik twijfele of men zulke gronden in opzigte der taalkunde
 „ konne bijbrengen; inzonderheyd voor de geenén die niet
 „ gewoon zijn de Regelen in eene Taale te vinden, maar ze
 „ 'er te maaken en (c) veranderen naar willekeur.

„ Herinner ik mij wat ik tot nu toe, ten opzigte van UEds
 „ Werk, zo in den brief aan den Heer J..... als aan UEd zelve ge-
 „ schreeven hebbe, zo zal het voornaamelijk hier op uytkoomen:
 „ dat het zelve UE. tot geen eer konde verstrèkken; dat UEd:
 „ geen regt denkbeeld van de Naamvallen heeft, noch van de tijd-
 „ voeging der Werkwoorden; ja dat UEd. over de Nederduytsche
 „ Taal, of een deel derzelve had geschreeven, zonder van haare
 „ weezenlijke gronden en deelen, of derzelve 't zaamenhang
 „ een vollédig begrip te hebben. Dit denk ik zal wel het voornaam-
 „ ste van mijn gezegde zijn; altans, dit beweezen hebbende,
 „ zal

(b) Zo wel van mijne kragten als mijnen .... lees als van mijnen. ——— Zie mijn *VERVÓLG* pag. 68.

(c) Maar ze 'er te maaken én veränderen. Drie mislagen in zoo kórt een besték!... Mijn Kritiek neeme niet kwalijk dat ik hém voor de derde maal naar mijn *VERVÓLG* wijse, pag. 67. én 68. waar hij vinden zal dat men schrijven moet: *TE maaken én TE veränderen.*

„ zal, wat ik 'er meer van gezegd heb, wel gewettigd worden.” —

Geev, nu, bidde ik u, acht, Leefer!

Pag. 3. Ontkënd de Vriend dat mijn Wérk aan dészélfs tijtel' van *Spélkonst*^s voldoet, omdat ik pag. 332. eenige Wérkwoorden daarönder begreepen hébb', die nógtans tót de *Erymologie* én niet tót de *Ortbographie* behooren.

Pag. 4. Ontkënd zijn Ed. hèt onderscheid van klank' tuschen afgewènd (ontwènd) én afgewénd (afgekeerd); Dat *cb* aan hèt begin dér woorden dén klank van *k* heeft; dat de *sch* als *s* klinkt, aan hèt einde dér woorden; Dat 'er eene stomme *g* zij. Gelijk ik leere pag. 28. 105. 109. 143. ——— Vénder spót hij zeer vernuftig mèt mijne schrappen óf accénten én ontkënd.

Pag. 5. Dat alles wat ik geschreeven hébb' op hèt gebruik dér bêste Schrijveren zoude steunen. Dat ik in de Voorrede zegge te verönderstellen, in mijne vraagen maar één persoon aan te spreken, én 'er in de antwoorden somtijds veelen voorkomen, door hèt zeggen van *wij* (*d*) ondertuschen, daar zijn Ed. overäl mijn Wérk verkleint, doethij mij de eer van te érkennen, dat mijn Antwoorder zig somtijds als een geleerd Schrijver aanstèld, zèggende: *Ik hoop mijnen Leeferen geen' oudienst te doen, &c.* Zijn Ed. kan niet begripen hoe mijn Antwoorder van *Leeferen* kan spreken daar hij immers niet *schrijft* maar *spreekt* ... ongetwijffeld behoorde ik, vólgens hém, *boorderen* geschreeven

(*d*) De uitdrukkingen *wij* én *ons*, wórdén in hèt énkelvouwd gewettigd. Zie Ampzing pag. 14.

ven te hebben!... Vervólgens pag. 6. én verder, maakt hij eenige aanmérkingen wégens hèt gebruik dér Baftaardwoorden én dér Naamvallen; wèlke aanmérkingen in dit *Vervól*g van mijn Wérk, gedeeltelijk gebillijkt, gedeeltelijk weérsprouken wórden.

Pag. 12. zègt zijn Ed. dat 'er veele dingen in mijn Wérk gevonden wórden die alléén fchijnen gefchreeven te zijn om een groot Boek te maaken; én dit bestaat daarin, dat ik, na eenige Aanhaalingen uit andere Schrijveren geboekt te hebben, dén Leefer dan nóg heenen wijfe naar die Wérken zélve. — De Schrijvers dér Bijdragen beftraften ELZEVIER, dat hij veel van élders ontleende, én daarvan geene aanwijfing deed. Mijn Kritiek befchuldigt mij dat ik bij mijne Aanhaalingen tèlkens mède van wien ik ze hebb'; én dus *benijdt bij mij mijne opréchtigheid*.

Wijders maakt zijn Ed. nóg eenige Aanmérkingen, van natuur' én gewigt, als de geenen die ik reeds aanvoerde, én fluit zijnen Brief mèt een' hartelijken Nieuwjaarswénfch.

Ondertuffchen moet ik rondúit belijden dat de Brief van deefen Heer' Kritiek' niet geheelénal zoo beufelágtig is, als de bovenvermède ftaltjes. 'Er zijn zékerlijk aanmérkingen in die goed zijn, én die wórden van mij érkènt; anderen, die geen fteek houden, naar vermogen, befcheiden, weérleidt, én de ongegrondheid daarvan aangetoond. Ook is de meérgemelde Brief de eerfte oorzaak van hèt VERVÓLG geweest, 'twèlk ik thans dér raalkundige waereld aanbiede. Ik liet een Exëmplaat van mijn Wérk mèt fchoon papier doorschieten én ging alles op nieuw na; veränderde de aangetoonde misflagen; ontdekte 'er zélve meér, die mijn' Kritiek ontfnappt waren; en ftelde alzo langfaamerhand te faamen hèt Wérk in gefchil.

♦♦

Nu

Nu zal de Leefser mogelijk vragen; Is er dan niet ook iemand geweest, die uwe verrigtingen heeft geprezen? ... Mijne eigenliefde noopt mij, tén minsten die vraag te opperen, tén einde aan dezélve genoegen te geeven. —

En waarlijk! een bescheiden Leefser zal hèt niet euvel opneemen dat iemand, die zoo openhartig is in hèt belijden zijner dwaalingen, ook iets tót heeling' dér ontvangene Letterwonden aanvoere. Weet dan Leefser! dat de Heeren Journalisten mijn Wérk gedagten én bekènd maakten.

Vooréerst de Schrijvers dér Nieuwe Vaderlandsche Letteroeffeningen in hèt 3de Deel No. 10.

Tén tweeden: de Boekzaal dér geleerde wasreld, gav een gantsch niet onvoordeelig getuigenis van hèt zélve. In hèt Stukje voor de maand Decémbre 1769.

Tén dèrden: in de *Bibliothèque des sciences, & des beaux Arts*, voor de maanden July, Aug. én Sept. 1769. wèrdt een oordeelkundig bericht van hèt zélve gegeeven, over wèlk bericht men in dit VERVOLG eenige aanmèrkingen vinden zal.

Tén vierden: In de Republiek dér Geleerden voor Jan. én Febr. 1770. vondt ik, tót mijn genoegen, eene gantsch zeer voordeelige aankondiging van mijn Wérk.

Maar hoe verbaasd stond ik én opgetoogen van verwondering', toen ik, in de Voorrede van dén Hoog Eerw: Heere Höfftede, voor de vertaalinge van Zimmermans Wérk, (a) een zeer löffelijk getuigenis van mijne Rég. Néderd. Spél.

(a) De Voortreffelijkheid des Christelijken Godsdienst, vergeleken met de Philosophie van Socrates. Voorrede pag. 46. 47.

Spélkonst vond! Hoe aangenaam was hèt mij, toen de Léden van hèt Leydsche Kunstgenootschap NUT VERMAAK, in de Voorréde van hun SCHATKAMER, mijner mèt lóv' gedagten!.. ja Leefer, ik moet bekennen dat de getuigenissen, door veele kundige én geleerde Mannen, wégens mijn Wérk, mij schriftelijk médegedeeld, zoo voordeelig zijn, dat ik al verscheiden maalen op hèt punt hébb' gestaan om mijne Brievenstukken te verliezen; maar een laag-denkend gevoelen van mijzélven heeft mij van deese natuur'lijke Wijsbegeerte te rugg' gehouden. — Ondertusschen heeft de Leefer kunnen zien, dat ik dienāangaande niet geheel onverschillig bén; voorāl wanneer men, (gelijk boven gezeid is,) roem érlaagt van Mannen die niet schroomen te laaken hèt geene hun mishaaft. Als dezulken prijsen, dan doen zij hèt mèt oordeel, én niet uit vleizugt.

Eenigen zullen mij mogelijk, mèt Hólberg, uit hoofde van deese mijne lóvtuitingen, toeduwen: „dat eigen lóv onāange-
 „ naam te hooren is, dat ze eene ijdelheid te kènnen geeft
 „ én hoofdzaaklijk een bewijs is van de middelmaatige ver-
 „ diensten dés geenen die zigzélven prijft. Dat iemand zig
 „ én de zijnen niet ongemeen opvijfelt, zonder agterdógt te ver-
 „ wèkken, dat 'er anderen aan mogten twijffelen; éven gelijk
 „ iemand, die zijn zeggen mèt eeden bevèstigt, schijnt te wil-
 „ len aanwijfen, dat zijne woorden én verzékeringen, alléén
 „ niet als toereikend kunnen aangezien wórden.” Dóch kun-
 „ dige én onbevooroordeelde ménschen, wier harsfens niet ave-
 „ réchts staan, zullen mij deese verbreiding' van eigen lóv gaerne
 „ vergeeven, nadat ik (éven gelijk Hólberg) in dén loop' van dit

geheele VERVÓLG én in deefe Voorrede, hebb' te kénnen ge-
 geeven, alles wat 'er tér verkleining' én veráchting' van mij-
 nen arbeid' geschreeven is. — Ik bèn, (ondanks mijn be-
 roep, waaraan de pedanterie doorgaans zoo naauw verbonden
 is) een verfoeier van alle verwaandheid, én achte die als eene
 ontluistering van weefenlijke verdiensten; maar ik weete ook
 én dit leert mij de Kristelijke Zédekunde, dat iemand zijne
 waare begaafdheden niet verduisteren nóch ontkennen mag;
 dat dit tót ontluistering' van hèt Opperweefen strékt, van wien
 hij deefe bekwaamheden ontving; én dat 'er veelal in dérgelijke
 ontkenningen, méerder eigen waans dan in eene rondbórstige
 belijdenis van waare verdiensten geleege is. — Kan iemand
 mij aantoonen én uit dén inhoud' van mijn Wérk, vergelee-
 ken mèt dit VERVÓLG op hètzelve, bewijsen: dat alle
 mijne gezègdens verwaande snórkerije zijn, dan zal ik open-
 lijk *amende honorable* doen; en oordeelt iemand, die al te kiesch
 van tong is, dat de goedkeuring zoo veeler Geleerde Mannen,
 mij niet al te wél verdient is toegezwaard: ik durv' mij nóg-
 tans vleien, dat zulke én dérgelijke Mannen (waarvan veelen
 mij in pérsoon onbekènd) zig, om mijnenwille, niet aan eene
 openbaare dwaaling' zullen hebben willen blootstellen. Te
 méer, wanneer ik durv' verzékeren, dat ik ze nooit om lóv-
 gebédeld, maar intégendeel verzógt hebb', mij, mijne misla-
 gen, ongevlèid, onder hèt oog te brèngen; tén einde mij zulks
 in 't vervólg tér vermeerdering' van kunde mogte strékken.

Men zal dus uit dit mijn VERVÓLG zien dat ik 'er mij wee-
 fenlijk op toegeleid hebbe, om mijne voorige mislagen te ver-
 helpen, én dat ik 'er eene eere in stèlle, dat ik, na een naauw-
 keur-

BESCHIEDEN LEESER! xiii

Keurig onderzoek, mijne gedagten hebb' verbeterd. — Men zal 'er uit zien, hoe ik, verre van de Aanmerkingen mijner Antagonisten, met verontwaardiging te verwerpen, dezelve met bescheidenheid getoetst, én mijne verdere naspooringen daarbij hebb' gevoegd; waardoor zékerlijk mijn Wérk régelmaatiger zal zijn, dan hèt te vooren is geweest. Dés vertrouw ik volkomen, dat verstandige Leefers mij hunne goedkeuring niet zullen weigeren.

De mislagen, die zékerlijk, hier-én-daar, ondanks alle zórgvuldigheid, zullen ingesloopen zijn, zullen, hoop' ik, verschooninge érlangen; térwijl ik vertrauwe dat ze gering zullen zijn.

IV
A A N D E N H E E R E

ERNST ZEYDELAAR,

Tet gelegenheid van de Uitgave van zijn Ed.

V E R V Ó L G

D É R

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHÉ

S P É L - K O N S T ,

Zij die door Glorijzugt gedreeven,

Het algemeen ten nutte leeven,

Den Vaderlande hunne trouw

Bewijzen, daar ze in ijver blaaken,

Den weg ter kennis effen maaken,

Door 't fieren van ons taalgebouw.

Die

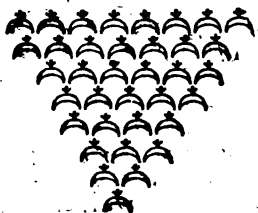
Die hunne zorg en vlijt beſteeden,
 In 't vormen der bevalligheeden,
 Van Vaderlandſche Weetenſchap,
 Die, in hun edelmoedig poogen,
 Den roem des Vaderlands beöogen,
 Die voert het ſteeds ten eeren trap:
 Wijl 't door hun vlijt zijn roem ziet groeijen,
 De nutte Weetenſchappen bloeijen,
 Ja, als een held're Morgenzon,
 De Dichtkunft bij ons door ziet breeken,
 En na de lauwerkroonen ſteeken,
 Van 't kunſtrijk' Gaule en Albion.
 Het eert hen die het onkruid weerden,
 Der Baſtaardij' den nek toekeerden,
 En, warſch van valſchen woorden-praak,
 Geen taal- noch kunſt-gebrek verſchoonden,
 Maar ons het innig ſchoon vertoonden,
 Der, zo verheven', moedertaal'.
 Het eert hen, in hun nutte werken,
 Wie zal TEN KATES lof beperkent
 Wat Geest wordt HUYDECOOPERS moe!
 Wil Amſterdam zig dankbaar toonen,
 't Wijdt, om vergoode kunſt te loonen,
 Den grooten VONDEL de eertzuil toe.

Kon'

Kon ik geheel de Kunstrei' prijzen,
 Dan zou ik 't Leydsch Atheene u wijzen,
 Daar blinkt die ed'le roemzugt uit:
 't Zij dat 'er waare letterbraaven,
 De Vaderlandsche taal beschaaven,
 't Zij dat 'er Kunst uit arbeid spruit'.
 Men ziet ze hunnen loon verwagten,
 Die steeds na frissche lauwrn tragten,
 Hun oogwit is de onsterflijkheid;
 U zie ik meê met hupsche schreeden,
 In 't spoor der kennis voorwaarts treden,
 Maak dat die roemzugt u geleid!
 Hebt gij, in 't bloeijen uwer dagen,
 Dit hobblig pad reeds ingeslagen,
 Gij wordt 'er door dien loon gewenkt;
 Hij zal uw nijverheid verzellen,
 U in het perk der Helden stellen,
 Wier naamen dankbaarheid gedenkt.
 Gij, die voorlang de leerzugt wekte,
 Zult, daar ge uw feilen 't eerst ontdekte,
 U meer zien schatten naar waardij;
 En komt de nijd u meê bestrijden,
 Hou moed! zij bleef, van alle tijden,
 Wie prijs behaalde, steeds op zij.

De rede zal uw vlijt waarderen,
 En u, naar uw verdiensten, eeren;
 Wat taal bemint, blijft u verplicht.
 Is 't eerlijk voor krijgsdapp're helden,
 Hun naam door hunne daán te melden,
 Gij heft hem door uw' pen in 't licht.

W. H. L. TAAY.

44N

XVIII

A A N D E N H E E R E

ERNST ZEYDELAAR,

OP HET

VERVOLG

VAN ZIJN Eds.

SPÉL-KONST,

Schaft thans uw pen der leerzucht nieuwe stof,
Zy oogst', voor u, den welverdienden lof,
Die nijverheid geduurig zal verzellen.
De nijd moge u begrimmen van ter zij,
Geen nood! ga voort en vel de Baftardij:
De rede zal den nijd wel voor u vellen.

V. A. A.

VER-

VERVOLG

D E R

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHÉ

SPÉL-KONST.

Hébben veele doorluchtige Schrijvers én Mannen van naam; 't zig niet te gering geächt, om, na verloop van eenigen tijd, de mislagen die zij, bij nader onderzoek, bij meêder oplettenheids óf bij nieuwer ontdekkings, in hunne Geleerde Schriften, oordeelden begaan te hebben, openlijk te belijden én te herroepen (a); hoe veel meêr zal 't mij dan passen, die geen naam onder dezulken verdiene, om de gebréken, die ik, zoo door eigen' naspooring', als door onderrigting' van anderen, in mijne geringe voortbréngselen, ontdekt hebbe, voor hét oog mijner Leeseren open te leggen, én, zo veel mogelijk, te verbeterén?

't Is wáár, zij die onze Taal én dérzelver gronden verstaan én mijn Wérk gelievden te doorleesen, zullen zig, door mijne mislagen óf zoo-genaamde verkeerde leeringen, niet hebben laaten verbijsteren; mijn gezag is niet groot genoeg om dwaalingen

(a) Gelijk men dit zien kan, in de **NALEEZINGEN** van dén Hoog Eerw. Heere **HOFSTEDER**, agter hét 2 Deel, zijner **BIJZONDERHEDEN** over de Meilige Schrift.

2. VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

gen voor onfeilbaare régelen dér Taale te doen dórgaan. — Maar 't is ondertuffchen niet minder wáár, dat Onkundigen, die gemeen'lijk ligtgelooyig zijn., door dezélfen zouden konnen misleidt zijn geworden. — Om deefe laatsten nu, bij tijds, daarvan te waarfchouwen én van dén verkeerden wég af te brengen, daartoe wórdén deefe verbéteringen door mij aan 't licht gebragt. —

Ik zal mij in deefen arbeid' zóó gedraágen, dat ik *eerst* eene kleine aanwijfing zal doen van de vermeende én van de weefenlijke gebréken dér VOORRÉDE, én *daarna* tót die van de SPÉL-KONST zélve overgaan zal.

Men leeft, in de VOORRÉDE én doorgaans in hèt gehele Wérk.

Tót deefen arbeid' ben ik aangefpoord.

Ik heb' mij bepaald. Ik heb' getoond.

Ik heb' dat aangetoond, gerugfteund, betoogd. — vastgesteld, goedgekeurd, gevolgd, genoemd, getékend, gewénd, verzéld &c. — Alles mét eene D. —

Dit alles steunt op 't gezag van dén grooten Taakkenner HUYDECOPER, die wil dat men fchrijve: *ik verkeer, gij verkeerT*, maar: *bij is verkeerD*. — *Ik bemín, gij bemínT*, én *zij wordt bemínD*. Zie hém pag. 36. zijner PROEVE. — De wérkende Deelwoorden *verkeerend*, *beminnend*, *lopend*, *strijdend* moeten allen mét D geëindigd wórdén, gelijk ik ook in mijne SPÉL-KONST, onder Létter D, geleerd hebbe. — Naderhand is mij hèt vólgende van dén Heere TEN KATE onder hèt oog gekomen. —

„ Als men naaw lét (zègt hij) op een' nétte úitspraak, zó
 „ geeven wij, zó 't mij toefchijnt, aan de Bijnaamen (*Ad-*
 „ *jectiva*) en Déélwoorden (*Participia*) op D óf T éindigende,
 „ wannéér ze Onbúigfaam (*Indeclinabilé*) en Bijwoordelijk (*Ad-*
 „ *verbialiter*) gebrúikt wórdén, een fcharper nazét, als an-
 „ ders: Dus zówde ik *Criticé* dan óók dit onderschéid béft
 „ hówdén, dat mén die, wannéér ze onverbúigfaam waaren, mét
 „ eene T spēlle, dóch anders mét een D; als DE BÉÉSTEN
 „ ZIJN VERJAAGT; dóch EEN VERJAAGD. BÉÉST;

„ ee-

„ even gelijk men zegt EEN VERJAAGDE WOLF. Zie
„ 1 Deel. pag. 127.

Deese stelling komt mij zeer wél vóór, én heeft mij als in
een' twéstrijd' gebragt. — Ik moet bekennen dat hèt eerste
évenwél bij mij blijft bovendrijven én dat ik hèt voor als nóg
meene te blijven volgen. —

De stelling van TEN KATE rust méér op de *Dialèct* dan op
de Afsleiding'. Nu is 't zéker dat de D, in dergelijke WÉrk-én
Deelwoorden, méér dan de T in aanmérkinge komt. Immers,
zo dra heeft men niet gezeid: *ik verjaag, bemin, tem, &c.* óf
'er volgt: *ik verjaagDe, beminDe, temDe &c.* én dus ook *ik heb
óf ben verjaagd, beminde, getemd, én zoo volgen dan ook de
Deelwoorden.* — Wanneer men dit maar in hèt oog houdt,
zal men nooit verlégen staan omtrént hèt gebruik van D óf T.
bij voorbeeld, om van hèt tégengestelde te spreken: *ik kweek', ik
smeek', ik waak', maaken, ik kweekte, smeekte, waakte, ik hebbe
gesmeekt, gekweekt, gewaakt &c.*

Pag. 6. onderaan, staat:

*Egter kan ik niet nalaten te zeggen, dat zelfs eenen S P I E -
G E L, eenen T E N K A T E én eenen H O O F T, onder dien Lijst
bebooren.*

Dit is een misflag, die ik niet weete te verschoonen. — Toen
hij mij, éven na de uitgaave van mijn W É R K, onder hèt oog
kwam, bloosde ik; én die blós wierdt vernieuwt, toen zéker
iemand 'er mij, op de volgende wijze, schriftelijk over onderhieldt.

„ In den eersten Naamvall' (hoe UEd. hem gelieft te noemen
„ is mij 't zelfde) moet men, gelijk UEd. pag. 369. 370. zeer
„ wel aanmerkt, schrijven, *de man, een man* enz. Maar neemt
„ UEd. dit nu in uw Werk steeds in agt? gantsch niet! pag.
„ VI. in de Voorrede bij voorbeeld, leest men in dien Naam-
„ vall', driemaal agteréén, als of 't met voordagt gedaan waa-
„ re, om kwaad Duyts te schrijven: dat zelfs EENEN Spiegel
„ EENEN Ten Kate en EENEN Hooft, onder dien Lijst be-
„ hooren”.

Wij bedanken dén Schrijver voor deese zijne opmérking,
én hèt is 'er zoo vérré van daan, dat wij over deese én andere

4 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

gemaakte bedénkingen zouden te onvréde zijn, dat wij ons veeléer grootelijks over dezélven verblijden. — Wij zouden zijn Ed. hier, openlijk én bij naame, bedankt hebben, vólgens onze belófte, in de VOORRÉDE pag. XVIII gedaan, zoo zijn Ed. (zékerlijk uit overtuiging' dat zijne Aanmérkingen niet veel van hèt *befcheidene* hebben) ons niet verzógt hadde, zulks niet te willen doen. — Mijn Leefser gelieve deefen man mèt dezélfde bescheidenheid te behandelen, als hij ziet dat ik hém behandle, te meér omdat wij zijne Aanmérkingen nóg dikwils tén tooneele zullen voeren. — Lees: *dat zélf*s een SPIEGEL, een TEN KATE én een HOOFT. — (a).

Pag. VII. régel 2. van boven, staat: *nagevólgd*. Zij die meér van *naargevólgd* houden (want 't wórdt onverschillig geschreeven) konnen hèt laatste leesen. —

Pag. VIII. régel 4 van boven, staat: *Dat de laatsten*, lees *dat de laatste*; want 't ziet maar op één' persoon. —

Pag. XII. régel 13 van boven, staat: *bevrijd én luid*, lees: *bevrijdt én luidt*. —

Pag. XIV. régel 12 van boven; staat: *dat mijnen arbeid*, lees *dat mijn arbeid*. — Deefe fout heeft mijn Kritiek niet gemérkt.

Dit was 't, 't geen wij mèt onze Leefseren, in onze VOORRÉDE, te verbéteren hadden. — Laatenwe nu tót de SPÉLKONST zélfve overgaan. —

Ver-

(a) Men behoeyt zig niet te schaamen, wanneer men érkénd gedwaald te hebben; want dit te érkennen, is nét hèt zélfde, als te zéggen, dat men heden wijfer is, dan men gisteren was. —

POPE

Verbéteringen én vermeêderingen in hêt Wêrk zélve. ---

Pag. 1. tusschen régel 5 én 6 van boven, in de SPÉLKONST
te voegen :

V. Wat is een Lètter ?

A. Een Lètter is een ondeelbaar deel eener reede, een bijzonder geluid hêbbende. MOONEN. — tusschen régel 11 én 12.

V. Tót wat einde zijn de Lètters uitgevonden ?

A. De Lètters zijn gévonden, om hêt geluid eener spraak' te bewaaren, én om, als geleende panden, dén Leeser' getrouwelijk voor oogen te stèllen dat haar bevoolen is, (a).

V. Waarin bestaat de régte spèlling ?

A. De rechte spelling bestaat hierin, dat zowel elke deezer Letteren, Klinkeren, in haeren rechten klank en rechte plaetsê geschreeven, als anders elk Woort met deszelfs eigene boekstaven, zonder die te weinig of te veel te hebben, uitgedrukt worde. — Weshalve letters, die den woorden, in de uitspraek, geene hulp toebrengen, als overtollig, uitgelaeten en niet geschreeven moeten worden, (b).

Pag.

(a) Zoo zègt FABIUS QUINCTILIANUS — Zie AMPZINE's Taclichsicht pag. 67. — ROLLIN, de la manière d'enseigner & d'étudier les belles-Lettres. TOM. I. pag. 9.

(b) Zoo spreekt MOONEN in zijne Spraakkunst' Kapt. II. wèlk gezègde, door L. TEN KATE, in de VERMAAK'LIJKHEDEN van M. SCHAGEN goedgekeurd wòrdt. — Ik hêbb' de vrijheid gebruikt om de woorden van MOONEN wat te verschikken. *Dat elk deezer Letteren in ZIJNEN*, zègt MOONEN, dat noodwéndig HAAREN zijn moet, om dat Lètter Vrouwelijk is ; Zie SEWEL. Bij HOOGSTRAATEN leeft men: *met de letter*. Semmigen, in naarfólging' van Geslacht-bedèrveren, schrijven, *naar den letter*, neemende dit woord Mannelijk. — *Naar de letter* lees ik, in 't I Deel dér BIJZONDERHEDEN van dén Heere P. HOFSTEDE pag. 164. én pag. 173. in 'de Aantékening': *in de letter*. — *Naar de Letter*. HUYDECOPER. pag. 642. onderaan.

Hèbb' ik mij uitgelaaten wégens dén klank' dér Médeklinker-
ren óf Consonanten. Ik zeide daar: *Een Consonant is een let-
ter, die van zigzelve, zonder de hulpe eener Vocaal, wél eenen
klank geeven, maar geene Syllabe maaken kan.* — In deese
weinigé woorden, meen' ik de gevoelens van twé onzer Taal-
kènnèren veréénigd te hèbben. Immers.

MOONEN zègt: „ De Medeklinkers draegen deezen naem,
„ om dat zij, uit zich zelve geenen klank hebbende, en voor
„ of achter eenen of achter meer klinkers gevoegt, medeklin-
„ ken, en hun geluit den klinkeren mededeelen, om door hun-
„ ne hulp Lettergreepen en woorden te maaken.”

De Heer L. TEN KATE, merkt hieróp aan „ dat de
„ Meedeklinkeren immers eenen klank hebben; want, indien
„ ze geenen klank uit zich zelve hadden, hoe zouden zij ge-
„ hoort worden? hoe konden ze hun geluid den klinkeren me-
„ dedeelen?” Zie de VERMAAK'LIJKHEDEN voor de Maan-
„ den *Julij, Aug. én Sept. 1732. pag. 155.* —

Zèg-mij, Leeser! waarin verschillen deese twé Heeren? in
't *stoffelijke óf in 't vórmelijke?*

Een Taalkundig Vriend, (W. H. L. T.) heeft hieróp hét
vólgende aangeméerkt: „ op pag. 6 aangaande de bepaaling van de
natuur der medeklinkeren merk ik aan: dat het gevoelen van
MOONEN mij het beste toeschijnt; egter is 'er dat van TEN
KATE wel eenigszints méé te veréénigen; maar dan zou ik mij,
ónder verbetering, dus uitdrukken: „ een Konsonant is een
„ letter die wel eenen zekeren klank of (een zéker) geluid den
„ klinkeren bijzet, maar die nogtans zonder de hulpe eener vo-
„ kaale niet kan uitgesprooken worden, nog eene Syllabe maa-
„ ken kan.” Er is een groot onderscheid (vervólgd hij) tus-
schen schrijven en spreken, bij voorbeeld: het enkelde karak-
ter *b* is in 't schrijven genoeg om 'er, wanneer het bij die teke-
nen, welke wij klinkers noemen, gevoegd is, het noodige méé
aan te toonen; maar zo ras spreekt men dit teken *b* op zigzel-
ven niet uit, of men hoort de vocaal *e* te gelijk klinken *bé*, zo
ook

ook c, d, h, k, enz. *cé, dé, ba, ka*; in 't kort, geen medeklinker kan van zigzelven-eenig geluid geeven, ten zij men 'er al spreekende den klank van deeze of geene vokaal bijvoege. — Ja wat meer is, een klinker, 't zij enkel of verlangd, doet verschillende medeklinkeren te gelijk, voor en agter zig klinken. Wat is toch de klank van *st, cht, ld, dw*, enz.? de vokaalen alleen wijzen derzelve kragt aan, in *stroom, licht, beeld, dwaas*, enz. — In 't vervolg van tijd zullen wij, hoop ik, nog wel eens gelegenheid vinden, eenige Brieven over den aart der Letteren en haare uitspraak te wisselen.”

Pag. 2. leeft men: *in watvoor woorden?* enz.

Daar is 'er, die dit *watvoor* niet dulden kunnen. Schoon ik 't woord én deszélfs gebruik zeér wél zou kunnen aantoonen, will' ik mijnen kieffschen Leeferen liever vergunnen, hier té plaatsé én élders, daar zulks voorkomt, te leefen: *in welke woorden?* —

Pag. 5.

Stelde ik mijne gedagten té néder over hêt onderscheid, 't wèlk ik meende plaats te hèbben, tusschen TE én TÓT. — Om mijn gezègde niet over te schrijven, verzoek ik een ieder, 't Wèrk zélve eens in de hand te neemen, om de aanmèrking die daaröp gemaakt zal wórden, dés te béter te können waardeeren. —

„ *Waar of van wien heeft UEd. toch ooit geleerd of geboord*
 „ *het onderscheid dat UEd. pag. 5. tusschen 't woord te en tot.*
 „ *maakt? Men mag immers zoo maar geen regels (gelijk men*
 „ *spreekt) uit zijn dwym zuigen, en ze, zonder eenig voorbeeld of*
 „ *gezag in de taalkunde voegen. Neen, mijn Heer! het is niet*
 „ *zoo, dat tot en te beyden verduysingen zijn van het Fransche*
 „ *à. A Amsterdam is te Amsterdam; en of iemand daar een uur*
 „ *of een halve Eeuw is, hij is doch te Amsterdam. VOLLENHO-*
 „ *VE, SÉWEL en NILOE badden UEd. dit moeten leeren en*
 „ *ik.*

3 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

„ ik geloof niet dat ik mij aan grootspraak schuldig maake, als
„ ik zeggē, dat men het gebruyk van meer dan bonderd goede
„ Schrijvers, hierbij zou kunnen voegen; zulks het immers niet
„ wel te verschoonen is, dat UEd. over de taal schrijvende, dit
„ of niet weet of tegen beter weten aan zulke dingen schrijft.”

Zou men niet haast dēnken dat onze Kritiek zig verbeeldt al-
léén tén tōppe dēr taalkunde gesteegen te zijn én de ladder ag-
ter zig opgetrokken te hebben? . . . . Ondertusschen,

Offschoon wij mēt deefen Heer* (in de Voorréde al eens aan-
gevoerd) niet veele maaten zouts gegeten hebben, kēnnen wij
hēm égter te édelmoedig dan dat Hij van ons eene blinde toē-
stēmning op hēt gezeide, zou verwagten (a)

Voorāf verklaaren wij (trouwens! dat was niet eens noodig,
gelijk men in 't Wérk zien kan) dat wij niet vóór hadden om *Te*
én *Tot* als verduitschingen van hēt Fransche *à* op te geeven. Wij
toonden alléén dat men hēt woordje *à*, bij ons in beide die én
ook in andere gevallen, daartoe gebruykte.

Laatenwe nu onzen Heer nóg eerst wat in de hand wérken
én eene soortgelijke aanmēring, van élders ontvangen, vólgen
laaten. —

„ Maar evenwel om te toonen dat ik uw geleerd Werk (b)
„ doorbladert heb. Ziedaar mijns aanmerking, waarom gij mo-
„ gelijk zult lagben. pag. 5. over het onderscheid tusschen *te en*
„ *tot*, dat zeerlijk groot is, gelijk in 't Latijn tusschen *ad en*
„ *in*. Bij voorbeeld: ik ben gekoomen tot Amsterdam, dat is tot
„ de poort van Amsterdam, dicht bij Amsterdam. Maar, ik
„ ben in Amsterdam aangekoomen of te Amsterdam, beteekent
„ in de Stad zelfs. Ik wil gaarne betuygen, dat 't onderscheid
„ door UEd. gemaakt, mij tot hiertoe onbekent geweest is, maar
„ dit komt daarvandaan, dat ik zelden of nooit Duijsche Boe-
„ ken lees.”

Ver-

(a) VERVÓLG dēr Naleezingen op de Bijzonderheden over de H. Schrift
van dēn Hoog Eerw. Heer P. HOFSTEDÉ, pag. 126.

(b) Ik heb' 'er dit bijgevoegd, (schoon 't mijner zédigheid hard moet
vallen!) niet om mij te verhovaerdigen, maar om mij tén allen tijde, woor-
delijk op de origineelen (oorsprongkelijke stukken) te kōnnen beroepen.

Verwondert-gij u niet over mijne openhartigheid, Leefser! dat ik hier een getuigenis aanvoere, 'twèlk niet weinig dient om dat van dén eersten Aanmerkingmaaker te bekrachtigen? Wist zijn Edle mèt wèlk een' Mann' van naam' hij hier éénstemmig dagt, hoe zeér zou hij zig verblijden!

Maar latenwe nu ook eens zien óf we niet wat tér onzer ondersteuninge vinden kunnen, én van hèt mindere tót hèt meêr-dere opklimmen! Vooréerst wórdt mijn gevoelen gestérkt, door een zeer oud Manuscript, mij door eenen Taalkundigen vriend, tér leen gegeven, waarin ik hèt vólgende vinde:

„ Petrus Leupenius (a) Predikant te Amsterdam, zegt
 „ in zijne Aanmerkingen op de Nederduytsche Taal, pag. 68.
 „ dat *tot* betekent een beweging tot een zekere plaats, *te* een
 „ beweging in een zekere plaats, ende hierom houdt hij het
 „ voor een fout dat men op het voorhoofd van een Boek stelt:
 „ *gedrukt tot Leyden, tot Amsterdam*, in plaats van *te Leyden,*
 „ *í Amsterdam.* Van dit gevoelen is mede Samuel Ampzing,
 „ in zijn Nederlansch Taelberigt, staande voor zijn Beschrij-
 „ ving van Haarlem, zeggende dat *tot* betekent een beweging
 „ na de plaatse, *te* een ruft in de plaatse.”

De Schrijvers dér *Taal- en Dichtkundige BIJDRAGEN*, voorwèlken onze Man zeér veel achting toont te hebben, drukken zig dus uit. „ *Te* beteekent gemeenlijk een *zijn in een* plaats, Hij is *te Amsterdam*, dat is *in Amsterdam.* — zomtijds echter beduidt 't ook een beweging naer een plaats, als *te koets stijgen*: dat is *op zijn koets.* Zie HUYDECOPERS *Proeve* bladz. 110. Zie ook P. VAN DER SCHELLING *Voorber. tot den waren Godsd.* bl. 23. Bijzonder is het gebruik van dit *Te* in den Bijbel van 1477. Genef. 1. *Ende God sciep den mensche te synen beelâen en te synre gelykenisse, te synen beelden sciep bi den Man*, daer *te* zoo veel als *naer* is. *Te* verschilt dus niet zoo veel van *Tot* als VERWER meent *Idea L. Belg.* pag. 66. Boekzaal van v. GAVEREN. M. en J. 1708.

(a) Hoe moet dit mijn Kuisiek smaaken! die anders met *Leupenius* zeer op heeft.

„ J. 1708. bl. 142. Want ook werdt *Tot* gezegt, voor *in* een
 „ plaets te zijn. BIJBEL van 1477. *Genes. 14. vs. 7. die tot*
 „ *Hareron Tamar woonde. Num. 33. vs. 5. So legerden sy ben tot*
 „ *Succoth.*” Zie 2 Deel dér BIJDRAGEN pag. 589. — Zoo
 deese laatste uitdrukking, naar dén zinn' van onzen Oordeel-
 kundigen Mann', moest verstaan worden, dan zou 't betekenen, dat
 zij zig légerden *tot bij* óf *Jusqu'à Succoth.* — Zoo als hij 't op
 zijn Fransch uitdrukt.

Of dit nu ondertusschen voor ons niet genoeg uitdeede, zoo
 willen wij wat nader komen. —

„ *Tot* en *Te* konden wij meesten tijd wel onderscheyden ge-
 „ bruyken: *tót* om eene beweging *naer de* plaets; *te* om eene
 „ rust *in de* plaets uit te drukken: of daer schoon manieren van
 „ spreekén voorvallen, die dit onderscheyd schijnen weg te
 „ neemen.” SAM: AMPZING's *Taelkericht.* pag. 79.

„ Even zo betekende *tot* in de taal der Ouden, in wat plaats
 „ en waar na toe, 't is beide in deze woorden: *Doe bij tot*
 „ *Parijs quam, bij gbinc pelgrimagie tot Sint Claes tot Baren.*
 „ Meest echter wees het aan waar na toe: *Doe bij weder tot*
 „ *buys gecomen was.*

„ 't Gebruik heeft het zelve bij ons behouden. Men zegt:
 „ *die man woont te Amsterdam.* Maar beter word dit onder-
 „ scheiden, en de verwerring weggenomen, door dus te zeg-
 „ gen: *Hij woont te Amsterdam, en bij quam tot Amsterdam.*”
 Zie TUINMANS Oud en Nieuw. pag. 63. — Ik kan niet denken
 dat dit laatste *tót*, hier *jusqu'à* betekenen zoude, én pass' het
 daarom, mèr volle ruimte, op mijne gedagten, als eene bekrag-
 tiging van dezélfen, toe. — Men voege hier nóg bij, 't geen
 bij NILOË pag. 69. gevonden wórdt, én oordeele dan óf ik zo on-
 beslagen tén ijs gekomen bèn. —

„ Op pag. 7. (zegt mijn vriend W. H. L. T.) kan ik niet af-
 zijn aan te merken, dat gij uw gevoelen over *TE* en *TOT* in 't ge-
 heel niet ongevallig verdedigt; ten minste toont gij wel zo veel
 te weten als uw Kritiek. Uwe stelling in deezen is niet uit den
 duim gezoogen, maar rust in 't tegendeel op gronden die der
 overweging wel waardig zijn. — Ik twijfel 'er aan of die
 Heet

Heer wel regt onderrigt zij, wat eigenlijk *regels* zijn en wat *gezag* is; immers geen gezag kan iemand in deezen verplichten zijn oordeel in boeien te klinken. Hadden onze grootste Letterbaazen, zedert het begin der zeventiende eeuw en vroeger, het zelve niet vrij mogen gebruiken, maar zig enkel op het gezag hunner voorgangeren moeten verlaaten, onze taal zou zig thans zo gierlijk niet opdoen; want ik denk niet dat uw Kritiek de taal en de vaarzen van Klaas Kolyn voor fraaijër acht, dan die van Vondel, Poot, Hoogvliet, enz; zo min als dat zijn Ed. zou kunnen gelooven dat Ten Kate, Huydecoper, de Heeren Bijdragers en anderen, alles aan zulke vaste regelen verbonden zouden hebben, dat niemant 't eene of andere ter meerdere be-
schaaving' zou kunnen bijbrengen".

Pag. 5. régel 10. én 11. van boven, staat:

Bij de Réchts-Geleerden én andere, lees anderen.

Pag. 5. régel 3. vanönder, staat: *van beroemde Taalkènners*, 't wèlk van veelen, zonder aanstoot, geschreeven, dóch béter door *Taalkènneren*, in dén *2den 3den én 6den* Naamvall' uitgedrukt wórdt. — Men kan dit in de *SPRAEKK.* van F. DE HAES pag. 30 én 31 nazien. TEN KATE zegt dat men in gemeenen stijl; *dér Vaders* zeggen kan. Zie I Deel p. 392.

Pag. 6. enz.

Hèbb' ik mijne gedagten tér néder gestèld wégens de spèlling' van AA én AE, én de eerste getragt te beweerén. Ik bekènn' dat de Heer BURMAN, in zijne *Aanmerkingen* op de Néderd. Tael, zeer veele rédenen voor de spèlling' van AE bijgebracht heeft. Ook hèbb' ik die Aanmérkingen reeds geleesén voor dat de mijnen in druk gevat waren. — Thans zal ik eenige bewijfen voor mijn gevoelen bijbrèngen én een' ander' hèt zijne volkomen vrij laaten.

„ Hèt spèllen van aa was gemeen bij de Aalöuden. Bij voorbeeld: WILLEBRAMUS: *Thiu maara minero gratie,*
B 2 de

de maare mijner genade. *Aana tiaz*, zonder 'dat. -- Doch die laatste *a* wisselden zij wél mèt *b* óf stelden die wél voor de-zélve. Zoo wierdt van *nau*, *nab* én van *aa*, water, *aba*. Hèt laatste is nóg gebruikelijk bij de Hoogduitschen. Maar in laater tijden heeft *ae* én *ai* de plaats van *aa* geheel ingenomen, zo dat men daarvan in de schriften dér Ouden weinig voetstappen meer vindt; hoewél échter nóg eenigen, bij voorbeeld *Aarnste*, voor *érnst*, *taargher*, voor *te érgér*. — *Aa* heeft dan aan de Nakomelingen te danken, dat zij wéder in 't aaloude bezit geraakt is, 'schoon niet zonder betwisting". Zie dat woordelijk maar niet letterlijk bij TUINMAN, Oude én Nieuwe Spreekwijzen. pag. 72. 73.

De taalkundige Heer KLUIT toont in de NIEUWE BIJDAGEN. I Deel. pag. 317.—319. dat de Ouden de Vokaalen doorgaans mèt eene *e* verlèngden én schreeven *ae*, *oe*, *ue*, voor *aa*, *oo*, *uu*; maar dat men deese wijze van verdubbeling naderhand bij ons verwórpen, én de *a* mèt *a*, de *e* mèt *e*, de *i* mèt *i*, de *o* mèt *o* én de *u* mèt *u* vermeêrderd én verlèngd heeft. — Welke overéénstemming én streekhoudende regèlmaat, door onze taaloeffenaaren nimmer begreepen, niet behoeft mèt veele redeneeringen te wórdén opgehèlde. — Hieróp toont zijn Ed. wèlk een noodeloos tijd verkwisten 't zij, lang over de voorkeur van *ae* voor *aa* te harrewarren, daar 't tóch vast gaat, dat, zo dra iemand de Vokaalen in 't gemeen, als *e*, *i*, *o*, *u*, mèt dezélfde Vokaal verlèngt, dan ook de verlènging van *a* mèt *a*, door dén algemeenen taalgrond (*dialectus communis*) verétscht wórdt, in wien tóch de waare natuur dér taale moet gezógt wórdén. — Laat-ik nóg een Taalkèmmér, in zijn eigen taal', voor mij laten spreeken.

„ De *a* is een van de starcste vocalen, ende wil in veel woor-
 „ de (lanc zijnde) gedoubelt zijn, daar men qualic die diph-
 „ tonge *ae* schrijft, als *laat*, *baat*, *graat*, *staat*." PONTUS
 DE HEUITER VAN DELFT. *Orthographia* pag. 41. —
 Dit zag ook de Drost HOOFT, én veränderde daarom zijne
 spèlling van *ae* voor die van *aa*. Vólgens TEN KATE I Deel
 pag. 743. én de N. BIJDAGEN I Deel pag. 324, vergelijk nu
 mèt.

mèt dit alles, de *Tael en Dichtkundige* BIJDAGEN. 2 Deel pag. 542. mèt pag. 585. én 586. én oordeel, óf 't niet van dit Wèrk, door veele onderscheidene Mannen geschreeven, waa-ächtig is: *zoo veel hoofden zoo veel zinnen*. De Heer TEN KATE, was ook meêr voor *aa* dan voor *ae*, immers blijkt dit uit zijn *onderzoek over de Nederd. Letterklanken* 1 Deel. pag. 116. 118. 119. in wêlke verhandeling' wij doorgaans meêr *aa* dan *ae* ontmoeten, om dat *aa*, criticè bêter is.

Dit ons gevoelen nu gefterkt én bevestigd hebbende, blijft nóg overig om de bezwaaren wégens onze spelling' van *ae* in sommige woorden, pag. 7 én 8 opgegeeven, uit dén wèg te ruimen én onze gronden van zékerheid déswégen te staaven.

Wij verkiesen te schrijven, *paerel, réchivaerdig, bovaerdig, waereld, zwaerd, naerstig, vaerdig, waerdig, eerwaerdig, boetvaerdig, staert, paerd, gaerne, blaeten, kaers, vaers*, enz. eigenende dér *ae*, in die woorden, dén klank van de Fransche *ai* toe, in de wóorden *air, clair* enz. — Wij waren verwaard genoeg om voor te wénden dat wij dit gebruik mèt voorbeelden uit twintigerlei Dichteren, zouden kunnen staaven, niertégenstaande de *Tael-en-Dichtkundige* BIJDAGERS, in hun 2 Deel pag. 34. deefe spelling, mèt dén naam' van VERKIESINGTJES bestémpelen.

't Lust ons te onderzoeken, hoeveele Mannen zig aan die zoogenaamde *Verkiesingtjes* overgegeeven hebben. —

Eerstelijk zullen wij de Spraak-kundige Schrijvers laten spreken.

Tén iwéden, de Dichters tén toneele voeren, én *Tén dèrden*, de bijzondere Schrijvers laten volgen.

Wat de Spraakkundigen betrêft. — De Heer TUINMAN zègt: Dat de Ouden de *e*, gevoegd bij eene andere vokaal, aanmèrkten als dén klank veränderende én verminderende, blijkt, omdat ze *ae* vormden tót *a* of de Grieksche *α*. Zo wierdt *réchivaerdige réchvveerdige; waerde weerde; maegden meegden*. — Zoo wierdt *ae* tót *a*; *oe* tót *i*; *uo* tót *u*; gelijk de Hoogduitschen hebben. — De spelling mèt *aa* kan dit tót haare verdediging

24 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

bijbrèngen. Zie zijn *Oud en Nieuw*. pag. 74. Anders schreeven zij mèt *aa*, *ee*, *ii*, *oo*, *uu*, pag. 72.

„Omdat de dubbele *aa*, nu bij de meeste én bèste Schrijvers in gebruik is, zèt ik *ae*, wanneer ik hèt gebruik van de grieksche *v* wil afbeelden; alzo wij dezélfde klank in onze taal, én daartoe geen teiken hèbben”. Q. HORATIUS FLACCUS DICHTKUNDE, *op onze tijden én zèden gepast*, in de Voorréde. —

Hoe zeér ook de Heer AMPZING tót dit onderscheiden gebruik van *aa* én *ae* overhèlde, kan men zien; in zijn *Taelbericht* pag. 24--29.

Agter de VOORREDE van de TWESPRAAK der kamere in *liefde bloeiende* vindt men die onderscheiden spèlling van *aa* én *ae*, op de vólgende wijze aangeweesen.

AA, *baar*, *waar*, *paar*, *blaar*, *schaad*, *maar*

AE *baert*, *waerd*, *paerd*, *blaeten*, *schaets*, *maert*,

Nu zullen wij de Dichters eens raadpleegen én zien óf zij ook aan die Verkiefsingtjes vast zijn.

*De ruime waereld zelfs, de kreits dien wij bewoonen,
Moet als een enkle stip zich in zijn oog vertoonen
Bij duizend waerelden.*

Juff. L. W. VAN MERKEN. Nut der Teg. p. 2.

Gij, 't magtloos werktuig van een' straffen waereldwinger!
BESPIEGEL. in BRIEVEN van C. L. DE NEUFVILLE. p. 66. 99.

*Naar Bethlem, daar de Spruit van Jesse,
Des waerelds Heiland...*

DE MARRE, voor de Bosch's Dichtl. Verluft.

Laat pracht het waereldsch oog verblinden;

L. PATER, voor hèt zélfde Wèrk.

*Dat Rome, in vrede en krijg, voor eeuwig vrijgeboren,
Voor eeuwig tot Voogdes der waereld uitverkoren*

FEITAMA, in HENDRIK DE GROOTE pag. 68. 69. &c.
Och!

*Och! wat is van al het slaaven,
Dat men in de waereld doet?*

T. én D. BIJDRAGEN. I Deel, pag. 55.

*Laat in 'swaerelds uchtendstond,
't Heir der Morgenstarren zingen,*

J. E. VOET, voor SCHUTTE's Gezangen;

Jezus zult gij 't waerdig keuren?

DEZÉLFDE, tér zélver plaatse;

*Mijn tong wok greetige ooren;
Zing d'ijde waereld doof, en stom.*

SCHUTTE'S GEZANGEN. I D. pag. 5. én 51.

*Jammerlijk en schreienswaardig
Was mijn staat, al schreide ik niet
Word ik ijurig en boetvaardig;*

DEZÉLFDE pag. 9.

*Verloekt de waereld mij, zoo haatlijk en verbolgen,
Als mijn natuur, belaa! uw lievelingen deed;*

TIJDWINST I Deel. pag. 49.

*Geef, dat mijn levenslamp baar zuiv're liefdestraalen,
Zoo hoog en wijd versprey', dat in mijn trek geen eer,
Noch goed een aas gewigt, bij 'sbemels paerle baalen.*

DEZÉLFDE pag. 51.

Och! uw schaapje blaet zich beesch.

DEZÉLFDE pag. 18.

Komt, waereldwijzen, werpt u neder aan zijn voeten.

DE BOSCH. DICHTL. VERL. pag. 2. 20. 270. 271. &c.

Ein-

16. VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Eindelijk moet ik, agtervólgens mijn plan, de bijzondere Schrijvers laten vólgén.

1. LILIENTHAL. Bijbelverkl. 7 Deel voorbericht voor de Tijdrekenkunde: *met de jaren der waereld.*
2. REIMARUS, over den Nat. Godsd. pag. 61. *onaangezien de eeuwigheid van de waereld.*
3. RABENERS Hékel'schriften. 1 Deel pag. 154. *niets ter waereld is haur aangenaumer.*
4. TAFEREEL van Natuur en Konst. 1 Deel pag. 5. *Afke werd nog eens de kweekplaats van de waereld.*
5. MILLAR. Voortplanting van dén Godsd. 1 Deel pag. 9 *Indien de waereld niet eeuwig is, dan moet 'er noodzaakelijk een God zijn die dezelve gemaakt heeft.*
6. MILLER, Uitrékl. van MOSHEIMS Zédeleer pag. 121. *waren de zelfsmoorders deugdzaamén, wat zou de Christelijke waereld in 't kort zijn! pag. 243. dat een beiliger en eerwaardiger plaats.*
7. HISTORIE DER PAUSEN. 1 Deel pag. 5. *en niemand heeft meer werks gemaakt, om de waereld te doen gelooven.*
8. VAN HEMERT, Hollandsche Graven, pag. 4. *Al voor de geboorte van 's waereld Heiland. In de OPDRACHT: waerde.*
9. QUINTUS CURTIUS Alexāder pag. 332. *Hij zelf trok met een vaerdig beir te voet, naar, enz. pag. 236. met zijn zwaert pag. 176. die deze paerden mendcn. pag. 135. met groote naerfligheid.*
10. KLAAS KLIM. pag. 11. *Geplaatst in 't middelpunt deezer waereld.*

11. VERTOOG over het verhevene, in de gewijde schriften uitblinkende pag. 5. *de Waereld met alle menschelijke Wijsheid. pag. 189. met blaetenden toon.* —
12. YOUNGS Nagtgedagten. 1 Deel pag. 17. *Hoe was mijn bart niet in de waereld bedokven!* 2 Deel. pag. 13. *Deeze waereld is een Profeetsy van toekomstende waerelden.* —
13. PLEIDOOI over de waarheid van Kriftus opstanding. pag. 79. *Onder bet oog der Geheele waereld.* — pag. 100. *Toen zij hierna 't zamen aanzaten en dat men de kaerssen bad ingebragt.* — pag. 113. *onderaan: bet is merkwaardig.* —
14. AANLEIDING tot de uiterlijke welsprekendheid, op den kansel, voor de Balie, enz. in de Voorredè van den Ver-
taaler. *de groote waereld.* — pag. 136. *Ja, op wiens wenk alleen de waereld wordt bewoogen.*
15. BRIEVEN OVER DUITSCHLAND pag. 127. *blaetende schaapen.*

Hierbij willen wij 't laten, én vraagen óf iemand tér waereld, die onze taale magtig is, nóg een oogenblik durvt vasthouden, dat deese Spél-én-Schrijv-wijse, mèt dén naam' van *verkiezingtjes* verdient benoemd te wórdén; voorál wanneer hij nóg daarbij in aanmèrking' neemt, wat men in de *Twe-spraak*, van de *kamer in liefde bloeiende* pag. 28. déswégen, aangetékend vindt. —

Alle deese voorbeelden dér bijzondere Schrijveren hadde ik konnen agterlaaten, om dat men misschien, hun gesag in de Taalkunde betwisten zal. Ondertusschen vertrouw' ik dat men, leest men die schriften mèt oplèttenheid, doorgaans meér taalkennis 'er in vinden zal, dan men wél denkt.

Pag. 8. régel 6 vanönder, staat: *sommige*, lees *sonnigen*. —

Pag. 10 régel 7 van boven, staat: *Hutten gemaakt van staa-
ken, die niet bet eene end in den grond staaen.* — lees:
die niet bet eene end in den grond staken. Dit laatste woord
staken, komt van 't Wérkwoord *steecken*; hebbende in één
voorlédén tijd', *ik stak, wij staken.* — Voeg hier bij

Het lust ons eens bet lijf te waagen op een wagen. — Wel-
ke aanmérking óf wèlk gezègde, wij aan de Schrijv'ren van
de REPUBLIEK DER GELEERDEN, in hun stukje voor
Januari én Februari. 1770. verschuldigt zijn. — Zij ver-
ginnen ons, datwe hun hier onze dankbaarheid, voor de gun-
stige aankondiging van ons Wérk, betuigen. — De vólgen-
de uitdrukking dient hier ook toe: „ *Gij zult niet al die sla-
gen in uwe meening' nimmer slaagen.*”

Immers, dat dit (hèt schrijven van *a* óf van *aa*), zeer nood-
zaakelijk zij om in acht genomen te wórdén, behoort niet
mèt veele rédenen beweelen te wórdén. — 't Onderstaande
vaersje zal dit nóg nader bevestigen.

- „ *De dubbele AA dient om te spellen zaaken,*
„ *Opdat men niet van zaken, zak zou masken;*
„ *Tot haalen, vaale, (om niet van halen, hal)*
„ *Te zien verstaan, noch ook van vale, val,)*

J. VAN BELLE'S WEGWYZER pag. 18. —

Pag. 10. hebb' ik geleerd, dat 'er woorden zijn, inwèlken de
a, door de afleiding', in *e* verändert —

De Heer, van wiens bescheidenheid wij al méér dan eens
gewaagden, heeft hieróp aangemérkt, dat 't van veele woor-
den, daar genoemd, *onwaar is*, én dat in tégendeel veele
eersten van de *laatsien* komen. — Wij zijn dus genoodzaakt
om onze gedagten nader te bevestigen. — Wij zeiden daar:
van *wand* komt *wénden*. — van *schand* komt *schénden*. — van
sam komt *tèmmen*. — van *lang* komt *lèngen*. — van *kam*
komt *kèmmen*. — van *vast* komt *vèsten*. — van *land* komt
be-

belénden. — van *drank* komt *drénken.* — van *krank* komt *krénken.* — van *angel* komt *bèngelen.* — van *band* komt *bebèndig.* — van *stand* komt *bestèndig* enz. (a) — Laatenwe nu zien, in hoe vére wij daar, aan de waarheid voldaan hebben. —

„ Een wérkwoord, afkoomende van eenig Naamwoord, is altijd gelijkvloeiënd (b). — Zoo komt dan hèt gelijkvloeiënd wérkwoord *Pikken* van 't Naamwoord *Pik*, (c). Maar een ongelijkvloeiënd Wérkwoord intégendeel, is de voortbrènger dér Naamwoorden, immers zoo komt van 't Wérkwoord *Binden*, hèt Naamwoord *Band*, (d).

Nu moeten we onderzoeken of onze aangevoerde Wérkwoorden gelijkvloeiënd zijn, én uit dien hoofde van hunne Naamwoorden aftammen. —

WÉNDEN,	<i>wéndde,</i>	<i>gewénd,</i>	van	WAND.
SCHÉNDEN,	<i>schéndde,</i>	<i>geschénd,</i>	van	SCHAND.
TÉMMEN,	<i>témde,</i>	<i>getémd,</i>	van	TAM.
LÉNGEN,	<i>lèngde,</i>	<i>gelèngd,</i>	van	LANG.
VÉSTEN,	<i>vèstte,</i>	<i>gevèst,</i>	van	VAST.
BELÉNDEN,	<i>beléndde,</i>	<i>belénd,</i>	van	LAND.
KÉMMEN,	<i>kémde,</i>	<i>gekémd,</i>	van	KAM.
DRÉNKEN,	<i>drénkte,</i>	<i>gedrénkt,</i>	van	DRANK.
KRÉNKEN,	<i>krénkte,</i>	<i>gekrénkt,</i>	van	KRANK.
HÈNGELEN,	<i>bèngelde,</i>	<i>gebèngeld,</i>	van	ANGEL.

Hieruit nu, meen' ik, overtuigende beweefen te hebben, dat alles wat ik schreef, goed is. — En hoe kon dit anders weefen, daar 't van dén taalkundigen Heere HUYDECOPER ont,

(a) De *a* én *e* wórdén verwisselt in: *bart* én *bért*; *smart* én *smért*; *stark* én *stér*; *stark* én *stérk*; *vlak* én *vlék*. —

(b) HUYDECOPER pag. 63.

(c) BIJDRAGEN 2 Deel. pag. 226.

(d) BIJDRAGEN, 2 Deel. *ibid.* —

ontleend was; zie zijne PROEVE pag. 643. — Wil nu onze Heer. Aanmérkingmaaker staande houden, gelijk hij doet, dat *schand* komt van *schénden* én *tam* van *tèmmen*, zoo hèbbe hij zulks tégen HUYDECOPER, TUINMAN (oud en Nieuw pag. 37.) én anderen te doen. — Ondertusschen willen wij zijn Edle, wégens ééne stèlling', *balw gelijk* geeven, naamelijk omtrént 't WÉrkwoord SCHÉNDEN, 't wèlk ook maakt *schond*, *geschonden*, én, in zoo vérré 't hier dan ongelijkvloeiënd is, kan hèt de voortbrénger van *schand* zijn. —

Gun-mij, Leesfer! bij deese gunstige gelégenheid, nóg een oogenblik, bij 't spraakkundige ('t wèlk onze Heer Kritiek in eene Spèlkonst niet dulden kan) te blijven staan, én 't té-gengestèlde van bovenstaande stèlling te laten vólgen. 't Eérste zal 'er dés te méérder lichts door outvangen.

„ De ongelijkvloeiënde WÉrkwoorden bréngen hunne Naam-
„ woorden voort.” Als

BINDEN,	<i>bond</i> ,	<i>gebonden</i> ,	maakt	BAND.
GRAAVEN,	<i>groev</i> ,	<i>gegraaven</i> ,	maakt	GRAV.
TREEDEN,	<i>trad</i> ,	<i>getreeden</i> ,	maakt	TRED.
SLAAN,	<i>slag</i> ,	<i>geslaagen</i> ,	maakt	SLAG.
VATTEN,	<i>vattede</i> ,	<i>gevat</i> ,	maakt	VAT.
SPITTEN,	<i>spittede</i> ,	<i>gespit</i> ,	maakt	SPIT.
ZUIGEN,	<i>zoog</i> ,	<i>gezoogen</i> ,	maakt	ZOG. (a)

Men moet eerst *graaven* én *treeden*, zègt HUYDECOPER, eer men zien kan wat een *grav* én een *tréd* is. — Inté-gendeel, tót de gelijkvloeiënde, moet men eerst een *kam* én een *angel* hèbben, eer men *kèmmen* én *bèngelen* kan.

Mijn Taalkundige vriend (W. H. L. T.) zègt in zijne Aanmérkingen:

„ Pag. 18 régel 6 van boven, „ gij verdedigt hier úw gevoelen mannelijk, immers Huydecoper is mans genóeg om dit voor u af te doen; ik merk derhalven alleen aan, dat de verwisseling

(a) PROEVE van Taal- en Dichtkunde pag. 63—66.

ling der *a* en *e* in *far*, *fer*, en dergelijken, eigenlijk voortvloeit uit het verwantschap deezer vokaalen. — die van *Nil Volentibus* hebben ons eenige verhandelingen nagelaaten, waar onder 'er twee gevonden worden die UEd. mogelijk van nut zouden kunnen zijn, te weeten één over der Letteren *affinitas* of verwantschap, en de andere over de *metaplasmus* of woordvervorming. Onder anderen zoudt gij 'er uw gevoelen aangaande de *saamentrekking* uit kunnen staaven; want in de laastgemelde verhandeling zijn die Heeren van gevoelen, dat de saamentrekking geschiedt met wegwerping der *d*, als 'er een doffe *e* navolgt en *a*, *é*, *ie*, *o*, of *oe* voorgaat, als: *daên*, *liên*, *wiên*, (wieden) *Goôn*, *voên*, enz. Ook mag men na hunlieder gevoelen schrijven: *staâg* voor *stadig*, doch niet *genaâg* voor *genadig*, nog *tijg* voor *tijdig*. — *gevaân* voor *gevangen*, *ontvaân*, *omvaân*, *aangevaân*, staan zij toe, doch verwerpen *vaân* voor *vangen*, en *aanvaân* voor *aanvangen*."

Pag. 11 régel 10 vanboven én régel 9 vanönder, staat: *eigenaamen*, lees *eigen-naamen*. Wij zullen, wat vérdér, gelégenheid vinden, hieröp onze aanmérking te maaken. —

Pag. 12. régel 9. vanboven, staat: *sommige*, lees *sommigen* én zie wat we daaröver, onder Letter V, of bij 't Gelijk-luidende woord *Veelen*, aanmérken. — Régel 10 vanönder staat: *mijner Leefers*, lees *mijner Leeferen* én zie déswégens eenige bladzijden voorwaarts. — Men zègt. *Mijne Leefers*; *van mijne* of *mijner Leeferen*, *aan mijne*, *mijnen* of *mijner Leeferen*. — *Mijne Leefers*; én *van mijne Leeferen*. —

TEN KATE I Deel. pag. 392.

Op dezélfde bladzijde, naamelijk de 12de, hebb'ik gesproken van de verkörting' der Lettergreepen; van *daaden*, *daên*, van *baaden*, *baân* &c. maakende. (a) — De Schrijvers der BIBLIÖTHEQUE DES SCIENCES & DES BEAUX ARTS, hebben hieröp, in hun Stukje voor de Maanden *Oët. Nov. én Dec.*

(a) De Dichters stellen somtijds *vaër*, *belatn*, *geschieën*, in plaats van *Vader*, *belaaden*, *geschiedén*. maar in plaats van *Goden*, *geboden*, stellten zij *Goôn*, *gaboon*, niet *goën*, *geboën*! Zoo spreekt het bewuste M. S S. —

Dec. 1769 Tome XXXII. Part: 2. pag. 347. 348. de vólgende aanmérking gemaakt. —

„ Il préfère l'Orthographe d'aâ, à celle d'aê, dans les abrégés,
 „ viations, telles que sont paân, schâ, vaâr, vergaären, (A-
 „ bréviations reçues dans la Poésie,) pour paden, schade, va-
 „ der, vergaderen &c. D'autres les marquent en écrivant paên,
 „ schae, vaer, vergaëren. Si au lieu de l'à vous admettez
 „ l'ê, dit notre Auteur, il faudra écrire par abréviation, laaên,
 „ pour laaden, avec deux a; de même raaên pour raaden, &
 „ ainsi du reste. — Sa raison ne sera vraisemblablement pas
 „ généralement goûtée. On objectera que dans des mots, comme
 „ le sont pad (sentier), rad (roue), blad (feuille), la Poésie
 „ permet d'ôter le d, pour ne donner à ces mots qu'une seule syl-
 „ labe au pluriel, & faire la rime sur ae; abréviation oubli-
 „ risée d'ailleurs par la prononciation reçue dans le discours
 „ journalier: on dit par ex. daar zijn geen blaên; daar zijn
 „ geen paên, pour exprimer qu'il n'y a point de feuilles, bla-
 „ den; de sentiers; paden: c'est ainsi qu'on dit vaer, pour va-
 „ der; Moer pour Moeder; & on ajoutera, qu'on met l'accent
 „ circonflexe dans ces mots sur l'e, pour marquer que le d a
 „ été rétranché. Pourquoi, demandera-t-on ensuite à Mr.
 „ ZEYDELAAR, voulez vous que cet e soit changé en a? Les
 „ Etrangers & les Ecoliers devineront-ils cette mutation? &
 „ les mêmes raisons, pour lesquelles vous avez voulu que l'on
 „ conservât le double a dans le pluriel des substantifs qui ont
 „ deux a au singulier, n'exigent-elles pas, que vous préfériez
 „ d'écrire laaên, ou plutôt laên, à laân? Pour être uniforme,
 „ il faut être constant dans les principes. D'ailleurs en conser-
 „ vant l'en, on conserve la marque ou l'indice du pluriel de
 „ ces mots. Il est étonnant que Mr. ZEYDELAAR, pour ap-
 „ puyer son sentiment n'en ait pas appelé à l'usage de doubler
 „ l'o, au lieu de l'e, dans les abréviations semblables à celles
 „ dont il s'agit ici, par ex. on écrit, Godn; pour Goden; doên
 „ pour dooden; noê, pour noode; ainsi qu'il l'enseigne p. 62.
 „ Ik zal deese aanmérkingen, waarvoor ik die Geleerde
 „ Schrijvers dank-zêgge, niet gantschelijk, dat is stuk voor
 „ stuk

stuk, óf voet voor voet beäntwoorden, dit zou mij te vérré heenen leiden. Alléénlijk zal ik tragten mijnen gedagten wat meerder lichts bij te zétten. —

In nételige zaaken is 't béter een goed Advokaat te gebrúiken, dan zélfs zijne zaak kwalijk te bepleiten, — Hoor dan hier de Heer KLUIT voor mij spreken. — „ Wij kunnen „ dit nog nader ophelderen, (a) door onze gewone wijze „ van inkrimping der lange vokalen, waar een staart op volgt „ met de letter D, in *tré-den*, *be-den*, *da-den*, *ra-den*, *bo-dem*, „ *doo-den*, *zo-den*, *sta-dig*: in dezen wordt de *d* weggeworpen, en de staart-consonant smelt in de vorige sylb, en maakt „ alhier ene verdubbeling der *e*, *a*, *o*, in *tre-en*, *da-an*, „ *sta-ag*; dienende om door het schrijven der enkele vokaal den „ klank, die 'er was in de lange vokaal van *tre—*, *da—*, „ *bo—*, *zo—*, *sta—*, — niet te doen overgaan in enen korten *tre-n*, „ *dan*, *stag*, *bom*. Dus dan ziet men, dat niet slegts de D, „ maar ook de volgende *e* en *i* in *da-den*, *stadig*, verloren „ gaan, en 'er niet anders overblijft dan *tré-n*, *bé-n*, *da-n* „ *rā-n*, *bō-m*, *dō-n*, *zō-n*, *stā-g*; en hoe belachlijk derhalven „ zij zijn, die, hoewel zij anders *aa* schrijven, hier de *ae* „ behouden in *dā-en*, *rā-en*; dewijl, dit doorgaande, men „ dan ook *bō-em*, *zō-en*, *stā-ig*, zou moeten schrijven, alzo „ de Analogie dezelfde is.”

Zie daar, Leefer! het geene ik tér bekragting' van mijne gedagten, hier noodig oordeelde. Is 't nu dat zij, die de woorden *da-den*, *ra-den*, &c. met ééne *a* schrijvende, nógthans (b) in

(a) Naamelijk, zijn Ed. beweert hier, hēt gebruik dér enkele Vokaal, in meervoudige woorden: als *dreev*, *drē-ven*, *muur*, *mu-ren*, *baan*, *ba-nen*, *baov*, *sto-ven* &c. Zie N. Bijd. I D. pag. 238. 339 —

(b) *Nógtans*. — In mijne SPÉL-KONST hebbe ik doorgaans geschreeven *nógtans* (i) én *tans*, 't laatste ook zonder *n*;” dóch onzen misslag ziende,

(i) *Nógtans* moet men schrijven én niet *nógtans*, om dat dit woord onderscheiden is van *thans* óf *tans*. — De ouden schreeven *nochtan*, waarbij in vervólg van tijd de *s* gekomen zijnde, schrijft men *thans*, *nógtans*. Zie de VOORREDE voor de PROEVE van ZEDROEZY. —

in de verkórtinge, daarvan maaken können *daán*, *raán*, én dus eene lètter, die 'er niet was; daarbij voegen, hoe veel te méer zullen wij hier de twé *aa* moogen gebruiken, die de-zélven reeds in *daaden*, *raaden*, bij dér hand' hèbben!

* Pag. 12 én 13 hèbb' ik geleerd dat men de *ā*, in sommige woorden, mèt twé stippen tékenen moet: als daar zijn *Išaāk*, *Mantuā*, &c. — Hoor wat dezelfde Schrijvers, in hèt bovengenoemde Wèrkje, pag. 348, hieróp goedgevonden hèbben, aan te tékenen. —

„ *Il faut mettre, selon notre Auteur, deux points sur l'a,*
 „ *quand cette lettre doit être combinée, non pas avec la syllabe*
 „ *qui la précède, mais avec celle qui la suit, & de même*
 „ *lorsqu'elle forme une syllabe par elle-même: ainsi on doit écrire*
 „ *re Viānen, wreedāart, voorāan, &c. Mr. Z. ne donne aucune*
 „ *raison de cette orthographe dans les deux cas, où il veut*
 „ *qu'on l'emploie; il ne cite même en faveur de son opinion qu'un*
 „ *passage d'une Traduction Hollandoise du Brederode, Poème*
 „ *Latin de Mr. Burman, ou le mot Heelāl (Univers) est écrit*
 „ *avec deux points sur l'a. — Nous doutons que l'on se contente*
 „ *de cette espèce d'autorité: il en faudrait du moins de*
 „ *plus nombreuses & de plus accréditées pour faire passer les deux*
 „ *points sur l'a dans les mots voorāan, verāchten, onāanneem-*
 „ *lijk.*”

Wilde ik mij hier in soortgelijke hairkloverijën inlaaten, dan zoude ik dier Schrijvers toonen dat zij, tэрwyl zij in mij de fouten bésig zijn te bestraffen, zig zélfs, in hunne gewoone schrijfwijse, aan dérgelijke (vermeende) gebréken, schuldig maaken.

Dóch,

de, hèbben wij dien verbéterd; dés men in dit VERVÓLG van óns wèrk niet méer *tans* maar *thans*, leesen zal. — Dit woord is, bij wijlen dén Heere van Aldegonde, in dén Bijenkórf, geschreeven *te bans* p. 232. „ *En, de hier mede wordt ook vervult het ghene dat wij te hans uit Paulo hebben verbaalt.* En p. 383. *foo als te hans gheleit is.* — Waaróm de Ridder Hooft, ook schreef *t' bans*. En Kiliaan *te band, te bands*, dat hij *mox, statim* vertaalt, waar voor men daar na, bij saamentrékking schreef *tbans*, gelijk men *tbuis* schrijft voor *te buis*. —

Dóch, om geene bliken van gebèlgdheid te geeven, daar wij vérré van af zijn, zullen wij liever onzen wèg vervórdere.—

Door dén mond van twé óf drie getuigen zal alle waarheid bevéstigd wórdén. Zoo dit ook, in hèt stuk dér Taalkunde, wáár is, dan zullen ook twé óf drie getuigen hier voor mij genoeg zijn. —

1. *Wier Feesten Rome viert op rijke dankáltaren,*

FEITAMA in Henrik. pag. 92. —

Vloekáltaar pag. 96. Oceään. pag. 125. Onáfmeebre, pag. 126. én 136. Ontáarde pag. 129. líjkáfch. pag. 199. lokáas. pag. 206.

2. *Zijn nederige ziel, als volle korenäiren*

Buigt voor de waarheid van de Goddelijke blaären,

HOOGVLIET, in ABRAH. pag 3. —

Kanaän pag. 5. Janiäs pag. 19. Noäch pag. 32. — Scha-
duígtigh. pag. 38. Grijsáart pag. 63. Libiääníche plas. pag.
77. 't Fiálaafche nat. pag. 92. Izaák. pag. 231. Hijácínth pag.
235. — Hierméde, hoop' ik, zal mén zig te vrede ítel-
len. — Wilde ik nu 't zélfde, omtrént de *e*, *o* én *u* be-
wísen, 't zou mij gewíffelíjk aan geene getuigeníffen ontbre-
ken! — Maar, wíj dit níet van mij gevérge wórdt, wíll'
ik 't, bíj 't daar té r néder geféelde, laten berústen.

Pag. 14. ítaat *Hyschíus*, lees *Hesychíus*. —

Onder de Gelíjkluídende woorden, Létter **A**. pag. 14. móet íngevoegde wórdén.

Aal. V. | eene foort van bier, 't wèk zonder sóp ge-
brouwen wórdt. Zie VERVOLG op dén FAK-
KEL.

Aal. M. | een bekénde vísch, úiterlíjk een' ílang níet
ongelíjk. — *Aal*, de laátste. zie KILIAAN. —

D

Pag. 6

Pag. 16. régel 12 vanönder, staat: *geslooke waaren*; lees *geslooken'* óf *geslookene waaren.* —

Pag. 17 régel 8 én 9 vanboven, staat: *uit voornaame Schrijvers*; lees *Schrijveren.* Régel 12 vanönder staat *aangebore neiging*; lees *aangeboren'* óf *aangeborene.* — 't Blijkt uit de herhaalde verändering deeser woorden, dat ik dezélfen, dus geschreeven, voor gebrékkelijk aanzie. (a). — Wij zullen eens nagaan, hoe men hierömtrént pleeg te verkeerén. —

„ De deelnemende woorden die in *en* uytgaen, laten in het
 „ meervoud en vrouwelijk geslachte, so gevoeglijk (mijns oor-
 „ deels) de *n* vallen, als sij eene *e* aennemen: ende daerom
 „ gebruyk ikze also sonder onderscheyd. B. E. *bedrogen, be-*
 „ *droge* en *bedrogene*; *gebonden, gebonde* en *gebondene*; *gedwon-*
 „ *gen, gedwonge* en *gedwongene*; *verslagen, verslage* en *verslagene.*
 „ Dese dingen (voorwaar!) en zijn gene verzierfelen, maar
 „ in der daed en waerheyd verzierfelen van onze tale, uyt
 „ den aerd en grond derzelve opgesocht, hoe vreemd sij ook
 „ veel-licht sommigen sullen mogen schijnen te wesen, door
 „ de gewoonte en den ouden siof. Waerdoor te wege gebracht
 „ is, dat wij op onze Moedertale niets ter wereld gelet, en
 „ nu dus, nu so, los en onvast gesproken en geschreven heb-
 „ ben. Derhalven wij ook gene nieuwe Tale en smeden, maer
 „ arbeiden slechts deselve met regelen vast en seker te ma-
 „ ken, dat men ons dan dank behoordete weten.”

SAMUËL AMPZING'S *Taelbericht* pag. 23. 24.

Hier

(a) „ De groote vrijigheid, die de allerbêste Schrijvers, ja *Hooft* én *Hondel* zélve, neemen, in de Bijnamen, (*Adnomina*, óf *nomina Adjecti-
 us*) wélken op *en* eindigen, dezélfen niet wél in hunne geslachten (*genera*.)
 veränderende, durf ik niet gebruiken. — Zij schrijven dikwils, *eige man*,
eige vrouw, eige wiif, verlaate man, verlaate vrouw, verlaate wiif; in
 plaats van *eigen man, eigene vrouw, eigen wiif*, én *verlaaten man, ver-*
laaten vrouw, én verlaaten wiif, waar in klaarlijk gemist wórdt, om dat
 men niet zoude durven zeggen, *die vrouw is verlaate*, maar *verlaaten*; *het*
lachben is den menschen eige, maar *eigen*, nóch *de deur is ope*, maar *open*.”
 VOORRÉDE VOOR HORATIUS FLACCUS DICHTKUNST, op onze tijden. én zé-
 den gepast. —

Hier hebben wij dan, volgens deesen Schrijver, onze vermeende mislagen, verbeterd, én als 't waare, gewettigd. — Men ziet hedendaagsch dit onderscheid wat béter in acht neemen, én hieröm schrijv' ik liever, *aangeboren óf aangeborene* neiging. — Laat ik, ondanks hèt thans heerfchende gebruik, (niet te onréchte van sommigen *een Tiran* genoemd) nóg aanmerken, dat men, volgens AMPZING, zou dienen te schrijven. *Een verwonnen Man; eene verwonne vrouw*, in 't enkelvoud; maar, *verwonnen óf verwonnene mannen én verwonnene vrouwen*, in 't meêrvoud. — Mijn's oordeels is dit gantsch niet af te keuren. — Hoor, tén slótte, TUINMAN nóg eens spreekten. —

„ Dat men de Adjectiva in *en*, van mannelijk tot vrouwelijk maakt, door 't afknotten d'er *n*, bij voorbeeld *een verwonnen man, eene verwonne vrouw*, en die in 'er, door 't bijvoegen van een *e*, bij voorb: *een nuchter man, eene nuchtere vrouw*, steunt niet op 't voorbeeld der Ouden, dewijl die de geflachten verwerden. Maar ik wil dat welaanemen voor ene verbetering der hedendaagsche taal: want al wat tot klaarheid, onderscheid en verbetering kan dienen, is prijzelijk.” OUD EN NIEUW. pag. 34. —

Gezonde Mannen, zijn mannen, die wélvaarende zijn.

Gezonden Mannen, zijn mannen, die, op iemants bevel, gezonden, afgevaardigd zijn. —

De uitverkorenen, zegt zoo veel, als de uitverkorene mênfchen, — Dit woord wórdt hier als zélfstandig genomen, én betékent ook *keurlingen*. —

De voorbeelden die ik uit HUYDECOPER heb' kunnen opsporen, zijn de volgende:

Gebroken oog. pag. 627. *verloeden, voorleeden-jaar, verleenen tijd.* pag. 472. én 608. *versteete boelen*, 366. *halfgesleets boel, versteeten schoenen, doorgekorvene aderen.* pag. 374. *ongekorven hout,* pag.

pag. 374. *overtrokken oogen* pag. 402. *opgespannen boog*, pag. 49. *opgespannen zinnen*, *ingespannen zinnen* pag. 49. *overbrogten rouw*. pag. 45 *overgeeven booswicht* pag. 46. — Bij anderen vindt men deese woorden met affnijdingen geschreeven, éven gelijk de stoffelijke Bijnaamwoorden, *ijzeren*, *metaalen*, zoo ook *gebroken*, *gesleeten*, *verwonnen*. — Zij die aan 't leefen van Taal- én Dichtkundige wérken gewoon zijn, zullen dit, bij ondervinding, weeten. — F. DE HAES, zegt, in zijne NAGELATENE SPRAEKKONST, pag. 36. dat men schrijven moet: *een gebonden man*, *een gebondene vrouw*. *Gebondene mannen*, *gebondene vrouwen*. — Deese les (waarmede TEN KATE, I Deel. p. 739. overéénstémt) will' ik voortaan opvólgen. —

Pag. 17 leest men AART. — Vólgens de BIJDAGEN, 2. D. pag. 543. moet dit met eene *d*, AARD, geschreeven zijn; omdat men zegt *aarden ontáarden*, *aardig*, *naar temant aarden*, *geáard*, *welgeáard*. — AARTEN, zeggen die Schrijvers, gelijk bij Wellekens én Vlaming, Digtl. Uitsp. geleesen wórdt: pag. 98. deugt niet. —

Pag. 18 kan men invoegen onder het woord *Aantrèkken*:

<i>Aantrèkken.</i>	naar zig trèkken, gelijk de Zeil-steen.
<i>Aantrèkken.</i>	aanlókken, verleiden.
<i>Aantrèkken.</i>	zig inlaaten. — Ik zal mij die zaak <i>aantrèkken</i> . — KILIÄAN.
<i>Aarde V.</i>	de Aardkloot.
<i>Aarde V.</i>	eene aardágtige stóf, waarin onzen Aardkloot voornaamelijk bestaat.
<i>Achten.</i>	échten, de beschuldigten tér vierfchaare daagen.
<i>Achten.</i>	schatten, waarden. <i>Hoe duur zoudt gij dat wél achten?</i>
<i>Achten.</i>	zórgen, zórg draagen, acht geeven.
<i>Achten.</i>	meenen, van oordeel zijn.

Acht

Achten. | in waarde houden. — Eerbiedigen, achting
toedraagen. — KILIÄAN.

Meêrdere betêkeniffen van dit woord kan men vinden, in
Buys *Woordenboek van Konsten én Weetenschappen.*

Aarden is van *aarde*, een *aarden pot*, *aarden kruike*. KR-
LIÄAN. —

Pag. 19. régel 4 vanboven, staat: *afgewénd*, *verboed*; lees
afgewéndt, *verboedt*. —

Op gemelde pagina óf bladzijde in te voegen:

Altoos. | (*saltem*) geduurig, onôphoudelijk. — 't Komt
van 't Aalöude *Alliz*.
Altijd. | (*semper*) 't allen tijde, bij alle gelégenheid.

Pag. 20 kan men ook invoegen:

Arend. M. | adelaar, een groote én stérke Roov-vogel, dé
Koning van al hêt gevogelte. —
Arent. | een Mannen-naam. —

Hierméde loopen onze Verbéteringen én Vermeêrderingen
onder Lètter A, tén einde; wij zullen nu zien óf 'er ook
iets na te oogffen valt onder Lètter:

E.

Onder deese Lètter óf twéde Vokaal, hebb' ik getragt te be-
weeren, dat zij meêr dan één geluid in onze Taale heeft, én
daartoe hebb' ik eenige bladzijden vol geschreeven, om eener
zoo groote nieuwigheid klèm bij te zètten. —

Nieuwigheid is de moeder der verwonderinge. (a)

Dat dit wáár moet zijn, meen' ik ondervonden te hebben én dit zal ik mijnen Leefér aantoonen. —

Verfcheiden aanmérkingen zijn hieróp gemaakt, inzonderheid ook van onzen meérgemelden gestrèngen Kritiek. — Wij zullen ons lieft bij die van de BIBLIÔTHEQUE DES SCIENCES bepaalen, naamelijk in hèt stukje voor *Oct. Nov. & Dec. 1770.* — daar zij pag. 349. aldus redeneeren. —

„ *Il remarque entre autres sur l'E, que cette Lettre admet*
 „ *dans la Langue Hollandoise quatre sons différens: le muet,*
 „ *l'aigu, l'ouvert & le très ouvert; il veut qu'on les désigne*
 „ *par les accens usités dans la Langue Françoisé; & quoique*
 „ *nous ne disconvenions pas de l'utilité qui pourroit en résulter,*
 „ *& que nous pensions que l'on ne doit pas négliger les moyens*
 „ *qui peuvent contribuer à faciliter l'intelligence d'une Langue,*
 „ *nous doutons cependant que les différentes prononciations de*
 „ *l'E dans la Langue Hollandoise puissent être exactement dé-*
 „ *signées par les quatre accens qu'on emploie en François: Il*
 „ *nous semble même que l'usage de ces accens, pourroit faire*
 „ *perdre la véritable prononciation de bien des mots. Par ex.*
 „ *notre Auteur écrit spél, bék, bén, él, avec un é (b) fèl,*
 „ *hèk, nèt, snèp, tèl, avec un accent grave; & cependant*
 „ *dans tous ces mots le son de l'E nous paroit être le même:*
 „ *d'un autre côté l'e est ce semble plus doux dans les mots ben,*
 „ *vel, wel, den, der, que dans ceux de spek, slet, vet, &c.*
 „ *& dans ceux-ci plus doux que dans les mots mes, les, vles,*
 „ *recht,*

(a) BRIEVEN OVER DUTSCHLAND pag. 431.

(b) Die *è* heeft hier een hêlder geluid, gelijk in de Fransche woorden *amen, examen.* — Dat sommige Leefers, volgens hun onderscheiden tongval (dat bij deese luiden althans plaats kan hebben) dit niet ontwaar kunnen wórdén, is niet aan die woorden, maar aan de pèrsonen, die ze uitspreeken, te wijten. — In de daarónderstaande woorden, moet de *e* éven zoo klinken als in 't Fransch in *très, chér;* of liever in *il met, nous mettons.* —

„ recht, (a). *Nous trouvons encore une grande différence dans*
 „ *la prononciation des mots suivans, en, erv, echt, hembd,*
 „ *hen, kers; kerv, &c. & cependant notre Auteur donne dans*
 „ *tous ces mots l'accent aigu à l'e: il écrit sérvét, mot dans*
 „ *lequel le son des deux e est manifestement différent. — De*
 „ *plus, en adoptant l'application que notre Auteur fait des ac-*
 „ *cens, on ne pourroit pas faire la rime de géld sur gewéld;*
 „ *de bevel sur gezèl; de gék, sur hék; de besmèttén sur ver-*
 „ *lèttén; & cependant jamais on n'a douté que ces mots ne for-*
 „ *massent une bonne rime (b). Mr. ZEYDELAAR est fort sévère*
 „ *sur cet article: il semble, par exemple, trouver une différen-*
 „ *ce dans le son de l'e en voorspélde & mêlde; en vlékken*
 „ *& dèkken, deux rimes, dont Mr. Feijtama, le plus scrupu-*
 „ *leux peut-être & le plus délicat de tous les Poètes Hollan-*
 „ *dois, n'a pas balancé de se servir. — Il croit que Hoogvliet*
 „ *a été plus exact; & il nous recommande sur cette matière la*
 „ *lecture de Huydekopers Proeve van Taal- en- Dichtkunde,*
 „ (c). — *Cependant, à moins qu'on ne doive l'attribuer au*
 „ *com-*

(a) Tót hiertoe hébb' ik mij verbeeldt een kiesch gehoor te hébben; maar nu moet ik bekennen van alken smaak daaróutrént verstoeken te zijn. — Immers daar ik (én veele taalkundige vrienden mét mij) maar eenerelei geluid ontdekkén, daar vinden deese Schrijvers vierderlei klanken. — Dat ik aan alle deese woorden dezelfsden klank toegigene, keunt op mijna gehoor én niemant heeft mij tót nóg toe *deswégens* gewraakt. — Laatenwe die Schrijvers eens met eene Aanmerking beantwoorden. — De Franschen gebruiken dén schérpen accént op de *é*, in *bonté, fanté, péché*, &c. zoo schrijven zij ook *véritable, différence, négliger* &c. in deese laatste woorden, meenen wij een veel zagter geluid bij de *e* te ontdekkén; én nógtans gebruiken zij daartoe hetzelfde klanktéken. Wat mag hier de rédon van zijn?

(b) Hét onderscheid in dén klank: deeser woorden rékene ik 't zélfde te zijn als dat van *bot* én *zót*; *bessen* én *kerdissen*; *vol* én *ból*; wélke woorden van verschillenden klank, niet op élkander mogen gerijmd wórdén, gelijk wij, bij de O, mét veele getuigenissen, staaven zullen. —

(c) Ik hébb', 't is waar, mijn' Leeser, naar HUYDEKOPER geweestén niet, om 'er mijne gedagten woordelijk bevéstigt te vinden, maar om 'er dérgelijk een kiesch onderzoek van rijmklanken, te leefén, én daaruit van de mijnen dés te béter te oordeelen. —

„ *compositieur d'imprimerie, ou au correcteur, l'oreille ne paroît*
 „ *pas avoir guidé Mr. ZEYDELAAR aussi régulièrement, qu'il*
 „ *se l'est peut-être imaginé: nous trouvons p. 26 servét, p. 31*
 „ *servet. p. 26. gebéd; p. 32. dood-béd, &c. (a). Quantqu'il*
 „ *en soit des idées de notre Auteur sur l'usage des accens, on*
 „ *doit lui savoir gré de ses observations. Qu'il nous permette*
 „ *d'en faire deux: Si les consonantes (consonnes) détermi-*
 „ *nent le son d'une voielle qui les précède soit au commen-*
 „ *cement, soit à la fin, soit au milieu des mots, ainsi que*
 „ *le juge notre Auteur, n'est-il pas superflu d'emploier l'accent;*
 „ *& cette raison ne suffit-elle pas pour en rejeter l'usage? (b).—*
 „ *De plus, on introduit l'usage des accens pour fixer les sons,*
 „ *& par là la prononciation, il faudra qu'un seul et même ac-*
 „ *cent ne marque point différens sons: or Mr. ZEYDELAAR,*
 „ *ne soutiendra point que le doive être prononcé de la même*
 „ *manière dans les mots tégendeel, dezélfde, schérp, tén,*
 „ *tér, slégt, & cependant il les marque tous d'un é pag. 31.—*
 „ *(c). Ceux des bons Ecrivains Hollandois qui ont recomman-*
 „ *dé des accens, nous paroissent avoir été plus réservés.*”

Zie

(a) Pag. 26. staat *servét*, pag. 31 *servét*; verönderstèl nu dat dit, óf door dén Letterzètter' óf door dén Naleeser' dér Proeven, gekomen zij, is 't wél dér pijné waard, op zulke beuselingen te blijven staan? Wilde men onderzoeken, in hoe vérré deese Schrijvers zólve aan dat euvel ziek zijn, hoe veel stóffe zouden wij daartoe hébben! De twé bovenstaande woorden alléén, draagen 'er reeds 't mérk van. — Tusschen *gebéd* én *dood-béd* is 't zélfde onderscheid als tusschen *bevel* én *gezel*. —

(b) Ik antwoord' hieróp eenvoudiglich dat: indien deescen régel doorging, dan, niet alléén bij mij, maar vooräl ook in de Fransche Taal', alle accénten nuttelóos zouden zijn. De laatste tóch hébben 't gebruik van dezélfen doorgaans op gronden gestaavd. Zie DE LA TOUCHE, I Deel pag. 4. én 81—92. — *l'Accent aigu* (zègt RESTAUT pag. 443) *se met sur tous les é fermés, soit au commencement, soit à la fin des mots, comme dans vérité, témérité, les amitiés, les traités, &c.* Zoo dit vast gaat, is dan 't gebruik van dén accent' niet overtóllig, én is deese réden niet genoegzaam om dénzélfen te verwérpen?

(c) Dat wij niet dwaas genoeg waren, om, in die woorden, dénzélfden klank, der *e* toé te eigenen, is in mijn Wérk te zien. Zoo dit klanktéken niet in staat zij die twé verschillende klanken aan te duiden, men

too-

Zie daar, Leefer, de geheele aanmerking deeser Schrijveren. — Wij bedanken hén voor de gelégenheid wélke zij ons gegeven hebben, om onze gedagten wat nader op te hêlderen én ons gevoelen te bevéstigen. — Dit zullen wij nu, zoo beknópt ons mogelijk is, tragten te doen. —

In 't slót hunner aanmerking' zéggen zij, *dat, naar hun oordeel, de geenen onder de goede Hóllandfche Schrijveren, die de accénten aangepreefen hebben, hierin wat spaarzaamer óf agterhoudender gehandeld hebben.* Hierméde willen zij zéggen dat zij, mét één én dénzélfden accént, geene verschillende klanken uitgedrukt hebben. —

Wij weeten niet wélke *goede Hóllandfche Schrijvers* zij hier in 't oog hebben. — Wij hoopen dat de geenen die wij aanvoeren zullen, van hun dien bovenstaanden tijtel zal toegèkènd wórden.

L. TEN KATE maakt een *drieërlei onderscheid* in de kórte óf enkele E. — De korte E, zègt hij; is: 1. zagt in *baspel, vader.* 2. hard in *kapel, spél, bël, écht, kélk, kerk, wérf.* — 3. hard én zagt in *ebbe, éffen, belle.*” Zie de VERMAAKLIJKHEDEN van M. SCHAGEN, voor de maanden *July, Augustus, én September.* 1732. pag. 158. — Waarin nu is die Schrijver spaarzaamer? Hij drukt deese verschillende klanken, door hèt zélfde klanktéken uit, én dit is juist, hèt geene onze SCHRIJVERS afkeuren; dérhalven pleit dit niet vóór, maar tégen hun. — Zègt men: deese woorden zijn *éens-luidend* én daarom kunnen zij mét één accént uitgedrukt wórden: dan maakt men TEN KATE tót een' leugenaar; dat nógtans zoo gemakke-lijk niet te doen valt. — Hieruit besluiten wij dan, dat wij iets méér gedaan hebben én hèt onderscheid van klank (hier, door TEN KATE, érkènd, maar slégts door één geluid-téken aangeweefen) dóór een onderscheiden mérk aan dén dag ge-
lègd

toone mij, op wat wijze dit gevoeglijk te doen. — In *Bonté, pitté, entel* &c. *bétoine, pénitence, téméraire* &c. tékenen de Franfchen de *e* mét dénzélfden accént. Ondertúfchen zullen zij niet durven staande houden dat de *e* in de laatste woorden, zoo fchérp klinkt als in de eerften. —

E

lègd hebben. — De schérpe é érként zijn Ed. ook, in *bé-
mel* én dérgelijke woorden; gelijk men in zijn Wérk over de
Taal, voorál in 't I. Deel, in de Verhandeling' over de *cri-
sische Spétkunde*, nazien kan. —

Nóg treffender getuigenis zal ik bijbrèngen, uit een geheel
Genootschap van Taalkennaren, die voor het gebruik dér ac-
cènten waren; ik doel' op hèt Konst-Genootschap van NIL
VOLÉNTIBUS ARDUUM. Maar hebben die, de onderscheiden
klanken onzer Vokaalen, door onderscheiden tékens, kènbaar
gemaakt, én dus aan den smaak' onzer SCHRIJVEREN, béter
dán wij, voldaan? — Wij zullen dit eens zien, én daar toe
een voorbeeld kiefen, hiú IFIGENIA, TREURSPÉL pag. 69. Vijf-
de Tooneel. —

U L I S S E S.

*Zij is is 't léven én des Hémeis toorn verzaad:
Mevrouw, hértstét u, wíjl de Gódn ze u wéder geveem.*

K L Y T E M N É S T R A.

Zij leeft! én gij bréngt mij de tíjdíng van haar léven.

U L I S S E S.

*Ja, ik, die 's Vorsten hart heb tégen u, en haar
Gestérkt, als hij besweek uit liefde, om haar gevaar.
Ik, die, wíjl ik de reis na Tróje zag vertraagen,
Geen acht heb in mijn raán op uw geweén geslagen.
Kom nu, Mevrouw, dewíjl de Góden zijn vermoegd
Hét kwaad hérstéllen, dat ik u heb toegevoegd.*

K L Y T E M N É S T R A.

*Ad Prinz! mijn dóchter! Gódní mag ik op u vertrouwen!
& Mandenwérl: was Gódní wést, mij mijn kind bebouwen!*

N É S.

N É S T O R .

*Eik een gelijk gij ziet is op dit oogenblik
Verould mét blijdschap, mét verrukking, én mét jcbrik.
Nooit heeft een dag den Griek zo doodelijk gescheenen,*

P A T R O K L E S .

*De twédracht streefde alreé door 't gansche léger beenen,
En hébbende in élks oog baar standaard reeds geplant,
Gaf zij hét doodelijk sein der strijd mét baare hand.
Uw dóchter stond ontroerd, te zien, van alle zijden,
Het léger tégen, én Achilles voor baar strijden.
Die, schoon alleen vol toorn, terwijl zij opwaards klom,
Het beir verbaast maakte, én verdeelde 't Góddendom.
Men zag akéde een wolk van uitgetoogen schichtén,
De luchts benévaten, 't bloed stroomén, niemand zwichtén.
Wanneer Achilles. ... Maar ik zie bij nadert vast
Mét uw gemaal én kind.*

Zij, van mijne Leeseren, die lust hebben om hier nóg eenige bladzijden voort te leesen, zullen nóg nader ontdekken, dat deese Schrijvers (de grootste voorstanders dér accénten,) niet méér dan één klanktéken gebruiken, om de verschillende klanken dér klinklétteren uit te beelden. — Men zal niet willen staande houden dat de *e*, in alle de hierboven voorkomende woorden, hetzelfde geluid slaat, want dan zou ik niet weten goed te maaken wat 'er die tékens voor nuttigheid doen. Ook beäntwoorden zij volkomen aan die woorden, in wélken de Schrijvers dér *Bibliótheque* onderscheid van klank ontdekken, én dus ook door verschillende klanktékens willen onderscheiden hebben. —

Wat mogen tóch deese Schrijvers voor rédenen gehad hebben, om dus over de accénten onzer Néderduitsche Taale te oordeelen? Zij, die weten van wat nuttigheid die tékens zijn, tót hét régte verstand eener Taale! Zij, die weten, hoe de accénten in de Fransche Taale, ook van tijd' tót tijd' ingevoerd zijn,

zijn, (a) én thans niet weinig tót kuister van dezélve strèken! — Alles wat men tégen hèt gebruik van dezélven zeggen kan, meen' ik dat men ook tégen de tékens dér zinscheidinge zoude mogen inbrèngen. Want men zou kunnen beweeren dat die, hoewél niet onnut, nógtans van geene volstrèkte noodzaaklijkheid, voor veelen, zijn; om dat de minste Leefers behoorlijk acht daaröp geeven, én de meeste mogelijk leefen, zonder eens daaröp te lètten; hoewél zij évenwél nóg zóó leefen, dat men hén taamelijk verstaan kan. — Maar wat goede Schrijver zal daárom die tékens verwèrpen? Immers vindt een naauwkeurig Leefer gemak daarbij, (én wie weet niet dat de Geleerden somtijds, over één ènkel toonstip in de dopde taalen, malkander mèt mond én pénn' vervólgen!)

(a) Les accens n'ont été inventés & ensuite mis en usage, que pour faciliter la Prosodie, ou aux Enfans, ou aux Etrangers. — Nos plus anciens Monumens, tant Hébreux que Grecs & Latins n'en ont point. — L'Inscription de sigée, qu'on dit être la plus ancienne de toutes, & qui va alternativement de la droite à la gauche & de la gauche à la droite, n'en a aucune trace. — Les marbres d'Arundell, maintenant à Oxford, si antérieures à notre Ere chrétienne sont tous gravés en lettres capitales & je n'ai point remarqué qu'une main téméraire ait osé y en mettre. — Le fameux M.S. d'Alexandrie, qui contient la Bible des LXX, le Nouveau Testament & les deux Clementines (les deux Lettres de S. Clement) le tout en lettres quarrées, n'a pas été à l'abri de cet attentat. — Un certain Bibliothécaire, dont je tairai le nom, s'avisa de les y ajouter en quelques endroits; mais heureusement on ne le laissa pas achever. — Nos vieux papiers de la Tour, tant Latins, qu'Anglois & François n'ont point d'accens. — Rien n'est plus curieux que les *Loix Normandes de Guillaume le conquerant*, publiées par le *Dr. Wilkins*; elles n'en ont non plus que le reste. — Enfin, pour venir au tems des premieres Impressions Françaises. Les *cent Nouvelles*, imprimés in 4° à Paris et dédiés à Louis XI ou à Louis XII. mais sans date et en lettres Gothiques, n'ont pas la moindre trace d'accens. J'en ai remarqué quelques uns dans les premieres Editions de *Marot* & de *Plutarque*, mais tous les participes & les adjectifs feminins, comme *donnee, amance, empoisonnee*, n'en ont point; ce ne fut, comme je l'ai dit, que vers le milieu du XVI siècle, qu'on commença à distinguer sur le papier l'é fermé de l'e muet: & ce n'est que peu à peu qu'on est venu enfin à en admettre trois, l'*Aigu*, le *Grave*, & le *Circumflexe*. — DISSERTATION sur la Prosodie Française par *Mr. DUROU*. pag. 98. 94. — Derrière les *SYNONYMES* d'OLIVET. —

gen!) én kan, overluid leefende, zo hij wél op die tékens, lêr, ook dés te bêter van anderen verstaan wórden. Even: alzoó können de klank-tékens ook dienen, om vóór te komen, dat de woorden door eenen uitheemschen gerabraakt, óf mèt eenen verkeerden klank, uitgesprooken wórden, (a).

Ik hadd', wél is wáár, alle die Aanmérkingen onzer Fransche Journalisten, kunnen vertaalén, om ze van dés te meér nuts te doen zijn; maar dit hébb' ik gelaaten, voórêerst: om mijn Wérk niet al te veel te verdikken én dus dén druk te bezwaaren; tén anderen: om dat uit mijne tégenbedénkingen, dén inhoud dér Fransche *Remarques* genoegsaam aan dén dag wórdt gelègd, én eindelijk: om dat de Taal dér Franschen, bij ons, zoo algemeen is gewórden, dat ik mij vast'lijk verbeelde, dat vérré de meesten, die mijn Wérk leesen, die Fransche Aanmérkingen, zullen kunnen leesen én verstaan. —

Pag. 22 én 23 hébb' ik een Lijst opgegeeven van woorden die mèt eene zagte óf vrouwelijke *e* eindigen, én allen van hèt vrouwelijke geslachte zijn. — Tén einde mij nu, deesse stelling, om dat ze daar zonder gezag, óf: p. 24, alléén door twé getuigen bevéstigt staat, niet t'éniger tijd betwist, óf al'tans beknibbeld wórde; zoo dient, dat men dezélve kan gewéttigt vinden, in Hoof'ts *waarnemingen*, te vinden bij TEN KATE I Deel pag. 742. én men dus een drietal van getuigen tégen zig heeft. —

Pag. 26 régel 14 vanboven, in de eerste colom, staat: *servés*; van wèlk woord (in saamenvoeging' mèt de anderen) gezeid wórdt, dat de *e*, in de eerste Lèttergreep', vrouwelijk is. — 't Zal noodig zijn deesen steen dés aanstoots uit dén wèg te ruimen én te zèggen, dat men dit woord, gelijk pag. 31 bovenaan, leesen moet: *servés*; van oordeel zijnde, dat de *e* in beide de Lèttergreepen éénsluitend is. Is 'er onder mijne Leeseren,
die

(a) SéwAL pag. 373.—

E. 3.

38. VERVOLG DER NEDERDUITSCHER

die dit niet merken kunnen; zij weeten dat ik hun het gehoor niet geeven kan. — (a).

Pag. 27 régel 10 vanboven, staat *eige-naamen*; lees *eigen-naamen*. — Ik schaame mij, zoo dikwils in dien misflag gevallen te zijn. Trouwens! mannen van méerder naam, hebben dit ongeluk ook gehad. Bij voorb .... Maar zagt! zal ik mijn kwaad, mét een's anders kwaad bedekken? dat zij vérré!

Pag. 33 régel 15 vanboven, staat: *eenige*, lees *eenigen*.

Pag. 35 régel 10 vanboven, staat: *uit deese Dichters*, lees, *Dichteren*. —

Pag. 36 régel 7 vanboven, staat: *ongegrond*, lees *ongegrondt*. Pag. 37 régel 18 vanboven staat: *beantwoord* lees *beantwoordt*. — Pag. 39, régel 8 vanboven, staat *sommige*, lees *sommigen*. —

Pag. 40 én 41 hebb' ik eenige gedagten t'er néder gesteld over het schrijven d'er dubbele *ee*, in *been*, *beenen*; *steen*, *steenen* &c. voeg hierbij het volgende. —

- » *De dubbele ee dient om te spellen zweemen.*
- » *Op dat men niet van zweme, zwem zou noemen;*
- » *Tot steelen, heele, (om niet door stelen, stel*
- » *Te doen verstaan) noch ook van Hele, Hël.*

J. VAN BELLE'S WEGWIJZER pag. 19.

Over het onderscheid van betekenis d'er woorden, mét een e óf mét twé ee geschreeven, kan men pag. 41 én 42 te réege.

(a) Zoo 'er al onderscheid van klank zal weesen; dan kan 't nógtans niet grooter zijn, dan in de eerste én laatste e's der Franche woorden *vérité*, *équité*, ja zoo groot nóg niet, in welke woorden échter beide de e's getekend worden. —

régte geraaken, én, in opzichte van *leeren en bekeeren*, 'er bijvoegen.

- „ 't Woord *bekeren en bekeeren*,
- „ *Hoe veel verschilt het in der daad?*
- „ *Ben ieder wíl het eerste leeren;*
- „ *Maar 't laatste word van éik gebaat.*

Pag. 43 liet ik mij eenigfints uit over het tekenen *dés dubbele éé*, in sommige woorden. De Schrijvers der BIBLIOTHÈQUE, oordeelden van onze gedagten over het tekenen der dubbele *aa*. „ *Les raisons pour lesquelles il veut qu'on mette dans certains cas deux accents aigus sur les deux aa, dans les mots tels que sont par ex. aan, daar, sont assez plausibles.* Zie pag. 349 van meêrgenoemde stukje.” — Wij hoopen dat de volgende waarneemingen over het tekenen *dés dubbele éé*, aan kunnen én aan onzer Leeferen smaak' voldoen zullen. —

Laat ik alvoorens op deese bladzijde nog een misflag verbeteren. —

Men leest daar: *van den Franschen en van de Engelsche Toneelftukken*. — Wat misfelijker fout! — Verwondert het u wél, Leefer, dat mijn Néederduitsche Kritiek zig daar bijster aan gestooten heeft. Ik wíl' zijne woorden nu niet uitschrijven. Lees hier, zonder veel omwégen te gebruiken: *van de Fransche en van de Engelsche Toneelftukken*. — Maar ik zal wat nader komen, om mijn' misflag te boeten. — In deese woorden ligt eene *uitlating* opgeslooten. Eene *uitlating*, die, zoo ze in eenig gedénkstuk der Oudheid voorkwam, den Geleerden jaaren wérks verschaffen zoude. — Ondertuschen is ze hier zeer eenvoudig. — *van den Franschen*.. staat 'er: dit *van den* is een mannelijk lidwoord én kan dus niet zien op *Toneelftukken*. — Wat dan? — *van den Franschen Schouwburg*, moet 't zijn, én dit woord, waaraan de gantsche fout te wijten is, is hier (door onoplettenheid) uitgehaten. —

Na deesen uitstap, zullen wij tét zaake spoeden. —

De

40 VERVOLG DER NÉDERDUITSCHÉ

De harde lange **EE** schrijft men.

1. In **BÉÉT**. (morsus) *béét* mèt de tanden. In *béét-water*, bijtend water. —

BLÉÉK. bestórven, ongedaan, zaal, droevig, wit van aanzicht. — **BLÉÉK**, bleik, Linnen-*bléék*. —

DÉÉG (massa) klomp van meel, om brood te bakken.

DREÉF óf *dréev*, wandel-wèg.

DRÉÉT, (crepitus ventris) buikwind. —

De zachte lange **EE** wórdt geschreeven, in

BÉET, van *Bijten*. Hij *beet* mij in de hand'. —

BLEEK, van *Blijken*. — *Hèt bleek* uit alle de omstandighéden, dat hij schuldig was.

DEEG van *Dijgen*. —

DREEF, dreev, van *Drijven*.

DREET van *Drijten*.

Zoo wórdt ook de zachte lange **EE** geschreeven in de voorleedene tijden van alle de wérkwoorden, op *ij* dén nadruk heb- bende: als in *gleed* van *glijden*; *green* van *grijnen*; *greep* van *grijpen*; *beeg* van *bijgen*; *beesch* van *bijsschen*; *keev* van *kijven*; *keek* van *kijken*; *kneep* van *knijpen*; *kreeg* van *krijgen*; &c.

GRÉEP, handvatfel, gevést van een' dégen', &c.

KRÉÉT (clamor) geschréuw, wapen-*kréét*. —

LEÉD, (dolor, molestia) droev- heid, moeiëlijkheid, onge- lijk, overlaf. — *Lééd*- zijn; *lééd* weesen. —

meeg van *mijgen*; *neeg* van *nijgen*; *neep* van *nijpen*; *onderwees* van *onderwijfen*; *ontbeet* van *ontbijten*; *overleed* van *overlijden*; *prees* van *prijfen*, *kweet* (queet) van *kwijten*. —

GREEP van *grijpen*. Ik *greep* hém bij dén arm'.

KREET van *krijten*; huilen, weenen, grijnen. —

LEED van *lijden*, verdraagen, ondergaan. — Ik *leed* zwaare pijn. — Als méte in *leek*, *geleek* van *gelijken*;

RÉÉ, *Rbée*, (cerva) 't wijvje van hèt *Hérs*.

REE, *reed*, van *Rijden*. Hij *ree* óf *reed* te paard. —

rees van *Rijfen*. —

RÉÉT (rima) spleét, scheur.
SCHÉÉN, (tibia) schéén van't been. —

SLÉÉP (tractus) trèkking. *sleép* van een' Mantel'. *sleép*, nalsléép, gevólg, stoet. —

SPÉÉG, *speék*, (sputum) spel, spēéksel, spēégsel.

SPLÉÉT, scheur, opening. —

STÉÉG, naauwe straat, straatje. —

STRÉEK (tractus) lèngte, rijg.

VEÉD, (odium) haat. —

verdwéén, van *verdwijnen*; *verleed* van *verlijden*; *verwees* van *verwijfen*; *vreed* van *vrijden*; *vreev* van *vrijven*.

WÉÉK, (mollis) zagt, vloeibaar.

WÉÉK (anas mas) eendvogel, mannetjes eendvogel. —

ZWÉÉM (similitudo) gelijkennis, overéénkomst. — Hij heeft nóg een *Zwéém* van zijn's Vaders beeldteniff.

REET, van *Rijten*. —

SCHÉEN, van *schijnen*. — *schreed* van *schrijden*; *smeet* van *smijten*; *sneed* van *snijden*.

SLEEP van *slijpen*; *sleet* van *slijten*; *schreev* van *schrijven*.

SPEEG, van *spijgen*, *spijën*; *speet* van *spijten*.

SPLEET, van *splijten*; *steev*, van *stijven*.

STEEG, van *stijgen*; *streed* van *strijden*. —

STREEK, van *strijken*; *Teog* van *Tijgen*. —

VEED, van *Vijden*, haatdraagen. *veeft* van *Vijsten*;

WEEK, van *wijken*. —

WEER (hebdomas) *Week* van zéven dagen. — *Wees* van *wijfen*; *weet* van *wijten*; *Zeeg* van *zijgen*; *zweeg* van *zwijgen*. —

ZWEEM, *bezweem*, van *bezwijmen*. —

2. De harde lange **ÉÉ** wórdt ook mèt accénten getékend, in **F** **zúf**.

zulke woorden, waarin men bijna zonder onderscheid **EE**, **EI**, óf ook, op zijn plat Amsterdams, **IB** schrijven én gebruiken kan: als in: *alleen, allein, allien*. — Zie L. TEN KATE I Deel pag. 243 — 250 — Vermits wij nu, hédendaags, meestál de **EE** gebruiken, zo zie hierónder de woorden in geschil. —

Alléén, alléénlijk, béén, béést, bléék (pallidus) brééd, déég, déél, déémster (duister) ééke, éélbot, één, éénzaam, (veréénigen, ontééns, alééns) évenééns, (Néén) ééft (smisse) fluxoéél, géén, géésselen, géést, gebéél, geméén, gerééd, gewéér, béést, béémraad, béést, kandéél, kanéél, kéél (tichel, overtrékfel) kéén, kééb, kléén, kréést, lééd, léém, léést, (formula) méést, rééd, (gerééd,) réén, réép, schééf, sléék, (planus) sléép, sméente, stéén, stééns (een Rivier) téén, téér, véég, véém, véér (vier) vléésch, wéédte (glastum, zéker kruid) wééd-afsch, wéék, (weik) wééd, zéép, zwéém, zwéép, zwéét, &c. —

't Is dén opmérkenden Leeser' reeds gebleeken dat deese harde lange **EE** meest voorkomt in zélfstandige Naamwoorden. *Méést*, zégg' ik, om dat hier-én-daar ook een toevoeglijke Naam voorkomt, én men ook wélééns een Wérk-woord waarin dezé-ve geschreeven wórdt, vindt. — Dérzélfver getal is ondertussen zéér gering, zo dat wij bijna geene uitzondering behoeven te maaken, maar alléénlijk te zéggén hébben, dat, vérzé weg, alle de Wérkwoorden daarvan uitgezonderd zijn. —

3. Komt deese **EE** vóór, in alle de woorden die op **ÉEU** of **ÉEUW** dén nadruk hébben: als *ééuw, gééuwven, lééuw, lééuwaarden, lééuwrik, mééuw, mééuwven* (gelijk de katten) *prééuwven* (*surripere*, ontséelen) *rééuwven* (*pollincere*, bezórgen alles wat tót de begraaveniss' behoort) *rééuwfel*, (*pollinctura*, bezórging) *rééuwfch* (*coita acer*, geil, paarens-veéénigens-gezindt) *fchrééuw, slééuw*, (*attenuatus*, vervallen, afgenómen) *snééuw, sprééuw, zééuwe*, (*homo vilis* een slégt ménsch) *zééuw* (een Zéélander, van zéé óf zééuw, mare. —

4. Al-

4. Alle de woorden met den uitgang in *ÉÉ*, verëiffchen de harde lange *ÉÉ*, als: *Ahdél, barbédél, bëkkenédél, bórdédél, branderédél* (*tragula*, wèrp-spies) *fakkédél* óf *vakkédél*, (*pars*, gedeelte) *fardédél, fascédél* (*fascis*, faamgebonden bondel) *fernéél* (tigchel) *flambédél* (fakkel) *fluwédél, gardél, grawédél, gróméelen* (grijnzen) *hafitéél* (*bipakum*, fchop, spade) *bouswédél, jurwédél, kamédél, kandédél, kanédél, kantédél* (*psima*, flag-wèér) *kapitéél* (*capitulum*, hoofdje, kópje, knóp, tip, hoofd-ftuk) *karavédél* (*karevéél, kórvéél, hosiér.*) *karbédél, krabhdédél, (zignum, balk, bint, staak, lat, mast, dikke paal, blók) karbédél-ftéén*, (een *stéén* die uit den muur fteekt, én waaron een blók rust) *kardédél* (kabel-touw) *karédél*, (*konédél, karédél-ftéén, bak-ftéén, laser*) *kartédél*, (*quartédél, vierdepart*) *karvéél, krakkédél, kuffendél* (*ephippium*, zadeltuig) *Lampréédél*, (*konijn*) *makréél*, (*mangerédél, oorlogs-tuig*) *maritéél* (*hamer*) *navédél* (*steek-raape*) *pannéél, parcédél*, (*gedeelte*) *panjédél, pijzéél* (zékere foort van pijë-rók,) *plattédél*, (*fchotel*) *priédél, radzéél*, (*zeil*) *respédél*, (*verkwifter*) *rondédél, róffédél*, (*rood-ágrig*) *fchandédél, ftrapédél, tafertédél, vóonédél, tórnédél*, (*tól, hoep, rad, troebus*) *tórrédél, (torricula, torentje) tórrfédél* (*van tórrfen*) *trouwédél* (*truwédél, truffel*) *Zuureél* (*zuurágrig.*)

Hierbij voegt de Heer TEN KATE nóg een Lijft van woorden waarin wij *ÉÉ* én *AA* óf *AE* óf *a* onverschillig gebruiken, én die, met *ÉÉ* gefchreeven wórdende, alsdan dezélfven lang verëiffchen, als *géeerne, gaarne, gaerne*, &c. — Dóch, wij deefe woorden reeds door KILIAAN met *AE* gefchreeven wíerden én wij dezélfven thans doorgaans daarmé fchrijven, zoo acht ik 't onnoodig om 'er hier bij te blijven ftaan. — Tén flótte zal ik nóg eenige woorden aan de hand geeven, waarin men de harde lange *ÉÉ* fchrijft óf waarin zij tén minften gehoord wórdt. Als *Béd, Bédér, Dredél*, (*Bijzit*) *Éd* (*wét*) *ééd, éér, gedwée, géél, béér, léék*, (*lidmaat*) *léép*, (*lép-óogig*) *mée, méékrap, méér, méerder, péél, péél-land, flééf*, (*pót-lépel*) *snéés, vée*, (*rund-vee*) *véél, wée, wéég* (*wandt, muur van klei*) *wéék, wéér*, (*eelt*) *zéél*, (*bind-zéél*) *zéem*, (*barbéél*)

44. VERVOLG DER NÉDERDUÍTSCHÉ

béél) *zédem* (léder) *zédér*, (pijn) *zédér* (tén hoogsten) *zweém*, enz. — Zie dit alles bij TEN KATE I Deel pag. 218 — 265.

Dus hébb' ik dit stuk onzer spéllinge, vólgens dén lei-draad van bovengenoemden Taalkénner', tэр mijner eigene Leeringe zoo wél als tén nutte én tót vermaak mijner Leefseren, eens nauwkeurig nagegaan. — Ik hébb' de woorden hier-én-daar wat méérder opgehélderd én verstaanbaarer gemaakt. — Mijn oog-mérk is niet; om deese spélling in te voeren; dat laat' ik aan een's ieders goeddunken over. Maar mij dagt dat zulk een stuk geen kwaade vertooning in mijn Wérk maaken zou. — Veele van de aangevoerde woorden, die, óf *gebeel*-óf maar *halv-bastaard* zijn, begeer' ik ook niet in onze hédendaagsche Taal te wéttingen. — Dit zou tégen onze leerwijse, van geene bastaard-woorden in onze Taale toe te laten, régtstreeks aanloopen. — Wij waren verpligt (a) om dezélfen op te geeven,

(a) Dit kan niemant ontkénnen, die weet, dat men in hét staaven sommiger gronden dér Taale, zig van ongebruik'lijke woorden bedienen moet. De régel van *geen bastaard-woorden te gebruiken*, staat bij mij vast, én die meen' ik in mijn Wérk in acht genomen te hébben. — De Heer Kri-tiek, méérmaalen genoemd, heeft nógtans kunnen goedvinden, mij aan te tijgen, dat mijn Wérk van bastaard-woorden krielt niet alléén, maar dat ik mij pag. 79. zélf inlaate, om over hét gebruik én de verandering van die woorden, te spreken. — Dat ik pag. 280. mij bemocië met de uitspraak van hét woord *Justitie* &c. — Ja! dat nóg vérdér gaat, dat ik pag. 26. HOOGSTRATEN én SÉWEL durv' bedillen, om dat die waarlijk gedaan hébben, 't geen ik voorgeeve-gedaan te hébben, naamelijk de bastaard-woorden vermijdt, én daaróm hét woord *accént* uit hunnen Lijst gelaaten hébben. — Ik zal mij, in zulke hairklooverijén met deesen Kri-tiek niet gelijk stéllen. — Alléén zégg' ik: dat de woorden pag. 79. niet tэр néder gestéld zijn, om algemeen gebruikt te wórdén, maar om te toonen, hoe de Ouden gewoon waren de *ij* én *ie* &c. onderscheiden-lijk te schrijven. En wat hét woord *Justitie* pag. 280. belangt, 't geen onze Kri-tiek zégt door HOOGSTRATEN én SÉWEL niet gebruikt te zijn; hieróp dient, dat men bij SÉWEL pag. 42 43. vinden kan *oratie*, *patientie*, *predikatie* &c. Bij MOONEN pag. 12. vindt men 'er nóg méér. — Ik kan bezwaarlijk gelooven dat onze man, deese woorden, bij SÉWEL én bij MOONEN, égt en

ven, én deden dit ook te gerceder, om dat de Leefer, ze, hier-óf-daar, in oude Boeken, aantreffende, volgens onze opheldering, verstaan mogte. Of ik nu hierméde wél dan kwalijk gedaan hebbe, laat' ik een ander beoordeelen. — Ik bèn bewust dat mijne bedoeling goed was, én dat ik dit niet schreev om mijn Wérk te doen uitdijën, maar wél, om dat ik 'er tén minsten eenige nuttigheid in ontdekte. — Wik iemant nu dit plan in zijne Schriften vólgen, wij laten hém gaerne de vrijheid daartoe. Zoo niet: dan kan hij 'er altans uit leeren, hoe én op wat wijze men de verschillende klémtoonén dér woorden, onderscheiden kan. — 't Geen, zoo wél in Onrijm als in de Dichtkunde, van eene uitgestrékte noodzaak'lijkheid is.

Ik mérk' hierbij nóg aan, dat deese manier van spélling' én klanktékening, bij dén Heer' TEN KATE én bij anderen, ruft op de gemeene *Diálect-Spélling'*; schrijvende zij in alle de woorden, waarin de *ee* én *oo* zegt, als *e* én *o* klinken, de vokaal maar ènkel; zij, intégendeel, die door afleiding' te wérke gaan in de spélling', kunnen deese bovenstreeping wél vermijden, én schrijven, zoo wél *ik geev, geeven, gegeeven; ik weeg, weegen; ik zweer, zweeren; als streelen, ik Streel, deelen, ik deel, kleeden, ik kleed*; zoo ook *gebrooken, Spooken, hoopen*; zoo wél als *loopen, stoeten, doopen*, enz. Wanneer men op de aflei-

én bij mij, *bastard* noemen zal. — *Bastard woorden*, noem' ik zulken, als *confusmeeren, concludeeren, excuseeren* &c. die van andere *genaturaliseerden* moeten onderscheiden wórdén. Wilde men nu alle woorden, zonder eenige versooning', die men *bastard* noemen kan; uit onze Taale verbannen, hoe weinigen zouden ons dan overblijven? Men leesé *TUINMANS FAKKEL* pag. 503. — Mijne Leefer oordeele, uit: dit alles, in hoe vérré de beschuldiging van mijn' Kritiek, gegrondt is én hoe veele *bastard-woorden* 'er in mijne Spélkonst' gevonden wórdén. „Uwen Kritiek over de basterdwoorden pag. 45 aangehaald, kunt gij aanbeveelden Hollandschen Spectator van den Heer van Effen (1) eens te leezen, om daar het ondercheid tusschen basterd-woorden én basterd-woorden te leeren kennen.”

(1) 1 Deel, 5: Verhoog en elders. — W. H. L. T.

leidinge lèt én zig daarna gedraagt, kan men zig uit deeser doolhóv' schielijk reddén. Men gronde zijne verdubbeling eens op dén eersten pèrsoon dés enkelvouds dér Aantoonende wijze, bij voorbeeld *ik geev'*, *ik weeg'*, *ik zweer'*, *ik leer'*, *ik begeer'*, &c. hoe kunnen die komen van de wèrkwoorden *geven*, *wegen*, *zweren*, *leren*, *begeren* &c. (a)? Moeten deese Wèrkw. dus, mèt eene *e*, geschreeven wórdén? wél dan moet men ook schrijven, om rēgelmatig te zijn: *ik gev*, *ik weg*, *ik zwer*, *ik ler*, *ik beger*, immers, wanneer men en daarāter voegt, heeft men de woorden dér *Diālekt*-Minnaaren wēer in órder. Men oordeele ondertuffchen van de wanvoeglijkheid deeser *Diālekt*-spēlling. Schrijvt men nu, vólgens dén 1 pèrsoon dés Enkelv. dér Gebiedende wijze, *geev*, *weeg*, *zweer*, *ler*, *begeer*, dan moet mijne meening omtrént de verdubbeling dér *e* in die wèrkwoorden wēderóm vólgen. — Even zoo is hēt ook mèt de *oo* in *ik spook'*, *wij spooken*, *ik hoop'*, *wij hooopen*, &c. niet *wij spoken*, *hooopen*; want dan kwam 'er wēer *ik spok*, *ik hoo*. — Men moet schrijven *neem*, *neemen*, *ge-noomen*, (vólgens MOONEN, kap. 28.) om dat de *oo* van de verlēngde wórtel-vokaal *ee* schijnt afgeleid te kunnen wórdén. Voor dén langklinker *ij*, in *zwijgen* moet men ook schrijven *zweeg*, *gezweegen*. — De twēklanken, die van natuure lang zijn, wórdén ook, in de afleiding', door *ee* én *oo* vervangen; als, *bieden*, *bood*, *gebooden*; *buigen*, *boog*, *geboogen*; *genieten*, *genoot*, *genooten*; *verliesen*, *verloor*, *verlooren*. — Schoon men nu schrijve; *ik geev'*, *ik steek'*, én *geeven*, *steeken*, *gegeeven*, *gestooken* &c. zoo moet men nógtans niet schrijven, *wij gaaven*, *wij staaken*, maar *gaven*, *staken*; als komende van hēt éénvouwd *ik gav*, *ik stak*, waarna hēt meérvouwd altijd geschikt moet wórdén. Zie dit bij Lētter A. pag. 9. — Men moet schrijven

ven

(a) Leupenius zēgt, in zijne Aanmerkingen, pag. 25. dat men, om wēl te speilen, zorgvuldiglijk acht moet geeven op de wórtelletteren, en dezelve in de veranderingen van een woord, zo veel mogelijk is, behouden. Zo schrijft hij *leefen*, om dat *ee* de wórtelletter is in *leeft*; *oogen*, omdat *oo* de wórtelletter is, in *oog*. —

ven ik lig, ik zit, ik bid; *gelegen, gezeten, gebéden.* — *Ik béter, wij béteren; ik beteer, wij beteeren; ik béker, wij békeren; ik bekeer, wij bekeeren, ik nam, wij namen; ik kwam, wij kwamen; ik kom, wij komen; enz.* — Uit dit alles, vergeleeken mèt hèt geene ik, in mijne SPÉLKONST, bij de verdubbeling' dér Vokaaalen gezeid hèbbe, kan men opmaaken dat de spélling bij afleiding', vérré wèg te verkiesen zij, boven de *Diälect*-spélling, door wèlke men in de vier hoeken van eene stad, eene vierderlei spélling zou moeten gebruiken. — Men vólge dérhálven, zoo wél in de zélfstandige Naamwoorden, als in de WÉrk-én andere woorden, de vokaaal-verdubbeling' óf verènkéling van hèt wórtel óf grondwoord, wanneer men in staat zal zijn om zigzélven in alles gelijk te blijen. Bij voorbeeld: *Baar, banren, oorbaar, gebaarren; beet, ik bijt, gebeeten; blijk, bleek, gebleeken; snuiv, snuiven, smoo, gesnoven, rook, gerooken, &c.* — Zij, die eenige kènnis aan onze Taal hèbben, zullen, door dit weinige, genoeg overtuigt zijn. Min-érvaaren' kunnen de gerégelde Afleidings Proeven in TEN KATES *2de* Deel, na zien, wanneerze bevinden zullen dat ze alles mèt mijne stélling' overéén zullen kunnen brengen én dat men, dus schrijvende, die onderscheiden bovenstreeping van *ee* én *éé* van *oo* én *óó* wél misfen kan én de tong ons van zélve daarna richtsnoeren zal. — Hèt geene ik 'er hier, én bij de *o*, van aangetékend hèbbe, zij voor uitheemschen, die onze taal beoeffenen willen. —

Pag. 43. régel 3 én 4 vanónder staat: *dér dubbele klinkers: lees klinkeren.* — „Gelijk zij gelukkig zijn, die in hun leeven nooit dwaalen, zoo is 't dén wijzen eigen, hunne dwaalingen tén eersten te verbéteren.” — HOFSTEDÉ, *vervolg der Nalezingen* pag. 10.

Pag. 44. régel 7 én 9 vanónder, staat: *Comma lees Apostroof,* én verschoon-mij van de hoonende Aanmèrking' die daaróp gemaakt is. —

Or-

48 . VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Onder de gelijkkluidende woorden pag. 45 voorkomende, moeten wij invullen.

Een. | geslacht-woord. Een *man*, een *vrouw*, een
kind.
Eén. | Tèl-woord. — *Daar was 'er maar één.*

Mèt één woord. Dat men zoo schrijven moet, leeren ons onze eerste Taalkenners, als HUYDECOPER pag. 280. — HOOFD, bij TEN KATE pag. 726. I Deel. — AMPZING'S *Taelbericht.* pag. 17. SÉWEL pag. 19. — De Heer OUDAAN in zijne Aanmerkingen op HORATIUS *Dichtkunde* door A. PELS pag. 22. mag hierméde spóttén; wij oordeelen 't nógtans noodzaak'lijk én zeér gepast, én verwonderen ons te gelijk dat de VERTAALERS dér Reize van JOHN BELL, die zig *een genoodſchap van Taalminnaaren* noemen, tégens deese zeér nuttige Taal-verëischtens zondigen én schrijven I Deel pag. 217: *het bestaat uit zeven vertrekken onder een dak.* pag. 215. *In een woord.* Dat zij dés onkundig zouden zijn, is niet wél te dénken; want élders schrijven zij *bijéén* pag. 73. *aanéén.* pag. 191. — NILOë schrijft ook *met een woord.* pag. 21. règel 17. zijner AANLEIDING. —

Eéns. | éénmaal. — *Ik hèbb' 't maar ééns gedaan.* —
Eéns. | éénsgezind. — *Wij zijn 't ééns.* —
Eéns. | eertijds, voordeesen. — *Ik hèbb' dat eens*
gezien. —
Eén's. | óf eenes, van eenen, *Genitivus* van *Een.* De
boed een's mans. —

Op dezélfde bladzijde onder 't woord *Eeten*, te voegen:

Eeter. M. | iemand die eet. —
Eeter. M. | iemand die 't koorn, voor een duuren tijd',
bewaart.

Pag.

Pag. 45 régel 17 staat: *voor de andere*, lees *voor de anderen*. — De Aanmerking welke men op de gelijkkluidende woorden *Effen*, aldaar voorkomende, gemaakt heeft, zullen wij voorbijgaan, als te beuselächtig zijnde om geboekt te worden. —

Laat onder 't woord *Effen*, volgen:

Egge. V.

ëg-balie, vanönder mèt ijseren punten voorzien, waarmede de Boeren, hun beploegd Land, gelijk sleepen. — Hèt wórdt door paerden voortgetrokken én de panten verbrijffelen dus de harde aarden kluiten. —

Egge. V.

zëlf-einde, rand van 't Laken, *zëlfkant*. — De vrouwen zeggen: *de nège van 't Linnen*.

Onder 't woord *Engels* te laten volgen:

Enkel.

eenvouwdig, niet dubbel. —

Enkel.

énklaauw, aanklauw van dén voet. —

Enkel.

alles. — 't *Is enkel goud, daar is geen zilver* onder.

Enkel.

alleen. Ik bëbb' 't enkel daarom gedaan. Enkel is ook sléfts. —

Erfloos.

érvloos, ontérvd, van de érveniss' beroovd.

Erfloos.

érvloos, zonder érvgenaamen. — KILMÁN.

Pag. 46 onder hèt woord *Euvel*, verzoek' ik te voegen:

Euvel. O.

Evel, euveldaad, beschuldiging, mishandeling. —

Euvel. O.

boosheid. — TUINMAN wil van dit *euvel* maaken *Duivel*; dat is *euvel*, *deuvel*, *boofse Geest*. — Men kan dit toegeeven,

G

om

omdat de *Duivel* inderdaad de oorzaak van alle *euvel* is. — Zie hiervan ook de BIJDRAGEN, I Deel pag. 247. — 249. — *Evel*, ramp, vallende ziekte, St. Jans-Evel. — KILIĀAN.

Hierméde willen wij de bijvoegselen onder dén Klinker 'E' besluiten, én overgaan tót de

I.

Onder deesen Klinker', hebb' ik, pag. 47, eenige woorden aangevoerd, wélken door de Dichteren, mèt récht én çierlijk gebruikt wórden; als *Mannin*, *Profeetin*, *Vaderin*, &c. — Ik gav daarvan inzonderheid een voorbeeld op, van Juffr. P. van LIMBURG, uit HUYDECOPER ontleend; én in mijne VOORREDE pag. v. vond ik goed, 'er nóg drie bij te voegen, zeggende ondertusschen dat men gewoon is, voor *Profeetin* te schrijven *Profeetes* én voor *Vaderin*, *Moeder*; dat men de eerste woorden meest in de Dichtkunde ontmoet én ze in hoogdraavendén ongebonden' stijl' ook béfigen mag. —

Ondanks dit alles hebben de Schrijvers dér *Bibliothèque des Sciences*, in meérgenoemde Stukje, pag. 353, 354, kunnen goedvinden, de vólgende aanmérking hieróp te maaken:

„ *En traitant de l'usage des Lettres, notre Auteur ne s'y*
 „ *attache pas si rigoureusement, qu'il ne nous donne quelquefois*
 „ *des Observations qui s'en éloignent: par ex. il remarque en*
 „ *traitant de l'i, que les mots Apostelin, Profeetin, & d'autres*
 „ *mots semblables par lesquels on marque le féminin d'Apôtre,*
 „ *Profète, s'emploient très bien en Hollandois, que de bons Au-*
 „ *teurs s'en sont servis & que Mlle. de Limburg a employé*
 „ *même Vaderin. — Mais qu'il nous permette d'observer à cette*
 „ *occasion, qu'entr'autres avantages de la langue Hollandoise,*
 „ *elle a celui de rendre le masculin en féminin, par la seule*
 „ *addition de la Syllabe in: Kóning, (Roi), Koningin (Rei-*
 „ *ne);*

„ ne); Herder (*Berger*), Herderin (*Bergère*); Boer (*Paysan*)
 „ Boerin (*Paysanne*), & ainsi d'une infinité d'autres; quoique
 „ la règle ne soit pas générale. & que les féminins se forment
 „ aussi par l'addition de la Syllabe *es*, Prins, (*Prince*), Prin-
 „ ces (*Princesse*); Borger (*Bourgeois*), Borgeres (*Bourgeoise*);
 „ God (*Dieu*); Godes (*Déesse*); Godes & Godin, s'emploient
 „ tous deux indifféremment. Quoique Mlle. de Limburg se
 „ soit servi du mot de *Vaderin* & même avec élégance, dans
 „ le passage de ses Poëtes, cité par notre Auteur, nous croyons
 „ cependant, qu'on feroit mal de l'employer dans le sens du mot
 „ *Moeder* (*Mère*); surtout en Prose."

Wij bedanken deese Schrijvers voor de bovenstaande Aan-
 mérkingen, voor zoo verre ons daardoor gelegenheid gegee-
 ven wordt, dit stuk nóg nader in te zien; maar wij wénschen
 tévens dat dezélfen op betere gronden gedaan waren! 't
 Welk nader blijken zal, wanneer men het vólgende zal inge-
 zien hebben. ———

Belangende het gebruik dier woorden, bij onze Dichteren;
 behalven de geenen die wij reeds genoemd hadden, gelie-
 ve men eerst nóg deesen onderstaanden eené plaats te gun-
 nen.

Elk wascht de zuivere jaegerin.

VONDELS *Hercheppingen* B. III. vs. 214.

Hier zwoeg de Poëtes en Water profetin

Waer vlugtge, riep het Y, waar vlugtge ó Wichlarin?

ANTONIDES *Ystroom* pag. 117.

Naau keek de Dagbodin, van Sauels eerste jeugd

Uit baare Nachtsponk,

C. VLEG, in de *BIJDRAGEN*, 2 D. pag. 275.

Voeg hierbij die van *waarzeggerin*, *Aardsbeulin* én *Moor-
 derin* in onze Voorrede aangetoogen, én oordeel dan van on-
 ze stelling'. ———

(Schoon men nu deese én dérgelijke woorden, mèt de Syl-
labe *in*, vrouwelijk maake, zoo zègt men nóg tans zeér wél, voor
Bodin, *bode*; voor *Gemaal*, *gemaal*; voor *Gezèllin*, *gezèlle*;
voor *Slaavin*, *slavv*; voor *Boelin*, *boel*; voor *Burgerin*, *bur-*
ger; voor *Beulin*, *beul*; voor *Romeinin*, *romein*; &c. Zie HUY-
DECOPER pag. 568. — Tót deese woorden, die men, dusdoen-
de, wél twéslachtige zou mogen noemen, kan men 'er nóg
veelen voegen, die van dénzélfden aard zijn. — Ik laat
dit aan mijne Leeseren over. — Men zègt: *Afgodinne* én
Afgodéffe. — JESAJA 12 vs. 6. vindt men *Inwoonderesse*, voor
Inwooneres óf *Inwoonerin*. EZECHIEL 16. vs. 38. *overspeelsters-*
sen, *Bloedvergietersen*. — Bij KILIAAN, in zijn Woorden-
boek, vindt men: *Dansseresse*, *Deekersesse*, *Dichtersesse*, *Dienersesse*,
Dingersesse, *Dronkersesse*, *Droomersesse*, *Eisbersesse*. — Hieruit ziet
men dat wij niet bij de twé Aanmérkingen over de geslacht-
verandering' van mann'lijk in vrouw'lijk, door *in* én *es*, van
de bovengenoemde Schrijv'ren, behoeven te berusten, neen:
op veelerlei wijzen geschiedt deesen overgang in onze Taale.
Laatenwe dit kórtelijk schétten. —

Naaiër, *braaiër*, *bédelaar*, *gaaper*, *vrijër*; maaken *Naai-*
ster, *braaister*, *bédelaarster*, *gaapster*, *vrijster*. — *Hoester*,
taster, *mèster* &c. maaken *hoest-ster*, *tast-ster*, *mèst-ster*. —
Veele naamen in *ing*, zijn beiden mann'lijk én vrouw'lijk, zoo
als wij ónder lètter G toonden. — *Diev* maak *dievegge*. —
Man maakt *Wifv* in steè van *Mannin*, óf *vrouw*. — *Jongen*
maakt *meisje*. — *Zoon*, *Dögter*. — *Oom*, *Moei*. — *Neev*,
Nigt. — *Knégt*, *meid*. — *Zwaager*, *schoonzuster*, *snaar*, *zwa-*
garin. — *Hèngst*, *Merrie*. — *Reu*, *Teev*. — *Kater*, *Kat*.
— *Hèrt*, *binde*. — *Rammelaar*, *voedster*. — *Haan*, *bèn-*
ne. — *Stier* óf *Bul*, *koe*. — *Beer* óf *Varken*, *zeug*. —
Ram, *Ooi*. — *Doffer*, *duiv*. — *Slang*, *Adder*, *Olsfahnt*, *Or-*
ter, *Adelaar*, *Arend*, &c. hebben geen vrouwelijk. — *Wasch*
maakt *waschscher*, *waschster*. — Meerder schieten mij nu
niet te binnen. De taallievende Leeser mag zijne vérdere
navórchingen hierónder voegen. —

Pag. 48 kan men, tén opzichte van de *i*, nóg aanmérken, dat zij mèt de *e* dikwils verwisseld wórdt. Zoo schrijvt men *pin* én *pén*; *smilten*, *smèlten*; *binne*, *bènne*; *schil*, *schèl*. HUYDE-COPER. pag. 209. 210.

Pag. 52 régel 16 vanboven, staat: *steene zuil*, lees *steenen zuil*. — Ik kan niet begrijpen, hoe ik tót de onöplèttènhèid gekomen bèn, om zulke én dérgelijke misflagen, meér dan ééns, te begaan. Zij die ooit Boeken geschreeven, én dérzélver proeven geleefèn én nagezien hebben, zullen, bij on-dèrvinding, weeten, dat, hoe oplèttend men ook zij, 'er tóch altoos, door de laatste *correctie*, misflagen én wanstallen in overblijven. Laat ik overgaan tót de Vokaal

O.

Ik hebb', in mijne SPÉLKONST', deeser Vokaale, drieërlei klank toegeëigend, én deese stèlling mèt eenige getuigenissen, getragt te staaven, in zonderheid pag. 55. — Daar is 'er nógtrans die meenen dat dit gevoelen niet door dén beugel kan, én daarom zal ik mijn' hów nóg mèt een' tweeden tuín omheinen.

De Néerduitse O heeft drierlei geluid;
De zwaarste munt in Bode, en oven uit.
De dofstè in bot, molk, wolk, verbond en slossen.
De schelste word zeer blijkbaar aangetroffen
In Gód, Bót, vólk, getekent als men ziet: (')
Want bot op zót, (zegt PELS) rijmt gantschlijk niet.
En 't zijn voorwaar wel eezelächte Ooren
Die 't onderscheid van Bot en Bót niet booren.

J. VAN BELLÉ's, Wegwijzer pag. 14. 15.

De Schrijvers dér TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDAGEN, érkennen ook de ongelijkheid deeser Lètterklanken wél dé-gelijk, én bevèstigen dus mijn gevoelen, schrijvende: Deel

5A VERVOLG DER NEDERDUITSCHÉ

Pag. 279. „Gelijke feil begaat de Dichter tegen het rijm; met
 „ boffen op karóffen, ene doffe o op ene harde te rijmen.”

„ Wat dunkt u, Leefer! zijn dit geen goede ftaaken, om de
 vlegtingen dér teenen óf rijfen van mijnen tuin, te kunnen
 ftaande houden? — Nóg meér!

„ De o heeft in alle woorden geenen zelfden klank, geheel
 anders luidt zij in *op* dan in *Hop*, in *Wolk* dan *Volk*. De eer-
 ste klank is zagt, de tweede hard: om onderscheid te maaken,
 willen beide MOONEN en TEN KATE, dat men de harde klank,
 door dit (') teken onderscheide en *Hóp*, *Vólk*, *stók*, *gebód*,
 enz. fchrijve.”. Zie de *Vermaaklijkbeden* van M. SCHAGEN,
 voor de Maanden *Julij*, *Aug.* & *Sept.* 1732. pag. 161. —
 In SAMUËL AMPZING'S *Taelbericht* pag. 66. wórdt de onder-
 fcheiden klank onzer o, als boven, ook érkénd én aangetoond
 mét de woorden *stock*, *bock*; *for*, *bor*; *bol*, *vol*; *volk*, *wolk*;
golf, *wolf*: enz. getuigeniffen, die niet kunnen nalaaten van
 een' grooten invloed' te zijn, bij de geenen die door het
 vooróordeel niet geheel verbijfterd zijn. — Wil men, tót
 toegift, nóg een getuigenis, men zie de *Tweefpraak* van de
 Kamer in liefde bloeiënde pag. 21. 22.

Pag. 58 kan men, onder de woorden, die, door het fchrij-
 ven van eene o óf van twé oo, van betekenisfe veranderen,
 het vólgende voegen. —

- „ De dubble oo (om niet van Póten, Pót
- „ Te doen verftaan, noch ook van Góten, Gót)
- „ Diens om 't meêrvouwd van Poot, se spellen Pooten
- „ Van Gieten, goot te fchrijven en gegooten.

J. VAN BELLE'S WEGWIJZER pag. 19.

Vergun mij, bij deefe gelégenheid, nóg een oogeblik te blij-
 ven ftaan, bij de verdubbeling' dér Vokaalen; gelijk wij die,
 volgens ons gevoelen, voorgedraagen hebben, pag. 57. 58. mij-
 ner SPÉL-KONST.

De Taalkundige Heer A. KLUIT, in zijne Spéllinge dér
 Nederduitsche Taale, te vinden in de NIEUWE BIJDRAGEN,
 1 Deel.

i Deel. pag. 285, van de verdubbeling' onzer Vokaalen spreekende, toont, dat de Latijnsche Dichters NAEVIUS en LIVIUS, als zij eene lange Syllabe te schrijven hadden, daar voor twé Vokaalen schreeven (a); dat FABIUS QUINCTILIANUS ook van die gedagten was, én dat 't CICERO behaagd heeft, met eene verdubbelde *ii* te schrijven. — TURNEBUS verklaart, dat, als de oude Latijnen eene lange Vokaal schrijven wilden, zij dezélve verdubbelden, én dat die verdubbeling hun dienende, voor een lang schrapken (-) 't wèlk een kènmèrk eener lange Syllabe was. — Dat die verlènging bij de Latijnen plaats gehad heeft kan men beweesen zien, door *Reinesius* én anderen, door dén Heer' KLUIT genoemd. De Grieken, die eertijds hunne lange Vokaalen, door eene ènkele vokaal, uitdrukten, hebben naderhand de verlènging óf verdubbeling ook ingevoerd. — De Latijnen gebruikten de *aa*, *ee*, *ii*, óf γ voor eene lange *a*, *e*, *i*, (*b*) óf anders streepden zij die Lètters, tót een tèken hunner langheid, met een streepken, $\bar{a}$, $\bar{e}$, $\bar{i}$. — Hieróp toont de Heer KLUIT, dat deese verdubbeling naderhand, bij de Latijnen, dén schop gegeven is, én dat onze allerèèrste Taal, nooit anders dan met eene ènkele Vokaal is gespèld gewórden; maar dat naderhand, eene règelmaatige, dóch meér naar onze Taal geschikte verdubbeling van Vokaalen, heeft plaats gehad; nooit echter zo algemeen óf men heeft deese verdubbeling wèderóm laten vaaren én verwisseld voor eene, die met dér Latijnen én Grieken verdubbeling', overéénstemde; zóó nógtans, dat men vast bleef houden aan de alleróudste gewoonte, om geene Vokaalen in het Duitsch te dubbelen, tén waare zij op een consonant' néder kwamen (*c*). —

Dit

(a) *Ericus Ericus Pontoppidanus*, verhaalt dit in *Grammatica Danica*. pag. 17. Zie *Ten Kate* 1 Deel pag. 118.

(b) Zij schreeven, volgens het getuigeniss' van *VICTORINUS APER*, *ava*, *voocem*, *feelix*. —

(c) Dit kan niet voldoen in 't Critieke, zegt *TEN KATE*, alwaar langheit én kórtheit altoós haare aanwijzing begèeren, zó wèl, wannèer in

VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Dit alles aangetoond hebbende, belijdt bij wijders, dat, daar de geenen, die in die vroege Eeuwen, de Néderlandsche pên voerden, meest allen Monniken waren, die, aan de Latijnsche Taal zig min-óf-meêr gewênd hebbende, zékerlijk de schrijfgewoonte dér Latijnen op onze Taal zullen overgebracht hebben. — Dit alles nu wáár zijnde, dan vloeit daaruit van zélve, déése redeneering: — „ *De Latijnen én Grieken gebruikten, in de alleréerste tijden, in plaats' van eene enkele lange Vokaal, altoos dubbele vokaalen. -- De latere Latijnen, lieten die verdubbeling (gemaks-hatvs misschien) varen. De eerste Néderduitsche Schrijvers waren Monniken, aan die nieuw-gevórmde Latijnsche Spelling', min-óf-meêr, gewoon; deesen volgden doese nieuwigheid dér Latijnen, in het Schrijven dér enkele Vokaalen, én leidden dus hunne Spelling, van eene verbasterde bronni', af.*” Wat wonder dan dat men, in onze dagen, na hunne Taal én Schrijv-wijse, raaden moet! én dat men de Geleerden, om de betékeniss' van een enkel woord dér Aal-Ouden, onderling, jaaren lang, ziet twisten! Hadden zij, (de Monniken) nóg maar gedaan, gelijk de Latijnen hun leerden, én hunne enkele lange Vokaalen, in steê dér dubbelen, mèt een streepken, (-) tén bewijse hunner langheid, getékend, dan hadden zij wél gedaan. Immers dit alleen is een bewijs van de langheid aller klinklétteren, én anders zijn 'er geene lange Vokaalen, dan die door de verdubbeling' dér klinkeren gemaakt wórdén, én die de ouden gebruikten, in plaats van een bovengestéld streepken (-) apex. — Zie NIEUWE BIJDRAGEN I Deel pag. 298. — 313. — Dit alles, moet ons, dunkt mij, in hêt verdubbelen onzer klinklétteren, als ten hoogsten noodzaak'lijk, doen volhardén.

Pag. 60 én 61 sprak ik van hêt tékenen dér dubbele óó óf van onze harde lange óó; 't zal niet onángenaam zijn, dat wij

dezélfde Léttergreep geen Meedeklinker volgt, als wannéer een Meedeklinker de Léttergreep sluit. I Deel. pag. 118.

wij 'er, hier, gelijk bij de *éé*, een oogenblik bij blijven staan, en dit stuk, volgens de handleidingen van VAN HEULEN, AMPZING, de BIJDRAGEN, maar voornaamelijk volgens den lei-draad van TEN KATE, een weinig nader inzien.

De harde lange *óó*, wordt gevonden, in de woorden

De zachte lange *oo*, komt voor, in de woorden

BÓÓG, (*arcus*) *schiet-bóóg*. In onze ongelijkvloeiende Wérkwoorden komt ze niet te pass', dan alléén in *kóópen*, *lóópen*, *stóóten*. —

Boog, van *Buigen*. Als méde in *bedroog*, van *bedriegen*; *bood*, van *bieden*; *dook*, van *duiken*; én in alle de Deelwoorden dér ongelijkvloeiende Wérkw. in wélken men *o* óf *oo*, onverschillig gebruikt:

als *bevolen* óf *bevoolen*, *bewoogen*, *gebrooken*, *genoomen*, *geschooven*, *gestooken*, *gestoolen*, *gewoogen*, *gewrooken*, *gezwoooren*, *verboolen*, *verschboolen*, *verschbooven*, &c. —

DRÓÓP, (*stilla*) een vallende dróppel. — *Dróópen*, dróppelen, druipen. — *Dróópsel* (*liquamen*) sap, vogt, 't wèlk érgens uit driuift óf dróópt. —

DRÓÓP, van *Druipen*. — *gedropen* óf *gedroopen*.

GENÓÓT, (*compas, socius, compar*) Bezitter, medgezel, gelijkflchtig. — *Speelgenóót*, *veen-nóót*, *speel-nóót*, *natuur-genóót*. —

GENOOT; van *Genieten*; *Genooten*. — *Goot*, van *Gieten*. — *Kloov*, van *kluiven*. — *Kloov*, van *klieven*. —

BÓÓT. schuit.

LÓÓG. schuur-water.

LÓÓK. *Huis-lóók*. *Bies-lóók*.

PLÓOS, bast, schil van een' boom'.

Bood, van *Bieden*. *Gebooden*.

Loog, van *Liegen*. *Geloogen*.

Look, van *Looken* óf *luiken*, *geloooken*. —

Ploos, van *Pluisen*, *geploosen*.

RÓÓK

H

* VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

- RÓOK**, (*vapor, fumus*) róók van den schoorsteen. —
- SCHÓOF**, óf **SCHÓOV**. Saamgebonden bondel. —
- SCHÓOL**, (*infurnibulum*) oven-gaffel. —
- SCHÓOT**, (*gremium*) de boesem, 't hart, 't midden. — **Schóót**, scheut van een slót. — **Schóots-vél**. — **Schóot-kleed**. **Schóót** van het zeil. —
- SLÓOP**, van een kuffen. — over-**slóop**. **Slóopen**, vernielen. —
- SLÓOT**, (*fossa*) Gragt óf graft. In de **slóot** vallen. —
- TÓOG**, betóóg, vertóóg, (*docrius, demonstratio*) aantooning. —
- LÓOS**, (*expers*) daar iets aan ontbreekt. — **Haavenlóos**. **bloedelóos**, **bulpelóos**. — Een **lóose** bloem.
- LÓOS**, doortrapt, valsch Een **lóosen** glimp aan eene zaak geeven.
- LÓOS**, schrandere, (*astutus*) om zijne schade te verhoeden.
- ZÓOG**, **Zóg**, zoogsel, uit de borsten der Moeder. —
- ZÓOP**, (*baustus*) waterputting. **Zóop**, teug in 't drinken;
- ROOK**, van *Raiken*. gerooken. **ROOK**, reuk. (*odor*). —
- SCHOOV**, van *schuiven*. Geschooven.
- SCHOOL**, van *schuilen*. Geschoolen. — *School* voor de Jeugd.
- SCHOOT**, van *Schieten*. Geschooten. — **SLOOK**, van *sluiken*. Geslooken. —
- SLOOP**, van *Sluipen*. **SLOOPEN** verbergen. —
- SLOOT**, van *sluiten*. **SNOOV**, van *snuiwen*. **SNOOT** van *snuiten*. **SPOOT**, van *spuiten*. **SPROOT** van *spruiten* &c. —
- TOOG**, van *Tuigen*, trèkken (*trahere*). — **Verdroot**, van verdrieten. —
- LOOS**, verloos, verloor, van *verliesen*. — **Vlood**, van *vlieden*. **Vloog**, van *vliegen*. **Vloot**, van *vlieten*. **Vroor**, **vroos**, van *vriesen*. — **Zood**, van *zieden*. —
- ZOOG**, van *zuigen*, **gezoo-gen**. —
- ZOOP**, van *zuipen*. **Gezopen** óf **gezoopen**. —

hier

hiervan zal ongetwijffelt nóg zijn, een zóopje (*seugje*) brandewijns.

Denzélfden klaak ontmoeten wij insgelijks in de volgende woorden.

Kóól (<i>caulis</i>) tuingewas. bloemkóól, &c.	KOOL (<i>carbo</i>) kool van 't vuur turv-kool. —
Nóót. een Boom-vrugt.	NoOD. Zwaarigheid, gevaar.
Hóóp, stapel, ménigte. (a)	HOOP, verwagtinge. —
Bóóm. (<i>arbor</i>) Eiken-bóóm.	Boóm, bodem, grond. —
Róóv. diev-ftal; buit.	Roov, kórfst op eene zweer. —
Dóór (<i>stultus</i>) gek. — Dóórheid, dóórfchap.	DoOR érgens door. Door de deur.
Róók (<i>fumor</i>). — (b.)	RoOK (<i>odor</i>) reuk. —

TEN KATE fchrijft ook de harde lange óó in *altóós*, *antwoórd*, *blóót*, *bóóg*, *bóón*, *bóór*, *bóót* (*manile*, hals-fnoer) *bóót-hamer*, *bóót* (*scapha*) *bóóts-gezèl*, *bóóg-bóótsman*, *bróód*, *dóód*, *dóóp*, *dóór*, *dóós*, *dóóv*, *dóóm*, *geldóóv*, *góór*, *gróót*, *bóófd*, *bóóg*, *bóógtijd*, *bóón*, *bóóp*, *jóól*, *kleinóód*, *klóófter*, *klóót*, *knóóp*, *knóón*, *knóóp*, *króós*, *króóft*, *lóó*, (*eek-lóó*, *venlóó*, *tongerlóó* &c.) *loóf* óf *lóóv* (van de boomen) *lóóv-wérk*, *lóóg*, *lóók*, *lóón*, *lóóp*, (*toe-lóóp*, *buiklóóp*) *lóós*, *lóód*, — *móór*, *nóód*, *óódmóed*, *óóg*, *óók*, *óóm*, *óór*, *óórbaar*, *óórdeel*, *óórkónd*, *óórlóf*, *óórlóg*, *óórfprong*, *óóft*, *póót*, *róód*, *flóót*, *fróóm*, *tóóm*, *tóón*, *tóós*, (*altóós*) *tre-fóór*, *tróóft*, *vóós*, *vróón*, *wóórd*, *zóó*, *zóóm*, *zóór*. —

D

(a) De Heer M. SCHAGEN fchijnt hierin ook fmaak te hebben gehad. — Zo fchrijft hij in zijne keurige vertaaling van HANWAY'S REIZEN, 2 Deel pag. 156. — Op éénbóópende misdaad, én, wat laager, op dezélfde bladzijde: van den zwakften hóóp. — Hij neemt dit, in deeſe geheel 2 deelen in acht. In 't 1 Deel. p. 76. 77. vindt men *ftóóp*, *gróó*, *óóren*, *bóóps* &c. —

(b) Zie hiervan ook de *Tweefpraak*, van de Amſterdamſche Kamer, in deſſe bloeiende. pag. 25. —

H 2

66 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Dit staaltje zij genoeg, om ons, van deese manier van schrijven, een denkbeeld te geeven. — Dit alles te willen naervólgén, zou gewisselijk mèt veele zwaarigheden verzeld gaan. (a) — Zij, die tijd én lust hebben, kunnen mijne lijsten, mèt hunne eigene naspeuringen, vermeerderen, én alsdan ondervinden dat de *theorie* van deese dingen, gemakkelijker valt dan de *praktijk*. — 't Wèlk misschien ook de réden is, waaróm de Heeren Hooft én Pels, die 't in hunne schriften hadden begonnen in te voeren, 'er van af zagen, om dat 't hun aan griffe onderscheiding ontbrak (b). —

Hoe! zal men mogelijk vraagen: „ Gij, die uw hoofd zoo vol *accénten* hebt, spreekt hier zoo breed van de zwaarigheid, waarmede hèt gebruik dérzelver verzeld gaat? — Ja, Leeser! dit doe ik, in opzigte van hèt onderscheid dér lange én kórte dubbele *ÉE*, *EE* én *óó*, *oo*, 't wèlk inderdaad een moeiëlijk stuk is. Wat mijne andere accénten aangaat: die zijn, mijn's oordeels, zoo ligt te beoeffenen, dat 't onrecht gehandeld zoude zijn, wanneer men dezélfen van moeiëlijkheid beschuldigde. — Laat mij toe, nóg eenige voorbeelden bij te bréngen, die dit mijn zéggén bekrachtigen. —

Pag. '64. onder de gelijkkluidende woorden dér Vokaale *O*, leeft men *Onderhouden*, én *onderhouden*, twé woorden van onderscheidene betékeniss'. — Om dit onderscheid zichtbaar uit te drukken, moet men schrijven, immers zoo spreekt men uit

Onderhouden. Onderdrukken, iemand *ónderhouden*, in onderdrukking' houden. —

On-

(a) Men handele ook in deesen, naar de régelen van afleiding', zoo als ik mij daaromtrént bij Letter *x*, nader bepaald hebbe, én laate dus deese ingelijvde stukjes dér *Dialekt*-spélling, voor dérzelver lievehébben over.

(b) *TAL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDAGEN*. I Deel pag. 212. — Over bovenstaande dingen kan men ook iets leesén, in de Nieuwe Bijdragen *x* Deel. pag. 329 — 334. — 't wèlk mèt hèt onze zéér wél te veréffénen is, als zijnde uit dezélfde bronn' géput.

Onderbóuden. In weefen behouden. *Iemant* onderhouden, van alles voorzien. — Zie HOOFTS waarneemingen, agter 't I Deel van TEN KATE, pag. 726. té welker plaatsé, de eerstgenoemde Taalkénner, ook onderscheid maakt én aanduidt, in de woorden: *ómsien, circumspicere* én *om zien, ad videndum*. Voeg hierbij. —

Onder-staan. Op de onderste plaats' staan. — *Ik sta* ónder. — ónder-gestaan.

Onderstaán. Onderzoeken, navórschen. *Ik ondersta.* onderstaande, onderstaan. —

Onder-kruipen. érgens ónder kruipen. — óndergekroopen. —

Onderkruipen. benadeelen. — onderkróopen. —

Onder-baalen. Iets érgens ónder-haalen. óndergebaald.

Onder-báalen. Agterhaalen. — Onderhaald. &c.

Pag. 66 kan men nóg hierbij voegen:

Overtréeden. Ongehoorzaam zijn, niet nakomen. De *wetten* overtréeden. — *Deelw.* overtreedén. —

Óvertreedén. óver-stappen, óver-heen stappen. *Deelw.* óvergetreedén. —

Overlèggen. overweegen, beraadslaan. — *Deelw.* overleid.

Óver-lèggen, van de eene plaats' op de andere lèggen. *Deelw.* óvergelègd. —

Overwéegen. beraadslaan. *Deelw.* Overwoogen.

Óver-weegen, te veel gewigts geeven. *Deelw.* Óvergewoogen.

63 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Overlóopen. Mèt zijne gedagten iets overlóopen. *Deelw.* Overloopen. —

Overloopen. Over iets mèt de voeten loopen. — *Deelw.* óvergelopen. —

Overkómen. Gebeuren, eenig leed overkómen.

Over-komen. érgens óver komen. *Deelw.* Óvergekomen.

(Men zou die o, tén bewijse van langheid, mèt een streepken (-) aldus ò kunnen tékenen.) —

Zie TEN KATE I Deel. pag. 408 én 534. — En oordeel óf de accenten, in deese woorden, niet noodzaak'lijk, nuttig én gemakkelijk te gebruiken zijn? Hierméde nu loopen onze Aanmérkingen, onder deese Vokaal', tén einde, én hieróm zullen wij ons begeeven, tót de Vokaal'

U.

Pag. 66. hébb' ik opgegeeven, hèt onderscheid, tusschen *u* én *uw*. — *U* noemde ik een *pérsoon'lijke vóór-naam*. *uw* een *bezittende*. — Een vriend zeide mij, dat de Latijnen, 't eerste, *Pronomen Substantivum* én 't tweede *Pronomen Adjectivum*, noemen. — SÉWEL, pag. 45 noemt *U*, 't *Pronomen Demonstrativum* én *uw* 't *Possessivum*. — Zoudt-ge Beefer! wél om de keur' van dén haanebalk willen vallen?

Pag. 67. zeide ik: dat *uw* én *uwe*, zonder affnijding'; *uw* voor de mann'lijke naamen, in dén *Nominativi*, (a) *uw* én *uwe*

(a) Pag. 62 vanonder: in *dén nominativi*, waaróm niet in *den Nominativus*? Gij schijnt hier om den Meeferächtigen kritiek bij UEd. p. 168 aangehaald, gedagt te hebben, doch UEd. geeft hier, mijns bodunkens te veel toe. — De Latijnen wijzen de verbulging aan door de *terminatie* der naamwoorden; wij integendeel doen zulks voornaamelijk door de Lidwoordjes, onzer taale eigen. — in *genitivo*, in *ablativo* is zuiver Latijn en voor zoo verre heeft uw kritiek gelijk, maar in *den Ablativo*, *Nominativus*, enz. zou ik schrijven, om dat ik hier uitheemsche woor-

uwe, zonder onderscheid, voor de vrouw'lijke naamen, in dien zélfden naamvall', geschreeven worden.

Hoor, wèlke Aanmérking, mijn meérgenoemde Kritiek hieróp gemaakt heeft. —

„ Dat *uw* en *uwe* zonder onderscheyd voor de vrouwlijke
 „ naamen gesteld worden, gelijk UEd. pag. 67 en 68 zegt,
 „ strijdt weder tegen alle goede taalkunde. *Uw* is manlijk en
 „ onzijdig, en *uwe* vrouwelijk. — Zie het onder andere bij
 „ Moonen pag. 132. 132. (a) en bij Séwel pag. 238. (van
 „ Digterlijke vrijheden, gelijk meer gezegd is, of ingesloo-
 „ pen gebruiken, spreek ik niet). Gelijk het even zo on-
 „ waar is, dat oog in het aangehaalde vaers van Hoogvliet
 „ (pag. 68.) vrouwlijk is. Het onzijdig bijvoegfel *meêdoogend*
 „ toont het tegendeel.” —

Ik will' gaerne bekennen dat *uw* mann'lijk én onzijdig is, zonder te bekennen dat ik dit van mijn' Kritiek leerde. *Uwe* is, ja! in 't afgetrokkene, alléén vrouwelijk, gelijk *eene én mijne*. Zoo zal men zeggen: *uwe vrouw. eene vrouw. mijne vrouw*. Maar wat leert mij SAMUËL AMPZING in zijn *Taelbericht* pag. 22, wat anders? dan dat onze taal zonderling genégen is tót verkórtinge én uitbijtinge dér Lëttergreepen én lëtteren, én men daarom 't vrouwlijke lédeke *eene* zeer wél

woorden óf liever kunstwoorden, die een genoegzaam burgerrecht onder ons verkreegen hebben, naar den aard onzer taale en met voorzetting van het aanduidende Lidwoordje, verbuig: ik geloof dat men, anders schrijvende, kwalijk schrijft. Gevallig ligt de proeve van Huydecoper thans op mijne tafel en ik vind dat die Heer hier in, even als ik, te werk gaat; gij kunt 'er uw Kritiek duizend voorbeelden in aantoonen, zo wel als in andere taalwerken. — Eindelijk, meen ik met grond te mogen besluiten, dat deeze kunstwoorden meest al den regel der Griek'sche en Latijn'sche-eigen naamen volgen. (1) W. H. L. T.

(1) Zie NILOË. p. 81. én de Voorr. voor Hoogstr. Naaml. p. XII.

(a) Die Heer moet hier zonderling verstroot van gedagten geweest zijn, schrijvende twémaal p. 132. 132, daar 't in mijn MOONEN pag. 126 én 127 gevonden wórdt. — Dit leere hem in vervólg van tijd, mijne Lëtterfouten wat verschoonen. —

wél door een uitdrukt. — Wat zegt TUINMAN, in de Voorrede voor zijne Oude en Nieuwe Spreekwijzen? „Men zegt mijn vrouw voor mijne vrouw: want de e wordt voor „ een vrouwelijk zelfstandig Naamwoord, dikwils afgelaaten”. — Mag ik dit nu niet veilig op mijne stelling' jégens uwe overbrèngen?

Een vrouw verschilt van eene vrouw. In hèt eerste is een hèt lédeke, in 't andere is eene een woord dés getals, én wórdt mèt nadruk uitgesproken. *Leupenius*. pag. 53. Zoo spreekt mijn meérgemèld MS.

Wat nu hèt woord Oog betrèft, dit is, tэр aangehaalde plaatsé, inderdaad *onzijdig*, tэр oorzaake van hèt bijvoegfel *meédoogend*, én hierin bekènn' ik misgetaft te hebben. Maar neent dit nu wèg dat hèt woord Oog daarom niet vrouwelijk zijn zoude? *Prov. 30 vs. 17.* lees ik: *de ooge*, 't wèlk de Franschen ook vertaalen door *l'oeil*. — HUYDECOPER toont pag. 47. dat de ouden, om dat hun tongslag veel zagter was, schreeven: *de antwoorde, de uure, de oore, de ooge, de aventuur, &c.* — Maar dat onze schérpheid nu zègt, én stoutelijk zègt, *bèt antwoord, bèt uur, bèt oor, bèt oog &c.* — Ondertusschen hoort men nóg dikwils onder ons; *in de uure dés doods, én tэр goeder uure.* — Kan dit alles mijn mislag eenigfints boeten, dan zal ik mijzélven voldaan én mijja Leefer, mèt dit bijvoegfel, bevoordeeld achten. —

Pag. 69. over de Spélling' van *eu* spreekende, had ik moeten bijvoegen, dat de *eu*, bij ons de plaats ingenomen heeft van dér Ouden zagte *o*; dus schrijven wij *meulen* waar voor zij *molen* schreeven. *Neute* voor *note*; *leuse* voor *lose*; *opspeuren* voor *opsporen*; *veulen* voor *volen*; *steuwe* voor *slove*; *steuren* voor *stren*; *keuselen* voor *kofelen*, &c. — Deesen wórdén onverschillig gebruikt; maar de vólgenden alléén bij 't gemeen gehoord, én zouden in geschrift niet voegen. — Als *deur* voor *door*, *weunen* voor *woonen*; *beuning* voor *boning*; *zeun* voor *zoon*; *greuningén* voor *groningén*; *keuning* voor *koning*; *zetmer* voor *zamer*; *geweunte* voor *gewoonte*; *steuren* voor

voor *stooren*; &c. — De vólgenden kan men, zonder aansloot, hooren: *Teuge*, *leuteren*, *kreuken*, *breuke*, *deugen*, *deure*, *keure*, *vleugel*, *dreunen*, *beugen*, *geur*, *beuvel*, *jeuken*, *kneuteren*, *keuken*, *spreuke*, *keuvel*, *reutelen*, *leure*, *peuteren*, *preutelen*, *reuke*, *reusel*, *scheure*, *seutel*, *teuteren*, *verbeuren*, &c. Welke woorden allen eertijds op de zachte o uitgingen. — Zie NIEUWE BIJDAGEN I Deel. pag. 330. 331; én vergelijk TEN KATE I Deel pag. 279. én 2 Deel. pag. 22. —

Pag. 72 kan men, onder de gelijkkluidende woorden deeser Vokaale, eene plaats geeven, aan

<i>Uur. O. én V.</i>	Een tijds-gedeelte, een vier-én-twintigste deel van eenen natuur'lijken dag'. —
<i>Uur. V.</i>	Eene dér Godinnen, die dén Zonne-wagen, al dansfende, vólgen. —

De Vokaal IJ.

Hier zou ik gelegenheid kunnen neemen, om zeer breed uit te weiden, over het betere gebruik van *ij* boven *y*; inzonderheid wanneer ik de daartegen gemaakte Aanmerkingen wilde wederleggen. Genoeg zij 't dat wij dit in onze SPÉL-KONST' reeds duidelijc genoeg gestaavd hebben. — Alléénlijk zeggen wij nóg: „ dat de *y* geen Duitfche Letter, maar „ eene Latijnsche is, vervangende in die Taale, de Grieksche „ óf γ , als in *Pythagoras*, *Cyprus*, *Tyrannus*, *Polydemon*: „ — Haar klank zweemde eertijds naar de *u* (a). Té- „ genwoordig spreekt men haar niet anders uit dan eene *i* „ (b). De Néderduitfche *j* is door verbaftering dér Schrijv- „ konst', in *y* verändert, door het omhaalen van het boven- „ ste

(a) Hieröm schrijvt de Heer KLUIT misschien *Muribe*, *Cypres*, voor *Myrbe*, *Cypris*. —

(b) HUYDECOOPER pag. 644. Ampzing. pag. 46.

17 "Ite streepje, én *i*, *j*, én *y* zijn maar ééne Letter. — Dat
 18 "men voormaals de *ij* gebruikt heeft, kan men bij NILOË
 19 "zien, pag. 42. — AMPZING ziende, dat de *ij* overal
 20 "de plaats bezet én ingenomen heeft, heeft daarom wél wil-
 21 "len goetvinden, om ze als den Langklinker in de plaatse
 22 "van de *ij* der Ouden te gebruiken, in *pijlen*, *fijslen*, *rijke*,
 23 " *mijne*, *sijsne*, *lijden* (a). — De Schrijvers der NIEUWE
 24 "BIJDAGEN (b) zeggen, *eindelijk zien wij ook met vermaak*,
 25 " *dat deze berijmer verworpen heeft, die verbaisterde teekening*
 26 " *der letter y, die dus lange, tot groot achterdeel van nette*
 27 " *Taelkunde, de plaats heeft ingebouden van de rechte en echte*
 28 " *dybbele klinker ij, gelijk overvloedig getoond is". — Dat*
 29 " *de y uit onzen Letterlijst behoorde te worden uitgewischt én*
 30 " *weggeworpen, gevoelden reeds voor lang, verscheiden groot-*
 31 " *te Taalkundigen. — Tén tijde van VAN HEULEN, nu*
 32 " *130 jaar geleeden, was de y nóg voor de éneke i alge-*
 33 " *meen gangbaar, én daarom zegt hij: dat Heuyterus, Amp-*
 34 " *singius én van der Mylle in zijne Spraakbeschrijvinge, dit*
 35 " *zeer wél waarnamen; schrijvende zaej, maey, reyn, mopy,*
 36 " *beyl, &c. én was van gedagten dat, indien men daarvoor*
 37 " *schreev zaei, maei, rein, mooi, beil &c, men niets aan de*
 38 " *volkomenheid dier woorden ontnemen zoude, (c).*
 39 " *ii wérd bij de Aafouden dikwils gebruikt én meestal voor*
 40 " *ij, als blijkt uit WILLERAMUS, iile ze mir, ijlt tót mij. —*
 41 " *Zoo schreeven de Vlaamingen, vercrijgt zijn goed (d). —*
 42 " *Miin, siin sprak men uit als mijn, zijn (e) én daarom wór-*
 43 " *den die geéne billijk bestráft, die ii bij de Ouden, aanzagen*
 44 " *voor u én schreeven zun, tut, geluck voor zin, tiit, geliick; óf*
 45 " *zijn, tijt, geliick. — Rijnmroniick betékende Rijnmroniick*
 46 " *én*

(a) Taelbericht pag. 51.

(b) 2 Deel pag. 345.

(c) Zie zijne Nederd. Spraakk. 1633. pag. 11.

(d) Tuinman, oud en Nieuw. pag. 13.

(e) Nieuwe Bijdragen. 1 Deel pag. 321. —

„én deefe *ij* is naderhand onder het maakfel van *ij* gefchreeven geworden.” —

Dit weinige zal genoeg bewijfen voor de Antagoniften deefter Letter *ij*; én te veel voor dérzélver Aanhangeren. — Laat ik tot eene nuttigere Aanmerking overgaan. —

Pag. 83 régel 13 vanönder, staat: *der beſte Taalkenners*; lees *Taalkenneren*.

Régel 1 vanönder, staat:

OP HAAR ZÉLVEN, lees OP ZIGZÉLVE. —

Een fout is én blijft wél altijd een fout, waarze ook gevonden wórdt; nógtans kunnen hier-én-daar ſchrijv-fouten voorkomen (a).

Deéſe is mij, onder het naleefen, voor-gekomen, én ik kan 'er niet voor pleiten. Maar wilt gij 'er van die foort', bij anderen, ook hebben, zoo lees hunne ſchriften, maar vergeet voorál onzen grooten VONDEL niet (b). —

Er is, in onze Taal', geen ſteen, waaraan men zig meer geſtooten heeft, dan aan deefen, naamelijk aan het wél-onderſcheiden gebruik van *zig*, voor *haar-bém-bén-hunzélven* óf *zélve*. — Hieröm bèn ik voorneemens dit ſtuk eens wat nader in te zien én het onderſcheid dier uitdrukkingen, zoo klaar mij mogelijk zijn zal, aan te toonen. —

Eerſt zal ik eene bepaaling maaken van het goede gebruik deefes betrèkkelijken woords *ZIGZÉLVE* én eenige voorbeelden daartoe bijbrèngen: wanneer de Leefer béter in ſtaat zal zijn, om het kwaade óf verkeerde gebruik te ontdekkert én te verbéteren, (c).

ZIG

(a) HOLBERG. Verzameling van Brieven. 2 Deel. pag. 159.

(b) A. KLUIT, in de BIJDAGEN. 1 Deel. pag. 378. —

(c) Te ontdekken én te verbéteren. — Dit voorzétfel te moet hier noodzaak'lijk hérhaald wórden. Zie HUYDECOPER pag. 238 daar Hij de ſprek-

ZIG óf ZICH is betrèkkelijk tót de pèrfoon' óf tót de zaak' zélve daar men van spreek't; én wórdt áltóós in een' wéde-
hoorigen óf wéderkeerenden zinn' gebrúikt (a), als:

Die Man heeft zigzélven veel kwaads verórzaakt.

Die Vrouw moet dit ongeval zigzélve wijten (b). —

Niemant behoort zig voor bém, haar, hén óf hun te ge-
brúiken; zoo ook nooit een van deesen in de plaats van ZIG
(c). — Dus betékent: de Gallen hadden zig eerst dén Oorlog
aangedaan, dat zij dien zigzélven berókkend hadden. Maar:
de

wijs: te zwelgen en verslinden' verbétert door: te zwelgen en te verslin-
den. Pag. 109. 400—402 toont Hij dat deese gebréken bij VONDEL dik-
wils voorkomen. — In 't I Deel dér REIZEN van JOHN BELL. lees' ik
pag. 222. voor zijn pèrfoon en zijne goederen. Liever las ik: voor zijn
pèrfoon en voor zijne goederen. — In andere Wèrken hébb' ik geleesen:
in hun beroep en stand. — Over dén geringen tijd en gelegenheid. —

Zoo is 't van ons belang zoo wél als pligt. — Men behoort in dèrgè-
lijke uitdrukkingen voorál hèt pog te véttigen op de verschillende geslach-
ten dér zèlfstandige Naamwoorden. — Zou 't, bij voorbeeld, niet béter
zijn te schrijven én moet 't niet Inderdaad zoo geschreeven zijn? in hun
beroep én in hun of hunnen stand. — Over dén geringen tijd én over de
geringe of weinige gelegenheid. Zoo is 't van ons belang zoo wél als van
onzen pligt? Ik voor mij, dén'k dat hèt zèér noodzaaklijk is én gier-
lijker klinkt. — Neem eens de uitdrukkingen die ik aangetékend hébb'
uit de Nieuwe Vaderland'sche Letterdèffeningen IV Deel No. 8. pag. 355.

„Welke nu in ons Vaderland en nabuurige gewèsten, zo lang gewóót
„heeft.”

„Hij moet kundigheid hebben van eenige geneesmiddelen en de wijze
„der werking in de ligchaamen.”

Hérhaal in deese heiden, de wóordekens in én van én zie óf ze niet
veel aangenaamer zullen luiden:

Welke nu in ons Vaderland en in nabuurige gewèsten &c.

*Hij moet kundigheid hebben van eenige Geneesmiddelen en van de wijze
&c.*

Een Taalkénner oordeele hier t

(a) HUYDCOPER pag. 423.

(b) NIJLÓB pag. 68. 69. —

(c) HUYDCOPER pag. 432. —

de Gallen badde haar eerst den Oorlog aangedaan, moet betékenen, dat zij dien een' ander' aangedaan hadden. — (a).

Q Fannius was niet wél te vrèden op zijn' schoonvader' Laelius, om dat deese den jonger schoonzoen zig boven hèt boofd had gestèld; moet betékenen, ingevólge hèt betrèkk'lijke woordje *zig*, dat de Vader *zigzélven*, onder zijnen schoonzoen', vernéderd hadd'. — Maakt men nu van hèt woordje *zig* intégen-deel *bém*; dan zal 't beduiden dat de vader, den jonger schoonzoen, boven den oudsten schoonzoen', verhéven én gestèld hadd'. Zie dit bij HUYDECOPER pag. 432. —

Laat ik nu, tér nadere ophèlderinge, nóg eenige voorbeelden tér baane brèngen! —

Zij legt zig op de dooden, is: zij legt 'er zigzélve op.

Zij legt haar op de dooden, is: zij legt 'er eene andere op.

Hij drukte zig op deese wijze uit, is: zigzélven. —

Hij spreekt altijd van zigzélven.

Die Vokaal geeft een' klank van zigzélve.

Dat órgel geeft geluid van zigzélven.

Die stukken geeven geluid van zigzélven. —

Zéér nadrukkelijk bedient men zig van dat woord.

De Geleerden ontzien zig somtijds niet. —

Zij heeft zig zéér gedaan; dat is zigzélve.

Zij heeft haar zéér gedaan; dat is eene andere.

't Zal niet ondienstig zijn, hieröp te laten vólgen, eene min-óf-meér uitvoerige aantooning, hoe én op wat wijze, hèt woordje *zig*, in de Buiging', voorkome; dit zal ons niet weinig, in ons oogmérk, te hulpe komen.

„ Hèt vóór-naam-woord *Hij*, voor een' persoon' óf voor
„ ee-

(a) Hèt wordeken *zich* behoord ook tot onse tale en heeft zijn merkelijk en noodig onderscheyden gebruyk, soo segge ik: *bij heeft sich bekeerd*, dat is *sich setven*; ofte: *bij heeft hem bekeerd*, dat is *eenen anderen*. — Zie AMPZING'S Taelbericht pag. 593. — Zoo ook de Voorrede van den Heer A. KLUIT, voor Hoogft. Naamlijst pag. xiv.

70 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

„ eene zaak genomen, die zélfs iets doet óf die van zig-
 „ zélven spreekt, 't geen in 't Vrouw'lijke. Zij én in 't on-
 „ zijdige Hér heeft, wórdt dus geboogen. —

<i>Eérv. Mannelijk.</i>	<i>Eérv. Vrouwelijk.</i>	<i>Onzijdig Eérv.</i>
<i>N. Hij.</i>	<i>N. Zij.</i>	<i>N. Hét.</i>
<i>G. zijn's (sui)</i>	<i>G. Haar's.</i>	<i>G. Zijn's.</i>
<i>D. zig óf aan zig.</i>	<i>D. Zig óf aan zig.</i>	<i>D. Zig óf aan zig.</i>
<i>Ac. Zig.</i>	<i>Ac. Zig.</i>	<i>Ac. Zig.</i>
<i>V.....</i>	<i>V.....</i>	<i>V.....</i>
<i>Abl. Van zig.</i>	<i>Abl. Van zig.</i>	<i>Abl. Van zig.</i>
<i>Meérv. Mann'l.</i>	<i>Meérv. Vrouwelijk.</i>	<i>Onzijdig Meérv.</i>
<i>N. Zij.</i>	<i>N. Zij.</i>	<i>N. Zij.</i>
<i>G. Hunner.</i>	<i>G. Haarer.</i>	<i>G. Hunner.</i>
<i>D. Zig óf aan zig.</i>	<i>D. Zig óf aan zig.</i>	<i>D. Zig óf aan zig.</i>
<i>Ac. Zig.</i>	<i>Ac. Zig.</i>	<i>Ac. Zig. —</i>
<i>V.....</i>	<i>V.....</i>	<i>V.....</i>
<i>Abl. Van zig.</i>	<i>Abl. Van zig.</i>	<i>Abl. Van zig.</i>

Zie dit alles hoofdzak'lijk bij F. DE HAES, *Nagelaten Spraakkunst.* pag. 39. 40. MOONEN pag. 121. 122. ELZEVIER pag. 67. 68. —

Nu zullen wij nóg eenige Voorbeelden, uit onze Dichtkundige Wérken, bijbréngen én als dan overgaan om hèt verkeerde gebruik aan te toonen. —

Bij 's krankbed van baar spruit, zichzelf van rouw verteert.
 L. W. VAN MERKEN. Nut der Tegenf. pag. 32.

Die, van zichzelf bewust, 't gefchaapne zich verbeeldt.
 JUFV. NEUFVILLE. Bepiegelingen. pag. 45.

Nu

Nu zien wij hem zichzelf te boven gaan.

F. VAN STEENWIJK, VOOR FEITAMA'S Henrik.

Die op 't verwinnen en vergeeven zich verstondt.

FEITAMA in Henrik. pag. 1. 11. 28. 40 én élders.

Deese voorbeelden zijn genoeg om aan te toonen hoe men dit woordje te gebruiken hebbe. Laatenwe nu eens aantoonen, hoe én op welk eene wijze men hier tégen zondigen kan. —

Bij onze, andersints Taalkundige Overzetteren van dén Bijbel, ontmoeten wij de volgende voorbeelden:

EXODUS 2 vs. 5. *Ende Pharaos dochter ging af om haar te wasschen in de Riviere. — Lees: om zig te wasschen; want haar betékent zoo veel, alsóf zij ging, om eene andere te wasschen. —*

EXODUS 14 vs. 9. *Ende de Egyptenaers jaegdense na, ende agterbaaldense, daer sij hen gelegert hadden aen de zee. — Lees: daar zij zig, &c. —*

2 CORINTHEN XI: vs. 13. 14. 15. *Want sulcke valsche Apostelen syn bedriegbliche Arbeyders, haer veranderende in Apostelen Christi. Ende het en is geen wonder want de Satan selve verandert hem in eenen Engel des lichtts. Soo en is 't dan niets groots, indien ook sijne Dienaers haer veranderen, als (warensé) Dienaers der Gerechtigbeyd. — Zoo men hier nu bij de eigenlijke beduidenissen van haar, bèn én haar bleev, dan zou deese geheele plaats duister wórdén; maar maakt men 'er zig van, dan volgt van zélve dat dit zig op dén Satan én op de bedrieglijke Apóstelen ziet. — Zoo kan een enkel woord, eene geheele réde béderven! —*

Duifend zulke voorbeelden zijn 'er in de Bijbel-vertaalinge te vinden. Wij zullen ons mèt de bovenstaanden vergevoegen én het zéggen van dén Heere KLUIT, tén opzigte van VONDEL, nu nader onderzoeken. — Die beroemde Dichter zondigde hiertégen op meér dan ééne wijze. — Als

Das

72. VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Dat zij die moedig was, haartzelf te buiten ging. —
Lees *zigzelf.* —

Ziet d'opgespalkte keel der bonden om haer beenen. — Lees
om *zig beenen*, én zie hiervan HUYDESCOPER pag. 276. —

In de NIEUWE BIJDAGEN 2 Deel. pag. 7. lees' ik;

Een Schrijver uit hem zelf op te belderen. In dén eersten
opslag kwam mij dit gebrékk'lijk vóór én maakte ik déswé-
gen eene Aanmérking; dóch hèt onderstaande heeft mij én
zal ook mijn Leeser van hèt tégendeel overtuigen. — (a).

Bij

(a) Pag. 71 *een Schrijver uit hem zelf op te belderen* (dus spreekt mijn vriend W. H. L. T.) kan mijns oordeels zeer goed zijn, — Ik vraag UEd. in de eerste plaats: of een Schrijver *uit zigzelven op te belderen* niet berekenen moet, dat de persoon die den Schrijver opheldert, zulks *uit eigen beweging*, door eigen vermoogens, in 't kort, dat hy het *uit zigzelven* doet? in de tweede plaats: of *uit bem zelf* of *zelven op te belderen*, niet zoo veel zeggen wil als, de Schrijver door den Schrijver, *uit bem*, niet *uit zigzelven* op te helderen, en of dus dit *bem*, op den Schrijver die opheldert wordt, en *zig* in tegendeel op den Ophelderaar, niet moet toegepast worden? Zo komt het mij ook voor dat de eigen zwakheid bij Feitama, niet door *zig*- maar door *haar-zelf* overwint, te weeten door den persoon die ze beheerft. Kan dit volgende niet goed zijn? — „ Dat de eigen zwakheid hem belaag, dat ze hem verkloede, ke, maar dat ze *zigzelve* niet beroeme hem alleen te kunnen over- „ winnen; hij zelf moet 'er toe mede werken: dat ze hem dan over- „ winne *door bemzelven.* — Ik meen dat het zeker zij, dat *zig* tot den Nominativus, niet tot den Accusativus moet wederkeeren: wanneer 'er derhalven voor *bem zelven*, *zigzelve* stondt, dan zou men gereede- lijk tot de twijffeling kunnen vervallen, of dat *zig*, niet eerder tot de eigen zwakheid die overwinnen moet, dan tot *bem* die overwonnen wordt, zou moeten wederkeeren, en heeft Feitama dus wel eene taalfcil be- gaan?” —

Neen: Mijn Heer, in tegendeel, ik érkèn hierin mijne misvatting, én heb uwe aanmérking te liever willen plaatfen, opdat de Leesers zien mogten, mijne openhartigheid, om uit zulke redeneeringen ook te leeren redeneeren. —

Bij L. TEN KATE I Deel. pag. 162. vind' ik:

In die woorden wel, omtrent welken ze noyt onder den ander, nogt' in haer zelf verschillen. — Zou 't niet béter zijn te schrijven: in zigzêlf? ik oordeel: van ja, (a).

„ Bij de Ouden was *zich* weinig of niet bekend. Zij zeiden „ daarvoor *bem* en *baar*, en stelden ook *baar* voor *bem*, en *bin*, „ *ben*, om de verwarring der gellachten. — De Aalouden ge- „ bruikten *zich* immers. Diezelfde taalfeil word nog dagelijks „ bij veelen onzer Spraakgenooten begaan.” Zoo spreekt TUIN- „ MAN in zijn OUD EN NIEUW. pag. 59. 60. — Zonderling onder- „ tusfchen is 't dat hij die dit schreef, zêlve daartégen zondigt! Im- „ mers schrijft Hij: *Want de waereld blijft haarzelve, in zulke din- „ gen, gelijk.* Zie VOORREDE voor dén FAKKEL' pag. 26. én „ nógmaals: *maar alleen eenige Aanmerkingen, die elk afzonder- „ lijk op haar zelve bestaan.* Zie OUD EN NIEUW. pag. 9 „ lees in de eerste plaats: *zigzêlve*, in de tweede *zigzêlven.* —

„ *Om dat ze bij haar zelve gebaklanck gheven.* Zoo lees' ik in de TWÉSPRAAK pag. 12 én 13. — Lees *zigzelve.*

In de REIZE van JOHN BELL. I Deel. pag. 234. ontmoet ik: *bield zij het Satansbeeltje digt bij haer, 't geen noodwén- dig bij zig moet zijn.* — Vindt men zulke gebréken bij een *gezelschap van Taetminnaeren*, is 't dan in iemand, die als al- léén staat, niet wat te verschoonen?

*Zijn eigen zwakheid zij zijn sterkste vijandin,
Die hem belaag', verkloek', hem door hemzelf verwinnt.*
FEITAMA, in HENRIK pag. 169.

Zoo dit eene taalfeil is in dén Heer' FEITAMA én 'er ge- leesfen moet wórdén, *hem door zigzêlvo' verwinnt*, dan spruit die

(a) KILIÁN schrijft: *HEM aan den boom leenen, s'appuier contre l'arbre,* 't geen immers zijn moet: *tégen dén boom! of zig tégen. dén boom' leenen.* Zie pag. 9. — *Bekeeren sijn selven, se convertir voor zig bekeeren.* pag. 39.

74. VERVOLG DER NÉDERDUITSCHÉ

die, mijn's oordeels, voort, uit de vertaaling' van dit oorspronk'lijk Franfche Dichtftuk. — Immers, hoe de Franfchen met *fol-méme* (zigzélven) én met *lui-méme* (hémzélven) omfpringen, én hoe men daardoor aan 't dwaalen kan gebragt worden, bèn ik voorneemens, bij deefe gelégenheid, aan te toonen; tén einde het op ons tégenwoordig onderwérp toe te paffen.

Laatenwe eerst eens zien, wanneer én in welke voorval- len men *hémzélven* én *haarzélve*, enz. wél gebruikt, én de Bui- ging alvorens tót een grondslag leggen.

„ De vóórnaam-woorden Hij, Zij, Hét, gebruikt voor „ een' persoon' óf voor eene zaak', waarvan een ander spreekt, „ wórdén dus geboogen.

<i>Eenv. Mannelijk.</i>	<i>Eenv. Vrouwelijk.</i>	<i>Onzijdig Enkelv.</i>
<i>N.</i> Hij.	<i>N.</i> Zij.	<i>N.</i> Hét.
<i>G.</i> Van hém (ejes) zijns.	<i>G.</i> Van haar.	<i>G.</i> Van hét.
<i>D.</i> Hém óf aan hém.	<i>D.</i> Aan haar óf haar.	<i>D.</i> Aan hét.
<i>Ac.</i> Hém.	<i>Ac.</i> Haar óf ze.	<i>Ac.</i> Hét.
<i>V.</i>	<i>V.</i>	<i>V.</i> . . . .
<i>Abl.</i> Van hém.	<i>Abl.</i> Van haar.	<i>Abl.</i> Van hét.
<i>Meêrv. Mannelijk.</i>	<i>Meêrv. Vrouwelijk.</i>	<i>Meêrv. Onzijdig.</i>
<i>N.</i> Zij.	<i>N.</i> Zij.	<i>N.</i> Zij.
<i>G.</i> Hunner.	<i>G.</i> Haaren.	<i>G.</i> Hunner.
<i>D.</i> Hun óf aan hun.	<i>D.</i> Haar óf aan haar.	<i>D.</i> Hun óf aan hun.
<i>Ac.</i> Hén óf ze.	<i>Ac.</i> Haar óf ze.	<i>Ac.</i> hén óf ze.
<i>V.</i>	<i>V.</i>	<i>V.</i> . . . .
<i>Abl.</i> van hun.	<i>Abl.</i> Van haar.	<i>Abl.</i> van hun. —

Zie dit bij F. DE HAES, pag. 39. 40. én vergelijk Hoofds Waarneemingen bij TEN KATE, 1. Deel. pag. 723. 724.

Nu zullen de volgende voorbeelden ons des te klaarer en bevattelijker voorkomen. —

*Clement stoutmoedig naar der Vorsten heit geweken,
Treedt door de wacht, verzoekt zijn' Koning zelf te spreken,
Wendt voor, op dat men 't recht der Fransche kroon herstelt,
In beilig ongeduld, uit Goddelijk bevel
Te blaaken, om hemzelve een groot geheim te ontvouwen.*

FEITAMA in Henrik, pag. 96.

Hemzelve' ziet hier niet op *Clement*, dan moest 't *zigzelve'* weesen; maar op den *Koning*, en daarom met recht *hemzelve'*. —

*Een Choorknaap smeedde sins, voor wreeder nagelacht,
Den Bliksem, die hemzelve verzwelgde in 's afgronds nacht.*

Zoo hier *zigzelve'* gebruikt waare, dan zou de spreekwijs moeten betekenen, dat de *blisksem* *zigzelve'* verzwelgde, 't geen niet zou kunnen goed zijn. Maar *hemzelve'* doet ons nu begrijpen, dat de *Choorknaap*, door den *blisksem* (figuurlijk genomen) die hij zelf smeedde, verzwolgen werd. —

„ Hierom — moet d'opperste oorzaak
„ Ons sluiten aan den trans, waeruit zij 't al bescheut
„ Wat in en buiten haer, gezocht wort en gevonden.

„ Hier zou, volgens *Sanctius* en de *Retransitio* (weder-overgang) van *Priscianus*, in plaats van HAAR, moeten geleezen worden ZICH, en zou dan heeten wederkeerende tot ZIJ, te weeten de OPPERSTE OORZAAK. — Maar wij achten dat ZICH niet verder kan wederkeeren, dan langs het naaste Werkwoord, tot WAT;

„ Wat in en buiten zich gezocht wort en gevonden.

„ En wat is 'er eenvoudiger en klaarer dan dit? Want,

K 2

„ den

„ den *Wederovergang* aangenomen zijnde, zoo blijft altijd en-
 „ zeker, of ZICH moet *wederkeeren* tot het naaste WAT, of
 „ tot het verder afgelegén ZIJ. Maar, dien zelfden *weder-*
 „ *overgang* afgekeurd zijnde, zoo neemen wij alle onzeker-
 „ heid weg; om dat ZICH alleen *wederkeerende* is tot het naas-
 „ te WAT, en HAAR alleen *betrekkelijk* tot het ZIJ” — Zie
 HUYDECOPER pag. 639. —

Dit bovenstaande geeft mij gélegenheid om nóg een voor-
 beeld óf twé te bérde te bréngen. — Als daar zijn de
 vólgenden

1. *Dat Hy de schoolen waarwél zeide, mèt eene Rédenvoe-
 ring', in de Grieksche Taale, door hém zelfs vervaerdigt.* —

Ziet men hieruit niet, dat HÉMZÉLFS, *wederkeert* tót het
 bovenste óf vérste Hij? — Was hier geschreeven, *door*
zig zelfs, dan zou men moeten besluiten, dat de Rédenvoe-
 ring *door zigzélven*, zonder ménsch'lijke hulpe, opgesteld wa-
 re, 't wélk eene ongerijmdheid zijn zoude.

2. *Dén 10 deeser, heeft de zeer naerstige N. N. Zijne Ora-
 sie, meerendeels door hém zélven opgesteld, uitgesproken.* —

Beproey nu deesé dingen aan dén voorgemélden Régeſ van
 HUYDECOPER, én zie óf ze niet volkomen daaraan beántwoor-
 dent —

Hier nu zou ik 't bij kunnen lááten, indien ik niet mijner
 belófte, wégens de Fransche Taale gedaan, beántwoorden
 wilde. — Ik vertrouw' dat dit opstèl in staar' zal weesen;
 om een iegelijk, omtrént dit stuk, uit goede oogen te doen
 zien. — Ik hébb' 't zélve meest tót mijne eigene onderrig-
 ting' onwórpen, om dat mij, op eene gevoelige wijze, ee-
 ne *Kritieke* daaróver gemaakt is; én ik gehouden wierd, als
 deesé eerste beginselen onzer Taale niet te kénnen. — Ik
 hébb', tégen dien *Kritiek*, beweefsen, dat, wél vérre, van dit
 stuk, *uis zoo veelén als mogelijk ooit ever onze Taal geschré-
 ven*

ven hebben, te bevestigen, men intégendeel, deese mislagen, zélf bij onze voornaamste Taalkenneren, ontmoet. — En hierméde meen' ik mijn' mislag, bij verstandigen, eenig- sints verschoond te hebben. — „ Billijk wórdén zij voor dwaafen gehouden, die ongestraft meenen te mogen overtreed- den, om dat zij veele voorgangers en Médestanders, zélf van dén eersten rang', in hèt kwaade hebben (a). Maar, in de Maatschappije dér Geleerden, verdienen zij nógtans eenige verschooning, die mèt geen mindere naamen, dan mèt die 'dér VONDELS, dér TEN KATE's, dér TUINMANS &c. doolen, én (dat 't voornaamste is) op de eerste ontútkking', hun- ne mislagen openlijk hërroepen". — Nooit was ik hoog- gevoelig van mijzélven; intégendeel, onder mijn schrijven tragte ik steeds, om een nédrig én oodmoedig harte, een' zagtzinnigen geest, névens een' leerzaamen, gemaatigden én becheidenen aard te verkrijgen. Volgens WATTS, *Oeffening én Beschaaving des verstands.* pag. 336. —

Maar latenwe nu eens kórtelijk zien, op hoedanig eene wijze, de Franschen gebruik maaken van de woordjes *foi* (zig) *elle* (haar) *lui* (hém) &c. — Alsdan zullen-we kunnen oor- deelen, hoe iemant, die aan hèt Fransch mij-óf-maer ge- woon is, zig daarómtrént, in onze Taal', vergiffen kan. —

Zeer onverschillig gaan zij 'er méde te wérk'. —

Zij zéggen:

Cette personne est fort propre sur foi.

Deese persoon óf dit ménsch is zeer zindelijk op zig óf op zigzélven. én

Cet-

(a) Zie dit hoofdzak'hijk in HERSTEN's *Niteezingen* agter de *Bijzon- derbeden over de H. Schrift.* pag. 19. — Dat ik niet ongestraft wil- de overtreedén, blijkt uit hèt geene hierboven voorgedraagen is. Dó lés van HOLBERG hébb' ik altijd geëerbiedigd, naamelijk: dat *indien ik buiten mijn besték wilde gaan én dikken bedillen, ik alsdan van mijzélven bevoorde te beginnen.* — Zie zijne *Levensbeschrijving.* pag. 132. —

78 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Cette personne est fort propre sur elle.
Dit méénich is zeer zindelijk op hwar óf op haarsélve.

Zij zéggen:

Excuser dans soi-même, les sottises qu'on ne peut souffrir dans Autrui.

Dat is:

In zigzélven de zóttigheden verschoonen, die men in een' ander niet dulden kan. —

C'est un homme qui ne parle que de lui.

't Is een man die niet dan van bémzélven spreekt.

Qui rapporte tout à lui. Die alles tót bémzélven betrèkt.

Zij zéggen:

Ces choses sont indifférentes d'elles mêmes. éñ
Ces choses sont de soi indifférentes.

Dat is:

Die Zaaken zijn onverschillig in haarsélven. éñ

Die Zaaken zijn in zigzélven onverschillig, — (a)

Zig, gebruiken zij.

1 Wanneer men van zaaken óf van hèt uiterlijke een's persoon's spreekt, bij voorbeeld:

De

(a) Zie dit in de *Principes Généraux & particuliers de Mr. de WAILLY* pag. 205. 206. — Bij DE LA TOUCHE 1 Partie pag. 259. Bij RESTAUT pag. 28. Bij DU FOURC vind' ik alléén *soi même* pag. 68. — PEPLIERS *Grammaire Allemande* pag. 146. — Zie ook *Les véritables Principes de la Langue Française* Paris 1693. pag 109. —

De zelfteen trekt het ijfer naar zig toe, à foi. —

2. Wanneer van perſoonen in 't algemeen geſproken wordt, als: *wanneer men zig (ſe) van zijne gebréken geneeſen wil, moet men duifend Aanmerkingen op zigzélven maaken, (ſur foi).* — *De beſchaaudſte ſchrijvers vergenoegen zig niet met hunne eerſte denkbeelden: zij houden verdagt alles wat zig van zigzélven. (de foi-méme) voor hun vertoont.*

Intégendeel gebruiken zij hémzélven (lui-méme):

1. Wanneer men van iemand in 't bijzonder ſpreekt, als: *Dat is een man die altijd van hémzélven ſpreekt, (de lui-méme).*

2. Wanneer men van iemand op eene bepaalde wijze ſpreekt; als: *Tén einde uw Broeder zig van zijne gebréken geneeſe, hebbe bij duifend Aanmerkingen op hémzélven te maaken, (ſur lui-méme).* —

Nooit gebruiken zij zig in 't meêrvouwd, noch zeggen; *Die zaaken zijn onverſchillig inzigzélven, (en foi) maak in baarzélven (en alles-mêmes).* Volgens *Wailly*; 't geen met het voorgaande ſchijnt te ſtrijden én hunne onrégelmaatigheid in dit ſtuk, aan dén dag' legt. —

Ik twijfel' niet, voor zoo vére mijne kundigheid in de Franſche Taale zig uitſtrekt, óf hierin ligt bij haar nóg eene groote duiftheid opgeſlooten, én bekenn' gaerne dat dit de grootſte oorzaak mijner dooling' geweest is. —

Ik houde mij, én verzoeke mijnen Leeſer zig te houden, aan het geene ik, uit *HUYNECOPER* én op 't voetspoor van andere Taal-opbouweren, hier tér néder geſteld hebbe; al het welke op eene juistmaatige onderſcheiding van gebruik gegrond is, én tót weefenlijk gieraad onzer Taale ſtrekt, én hieróm heb' ik niet willen treden, in het geene ik bij *TEN KATZ* i Deel, pag. 499. 500. én 503, als ook pag. 472 én 473, noopens dit ſtuk, aangetékend vindé.

Pag.

80 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Pag. 84. régel 15 vanboven, staat: *der bésste ſchrijvers én Dichters*, lees *ſchrijveren én Dichteren*. —

Pag. 85 régel 18 vanboven, staat: *zijde kouffen*, lees, *zijden kouffen*. (a) — Over deesen mislag heeft men mij bestraft én gemeend dat die, uit onkunde, begaan was; zonder eens in aanmérking' te neemen, dat die heeft kunnen voortkomen uit de éénsluitende woorden *zeide én zijde*, aldaar opgehèlder. — Hadd' men geleesen hèt geene ik pag. 225 én 226, in mijne SPÉLKONST', déswégen, geschreeven hebbe, men zou deese Aanmérking met méerdere bedaardheid voorgestèld, én in plaats van dezelve aan *onkunde* te wijten, intégendeel aan *afgetrokkenheid* toegeëigend hebben. — Met méerder réchts wierd zéker Schrijver, over deese taalfeil bestraft

(a) Ik vind uwe aantékening pag. 80 en vervolgens, omtrent de stoffelijke adjectiven, zeer goed. — Het gevoelen van Ten Kate komt mij voor zeer aanneemelijk te zijn, te weteen: dat ~~deese~~ onveränderlijke uitgang in en oorspronkelijk zij van den Genitivus der Ouden (1). Bedenk eens of den volgenden regel, die mij thans invalt ook aan veele uitzonderingen onderhevig zij: „ De uitgang *en* is onveränderlijk „ eigen aan die bijnaamwoorden, welken van zulke zelfitandige naam- „ woorden afkomen, die, agter een ander Substantivum altyd in den twee- „ den naamval gesteld worden, bij voorbeeld: *een beeld van metaal, goud, „ zilver, koper, tin, ijzer, lood*, is, een *metaalen, gouden, zilveren, ijze- „ ren, looden beeld*.” Men kan hier op eene proef maaken, want: voor *eene goede vrouw en haar schoon kind*, kan men niet zeggen; *eene vrouw van goed en haar kind van schoon: vergulde schepen*, zijn ook geene *schepen van verguld*, zo min als *eene vernischte schilderij, eene schilderij van vernischt is*. — Wij weteen dat de koleuren slegts toevalligheden zijn, en geensints het stoffelijke weezen eener zaake uitmaaken; de Heer Huyde- coper schijnt des onāngezien het woord *purper*, om niet verwerpelijke redenen, uit te sonderen. (2) Doch ik voor mij geloof, dat dit eerder door het gebruik, dan door den *purpervisch* te wettigen zij, want het *purper* is, voor zo verre het eene koleur zij, zo min stoffelijk, als *wit en zwart*; dat het van eenen visch, die de Latijnen *purpura* heeten, ge- maakt werdt, kan het zo min stoffelijk maaken, als het *wit* dat uit lood en het *zwart* dat uit Wijngaardshout word gemaakt: het is en blijft tog niet deezen eenvoudiglijk eene koleur. (W. H. L. T.)

(1) 1 Deel. pag. 392. Proeve. p. 348. (2) Proeve. p. 367. —

straf, door de Schrijveren dër TAAL-EN DICHTKUNDIGE BIJDAGEN, I Deel. pag. 281. — Hèt gezelschap van Taalminnaeren, hebben, in hunne Vertaaling' dër REIZEN van JOHN BELL, I Deel, hierin ook meêrder gezondigd, schrijvende doorgaans, *houste, goude, ijzere, kopere* &c. Zie pag. 6. 23. 25. 100. 112. 117. 125, 227 &c. — Inzonderheid vind' ik, pag. 384, geschreeven; *in een draegbaere kopere of ijzere vuurrooster gedaen*; 't wêlk, mijn's oordeels weesen moest: *in een' of in eenen draagbaaren koperen of ijzeren vuurrooster gedaan*. Rooster is mann'lijk, daarom schrijv' ik, *in eenen*.

In de BERICHTEN OVER ASIA I Deel. pag. 314, lees ik: *voor de gouden, zilveren, koperen, ijzeren, tinnen, vernischte werken en vaartuigen*. — Mérk aan dat hier staat *vernischte* (verniste) niet *vernisten*, omdat dit woord, te gelijk met *vergulde, verzilverde, vertinde*, &c, niet onder die stoffelijke bijnaam-woorden behooren. Zie HUYDECOPER pag. 367. 368. De Vertaaler deeser Berichten schijnt 'er évenwêl niet valt op geweest te zijn; want in 't 2 Deel pag. 77. schrijft hij: *bebende een vergulden voorsteven*, of zou dit ook onder de onwillige misflagen, dérgelijken ik 'er zoo veelen beging, gerekend moeten wórdén? Oordeel ik onpartijdig, dan moet ik, *ja*, zèggen. Immers, pag. 90. van dit zélfde Deel, vind' ik, bovenaan: *wanneer het meir bedekt is met vergulde en vernis-te barken* — Hoe naauwkeurig men ook zij, zoo is 't nóg-tans moeiêlijk zigzélven altijd gelijk te blijven; dit blijkt uit hêt hovenstaande, én ook uit hêt zélfde 2 Deel van dit Wêrk; waarin ik pag. 254 régel 3 vanboven, geschreeven vinde; *door de handwerken van zijde stoffen*. — (a)

Pag.

(a) WINSCHOTEN schrijft, in zijnen ZEEMAN. pag. 209. *een goude, sil-vere, koopere en ijzere ring*. — Dit doet hij doorgaans én zulke fouten zijn zélf te vinden, bij de geenen die ze op andere plaatsen te keer gingen; waarvan ik inzonderheid een voorbeeld oplevere. —

Pag. 86. régel 4 vanboven, staat: *zeer veele*, lees: *veelen*. Régel 5 staat: *onder bunne Letters*, lees: *onder bunne Letteren*. Zulke én dergelijke gebréken wórdén bijna niet érként, nóg-
tans laten zij niet na, bij Taelkundigen, voor mislagen-
gehouden te wórdén. — Men zie wat wij déswégen bij
Letter V. onder 't woord *Veelen*, aantékenen zullen.

Aldus al 't zaak'lijke, 't wèlk ons onder de zès Vokaalen,
voorgekomen is, afgehandeld hébbende, zullen wij nu over-
gaan, tót de

C O N S O N A N T E N .

B.

Onder deefen eersten Médeklinker. pag. 91, onderaan, staat:
Ik hoop' mijne Leefers geen oudienst te doen, lees: *ik hoop' mij-
nen Leeferen óf mijne Leeferen*, zijnde dit een derde Naam-
val, die zoo veel betékenen moet, als *aan mijne Leeferen*. —

Dat men ook zéggen mag, in *Dativo Casu*, *mijne Leefe-
ren*, voor *mijnen Leeferen*, kan men zien in dés Heeren OU-
DAANS Aanmérkingen, op HORATIUS DICHTKUNST door A.
PELS; verkiesende de eerst-genoemde, vólgens onze gewoon-
te van zagtere leidinge, liever te schrijven, in dén dèrden
Naamvall', *zjne zoonen*, voor *zijnen zoonen*, zie pag. 55. —
Ik voor mij, vind' ondertuffchen goed te schrijven *zijnen zoo-
nen*, als béter van dén 1sten Naamvall' te onderscheiden zijn-
de; edóch, mèr hèt woordje *aan* verzèld, dan zou ik schrij-
ven: *aan zijne zoonen*, liever dan *aan zijnen zoonen*; houden-
de hèt eerst-gemèlde, *zijnen zoonen* naamelijk, voor eenen
Dativus Absolutus, inwèlken hèt wordeke *aan*, om zoo te
spreeken, in de laatste *n* van *zijnen* als opgeslooten ligt. —

Pag. 94. régel 6 vanónder, staat: *in den dèrden én zèsdén*,
lees: *in den twèden, dèrden, én zèsdén*. —

Régel 3 vanónder, staat: in dén 1 Naamvall': *De ebbe*, lees:
de.

de Eb of Ebbe. — Aan de réchterhand staat: *Een wébba,*
lees: *een wéb of wébbe.* —

Pag. 95 onder het woord *Baaren*, te voegen:

Baaren. | is volgens KILIÄAN ook raafen, tieren, ge-
raas maaken.

Pag. 96 staat:

Bak. V. | diepe houté schotel. — Lees *diepe bouten schotel.*
— *Bak* moet hier mann'lijk zijn. Zoo lees ik bij KILIÄAN:
gaern aan den Bak zijn. — *Bak* is bij hém ook: een schuit
om meé te vaaren. — Alsméde *kinnebak.* *Bak*, voor kinne-
bak, drukken de Hoogduitschen uit door *backen.* — Voeg
op pag. 96 in:

Balie. V. | een scheeps tobben, óf bak, daar men, óf de
spijs in vervérscht óf hèt water méde uit
hèt ruim schépt. — *Balie-mand* wórdt
dus genoemd, omdat ze naar zulk een
scheeps-tobbe gelijkt.

Balie. V. | Leuning van een stoep, 't zij van ijsér óf
van hout. —

Balie. V. | 't hek tusschen de Réchters én de Advokaa-
ten. — *Voor de balie pleiten.* —

Begeeren. | verlangen, érgens naar haaken. —
Begéeren. | mét géeren benaaiën; een hémnd, een zeil
be-géeren. WINSCHOTEN.

Bank. V. | eene zandhoogte in zee.

Bank. V. | opkomende Nével-wolken in de lucht.

Bank. V. | Wissel-bank, voor de Koop-luiden. —

Bank. V. | Lombert, bank van Leeninge.

Bank. V. | Zit-plaats. *Hij zat in der Burgermeesteren Bank.*

Bast. M. | schil, péf óf vliés van 'e hout.

Bast. M. | gemeene uitdrukking, waardoor men ~~den~~
meant.

84 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Baſt. | blaſt. van *baſſen*, *blaſſen*, gelijk de honden doen. —

Op Pag. 97 behoort het volgende ingelaſcht te worden:

Beet. M. | Bijting met den mond' én met de tanden.

voorbeeld

*Geen Krokodil verſchuilt in Nederlands Rivieren.
En niets vreeſt hier den beet van bloedeloze dieren.*

BIJDRAGEN. 2 Deel pag. 332. —

<i>Beet.</i> V.	Biet, beet-wórtel.
<i>Begeeven.</i>	verlaaten. <i>Hij heeft mij in nood' begeeven.</i>
<i>Begeeven.</i>	Zig érgens toe zètten. <i>Zig aan de Studie begeeven.</i> —
<i>Begeeven.</i>	uitdeelen. <i>Ampten begeeven.</i>
<i>Begeeven.</i>	zwak worden, vermoeid worden. <i>Mijne beenen zullen mij begeeven.</i> — <i>Dat touw zal u begeeven, zal lós-schieten. óf breeken.</i>
<i>Bekomen.</i>	verkrijgen. <i>Ik zal dat goed, dat geld, die boeken, &c. wél bekomen.</i>
<i>Bekomen.</i>	herſtellen. <i>Ik beginn' van mijne ziekte te bekomen.</i>
<i>Bekomèn.</i>	tén goeden óf tén kwaaden gedijën. — <i>Wel mag 't u bekomen, Dat zal hém niet wél bekomen.</i>
<i>Bekeren.</i>	ſtérk drinken.
<i>Bekeeren.</i>	zijn leeven béteren. —

Pagina 98 kan men, op zijne plaats', invoegen:

<i>Beleefd.</i>	wélleevend, wélgemanierd.
<i>Beleefd.</i>	voorzigtig, door ondervinding', door het beleeven óf bijwoonen van veele zaaken; door

		door het leeven én verkeeren mèt veefe mēnchen. Zie HUYDECOPER. pag. 219. — gereed maaken, in gereedheid brengen.
<i>Bereiden.</i>		een paerd berijden. —
<i>Berijden.</i>		handwérk, broodwinning. —
<i>Eeroep.</i>	O.	beroeping van een' Predikant, &c. —
<i>Beroep.</i>	O.	verzekering, geruigenis van zijn gedrag. —
<i>Befcheid.</i>	O.	<i>Befcheid-brief.</i> —
<i>Befcheid.</i>	O.	antwoord. Hebt gij al befcheid gebragt, ge- geeven? <i>Befcheid</i> -doen in 't drinken. —
<i>Befcheid.</i>	O.	Statut, Decreet, Wēt, Willekeur, Inzetting;
<i>Befcheiden.</i>		doen weeten, laten weeten.
<i>Befcheiden.</i>		beleefd. <i>'t Is een zeer befcheiden Man.</i>
<i>Befcheiden.</i>		voor 't récht daagen. —
<i>Befcheiden.</i>		antwoorden. —
<i>Befcheiden.</i>		eene plaats bepaalen; een' tijd bepaalen. —
<i>Befcheiden.</i>		<i>Ik heb' bēn ten drie uren befcheiden.</i> —
<i>Befcheiden.</i>		statuēeren, vast-stellen, beveelen, belasten.
<i>Beflaan.</i>		iemants plaats beflaan. —
<i>Beflaan.</i>		een fchuldenaar beflaan, arreſteeren, gevan- gen neemen. — KILIĀAN.
<i>Beflaan.</i>		mēngen. <i>koek beflaan.</i> —
<i>Beflaan.</i>		mēt nagelen <i>beflaan.</i> <i>Een boek mēt goud be- flaan.</i>
<i>Beflaan.</i>		in de boete beflaan. —
<i>Beflaan.</i>		de zeilen <i>beflaan</i> , inbinden.
<i>Beflaan.</i>		Een paerd beflaan. — WINSCHOTENS ZEE- MAN.
<i>Beflag.</i>	O.	van meel, om koeken te bakken. <i>Beflag van een boek.</i>
<i>Beflag.</i>	O.	einde. <i>Die zaak heeft haar beflag gekreegen;</i> is geëindigd, afgedaan. — <i>Beflag, arreſt op goederen.</i> —
<i>Befneeden.</i>		als een Jood.
<i>Befneeden.</i>		beſnoeid, gekórt. —

<i>Befreeden.</i>	wél gemaakt van lijv én léden. —
<i>Bespreeken.</i>	bedingen; vóór-bedingen.
<i>Bespreeken.</i>	afspreeken, beraad slaan. —
<i>Bespreeken.</i>	iets toekennen, toelèggen in een Téttamént.
<i>Bespreeken.</i>	bestellen. — <i>Bier, wijn bespreeken.</i>
<i>Bét.</i>	van <i>Bétten</i> , nat-maaken, bevogtigen. <i>Hij zit én bét zijne wonden mèt wijn.</i> —
<i>Bét.</i>	meérder, nóg meér. — <i>Ik zou nóg wél bét</i>
<i>konnen zèggen.</i>	— Men gebruikt 't ook voor nóg eens; zoo
<i>zègt men in 't kólven: sta aan bét.</i>	— <i>Niemant bét?</i> vraagt
<i>men bij verkoopingén, 't wèlk zèggen wil, niemant meér?</i>	<i>biedt niemant meér?</i> — De spreekwijs: <i>niemant meér dan ik,</i>
<i>van VONDEL gebruikt, wórdt door HUYDECOPER dus verbé-</i>	<i>terd: niemant bét dan ik:</i> betèkenende <i>bét</i> , daar zo veel als
<i>béter óf meerder.</i>	Zie de PROEVE. p. 262.
<i>Bouling. M.</i>	gevulden darm, wórst, aldus genoemd.
<i>Beuling. M.</i>	ménfch van geringe vermogens, in de eene
	óf andere zaak' óf Weetenschapp'; <i>bals,</i>
	<i>bloed; &c.</i>

Op bladzijde 99 moet ingevoegd wórdén.

<i>Beweegbaar.</i>	iets dat beweegende is (a) óf beweegen kan
	(b).
<i>Beweeglijk.</i>	iets dat bewoogen kan wórdén (c). Dus
<i>zègt men: eene beweeglijke Rédemvoering vermag veel op</i>	<i>een beweegbaar gemoed.</i> — <i>De besmétt'lijke boutskool be-</i>
<i>merft bét besmétt'baare papier (d).</i>	— Zoo moet men ook on-
<i>derscheit maken tusschen, troostbaar én troostlijk; tusschen</i>	<i>verleidbaar én verleid'lijk; tusschen verdraagbaar én verdrag-</i>
<i>lijk, &c.</i>	—

Nie-

(a) PHILANTROPE 3 Doel. pag. 259. (b) F. DE HAES pag. 16. —
 (c) Zie bovengenoemde Wèrken, *ibid.* (d) DR HAES, *ibid.* —

Niemand zal mij, hoop' ik, kwalijk neemen, dat ik hier eene kleine uitwijding maake, over het onderscheid deeser woorden. —

BAAR, wanneer 't zig voegt agter zélfstandige Naamwoorden, heeft de betekenis van *draagende*; zélf in alle die bijzondere opzigten, waarin *draagen*, bij ons bekend is; als *vrugbaar*, (dat vrugten kan draagen), *wonderbaar*, *dankbaar*, *leefbaar*, *dienstbaar*, *eijnsbaar*, *blijkbaar*, *nutbaar*, *rugbaar* én *manbaar*. — Dit BAAR, gevoegd agter een zélfstandig Naamwoord, moet, in een' wérkenden zinn', genómen wórdén, én dan beteként 't. met nadrukk', *dat draagt* óf *dat draagen kan*, (a) dat *draagende* óf *voortbréngende* is (b), ingevólge de betekenis van BAAR, komende van het oude *Bēren*, *bar* óf *bor*, geboren, én dus *voortbréngen*.

ONS OPENBAAR kan men aanmérken als tót de eerste soorte te behooren; éven óf het waare: *voor al de wáereld in het opene gesteld*. — Of ook als afkomstig van het oude BAAR, *nudus*, *klaar*, *ontdekt*, *open* (c), vermits de onbezwalkte naaktheid bijzonderlijk eigen is, aan de eerste geboorte dér dingen, bij zinspeeling' méde geenén anderen oorsprong te érkennen heeft, dan 't bovengemelde BAREN óf BÉREN. — Ingevólge hiervan zal dan de plaats: *alle dingen zijn naakt én géopend*, *voor de oogen dēs geenen, met welken wij te doen hebben*; niet anders betekenen dan: *alle dingen zijn openbaar* &c.

BAAR beteként eene *mogelijkheid* én *gevoeglijke verdraaglijkheid*; als blijkt uit *eerbaar*, iets dat gevoeglijk gegeeten kan óf mag wórdén. *Leeverbaar*, dat goed is om te leveren, om geleverd te wórdén (d). — *Zigthaar*, dat gezien kan wórdén. — Dit BAAR, gevoegd agter het zaaklijke Deel van

(a) HUYDECOOPER pag. 435.

(b) TEN KATE. 2 Deel. pag. 86.

(c) TUINMAN. Vervólge op dén Fakkél'. KILIAAN. —

(d) HUYDECOOPER én TEN KATE, op voorgemelde plaatsen.

van een Wérkwoord, moet, in een' lijdenden zinn', genomen wórdén, én dan betékent 't, gelijk hierboven gezéid is, *dat kan wórdén*; als *eibaar*, dat geéeten kan wórdén. *Vertróóftbaar*, die vertroóft kan wórdén. —

Eenige woorden willen alleen BAAR én anderen wéderóm LIJK aanneemen; als *zigbaar*, *tafibaar*, *kénbaar* (te onderscheiden van *kénlijk*) *kwètsbaar*, *beschrijvbaar*, *genaakbaar* &c., willende eigenlijk zéggen: iets dat *gezien* (a), *getast*, *gekènd*, *gekwest*, *beschreeven* kan wórdén. — Weshalven die woorden, altijd mèt BAAR, nooit mèt LIJK, geschreeven moeten wórdén, in tégenstèlling' van *vergank'lijk*, *stèrv'lijk*, *verkwikk'lijk*, &c. betékenende zò veel als iets: dat *vergaat*, *stèrft* én *verkwikt* óf dat *vergaan*, *stèruen* én *verkwikken* kan (b). —

Sommige misbruiken én verwarren deese onderscheidene woorden op eene vérregaande wijze; schrijvende: *reisbaaren Gód* voor *reisenden Gód*; want *reisbaaren Gód* moet, gelijk *reisbaaren wég*, betékenen, een *Gód die bereisd kan wórdén*; 't wèlk eene tégenstrijdigheid is. — Zoo schrijven zij ook: *eén onvergangaar leeven*, voor *onvergank'lijk leeven*. — *Vergangaar goed*, voor *vergank'lijk goed* (c). —

Op bladzijde 100 kan men aanvullen:

<i>Bezwijken.</i>	bezwijmen, in onmagt', in slaauwte vallen; verflaauwen, de kragten verliezen, kragtelooos wórdén. —
<i>Bezwijken.</i>	verlaaten, begeeven, afgaan, afvallen, vaaren laten, van afzien. HUYDECOPER. pag. 482.
<i>Bint.</i> O.	gebint, balk. — Een dwars bint, over de sparren, bij hèt Dak, gaande.

Bint.

(a) TEN KATE. 2 Deel pag. 86. —

(b) F. DE HAES. pag. 16. —

(c) HUYDECOPER pag. 595. 596. —

- Bint.* O. voorste gedeelte van de *Arbitraaf*, Pylaar-
kruin, zwaare schoor-balk, op twee Pylaa-
ren rustende. —
- Bindt:* van *Binden*. — Hij bindt *zijnen jongen E-
sel aan den Wijnsók*. GENES. 49. vs. 11. —
- Blaar.* V. bobbel, puift. —
- Blaar.* V. zwarte koe mèt een' witten kólv' voor dén
kópp'.
- Bladren.* bladeren van de boomen. Van een boek.
- Blaaren.* Blaeren als de koeiën.
- Blaaren.* bobbels, puisten. —
- Blik.* O. zilver-kruid.
- Blik.* O. glans.
- Blik.* O. het wit van 't oog. KILIĀAN. DE HAES. p.
166.
- Bloed.* O. een rood vogt, 't wèlk door de aderen, door
de slag-aderen én door de andere vaten van
een dierlijk ligchaam omloopt én tót on-
derhoud van 't leeven én dér voedinge van
alle de deelen dient. —
- Bloed.* M. & V. Bloodaart, mēnsch zonder moed. — *Bloed:*
onnosel mēnsch, een mēnsch die veele gaa-
ven dér natuure mist én dus als in een' staat
van onnoselheid, belangeloos, leeft. —
- Blood.* óf *blode*, beschroomd, kleinmoedig, schaam-
agtig. —
- Bloot.* naakt, ontdekt. *Zijn gantsch ligchaam was
bloot*. AMPZING. pag. 65. SÉWEL. pag. 14;
&c.

Bladzijde 101, régel 17 vanboven, staat: *boute gestèl*, lees
bouten gestèl. — Op deese pagina kan ingelacht wórdē:

- Boel.* M. Boedel, inboel.
- Boel.* V. Bijzit. — Boeleeren, boelschap. —
- Boesem.* M. bóris eener jongvrouwe. —

M

Boel

<i>Boefem.</i> M.	inham dér zee. —
<i>Boefem.</i> M. & V.	weeskind dat na 's Vaders dood geboren is. —
<i>Boefem.</i> M.	geweeten. Gij moet eens in uwen <i>boefem</i> tasten.
<i>Boeten.</i>	in de <i>boete</i> verwijfen. — De <i>boete</i> betaalen.
<i>Boeten.</i>	zig béteren. — <i>Boeten</i> , voldoen; zijn lust <i>boeten</i> .
<i>Boeten.</i>	léffchen. Dén dorft <i>boeten</i> . —
<i>Boeten.</i>	belijden. Zijne zonden <i>boeten</i> . —
<i>Boeten.</i>	hét vuur <i>boeten</i> , ontfteeken, aan brand maaken.
<i>Boeten.</i>	boetsen, hérstellen. <i>De netten boeten</i> , WINSCHOOTENS ZEEMAN.
<i>Boetfe.</i> V.	butfe, gezwél aan 't hoofd, door een' vall' of stoor'.
<i>Boetfe.</i> V.	bootfe, aardigheid, snaakerije. —
<i>Boetfe.</i> V.	bootfe, tékening mèt krijt. KILIÄAN. —
<i>Bont.</i>	mèt witte én grauwe plékken. — <i>Een bonten hond</i> . <i>Hij is bont én blaauw geflagen &c.</i>
<i>Bont.</i> O.	Pels-wérk, bont-wérk, Pélterije. —
<i>Bont.</i>	van <i>Binden</i> . <i>Gij bontt hem vast</i> . —

Pagina, 100 verschafft mij stoffe tót schaamte. Immers ontmoet ik daar weder, régel 9 vanboven: een *ijfere of bonte bout*; 't wèlk zijn moet: een *ijferen of bonten bout*. — Hoe vernéderende 't ook voor mij weesen moge, mijne zoo dikwils hérhaalde struikelingen én onächtfaamheden, voor 't oog van mijnen Leefer; open té léggen, zoo zal ik tóch niet ophouden dezélfen aan te toonen, tén einde ze als zoo veele haakens in zée, voor dénzélfen, verstrékken mogen.

Voeg op deese bladzijde, onder hét woord *Bót*,

Bót. O. — | aanbódd, koménde van *bieden*; *aanbieden*. —
— *Hij heeft 'er een guod bót naar gedaan*.

Pag. 103 staat, régel 8 vanboven: *ijfere*, lees *ijferen*.

Vergun, onder de Gelijkkluidende woorden, op deese bladzijde voorkomende, eene plaats aan:

Breuk. M. ongemak, waaraan de kinderen veeltijds onderwórpén zijn. — *Navel-breuk.* —

Breuk. V. breuke, boete. — VONDEL maakt onderscheid tusschen *breuke* én *boete*, wantieer hij zegt:

En sprak ik klaerder spræk, ik zorg zij zou me dreigen.

Met breuk en boeten. —

Breuke, zal eigenlijk betekenen; 't geen dén misdaadiger opgelegd wórdt, aan dén Richter' óf Land-heer' te betaalen. — *Boete* intégendeel zal aanduiden, 't geen hém aan bijzondere perfoonen, tér vergoedinge van schade, opgelegd wórdt, te voldoen. — KILIÄAN én de Schrijvers dér NIEUWE BIJDAGEN (2 Deel pag. 61.) houden ze voor éénsluitend. —

Breuk. V. verbreeking, braake. *Ader-breuk*; *been-breuk*; *breuk* óf *scheur* in dén muur; *Breuk* in 't Cijfferen, *Bond-breuk*; *Wolk-breuk*; *Dijk-breuk.* —

Bril. M. gezicht-glas. *Hij heeft een' Bril op zijn neus*.

Bril. M. sleutel-been, *clavicule.* KILIÄAN.

Brik. M. opening, mÓnd van een sekreet. — „Hoe past deese *bril* in 't gemakshuisje? Ik twiifel niet of die naam is ontleend van den neus-bril, schoon geen twee oogen door dien houten bril zien.” TUINMAN.

Bruien. gooien, wérpen: Iemant in het water *bruiën.*

Bruïën. | plaagen. Hoe kunt gij mij zoo *bruiën*?
Bruïën. | stoeiën, lievkoofen, onder getrouwde luiden.
 Zéker Heer zijne vrouw bedreigende, dat hij haar, zoo ze zijne begeerte niet nakwam, in hèt water zou *bruiën*, kreeg van haar tót antwoord; armen popperuiter, gij dreigt mij in hèt water te *bruiën*, daar hèt u te lande niet doenlijk is. DE BRUNE. *Jok en Ernst.* I Deel pag. 111.

Op bladzijde 104, onder 't woord *Bus.* te voegen:

Bijten. | mèt de tanden. — *De bond zal u bij-*
                   | ten. —
Bijten. | een *bijt* in hèt ijs maaken. — WINSCHOO-
                   | TENS ZEEMAN.
Bijten. | ètsen mèt stérk water. —

C.

Onder deese Lètter zullen wij nóg al iets aan te mérken hebben én ons bepaalen tót zulke dingen, die de oplèttèheid mijner Leeseren verdienen. —

Pag. 104 régel 8 vanönder, staat *eige-naamen*, lees *eigen-naamen*.

't Woord *Cicero*, hier voorkomende, 't wèlk MOONEN mèt *K* vérkiest te schrijven, *Kikero*, wórdt van VAN BELLE liever mèt een *S*, *Sifero*, gelijk *Sifera*, in de H: Bladeren genoemd, geschreeven. — Wij zullen ons, in deesen, maar bij hèt eerste, *Cicero*, houden. —

Wat betrèft de woorden *cieraad*, *verciereren* &c. *Professor FRANCIS*, is, in zijne VOORREDE voor GREGORIUS NAZIANZENUS, van gedagten, dat men *verciereren*, *cieraad*, *cierlijk* &c mèt eene *cedille* onder de *ç* schrijven moet. — Gaerne willen wij zijn Hooggel. hierin vólgen. Zoo schrijven de Franschen *Soupson*, *François* &c. —

Pag.

Pag. 105 régel 10 vanboven, staat: *woorden in-wélke*, lees *inwélken*. —

Wat vérder hèt gebruik dér *c* betréft; veelen is 'er die dezélve in 't geheel uit onze Taal' wiilen uitgewórpen hebben. Gelijk onder anderen PONTUS DE HEUTER VAN DELFT, in zijne *Nederduitsche Orthographia* 1581. pag. 42. De KAMMER IN LIEFDE BLOEËNDE, in de TWESPRAAK. 1584. pag. 35. — P. LEUPENIUS, *Aanmerkingen op de Nederduitsche Tuale* 1635. pag. 15. *Nederduitsche Spellinge bijéén gebracht duer Liefbeebbers derzelver*. HAERLEM. 1612. — SAMUËL AMPZINGS *Taelbericht* 1649. pag. 39. — WINSCHOTENS *Letterkonst*. bladz. 3—8.

Alléénlijk wórdt door de bovengemelde én door andere Taalkénneren, dér *c* een' vrijén toegang gegeeven, tér plaatse daar zij mèt de *b* veréénigt is, maakende alsdan CH, die, volgens TEN KATE, maar een éneke Létter is, als wórdende bij de Grieken door χ verbeeldt. Zie de VERMAEKLIJKHEIDEN VAN M. SCHAGEN, voor de Maanden *July, Aug. & Sept.* 1732. pag. 154. DAFORNE, *Grammatica*. 1627. pag. 88. —

Hoor! hoe VAN BELLE zig hierómtrént, in zijnen WEGWIJZER ter Spel- Spraak- en Dichtkunden pag. 12, laat hooren.

*De Griekfche CH, te dwaas Cee-ha geheeten
 Bij Platters, ja bij ben die beter weeten,
 Verdient, als Duits, den Duitfen naam van Chee;
 En klinkt alleen wat fcherper dan de Gee
 In 't voorft van 't woord, als blijkt in CHRISTUS SCHAALEN:
 Voorts dient ze meeft, (op dat men niet zou dwaalen)
 In 't Bindwoord Dóch en 't enkelvoudig Dóg,
 (Van Dóggen;) Nóch, ('t ontkennend woord) en Nóg
 (Vermeerd'rend;) Licht (dat fchijnt, en Ligt, (in 't weegen;)
 In lach, gelach, (van 't Werkwoord lachchen,) teegen-
 Ik lag, (van Leg;)*

24 VERVOLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Laatenwe ons hier nóg eenige oogenblikken bij ophouden én vraagen:

V. Wórdt de *ch* óf *chee* van sommigen, in veele woorden, te onréchte gebruikt? — Dan zullen wij kunnen antwoorden.

A. Ik meen' dat die *Léttér*, van hoe uitgestrékt een gebruik in onze Taale zij ook zijn moge, nógkans van veelen misbruikt wórdt. — Ziet men niet schrijven: *ik zach, ik dacht, ik bracht, men mocht, het deucht*. &c. woorden, die afgeleid zijn van de Wérkwoorden *zien, denken, brengen, mogen, deugen*, enz. — Nóg érger schrijft men: *ooch, ik voech, gebézicht, weigerächtich, voocht, gevoecht, bij zecht, men zecht, onnoodich, tweefilbich, weinich, heilich, gunstich, gevoelich, weeldich, bekrachticht, zorch, aardich, het mach, wettich*, &c. —

De dartelheit doe 't ooch bebaecht.

De wellust, die den boezem knaacht.

Deese spelling ontmoeten we in de **TAELEN-DICHTKUNDIGE BIJDAGEN**. I Deel. pag. 307—392. —

Laatenwe nu eens alle deese woorden in hunne verbuging', én in andere betrèkkingen, beschouwen én zien in hoe vérré dé *ch* in dezélfven te passe komt. *Ooch* maakt *ogch*; *ik voech* komt van *voegen*; *gebézicht* komt van *bézigén*; *weigerächtich* van *weigerén*; *voocht* maakt *voogden*; *gevoecht* komt van *voegen*; *bij zecht* én *men zecht* van *zéggen*; *onnoodich*, maakt *onnoodige*; *tweefilbich* maakt *tweefilbige*; *weinich*, *weiniger* óf *minder*; *heilich*, *beilige*; *gunstich*, *gunstige*; *gevoelich*, *gevoelige*; *weeldich*, *weeldige*; *bekrachticht*; komt van *bekrachtigen*; *zorch* maakt *zorgen*; *aardich*, *aardige*, *het mach* komt van *mogen*; *wettich* maakt *wettige* &c. — *bebaecht* én *knaacht* komen van *bebaägen*, *knaagen*. —

„Wie zal iemand (zoo vraagt VAN BELLE, in zijn' WEGWIJZER. pag. 11.) die, zelfs geld genoeg hebbende, zonder nood-

noodzaaklijkheid, bij eenen anderen daar om te leen vraagt, niet voor dwaas houden? En moet men ze dan voor zoodanig niet achten, die, aan de *g* genoeg hebbende, zonder nood nogtans de *ch* te leen gebruiken; terwijl dezelve toch in 't Nederduits aan 't einde der woorden, nooit behoeft of behoort gebruikt te worden, dan om daardoor eenigfints de onderscheidene beteekenissen van sommige woorden te vertoonen: want dusdoende raakt men de eigenschap der woorden zo verre uit het gezigt kwijt, dat noch vreemdeling, noch Neederlander, die de gronden onzer Taale zoekt magtig te worden, dezelve eenigfints reegelmatig kan nagaan.

Is nu de *ch* maar eene enkele Letter, schoon uit twee merken bestaande (a)? Is haar klank eenvoudig en zij derhalven maar een enkele Meedeklinker (b)? Behooren dan ook die geenen, die ze als zodanig befigen, in de woorden *knaacht*, *draacht*, *zacht*, *zórcht*, *voecht*, &c. ook niet te schrijven *knaachen*, *draachen*, *zächchen*, *zórchen*, *voechen*, &c. voor *knaagen*, *draagen*, *zéggen*, *zórgen*, *voegen*? Immers behoort dit van zelve te volgen en 't wordt, door de juiste regelmaat der Taale, gevóórderd. . . Wie nu is 'er die men zulks ziet doen? —

Dat men schrijft, *kracht*, *macht*, *schacht*, *schicht*, gelijk DOFFORNE (c) en anderen willen, kan men nóg toe geeven. — Naauwkeurige en kieffche Taalkenners zijn 'er onder tusschen, die deese woorden ook niet *g* schrijven. —

Zoo 't wáár zij, gelijk 't inderdaad wáár is, dat onze Taal van de Hoogduitsche herkomstig is, behooren wij ons dan niet, zoo veel mogelijk, naar deese laatste te schikken? zij nu leert ons, dat men schrijven moet: *ewig*; omdat men in *Genitivo* zegt *des ewigen*, en niet *des ewichen*. Dat men zeér

(a) Séwel. pag. 13.

(b) TEN KATB. I Deel. pag. 122. 123. VERMAEKLIJKHEIDEN, meergenoemd pag. 156. — TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDAGEN. I Deel. pag. 216. en 2 Deel. pag. 345.

(c) *Grammatica* fol. 88. *Amzing*. pag. 45.

96 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

zeér wél schrijvt *zeitig* / *brunstig* / omdat men zègt *zeitige* / *brunstige* / en in *Genitivo*, des *zeitigen* / des *brunstigen*. Zie dit in: *Le Maître Allemand* ou *Nouvelle Grammaire Allemande*, de Mr. GOTTSCHEDE. pag. 35. —

SAMUEL AMPZING zegt, in zijn Taelbericht pag. 63. 65 én 66. „ Zoo schrijf ik *beylig*, *beylige* en niet *beylich*, alsmede *naerstigbeyd*, *voorsichtigbeyd*; want zoo wij de voor laetste zilbe met *ch* op 't eynde, tegens het klaer gevolg immers spellen willen, so moeten wij twee *b* bij malkander schrijven: also de laetste zilbe daermede ook moet beginnen, als *naerstichbeyd*, *voorsichtichbeyd*, het welke noyt gezien en is. — Hiertegens te willen seggen dat gemelde woorden niet in *beyd* maar in *eyd* uitgaen, is (onder verbeteringe) maer eene ijdele bemanteling van eene overtuygde dwalinge, en een tastelijke mislag: want so moest men dan *goedeyd*, *sterkeyd*, *wijs-eyd* spellen. — Dit geeft ons met eenen merkelyk te sien, dat wij ook in alle de uytgestrekte naemstammige woorden in *beyd* uytgaende, de voorlaetste zilben met eene *g* behoorden te eyndigen, ook daer geen gevolg van de *g* aen vast is: als *slechtigbeyd*, *dolligbeyd*, *sloffigbeyd* en diergelijke: want *slechtichbeyd* en speld geen *slechtigbeyd* maer *slechtichbeyd*, ende en kan daerom de rechte spellinge en uytspake, die hier vereyscht word, niet voldoen.”

Dit zal, hoop' ik, genoeg zijn, om de Spelling van *G* voor *ch*, in de aangetoonde én dergelijke woorden, te doen stand grijpen. —

Pag. 109 régel 9 vanboven, staat twémaal: *ondigt*, lees hèt laatste *ondicht*. —

Op deese bladzijde hebb' ik iets aangetekend, noopens de woordjes *Tóch* én *Dóch*, zeggende:

Tóch, gebruikt men om te verzoeken óf te smeeken; *mag ik u bidden doet 't tóch!*

Dóch,

Dóch, gebruikt men om eene twijffeling te maaken; *de zaak wordt dus verbaald*, *dóch ik twijffel 'er aan*.

Zie hier de Aanmérking, wélke mijn meêrgemelde Kritiek goedgevonden heeft, daaróp te maaken. —

„ *De Beschrijving die UEd. p. 109 van het woordje doch in onderscheydinge van toch geeft, is ook kreupel genoeg*, NI-
 „ *LOË p. 71 en SÉWEL. p. 53, onderrigten ons beter.* —
 „ *Doch is een voegwoord (conjunctio) en toch een tusschenwerp-*
 „ *sel (Interjectio); gelijk men bij MOONEN, SÉWEL (dat is*
 „ *twéemaal één man!) DE HAES, en allerwege zien kan.*” (a)

Laatenwe, geliefde Leefer, eens zien, wat SÉWEL pag 53, van deese woordjes zègt! . . . Dus spreekt Hij:

„ *Het onderscheyd tusschen dóch en tóch wordt ook bij de*
 „ *minste (minsten) in acht genomen, onāangezien de betekents*
 „ *dier woordjes merkelyk verscheelt: want HET EERSTE betē-*
 „ *kent zo veel als maar, waarom men zegt, Ik wilde wel, dóch*
 „ *ik kon niet: HET ANDER (b) wordt in eenen geheel ande-*
 „ *ren*

(a) *Hét Goud is én blijft goud, waar men 's ook vind, én eene goede leer blijft altijd goed, uit wiens mond ze ook vloeien moge.* HOLBERG'S BRIEVEN 2 Deel. pag. 239. Ik weet' niet óf de Leer van mijn' bovengenoemden Kritiek dien toets wél zal kunnen doorstaan.

(b) Hij, die voor eene nètte Taal-én schrijv-wijze is, zègge mij, óf 'er ook toe behoore, hèt geene wij hierboven vinden? Daar zègt SÉWEL: *het eerste én het ander.* Mijn's oordeels behoorde dit te zijn *andere* óf *liever*, hèt *twéde* óf hèt *laatste*. — In zulke uitdrukkingen behoort men nauwkeurig te zijn. — In een ander Wérk hébb' ik geleesen: *van het eene tot het ander.* — Dit behoort immers te zijn, *van het EENE tot het ANDERE.* — Een ander voorbeeld van dergelyk een aard, moet ik hier nóg invullen. In WATTS, BESCHAAVING DES VERSTANDS pag. 379 hébb' ik gevonden, de volgende uitdrukking: „ *Om eigentlijk en duidelyk te spreken, moet men bij 't Burgerlyke Recht verstaan, dat bijzondere lichaam van wetten, 't welk aan IEDEREN Staat, Land of Stad eigen is.*” — Mijsn oordeels, behoorde hier geschreeven te zijn: *aan iederen Staat, aan ieder Land en aan iedere Stad.* — Immers de drie zélfstandige Naamwoorden, *Staat, Land, én Stad* zijn juist van de drieërlei geslachten: *Staat is M.*
Land

„ *ren* zin gebruykt, als, zeg mij *toch* waar gij geweest zijt:
 „ en Hoor *toch* wat ik zegge”.

Nóg meêr! — NILOË zegt pagina 71.

„ Doch en Toch hebben deze onderscheide betekenis; doch is
 „ maar; toch wort gebruikt in bidden of verzoeken, doe het
 „ *toch*, verhoor *toch* mijne bede; weiger mij *toch* dit verzoek
 „ niet: ook in dingen die men vergeefs doet, of niet beletten
 „ kan; dit werk zal *toch* niet voortgaan, wij kunnen hem
 „ *toch* niet wederstaan; laat die zaak *toch* stil berusten: ook
 „ zegt men, 't is *toch* zo de gewoonte; wat of die man hier
 „ *toch* mé voor heeft? enz. —

Nóg meêr! SAMUËL AMPZING, spreekt 'er, in zijn *Tael-*
Bericht, pag. 76, dus van:

„ Doch, *sed*, geeft reden in 't vervolg van eene rede en
 „ is so veel als *maer*; *bet* word so wel geseyd, doch 't en gaer
 „ niet vast. TOCH, *sodes*, is een smeekwoord: doet 't *toch*:
 „ ofte eene bevestiginge: *bet* is *toch* so als ik segge.” —
 Vergelijk DE HÆS pag. 15. —

Waarin bestaat nu hier mijne kreupelheid? Is mijne rede-
 ngering kreupel, omdat 'er de Latijnsche woorden *Conjunctio*
 en *Interjectio* niet in gebesigd zijn? Wél, Leefster! deese Heer
 Kriek heeft mij bespót, om het gebruiken van de woorden
Alphabets, *Vocaaalen*, *Consonanten*, *Diphthongen*, *Syllabes*, &c.
 hoe zoude hij dan hiermede omgesprongen hebben? te meêr
 daar hij meent te bespeuren dat ik geen *Latijn* verstaar, 't
 welk ik ronduit bekenne! — De bescheiden Leefster oordee-
 le

Land O. en Stad is V. Hieróm: *iederem* staat, *ieder* Land en *iedere* Stad.
 — Of men moeste, volgens TEN KATE. I Deel pag. 493, zonder toe-
 voeging of verandering van Terminatie, schrijven, *ieder* Land, *ieder* staat,
ieder stad; wanneer nochtans *iederem* staat, in de aangehaalde uitdrukking,
 niet goed zoude zijn. — De kundige Leefster oordeele over mijne beden-
 kingen. —

Je nu over het gewigt van deese *Critique* én noeme de moeite om te zien óf een van alle de aangehaalde Schrijveren, wél van *Conjunctio* én *Interjectio* spreekt. —

Pag. 110 régel 6 vanboven, staat: *op haar zélven*, lees *op zigzélve* én gaa mèt mij over, om te zien, wat ons al te verhandelen voorkomen zal, onder Letter

D.

Hier ontmoeten wij vooréerst eenige Aanmérkingen, omtrent de Spélling' mèt *d* én *t*; dat is, welke woorden mèt *d* én welke mèt *t* moeten geslooten wórdén. Zie bladzijde 111 én 112. dér SPÉLKONST — Laatenwe, tén bétère verstande, hèt vólgende daarbij voegen:

„ Men moet in 't eindigen der woorden of benaamingen
 „ onderscheid maaken tusschen *d* en *t*. Alleen die welker
 „ wortel-létter een *d* is, moeten mèt een *d* besluiten. Bij
 „ voorbeeld: *bij leid*, *bij rijd* (*a*) enz. van *leiden rijdens*,
 „ maar geene andere. Dus mag men niet schrijven: *gij be-*
 „ *mind*, *gij begeerd*; maar *gij bemint*, *gij begeert*, dewijl dat
 „ is van *beminnen* én *begeeren*, waarin geen *d* komt. Dit
 „ geldt ook in de Participia. Bij voorb. *gevrijd* niet *gevrije*
 „ van *vrijden*; *bemint* niet *bemind* (*b*) van *beminnen*. Zoo
 „ moet in woorden daar 't gebruik *g* en *t* verwisselt heeft,
 „ geschreeven worden, *gezeit*, *geleit*, niet *gezeid*, *geleid*, van
 „ zeggen en leggen; gelijk *bij zegt*, *bij legt*, niet *bij zegd*,
 „ *bij legd*. Op die zelve wijze acht ik dat men *d* moet be-
 „ houden in woorden wier veelgetal in *den* uitgaat, bij voorb.
 „ *God*, *Goden*; *stad*, *steden*; enz. Dus moet onderscheid zijn
 „ tusschen *rad*, een wiel en *rat*, een dier; want men zegt
 „ *raden* en *ratten*. — Daar blijven echter gelijkloovende
 WOOR-

(a) Béter is: *bij leidt*, *bij rijdt*, mèt *dt*. —

(b) *Bemind* is, uit hoofde dér afleiding bétér, zie hiervoor pag. 2. 3.

„ woorden over, bij voorb. *pad*, een *padde*; en *pad*; een *weg*.
 „ — Wil men *dit* schrijven, ik mag 't lijden.”

Zoo spreekt TUINMAN in zijn OUD EN NIEUW. pag. 57.

Wij keuren dit alles, onder eenige bepaaling, goed; want wat aangaat *geleit* én *gezeit*, als deelwoorden van *lèggen* én *zèggen*, die vinde ik bij HUYDECOPER pag. 369. 508 én 510 met *d*, *geleid* én *gezeid*, geschreeven. — De Ouden schreeven onverschillig *gezeid*, *gezeit* én *gezeids*. — Men zègt: *bij zeide*, *bij leide*. *Onder hèt geleide*, *hèt tèt neder geleide*. *Hèt gezeide* &c. — *Pad* een *weg*, met *de* schrijven, keur' ik geheel af; want waar blijft men dan met hèt veel-getal, óf meêrvouwd, *paden*?

Men schrijft: volgens TEN KATE *de beesten zijn verjaagt*; maar *een verjaagd beest*, *een verjaagde Wolf*. Zie hiervan in de verbeteringen dèr VOORRÉDE pag. 2. 3.

Daar men ook de réden vinden zal, omwèlke ik liever doorgaans de *D* verkies én schrijve, zo wél: *de beesten zijn verjaagd*, als *een verjaagd beest*: de régelmaat dèr Wèrkwoorden wórdt door die laatste béter in acht genomen. — 't Komt mij, uit dien hoofde, bedènkèlijk voor, dat HUYDECOPER, wiens geleide ik hierin vólge, ook niet verkiest te schrijven: *ik verjaag*, *bemin*, *ken*, *leer*; *gij verjaagd*, *bemind*, *kend*, *leerd*, omdat 'er aanstonds op volgt: *ik verjaagde* (óf *verjoeg*) *ik beminde*, *ik kende*, *ik leerde*; én dus ook: *ik heb verjaagd*, *ik heb beminde*, *gekend*, *geleerd*, én op dezèlfde wijze ook de deelwoorden. Hierdoor zoude de régelmaatigheid nóg meêr bevórdert wórdèn. — Wat vérdèr zal men dit nader zien, wít hèt geene AMPZING déswégen leert. —

Pag. 111 leerde ik: dat alle de ènkèlvouwdige woorden, die hun meêrvouwd met *de* óf *den* maaken, met eene *d* moeten geflooten wórdèn. Pag. 113 wórdt dit, in opzigte van de *T*, omgekeerd, én aangeweesen: dat alle de meêrvouwdige
 woor.

woorden in *te* óf *ten* eindigende, hun enkelvoud dok met *z* moeten maaken. — Laatenwe eens hooren wat de Heer AMPSING ons daarómtrént, in zijn *Taelbericht*, voordraagt.

„ De enkele gevolgletter des Meervouds op het eynde des
 „ Eenvouds achte ik geheel noodzakelijker, ende en kan
 „ niet sien, hoe men anders kan oordelen, als wij de reden
 „ plaetze willen geven. So schrijf ik: *hoofd, hoofden, tand,*
 „ *tanden, mond, monden*, én niet *hoofz, tant, mont* en dier-
 „ gelijke.” Zie pag. 63.

„ Ja, zegt hij, pag. 65. dese gevolgletter maekt dickwils
 „ een geheel ander woord en van een gantsch verscheyden
 „ zin, als *wand*, een muer, en *want* een handſchoen; *rat*
 „ een dier, en *rad* een wiel aen eenen wagen; *bloor* naekt
 „ en *blood* ofte *bloode*, beschroomd: so onderscheydte ook de
 „ naem-woorden, *voet, vosten; bout, bouten*; van de werk-
 „ woorden *voed, voeden; houd, houden*; en diergelijke.” —
 Daaróp toont hij áán (pag. 65) dat men ook de woorden in
beid met *d* moet schrijven. — Hij verkieft, in dér dérdén
 perſoon' dér Werkwoorden, in 't éénvouwdige getal, van de
 verkondigende maniere (óf toonende wijze) eene *d*, om het
 gevolg van dén eerſten perſoon' in dén onvolmaakten (óf voor-
 leden) tijd, in de woorden die dat gevolg hebben: als *bij*
leerd, ik leerde; maar dén twéden perſoon ſchrijft hij met *z*:
 als *gij ſtoot*, omdat men in 't meêrvouwd zegt: *gij ſtootet*,
 gelijk, *gij leert, gij leeret*. — Wédetörn ſchrijft hij, *gij ar-*
beid, gij-l. arbeit &c. (a) — Deefe ſpélling is gantsch niet
 af

(a) *Et. etc.* óf *enz.* Men is gewoon in het Duitsch te gebruiken, de
 Latijnsche verkórting *etc.* luidende *etcetera*, dat is: *en bet. verdere*. Maar
Leupenius in zijne Aanmerkingen op de Nederduitſche Taal pag. 22.
 verwerpt in het gemeen alle verkórtingen; én voornaamelijk dén La-
 tijnschen *etc.*; zeggende: dat men in allen gevalle, in plaats van dien eene
 duitſche verkórting behoorde te gebruiken, als *end óf enz.* Veelen stél-
 len *enz.* dat is: *én zoo voorts.* Zoo doet *Meyer* in zijn' Woordenſchat.
 pag. 746. 751. 757. *Simon van Leeuwen* heeft égger deefe Latijnsche
 verkórting gebruikt, in zijn Roomsche Hollandſch Recht. pag. 361. 338.

102 VERVOLG DER NEDERDUITSCHER

af te keuren, én daarom zoo men konnen schrijven: *ik loert, gij loert, hij leerd.* Maar *ik floot, gij floot, hij floot.* En *ik arbeid, gij arbeid, hij arbeid*; gelijk men in de VOORREDE voor de PROEVE van ZEDEPOËZIJ, gedrukt te Dordrecht 1755, zien kan. — Liefst écter houde ik mij, én zal men wél doen, zig te houden, aan de Spél-én schrijfwijze, door mij op hèt voetspoor van voorname Taalkenneren, in mijne SPÉLKONST, geleerd.

Men schrijvt: *de brand brandt in.* SÉWEL pag. 43,

Hieruit heeft men konnen zien, hoe noodzaak'lijk én hoe eierlijk 't is, op dit onderscheid, in hèt schrijven, te passen. — De Franschen gebruiken de *D*, aan 't einde dér woorden *accord, batard, bord, brigand, diferend, fuidard, marchand* &c. zékerlijk om hèt gevólg van *accorder, batardise, brigandage, marchandise* &c. — De Hoogduitschen schrijven *wald / pferd / land / bild / freumd / feind*, &c. ook om de zélfde réden. SÉWEL pag. 45. —

Pag. 114 régel 4 vanónder, staat: *doorgebouwte bout*, lees *doorgebouwten bout*. —

Pag. 116. régel 10 vanboven, staat: *dat gijl. bloedde*; lees *dat gijl. bloeddet*.

Zoo schrijvt men in dén Tégenwoordigen tijd':

ik bloede	gij bloedt,	<i>of</i> bloedet.	hij bloedt,	<i>of</i> bloedet.
... doode	... doodt,	<i>of</i> doodet.	.. doodt,	<i>of</i> doodet.
... hoede	... hoedt,	<i>of</i> hoedet.	.. hoedt,	<i>of</i> hoedet.
... kleede	... kleedt,	<i>of</i> kleedet.	.. kleedt,	<i>of</i> kleedet.
... laade	.. laadt,	<i>of</i> laadet.	.. laadt,	<i>of</i> laadet.
... mijde	... mijdt,	<i>of</i> mijdet.	.. mijdt,	<i>of</i> mijdet.
... neede	... noadt,	<i>of</i> noodet.	.. noadt,	<i>of</i> noodet.

Dóch deese laatste manier van *bloedet, doodet*, in 't enkelvoud te schrijven, wórdt hédendaags niet gevólgd, maar *bloedt,*

bloedt, doodt, &c. alleen behouden, gelijk *Aanzing* reeds in 1649 leerde, zeggende: dat hieruit eene onvolmaaktheid vloeit, 't onderscheid der perfoonen weggenomen en onderéén vermèngd wórdt. Zie pag. 80.

In dén twéden perfoon' dés meêrvouwdigen getals, schrijft men én moet men schrijven:

Gijl. bloedet, doodet, boedet, kleeidet, laadet, noodet, mijdet. — Wanneer 't onderscheid tusschen 't éénvouwdige *gij bloedt* én 't meêrvouwdige *gij of gijl. bloedet*, zigt- én hoorbaar is, óf men moest, in plaats van het woordje, *Gij*, dat enkel-én meêrvouwdig gebruikt wórdt, in het meêrvouwd, t'er onderscheiding', altijd *gijlieden* schrijven; wanneer men *bloedt, doodt* in allen bézingen kan.

Op dezélfde wijze moet men te wénke gaan met dén onvolmaaktén óf voorléden tijd' dér Toonende wijze, schrijven de in dén twéden perfoon' dés meêrvouwds: *gijl. bloeddet, dooddet, boeddet, kleeeddet, laaeddet, mijddet, nooeddet, &c.* —

Ik hadd' niet vóór, om pag. 116 te leeren (gelijk men mij heeft gezógt aan te tijgen) dat men, zonder onderscheid, de eerste, twéde én derde perfoonen dés meêrvouwds, schrijven moet: *wij smeadden, gijlieden smeadden, zij smeadden*; dit blijkt uit de hérhaaling' daaronder, *dat wij bloeddén, dat gijl. bloeddé, dat zij bloeddén*, inwélke hérhaaling' 't oog gehouden is, op alle de bovenstaande woorden, maar inwélke tévens eene drukfeil begaan is, naamelijk in: *dat gijl. bloeddé*, 't wèlk weesen moest: *dat gijl. bloeddét*, én zéér wèl is op te maaken, uit het geene op pag. 114 geleerd is. — Zoo dat dan deese drukfeil én de daaróp gemaakte aanmèrking, mij aanleiding gegeeven hebben, om dit stuk dus wat nader op te hèlderen. — Maar

Genomen ik hadd' dit eens geleerd, dat men schrijven moet *gijl. bloeddén, smeadden, (a) &c.* Zou dat zoo vreemd een ge-

(a) „ *Gijlieden smeeddét, schuddet, beoptet* enz. schrijven in *imperfèctiva* over-

gevoelen gewoest zijn? Wat doet F. DE HAES? die schrijft: *gijlieden raekset*, of, *raekten* pag. 75. — *Gijlieden raektet*, of, *raekten*, of *zoudt raken*. pag. 76. — *Gijlieden viscbtet*, of, *viscbten*. pag. 71. *Gijl. waegden*, of *waegdet*. pag. 66. — *Gijlieden bemindet* of *beminden* pag. 62. &c. — Ja wat vreemdigheid zou 'er ingestooken hebben, (als ik tóch vreemde gevoelens wilde voorstaan) indien ik geleerd hadde, dat men schrijven moet: *ik eischten*, *ik hebben*, *bij ontrussten* &c? Zou ik daartoe geene voorbeelden hebben, kunnen bijbrengen? Ik meene ja! Bij voorbeeld, in 't I Deel dér REIZEN van JOHN. BELL, leest men: *zijn Meeſter eischten*. pag. 96. *De kontaysba behandelden*. pag. 222. *Hij ontrussten bem*. pag. 224. *Ik overwinterden*. pag. 150. *Ik hebben* pag. 268. — Alle wélke uitdrukkingen nógtans van dén grooten Taalkenner HUYDECOPER, afgekeurd wórdén, in zijne PROEVE pag. 208. — Uit dit alles ziet men, dat men geene stellingen, hoe verkeerd ook, te berde bréngen kan, óf men is in staat, om dezélfen mét getuigenissen te bevéstigen; waaruit men veilig mag besluiten dat de waare Kritiek in de Letterkunde juist hetzelfde mét dén Filosofischen steen in de Scheikunde is, omdat men zijne *Critiques* altijd weet te ontzénúwen. —

Pag. 117. régel 10 én 11. staat: *gij wórdet*, *bij wórdet* óf *gij*

vermijdelijk, (zoo spreekt mijn taalkundige Vriend. W. H. L. T.) ik zou nogtans in dichtmaat, wanneer 'er méér zagtheid, dan *de* en *tet* baaren kunnen, veréischt werdt, wel *gijlieden smeedden*, *schudden*, *boopten*, enz. durven schrijven. Uw Kritiek heeft getoond, het gevoelen onzer Taalkenneren op dit stuk niet wel nagegaan te hebben, anders zou hii mogelijk hét zijne, min meesterachtig geuit hebben, omdat UEd. *gijlieden smeedden* schreef; want behalve F. de Haes, is Moonen hier volstrekt voor den uitgang *den* en *ten*; de Heer Verwer, die men oordeelt de Schrijver van het *Idea Linguae Belgica* te zijn, is integendeel voor *de* en *te*; ik weet niet dat dit taalkundige geschil tegen Moonen zoo yoldongen zou zijn, dat men iemand, die *gijlieden smeedden* schreef, voor eenen taalketter zou moeten uitkrijten: Ten Kate, wat meer is, is, niet onduister op Moonens zijde. I Deel pag. 551. Moonen pag. 178.

gij wordt, bij wordt. — *Dt*, in den twéden én dèrden 'persoon' te gebruiken, steunt op het gezag van HUYDECOPER pag. 31—36. — *Ik vind, gij vindt, bij vindt.* — *Ik rijdt, gij rijdt, bij rijdt.* — *Ik laadt, gij laadt, bij laadt.* —

Daar is 'er, die deese spelling in den dèrden persoon' niet volgen, maar daarin alléén de *d* schrijven.

In de VOORRÉDE voor de PROEVE VAN ZEDE-POËZIJ, verkoosen de schrijvers, die andersints den Heer HUYDECOPER doorgaans volgen, in deese bijzonderheid van zijn Ed. te verschillen. Zij zeggen. —

„ In den dèrden persoon, in het enkelvoudig getal, van
 „ den onvolmaakten verleeden tijd van het werkwoord *beb-*
 „ *ben*, schrijven wij *bad* zonder *t*. welke wij alleen bezigen
 „ in den tweeden persoon van dien tijd; omdat de werkwoor-
 „ den, die op een andere medeklinkletter eindigen, geen *t*
 „ in den dèrden persoon van den onvolmaakten verleeden tijd
 „ dulden; als blijkt in het werkwoord *spreeken*, dat heeft in
 „ dien tijd, *ik sprak, gij spraakt, bij sprak*; Leezen, *ik las,*
 „ *gij laast, bij las*; schrijven, *ik schreef, gij schreeft, bij*
 „ *schreef*; zingen, *ik zong, gij zongt, bij zong*; gaan, *ik ging,*
 „ *gij gingt, bij ging*; loopen, *ik liep, gij liept, bij liep*; val-
 „ len, *ik viel, gij vielt, bij viel*; en dus in veele andere:
 „ des dunkt ons dat men werkwoorden die op een *d* eindi-
 „ gen, op dezelfde wijze in den dèrden persoon van dien
 „ genoemden tijd spellen moet, stel het werkwoord *Bidden*
 „ aldus: *ik bad, gij badt, bij bad*; Treeden, *ik trad, gij*
 „ *tradt, bij trad*; Lijden, *ik leed, gij leedt, bij leed*; gevol-
 „ gelijk dan ook het werkwoord *Hebben*; *ik had, gij hadt,*
 „ *bij had.*” — Hierop verledigen zij zig om te toonen dat
 de Ridder Hoofd deese spelling gebruikt heeft; én, dit getoond
 hebbende, erkennen zij nógtans, dat men in den dèrden per-
 soon' van den tegenwoordigen tijd' de *dt* gebruiken moet, én
 schrijven: *ik bid, gij bidt, bij bidt*; gelijk *ik loop, gij loopt,*
bij loopt; *ik schrijf, gij schrijft, bij schrijft.* —

106. VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Pag. 117 régel 15 vanboven, staat: *in den dèrden óf zèsdèn Naamvall*; lees: *in den twèden, dèrden én zèsdèn Naamvall*. —

Pag. 120 staat, régel 6 vanboven, in dèn vierden Naamvall: *een kladd' óf kladde*; lees *een klad óf kladde*.

Pag. 126 régel 7 vanboven, staat: *gij zoud*, lees *gij zoudt*.
— Régel 9, staat: *nóg veele*, lees *nóg veelen*.

Eer. wij tót de Aanvullingen onder de gelijkkluidende woorden deeser Letter overgaan, zullen wij eenige Aanmerkingen hier inlaffchen, die niet onāangenaam zijn zullen. — Ze zijn betrèkkelijk tót hèt wél onderscheiden van *de*, *dèn*, *dér*, *dés* &c. — Hoor, in de eerste plaats, dèn Geleerden Heer ALBERTHOMA, in de VOORRÉDE zijner MENGELDICHTEN, 1754. —

„ Belangende het voorzetsel, of de woordekens *DE*, *DIE* enz. houde ik het met de beste schrijveren: gedagtig aan het leezame Gedicht van den Eerw. Hr. Vollenhove aan de Nederduitse schrijveren in de Mengeldichten. pag. 565.

„ *Wie veegt alom die kladden uit ons blaân,*

„ *Daar de voor den, of den voor de moest staan.*

„ *Of der voor des, of des voor der? enz. (a)*

„ Hoe.

(a) Hèt verveele dèn taallievenden Leeser niet, dat ik hém wèder eené aantekening van mijnen Taalminnenden vriend W. H. L. T. onder hèt oog brènge.

„ Pag. 106 (zègt zijn Ed.) ontmoet ik uwe Aanmerkingen over *de*, *dèn*, *dér*, *dés*. — Hèt eenigste wat ik 'er tegen zou hebben is, dat geóeffenden dit weeten, en dat aankomelingen meêr kennis van de natuur der naamvallen dienden te hebben, om uwe meening in alles wél te vatten. — Gij kunt egter niet wél af zijn dit in UEd. werk te behouden, al ware het slegts in aanmerking van UEd. fraaije en meer uitgewerkte Aantekeningen over *zig*, *bem*, *ben*, *bun*, *baar*, *beur* en dergelijke

Lid-

„ Hoe veel hier aan gelegen zij, zal ik met weinige voor-
 „ beelden den ongeoeffenden zoeken aan te wijzen.

„ Men schrijft kwalijk: *Den zoon is gekomen, die den Va-
 „ der heeft gezondend*, het moet zijn: *de zoon is gekomen, dien
 „ de Vader heeft gezondend*. Het een en ander behelst eene
 „ gezonde waarheid: *De zoon, dien de vader lief heeft: en
 „ de zoon, die den Vader lief heeft: maar de zin is zeer on-
 „ derfcheiden (a).*

„ Ik leze elders: *de storm brak den dijk, die den Biffchop
 „ tegen het water had gemaakt*, dat luid vreemd, lees liever,
 „ *dien de Biffchop tegen het water had gemaakt.*

„ Ik meene, dat onze Nederl. Overzetters dit groote on-
 „ derfcheid doorgaans wel hebben waargenomen: gelijk ook
 „ de

Lidwoordjes meer, die zo nuttig en Leerzaam zijn, dat de haarklove-
 rijen, als waren ze te Grammatikaal in eene Spelkonst, 'er niets tegen
 kunnen uitwerken. — Bij gelegenheid dat ik hier van naamvallen spreek,
 kan ik niet af zijn UEd. een stukje uit de *Kralingiana* mee te deelen,
 dat derzelver onderfcheid niet onwaardig aanwijst, schoon 'er o en ó tijt
 men.

Wat onweér! wat geluit! wie is 't die hier komt stormen?

Nom. De Meeſter, want hij wil de duitſche taal hervormen.

Wat 's dit, hoe komt zijn hoofd dus jammerlijk op hol?

Genit. Des Meeſters harſſens zijn van eigen wijsheid vol.

Om welke reden heeft hij tog zo veel geſchreeven?

Dativ. Op dat men loon en eer zou aan den Meeſter geeven.

Welk is de loon dien hij verwagt van zijne maets?

Acc. Dat men den Meeſter ſtelle in held Erasmus plaets.

Welk is dan de eer die hij verwagt in volgende eeuwen?

Vocat. Dat elk zal voor zijn beeld, om prijs, ó Meeſter! ſchreeuwen.

Wat hoopen zij die voor hun moedertaele ſtaen!

Ablat. Dat hen 't geluk tog van dien Meeſter zal ontlaen."

(a) 't eerste betekent: *de zoon die van den' Vader'*, én 't tweede: *de
 vader die van den zoon' bemind wordt.*

„ de Eerw. Heer Lodenstein in dat fraje vers: Uitspann.
 „ pag. 2.

Die 't ampt niet, maar dien 't ampt behoeft.
 „ daar het onderscheid tusschen *die* en *dien* den regten zin,
 „ wijst: daar het dus gaat, heeft men een goede regeering in.
 „ te wagten.” —

Bij den zeer-kundigen Heer HUYDECOPER, pag. 38 én 271.
 vinden wij eene aanmérking, op de hérhaalde uitdrukking van
 VONDEL: *de Wintgodts Dochter*, én *de Wintgodts bol*, 't wèlk
 weesen moet: *des Wint-Godts*. —

Voor omtrént anderhalve eeuw, heeft men, onder de Lètter-
 kènneren, twéderlei strèng gehad. — De eene wilde dat
 men DEN in dén *Noemer* des Enkelvoudigen Mann'lijken
 Geslachts, schrijven zoude. De andere, om dén *Accusativus*
 niet mèt dén *Nominativus* te verwarren, bleeven staan, op
 hèt gebruik van DE, in dén eersten Naamvall', wèlk laatste
 gevoelen altijd de overhand behouden heeft. TEN KATB.
 1. Deel: pag. 360. —

In de TAEL- EN- DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 2 Deel pag.
 297, vindt men ook eenige Aanmérkingen, noopens deese
 én dergelijke misstellingen. — Inzonderheid toont de Heer
 A. KLUIT, in HOOGSTRATENS NAAML. pag 120. *Aantek.*
 hoedanig VONDEL hierin gezondigd heeft. — Hij schreef:

Het luste Plutarchus de doorzichtige redenkenner.
lees den

Wie room en melk lust: Lees, wien room &c. —

De voerman van 't gespan des lichts verdroot dees straf. Lees
den voerman. —

Terstond beroude God dien eed. — Lees, *Terstond berouwde*
die eed Gode, of: berouwde Gode die eed.

De.

De *Boubeer* van het *bof* ontbreekt geen *snel verstant*. Lees: den *Bowbeer*. —

Hoe de Ouden met dit alles leefden én hoe slordig zij de geslachten én dérzélver verschillende Naamvallen onderéén verwarden, kan men leesen in TUINMANS, OUDE EN NIEUWE SPREEKWIJZEN pag. 3. — 17. &c. (a)

Ik kan niet voorbij om de Aanmérkingen wégens hèt schrijven van *de én den*, te vinden in een geschreeven Manuscript, waarvan ik al meér gesproken hebb', hier bij te voegen. Ze luiden dus:

Van de Leden *de*, en *den*.

„ Zommige willen dat men het ledeke *den* stelle in den noemer van het eenvoud, voor alle namen ofte woorden van het manlijke geslagt, ende het ledeke *de* alleenlik voor de woorden van het vrouwlijke geslagt.

! „ Andere willen dat men *den* stelle alleen voor de woorden van het manlijke geslagt, beginnende met een klinker, ofte met een *b*, als *den arbeid*, *den Hemel*.

„ Daar zijn ar (voor 'er) di *den* gebruykt willen hebben, voor alle namen, zo van het vrouwlijke als van het manlijke geslagt, beginnende met een klinker, een *d*, *b* of *r*, als *den avond*, *den dag*, *den bemel*, *den raad*. —

„ Leupenius, in zijne Aanmerkingen op de Néderduitsche Taal, pag. 53 en 54 zegt: dat men *de*, zonder onderscheyd, voor alle woorden, in den Noemer, moet gebruiken, als *de Koning*, *de Propheet*, *de Apostel*.

„ Hét

(a) Têr bevéstiging van hêt geene ik hier ingelascht hebbe, kan men nazien de *Voorrede* van dén Heers A. KLUIT, voor Hoogstr. Naaml. pag. 13. 14. —

110 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

„ Het tweede deser gevoelens schijnt med het gebruyk best overeen te komen; men zegt *den akker, den appel, den Engel, den eed, den iver, den inboedel, den ijk, den oogst, den uitval, den berder, den buisraad*, ende zo voords. Doch het is te geloven dat hier ook al uytzonderingen zijn. Immers wat belangt de woorden met een *b* beginnende, men zegt *de bak, de bam, de baven, de bef, de beg, de bel, de belst, de bennip, de herberg, de beup, de hey, de biel, de bik, de boos, de but*, welke woorden men niet kan tonen van het vrouwlijke geslagt te weesen.

„ Vorders staat omtrent dit tweede, midsgaders het eerste gevoelen te letten, dat het in de duytsche Taal, dikwils zekerder is, of men *de* of *den* voor een naam moet stellen, dan of een naam is van het manlijke of vrouwlijke geslagt, zo dat men naar het geslagt hier niet wel *de* of *den* kan verkiefen.

„ Aangaande het eerste gevoelen in 't bijzonder, het zelve kan niet bestaan, want daar zijn menigte namen daar men *de* voor stelt, en die van het manlijke geslagt zijn, als *man, Keyser, Koning, Prins, Graaf, Schout, Veldbeer, Stadhouder, Paus, Priester, Predikant, Landmeter, Speelman, Wijnkoper, Koopman, Soldaat, Schipper, Weerd, Kok, Knecht, Slaaf, Bode, Beul, Vader, Zoon, Neef, Broeder, Zwager, Voogd, Stier, Kater*, en vele andere.

„ Wat belangt het derde gevoelen, daar tegens strijdt dat men zegt, *de aam, de armoede, de echt, de eernigheid, de eer, de eeuw, de ellende, de engte, de erffenis, de ergernis, de eygenschap, de inkomst, de inleyding, de onachtzaamheyd, de ondankbaarheid, de onderwijzing, de ondeugd, de oneer, onkunde, onlust, onmagt, onrust, onschuld, ontrouw, de opening, overzetting*.

„ Nopens de woorden, zo van 't een als van het ander geslagt, beginnende met een *b*, men zeyt *den baak, den baan, den bagel, den bals, den bamer, den bandel, den barst, den be-*

bekel, den beld, den belm, den bengel, den bengst, den beuvel, den boed, den boek, den boeft, den bond, den bonger, den boorn, en zo meer andere. Maar men zeyt de baaftigheyd, de band, de hardigheyd, de ben, de bitte, de boef, de boer, de boogte, de buur, de buyd, de buyk, de buyfinge, ende zo meer andere, op het tweede gevoelen aangetrokken.

„ Belangende de woorden, beginnende med *d*, men zeyt wel *den dam, den dans, den darm, den deeffem, den dief, den dienst, den difch, den dijk, den doek, den doop, den doorn, den dop, den dorpel, den dorst, den draak, den draad, den draf, den drank, den drek, den droom, den drop, den duym*; maar men zeyt *de daud, de deugd, de deur, de dikte, de diverij, de diepte, de dochter, de dood, de doos, de dragt, de drommel, de droogte, de druyf, de duvel, de dwaling.*

„ Rakende de namen, beginnende met *r*, men zegt *den ram, den rand, den raven, den regen, den ring, den rok, den roof, den rou, den ruyter*; maar men zeyt *de rafernij, de rechbank, de reden, de rekening, de reynigheyd, de reuk, de rivier, de rij, de rijp, de roch, de roede, de roos, de rots, de rust, de ruymte.*

„ De woorden beginnende met *b* hebben ook zommige *den*, zommige *de* voor haar. *Den* gaat voor *baard, baas, bak, bal, balk, ban, band, bast, bek, bengel, berg, bezem, beugel, heyr, bijbel, bliksem, bodem, boef, boer, boezem, bok, boog, boom, boomgaard, borger, hoord, borstel, braam, brand, brij, brok, bult, buyk. De* gaat voor *baak, baan, bank, bediening, heek, bef, begrafenis, bel, bende, betaling, beul, beurs, beurt, blaas, blindheyd, bode, boor, boot, borst, boter, bril, broeder, brok, brug, bugt, bus. —*

„ Doch het gebruyk van het ledeken, *Den* in den noemer wordt gantschlik verworpen van *Leupenius*, als hier voor gezeyd is. Ende de schrijvers van de *Twefpraak der Nederduytsche Letterkunst*, houden het ook voor een misbruyk;
be-

berispende pag. 36 dat men zeyt *den Bijbel*. Ik meen dat men het gebruyk in desen zo ligt niet mag verwerpen; hoe-wel ik in geval van twijffelagtigheid eer *de* als *den* zoude stellen. Maar het is waarschiijnlijk dat vele woorden zo wel *de* als *den* voor haar (*zig*) lijden; en zo heeft men de keur of men *de* of *den* wil stellen, voor *hertog, beer, bisschop, rook, buyt*, en diergelijke. —

„ Het gebeurt ook wel dat een woord, twe betekenissen hebbende, in d' eene *den* in d'andere *de* voor zig vereyft: *de aard* is *la terre, terra*; *den aard* is, *le naturel, indoles*; *de hoop* is *l'Espérance, spes*; *den hoop*, *morceau, accervus*. —

„ Zo zeyt men ook *den bos*, *le jardin, hortus*; *het bos*, *la cour, aula*.” —

Uit alle deese dingen kan mijn Leeser zien, hoe verschil-lend onze Néderlanders over hunne Taale denken én schrij-ven; men zal ondertuffchen wél doen, om het thans algemeen gevestigde gebruik, te volgen, én overäl, in dén Noemer', te schrijven *de*, 't zij dan dat de naamen manlijk óf vrouwlijk zijn; gelijk ons *Manuscript* ook élders, voor zigzélve verkieft, volgens de *Twespraak* pag. 56 *Leupenius* pag. 54. —

Mijne Leesers zullen mij deesen uitstap niet tén kwaade duiden, hoop' ik; vooräl wanneer zij zien dat hij hun van eenigen dienst kan weesen. —

Laatenwe nu onzen wég vervórdere én tót de Aanvul-lingen, onder de gelijkkluidende woorden overgaan! —

Pag. 129 kan men invoegen:

Dagvaart. V. dagelijke reis óf loop dér Zonne. — Bij de Ouden betekende *Dagvaart*, een' dag reifens. —

Dagvaart. V. saamenroeping, dag-stèlling om te verschijnen op dér Staaten vergadering'. —

Dag-

- Dagvaart.* V. | dagstelling, benoeming van een' dag, opwelken men iemand voor den Réchter' roept. —
Zie KILIAAN. —
- Daken.* | 't meêrvouwd van *Dak*. —
- Daken.* | daaken, misten. —

Régel 13, vanönder, staat: *ëffe das*, lees *ëffen das*. —

Pag. 130. onder het woord *Deel*, in te voegen:

Deel. V. | Dörsch-vloer, —

Onder het woord *Deugd*, te laten volgen:

Deugt. | van *Deugen*. Die schélling *deugt* niet. —

Pag. 131. onder het woord *Dier*, te voegen het gelijkkluidende:

- Tier.* | schik, genoeg. Ik hadd' 'er veel *tier*. —
Dit woord wórdt ook gebrúikt in opzigte van boomen, die wél *wassen*, *groenen*, *bloeiën* én *vrugten draagen*.
- Dieren.* | Beesten.
- Tieren.* | *wassen*, *groenen*, *bloeiën*. — Schik hebben, vergenoegt, te vréden zijn.
- Tieren.* | *raafen*, *beroeren*, *beroerte maaken*. — *Die mannen beginnen te tieren als de rédenloose dieren*. —
- Doen.* | is, vólgens Leupenius pag. 69. een Wérkwoord.
- Toen.* | is een bijwoord dés tijds. Zo dat men niet zèggen moet: *doen ik daar was*, maar *ten ik daar was*. Ampzing, in zijn T elc rigt houdt *doen* voor een Wérkwoord én *doe* voor een Bijwoord dés tijds. — On-

dertusschen schrijv' ik voor het laatste altijd
toen.
Dood. M. het einde des leevens, de scheiding van ziel
 én ligchaam. In deese betekenis wordt
 het woord mannelijk gebruikt, én men be-
 hoort niet te volgen de geenen die 't vrouw-
 lijk maaken. BIJDAGEN 2 Deel. pag. 398.
Dood. V. wanneer men onder óf door dit woord ver-
 staat: een geraate, met klaauven én met
 eene seiffe gewapend, dan is 't vrouwlijk.
 Zie de Aantekening van HOOGSTRATEN
 op dit woord. — Het wordt hier, onder
 eene mann'lijke perfoons-verteelding, voor-
 gesteld, én des-niettegenstaande is 't vrouwelijk. Men zegt
 wél: *de schigt der dood*; maar niet: *de dood met haaren schigt*;
 maar *met* zijnen *schigt*. — TUINMAN zegt in den FAKKEL,
 op dat woord: *De dood is waarlijk een SLACHTER van alle*
Sservingen — Zie verder wat wij op de woorden MIN én
 ZON, onder Letter M én Z. aanmerken zullen.

Régel 16 vanboven, op deese pag. 131, staat: *Linne-lap*, lees
Linnen-lap. —

Doorluchtig. | aanzienlijk, van eene hooge geboorte.
Doorluchtig. | vol gaten, aan alle kanten open, zoo dat de
 wind overal inblaast. —

Hans zwetste en roemde staag van zijn DOORLUCHTIG
 HUIS:

Zoo dat nieuwsgierigheid mij dreef hem te bezoeken.

Ik vond 't als hij zei, want 't was aan alle boeken

Vol gaten, en gescheurd, en tochtig als een fluis. —

Bladzijde 132, onder *Dragt*, te voegen:

Dreev. V. | free, wonde, *coup*, *plaié*. —
Dreev. V. | kinnebakslag. —

Dreev.

Dreev. V. | rije, laan van boomen. —
Dreev. | van *Drijven*. Hij dreev *mét den stroom' of.*
 KILIËAN.

Ook kan men onder *Drift*, voegen

Drift. V. | drif-zand, drijv-zand. —
Dril. | haastig, oplopend. —
Dril. M. | wérktuig om te booren. —
Dril. M. | spoel-wiel. *Drillen* is *spoelen*.

Pag. 133 bovenaan, staat: *gespanne souw*, lees *gespannen souw*. —

Pag. 134 in te voegen:

Duiken. | wijken, zwigten. —
Duiken. | óndergean, zinken, onder water duiken. Ook
 doopen, dompelen. — TUINMAN.
Duiken. | 't hoofd laten hangen, zig in eene néderi-
 ge gestalte van onmagt én slaafsche dienstbaarheid vertoonen.
 HUYDECOPER pag. 500. —

F.

Onder deese Létter hebben wij niets gevonden, 't wèlk verdiende daar bij gevoegd te wórdén. — Wij zullen dérhalven de verhandeling over dezélve slegts naleesen én zien óf ons ook de eene óf andere gebrékkelijkheid, op onzen wèg, ontmoeten zal. —

Pag. 135. onderaan, staat: *eige-naamen*, lees *eigen-naamen*; maar brèng deesen misslag op de rékening' van dén Heere NILOË, wiens taal wij daar, onverminkt, gebruikten. — Ze staan in zijne AANLEIDING pag. 40. 41. —

116 VERVOLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Pag. 137. bovenāan, staat: *uit eenige voornaame Dichters*; lees: *uit eenige voornaame Dichteren*. Ik bēn verzékerd dat veelen dit voor geen' mislag zullen rékenen; maar dat 't 'er nóg tans één is, is onbetwiftbaar: — Pag. 138 régel 11 vanboven, staat: *Deese zijn genoeg*, lees: *Deesen zijn genoeg*. — Pag. 139 régel 8 vanōnder, staat: *aan de kundige Leefers*, lees: *aan de kundige Leeferen*. — Daarōnder staat: *dat dezelve*, lees: *dat dezélven*. — Pag. 140 régel 5 vanōnder, staat: *voor de geene*, lees: *voor de geenen*. Pag. 142 bovenāan, staat: *aan de vingers*, lees: *aan de vingeren*. —

G.

Hier zullen wij, meen' ik, nóg wél eenige vermeerderingen te maaken vinden. —

Pag. 143, bovenāan, staat: *op haarszélven*, lees: *op zigszélve*. — Régel 12 én 13 staat: *aan des onkundige Leefers*; lees: *Leeferen*. —

VERMEÉRDÉRINGEN.

V. Verwékt 't ook somtijds onderscheid in de betékeniss' dér woorden, wanneer ze mèt *g* óf mèt *cb* geschreeven wórden?

A. Dit bréngt gewisselijk een groot onderscheid te wége, in de betékeniss' van veele woorden: als in *agt* én *acht*; *ligt* én *licht*, *digt* én *dicht*. — Zie dit in mijne SPÉLKONST, bij Létter C. —

V. Zijn 'er ook zulke Schrijvers, die de *cb* dikwils te onréchte voor de *g* gebruiken én in hèt récht van deese laatste Létter doen treden?

A. Daar is 'er die de *g* zekerlijk zeér veel van haaren eigendom berooven, schrijvende: *ik zech*, *ik voech*, *ik waach*,
in

in steê van: *ik zeg, ik voeg, ik waag, óf ik zegge, ik voegge, ik waage, &c.* Daar tóch de *g* hêt récht van eerste geboorte heeft, in de wérkwoorden *zèggen, voegen, waugen.* — Zie dit nader, hiervoren, onder Lètter C.

V: Zijn 'er ook zulken, die de *g*, op eene andere wijze, van haar natuur'lijk vermogen ontblootende, haar, vanägter, eene *b*, tót ondersteuning', toevoegen?

A. Ja: zulken wórdén 'er ook gevonden (én. daarónder ook MOONEN) die schrijven: *dagb, wegb, ik magb, &c.* Maar deese manier van spèllen wórdt wél dégèlijk afgekeurd, door TEN KATE (*a*), door SÉWEL (*b*), door VAN BELLE (*c*) én door anderen. — Die Taalkenners beweerén, dat de *b* in zigzélve niet dan eene schielijke én stérk-aanbonzende ophèf én begin van eene vokaal zijnde, daaróm bij de Grieken, voor geen Médeklinker aangemérkt is; én om die réden, aan 't einde dér woorden, daar geen vokaal op vólgt, volstrèkt overtóllig is. — „ 't Is ook ver van onze Taal „ te verzagten, (zègt VAN BELLE) als men om noodloos „ onderscheid door de spellinge te maaken, gelijk tusschen „ *wegb* die men reift, en *weg* een wittebrood; tusschen den „ *dagb*, dien wij beleeven, en een *dag*, dat een wapentuig „ beteként), dezelve zodanig in de uitspraake verhard, dat „ ze het hardst der Mossentaale geen stroobreed behoefte te „ wijken.” (*d*).

HOOR wat SAMUEL AMPZING, in zijne *Taalbericht*, pag. 45. 46. hiervan zègt.

„ Mèt deese letter (met de *b* naamelijk) mallen wij te bijster „ en

(*a*) I Deel. pag. 122.

(*b*) In zijne *Spraakkonst*. pag. 23.

(*c*) *Wegwyzer*. pag. 13. Vermaaklijkheden, meérgenoemd pag. 160.

(*d*) Zie over *dag* én *weg*, mijne *Spèlkonst*, onder de gelijkkluidende woorden, bij Lètter D. én W.

„ en gebruykenſe gantſch dikwils op ongevoeglijke plaatzen :
 „ veele (*veelen*) en kunnen niet eene *g* aen eenige klinkers
 „ (klinkeren) hechten, ofte de *b* moet *g* er tuſſchen ſtaen pron-
 „ ken, dat een lelijk misbruyk van deſe letter is : ja onze
 „ Druckers misbruykende in plaetze van hunne *ſpatien* ofte
 „ plaats-vullingen en ſtoppingen der regelen. Maar wat maekt-
 „ ze daerſe geen gebruyk en heeft? Ja, wat maektze daerſe
 „ de rechte uitsprake verderft? ſo heb ikze dan overal den
 „ voet gelicht, daerſe maer een druckbeſwaerſter, en o in 't
 „ zijfer, en heel en al onnut en overtollig is.”

Dat ik, pag. 147. 't Naamwoord *te rugg'*, onder de Wérk-
 woorden geplaatſt hebbe, is mij, voor eene onverſchoonlijke
 fout, aangerékend. — Ik weet zeér wél dat *te rugg'*, op
 zigzélve, geen Wérkwoord is, maar wél *te rugg'* gaan én *te*
rugg' wijken. — Hadd' mijn Kritiek, de goedheid willen
 hebben, om daar te leeſen: *zoo ook in: te rugg'*. — Ge-
 lijk ik pag. 119. omtrent *ik badd'* zélve gedaan én hier ver-
 zuimd hebbe te doen, dan hadd' deefe aanmérking én die gee-
 ne ook agter wége kunnen blijven, alſöf ik onkundig ware, dat
ik badd', de onvolmaakte tijd is: mijne uitdrukkingen daar tér
 plaatſe bewiſſen dit genoeg. — Dat ik pag. 119 niet één
 voorbeeld bijbréngé, om de afſnijding dér *dd'*, in dén tégen-
 woordigen tijd dér Toonende wiſſe, te beveſtigen, is immers
 eene ongegrondde beſchuldiging; want wat zeggen dan mijne
 voorbeelden, *ik wedd'* óf *wedde*, *ik redd'* óf *redde*; *ik bidd'*,
 óf *bidde*? &c. — Vergelijk nu hierméde pag. 197. 198.
 daar men zegt, dat ik 't zélſde gedaan hebbe, én oordeel dan
 van de gegrondheid deeſer aantijgingen. — Hebb' ik geene
 voorbeelden bij de Dichteren kunnen vinden, om mijne gezég-
 dens te beveſtigen, neemt dat daaröm de waarheid van de-
 zélven wég? — Is 'er dan bij MOONEN pag. 333. niet iets,
 in mijn voordeel, te vinden. — Schrijvt hij niet pag. 145. *ik*
bebbe, pag. 146. *ik badde* én *ik bebbe gehad*, *ik badde gehad*.
 Zoo ook pag. 161. 170. én élders. — Mag ik dan daar-
 voor niet ſchrijven *ik beb'*, *ik bad'*? — Wilde ik mij
 ver-

verlédigen om 'er voorbeelden van op te zoeken, bij de Dich-
teren, ik verzékere mij dat ik geen vrugteloozen arbeid doen
zoude. De Heer Kriek zal moeite hebben om mij 't tégen-
deel te toonen. —

Pag. 149- régel 2 én 3 vanboven, staat: *dat de bovenstaande,*
lees: *dat de bovenstaanden.* —

Voeg op deese bladzijde onder de woorden *Gaapen.*

<i>Gaarde. V.</i>		Gaard, Boomgaard. M.
<i>Gaarde. V.</i>		de wagt. <i>Gaarde-Knégt</i> , man van de wagt'. Zie KILIÄAN. — <i>Op de Gaarde loopen</i> is, langs 't Land loopen. —
<i>Gadinge. V.</i>		overéénkomst, zaak van eene zélfdé foort' óf grootte. — Ook <i>foorte.</i> —
<i>Gadinge. V.</i>		gaijinge, vermaak. —
<i>Gadinge. V.</i>		behaagen. <i>Ik heb' daar gadinge in.</i> — Mijn's oordeels kan dit ook betekenen, <i>zijn</i> <i>voordeel ergens in zien.</i> — Iemant daarin <i>Gadinge</i> hebbende, behaagen hebbende óf zijn voordeel ziende. —
<i>Gadinge. V.</i>		geriev, gemak. KILIÄAN.

Pag. 150. onder de gelijkkluidende woorden *Gat*, te voegen:

<i>Gad.</i>		een dér Zoonen van JACOB. Zie MOONEN. pag. 6. —
-------------	--	--

Onder de woorden *Gebaar*, op deese bladzijde, te voegen:

<i>Gebaar. V.</i>		baaring, kinder-baaring. —
<i>Gebaar. V.</i>		gebaerde, beweging. KILIÄAN.

Onder *gebaard*, te laten volgen:

<i>Gebéd. O.</i>		smeeking, béde, om iets af te bidden. —
------------------	--	---

Ge.

Gebéd. | Gebèddet, te bèdde gelègd. —
 Gebét. | van Bètten, natmaaken. Ik hèbb' die wond
 gebét.

Régel 5 én 4 vanönder, leeft men: *gebrék van vrienden, gebrék van tijd*. Men zal alzo wél doen, wanneer men leeft: *gebrék aan vrienden; gebrék aan tijd*.

Pag. 151. hèbb' ik mij zeer vergift in de aanduiding' dés geslachts van hèt woord *Geest*, noemende hèt, in alle dészélfs betéknissen, *vrouwelijk*; daar hèt, onwéderspreekelijk, altijd, *mannelijk is*. — Hieröp heeft men aangemérkt, dat ik, (uit hoofté déé noodzaaklijkheid waarin ik mij pag. 26. mijner SPÉLKONST', bevond, om SÉWEL, wégens hèt woord *accént* te verbéteren) in dit geval had behoord te raadpleegen mèt HOOGSTRATENS Naamlijst, waarin ik béter onderrigt zou ontvangen hebben. — Vooréerst betuig' ik rönduit dat de V. die in mijne SPÉLKONST' agter de woorden *Geest* gedrukt staat, door onächtfaamheid daarin gehleeven is; én, dat ik zeer wél wist dat *Geest* manlijk is, blijkt uit de voorbeelden die ik 'er van opgeeve. Tén anderen moet ik aanmérken dat, als ik op dén raad mijner Kritieken bij HOOGSTRATEN had gezógt, ik daar zou gevonden hebben dat VONDEL zélf hèt woord *Geest* vrouwelijk heeft gébruikt. — Dit zègg' ik niet om mijn mislag te verschoonèn; maar om te doen opmérken dat mijne Kritieken zoo groot een' ophèf niet hadden behoord te maaken van dit mijn gebrék. — Wat SÉWEL, tén opzigte van hèt woord *accént* betrèft, dat gébruikt Hij doorgaans onzijdig, daar hèt paal-vaft manlijk is; én hèt woord *Geest* vind' ik op zijn' geslachtlijft' in hèt geheel niet. — Oordeelden mijne Kritieken dat mijne Aanmérkingen in de *Spélkonst'*, hier-én-daar, *zeer vitzuchtig* zijn, omdat ik geen wèttén op *trampèttén* gerijmd wil hebben, wat moet ik hier van hunne Aanmérkingen op hèt woord *Geest* zèggen. Ik mérk alleen aan dat: zoo 'er in mijn voorgaande schrijven al iets tégenstrijdigs mogt gevonden worden

den, ik 'er mij niet over wil schaamen, maar 'er veelër eene eer in stèllen dat ik, na een naauwkeurig onderzoek, mijne gedagten hebbe verbéterd. —

Pag. 131. Onder 't woord *Gegift* te voegen.

Gebardt. | gehérdt, hard-gemaakt.
Gehart. | bezièd, aangemoedigd. KILIÄAN.

Op deese bladzijde staat :

Gék. | dwaas, mal. 't *Is een volflage gek.* Loes:
Gék. M. | zèlfstendig mann'lijk woord. 't *Is een volsta-*
gen gek.
Gék. | bijvoeglijk woord, dwaas, mal. *Die man is gek.*

Uit zulke verbéteringen blijkt mijne groote onöplèttenheid te dier tijd; maar ook tévens de onöplèttenheid van mijnen Aanmèrking-maaker; die zulke misvattingen niet gezien, maar wèl de beuselingen, ontdekt heeft —

Gekóft. | Deelwoord van *kósten*: gególden. *Hoe veel beeft dat Laken gekóft?*
Gekóft. | Deelwoord van *konnen* óf *kunnen*. *Ik bebb' niet gekóft óf gekonnen.*

Dit moet op bladzijde 152. dér SPÉLKONST' onder *Gekken*, volgen, én aan het onderstaande gevoegd wórdèn. —

Gelaaten. | Deelwoord van *Laaten*, niet gedaan. — *Ik bebb' dat gelaaten.*
Gelaaten. | zig aanstèllen. — *Zig als een zót gelaaten.*
Gelaaten. | adergelaaten. — *Men beeft bém driemaal gelaaten.* Ik zou liever schrijven: *men beeft bém driemaal adergelaaten.* — *Gelaaten* is ook *schijnen*, volgens KILIÄAN. —
Die zaaken *gelaaten* zig zoo. —

Q

Op

122: VERVOLG DER NEDERDUITSCHER

Op dezelfde bladzijde 152. onder 't woord *Geleeden*, te laten volgen:

- Geleend.* Deelwoord van *Leenen*, *uitleenen*, aan iemand leenen, *Preter.* *Ik hebbe' gèld' aan bém geleend.*
- Geleend.* Deelwoord van *Leenen*, *ontleenen*, van iemand leenen; *Emprunter.* — *Ik hebbe' gèld van bém geleend.* Ik zou liever schrijven: *ik hebbe' gèld van bém ontleend.* —

Pag. 153. régel 14. vanboven, staat: *daar veele deel aan hebben*, lees: *daar veelen deel aan hebben.*

Régel 17 staat: *een gemeen Schilder*, 't wèlk daar tér plaats niet dienen kan; want hèt behoord aan te duiden, een *gering*, *ongeacbt Schilder*; daar 't nu, zoo als 't daar staat, betekent: *een Schilder van weinig bekwaambeids*, *van geringe vermogens*. Lees hier dan: *een gemeene Schilder.*

Voeg hier, onder hèt woord *Gemerkt*,

- Gemerkt.* gezien, beschouwd, ontwaar, gewaar-geworden.
- Gemist.* Deelwoord van *miffen*, niet raaken, niet slaagen, niet gelukken. *Hij heeft zijn doelt gemist.*
- Gemist.* Deelwoord van *Miffen*, 'twèlk geschiedt wanneer de Lucht mèt een' zwaaren én dikken: nével-damp' vervuld is. *Hét heeft gisteren gemist.*
- Gemoed. O.* inbórst. *Een mánfch van een zagziinnig gemoed.*
- Gemoed. O.* geweeten, confciantie. — *Hij is 'er in zijn gemoed van overtuigt.*
- G.* gemoedet, bemoedigt. *Hij is welgemoedt.*

Pag.

Pag. 157. onder 't woord *gewassen*, te laten volgen:

<i>Gewed.</i>	Deelwoord van <i>wedden</i> , eene <i>wedding</i> <i>sangaan</i> . <i>Hij heeft om een' gulden gewed.</i>
<i>Gewet.</i>	Deelwoord van <i>wetten</i> , <i>slippen</i> , <i>scherp-maaken</i> . <i>Zijn de messen al gewet?</i> SEWEL pag. 14.
<i>Geweidt.</i>	<i>In de weide gedreeven</i> ; ook <i>vet</i> <i>gemaakt</i> . <i>Die beesten zijn wél geweidt.</i>
<i>Gewijd.</i>	toegewijd, toegeheiligd. <i>Ik hebb' mijne kinderen Gode gewijd óf gewijdt, gewijdet.</i>
<i>Gewijd.</i>	heilig; de <i>gewijde bóstie</i> . <i>Gewijd, met wjwater besprengd &c. &c.</i>

Pag. 158. régel 5. vanboven, staat: *een gezette prijs*, lees: *een gezetten prijs*. —

Wat laager, staat *twémaal gezondheid*; zét bij 't eerste de *V* om 't vrouw'lijke geslacht aan te toonen. 't *Twéde*, genomen voor *dén Górdel* om 't ligchaam, zal, *mijn's oordeels*, *Onzijdig* moeten zijn. —

Voeg, onder het woord *Gieten*:

<i>Gild. O.</i>	óf <i>Gilde</i> , <i>Kóllégie</i> . <i>Hét Timmermans Gild.</i>
<i>Gild. M.</i>	óf <i>Gilde</i> , een <i>milddadig Man</i> .
<i>Gild. V.</i>	óf <i>Gilde</i> , eene <i>Hoere</i> . <i>KILIÄAN.</i>
<i>Glasen.</i>	't <i>meérvouwd</i> van <i>glás</i> . —
<i>Glasen.</i>	van <i>glás</i> . — <i>Een glasen venster, een glasen pot.</i> <i>KILIÄAN.</i> —

Wat vérder naar *benéden*, staat *Gód* én *Gót*, mét te rugg' wijsing' naar *Létter D.* pag. 114. 't *Zij* mij *geoorloofd* bij *deefte* *gelégenheid*, eene *aanmérking* te *maaken*, op de *spélling* van 't woord *Gód*, waarmede men 't *Allerhoogste* *Weesen* aanduidt.

De *Taal-Geleerden* hebben lange *getwift* over de *spélling* van dit woord *Gód*. — *SEWEL* is van *gedagten* dat men *Gód*, mét drie *Létteren* *schrijven* moet, om 't *gevolg* *dés* *meérvouwdigen* *getals*, 't wèlk is *Go-den*, gelijk *land, lan-den*;

Zie hém pag. 16. — HUYDECOPER is ook voor dit gevoelen en voor deese spelling', Zie de PROEVE pag. 32. — De Ouden waren doorgaans gewoon dit woord ook mèt drie Letteren te schrijven, én leidden dien naam af van *goed*. — *An God is goed*, een God is goed, zeiden de aaloude Saxen. Zie *TUINMANS Fakkelt*. — De réden waaróm NILOË zo stérk ievert om dit woord mèt vier Letteren te schrijven, kan men eenigzints uit HUYDECOPER opmaaken; (édóch mèt onderscheid) want die zègt, in opzigte van VONDEL, dat een zékere bijgeloovigheid, hém mogelijk een geheim deedt vinden in de vier letteren, waarmede dees naam in (meest) alle taalen, uitgedrukt wórdt: ontkennende ondertusschen dezélfde HUYDECOPER, deese vier-letterige spelling, in opzigte van de Italiánsche én Engelsche Taal; térwil de eerste *Dio* én de twéde *God* heeft. —

Wat hiervan zij, laat ik aan zijn plaats'. Ik schrijv' *God*, mèt drie letteren, zonder op eenige bijgeloovigheid, van wat natuur' ook, acht te slaan. — Ondertusschen is 't opmérkelijk, hèt geene ik vinde, bij dén Heere MICHAËL VAN MIDDELHOVEN, in zijn' BRONADER DER WOORDOORSPRONKELIJKHEDEN. 1697. pag. 54. — Hij zègt aldaar: „ dat meest alle Natiën, hém bekènd, 't woord GOD, mèt vier Letteren schrijven. — De Jooden IHVH. De Grieken *Theos*. (a) „ De Arabiërs *Alla*. De Assyriërs *Adad*. — De Egiptenaars *Taut*. — De Slavoniers *Boeg*. — De Chaldeen „ *Eloi*. — De Turken *Abdi*. — De Indiäanen *Zimi*. — „ De Latijnen *Deus*. — De Franschen *Dieu*. — De Engelschen *Godd*. — De Spaanschen *Dios*. — De Italiäanen *Idio*. — De Duitschers *Gott*.” —

Pag. 150. onder *goed*, in te voegen:

Goed-doen. | geen kwaad doen. —

Gned-

(e) *D* wórdt hier, ongetwijfeld, voor maar ééne Letter gehouden.

- Goed-doen.* | deugd doen, dienst doen. *Die pflten zullen u goed-doen.* —
Goed-doen. | bewijzen, met getuigen bevestigen. —
Goed-doen. | vergoeden. *Zij zal mij de schade goed-doen.*

Onder het woord *Gólv*, te laten volgen.

- Goodjen. O.* | óf Godeken, een Afgóds-Beeldje. —
Goodjen. O. | een kleine Goot. — *SÉWEL. pag. 14.* —

Pág: 161. Régel 14. vanboven, staat: *Zilvers Munt*, lees: *Zilveren Munt.* — Voeg hier nóg in:

- Grooter.* | *Comparatiuus van groot.* — *Grooter dan noóts*, wórdt gezeld van iets dat te vooren nooit wédergá had.
Grooter. | *Grooter dan ooit* zégt wat minder dan 't voorgaande én stélt de zaak niet *boven*, maar *ge-lijk met* het grootste onder andere zaaken. *Zie HUYDECOPER. pag: 460.* —
Gijlen. | zieden, kooken. —
Gijlen. | woekeren, woekerágtig zijn. —
Gijlen. | onbeschaamt vraagen; door goede woorden bedriegen. *Zie KILIÁN.* —

Hier méde loopen onze verbéteringen én verméederingen onder Letter G. tén einde. —

H.

Laaten-we eens zien óf wij niet iets gevonden hebben, waerdig, om alhier, onder deese Létter', ingevuld te wórden. —

- Haage. V.* | tuin, van staaken én van rijs gemaakt. —
Haage. V. | hegge, doorn-haage. —
Haage. V. | bosch, braambosch, *buisson.*

126. VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Onder 't woord *Haaken* te voegen:

<i>Haal. V.</i>	haale, oven, fórnuis. —
<i>Haal. V.</i>	
<i>Haal. V.</i>	
<i>Haal. V.</i>	

droog, mager, zonder sap.

dragt, daad van iemand die draagt.

hangel, hængel, heugel, waaraan men een kètél boven 't vuur hangt. —

Pag: 166. bovenaan onder 't woord *Hak*, in te voegen:
Hak. M. I. hiel van dén voet; eertijds was 't *Kak*. Lees hieróver
TUINMANS FAKKEL, én zie óf 't zonder lagchen geschieden kan. —

Régel 14. vanónder, staat: *bevroofse water*, lees; *bevroofsen water*. —

Pag. 168. onder 't woord *Hècht* in te vullen:

<i>Hècht. M.</i>	een Snoek draagt dien naam, van 't oude <i>Hekken</i> , bijten; omdat hij scherpe én vasthoudende tanden heeft; 't zegt dan een <i>Bijter</i> . — VERVÓLG op dén FAKKEL . —
<i>Heeler. M.</i>	
<i>Heeler. M.</i>	
<i>Hèllen.</i>	
<i>Hèllen.</i>	
<i>Hèllen.</i>	

iemant die geneest, heelt. *Een wond-heeler*. aanhouder van Dieven. —

was in de aalóude Taal, *klinken*. Hiervan hebben wij nóg, *een belle óf bèldere klank*.

nèderwaarts neigen. — **TUINMAN**, Vervolg op dén FAKKEL. —

Over-hèllen, genègenheid voor hebben. Ik zou daar wél toe overhèllen. —

Pag. 169. kan men laten invloeiën, onder 't woord *Hém*, de volgende Aanmérkingen, wégens.

HÉM, HÉN, HUN, HAAR, HEUR. —

Een groot onderscheid is 'er in 't gebruik deeser woorden. Ik zal ze, mèt eenige voorbeelden, ophèlderen.

Hoor

HOOR SAMUËL AMPZING spreken. (a)

„ Ik maak ook onderscheyd tusfchen *Hem* en *ben* en *bun*;
 „ en *baar* en *beur*; — *bem* word van eenen man in 't eenvoud:
 „ *ben* en *bun* in 't meervoud: *baer* van eene vrouwe, *beur* van
 „ veelen uytgesproken. — Ook is *ben* het geval de Aanklager,
 „ *bun* de gever en ofnemer, in 't meervoud, van 't mannelijk
 „ geslachte.

Zijn, HUN, HAER, HEUR. —

„ Gelijk onderscheyd moet 'er waergenomen worden in de
 „ besittende voornamen, *sijn*, *sijne*; *bun*, *bunne*; *baer*, *baere*;
 „ *beur*, *beure*; so word van eenen man gefeyd: *bet is sijn va-*
 „ *der*, *sijne Moeder*: van veelen: *hun Vader*, *hunne Moeder*;
 „ van eene vrouwe: *haer Vader*, *haere Moeder*; van veelen:
 „ *heur Vader*, *heure Moeder*. — De Naemwoorden van het
 „ mannelijk ofte vrouwelijk geslachte, volgen ook de mannen
 „ ofte vrouwen: so seggen wij: *de hond loopt na sijn staert om.*
 „ *De leeuwen toeren in hunne bolen. De sonne steekt met haere-*
 „ *stralen. De koeijen scheren bet gras met heure tanden*”.

Pag: 160. hebb' ik getoond, dat het Lidwoord *van*, in den
 3den en 6den Naamvall' gebruikt moet worden; maar de voor-
 beelden voor den 6den Naamvall', vergeeten op te geven.
 Voeg derhalven daar bij: *ik ontvang een' Brieu van hun, dat*
Geld komt van hun. — (b)

Men heeft gezogt mij aan te tijgen, dat ik daar t'er plaatse-
 leerde dat men het woordje *aan*, beide voor den 3den en 6den
 Naam-

(a) In zijn TAELBERICHT. pag. 74. 75. Ook de TAEL EN DICHTKUNDIGE
 BIJDRAGEN. I. Deel. pag. 490. —

(b) Op deese bladzijde, Regel 13. van onder, staat; in den *Accusativus*,
 in den *Dativus*, lees in *Accusativo*, in *Dativo*. —

Naamvall' schrijven moet : om dat ik daar zegge : *hèt Lidwoord hun moet men nooit schrijven dan wanneer men 'er gevoeglijk aan voor zètten kan* : mèt wèlk zeggen ik , onwillig , bevèstigde , de stèlling dèr geenen , die , in dèn 6den Naamvall' , *ben* gebruiken ; gelijk hierònder blijken zal . Lees hier dan : *hèt Lidwoord hun moet men nooit gebruiken dan wanneer men 'er gevoeglijk aan en van voor zètten kan* . —

't Lust mij , bij deese gunstige gelègenheid , eens aan te toonen , hoedanig men zig , omtrént hèt gebruik deeses Lidwoords , vergift , én hèt woordje *ben* , verkeerdelijk in dèszèlfs plaats gebruikt hèbbe . —

Zoo ik hen mijne aanmerkingen mededeelde . Zègt TUINMAN in de VOORREDE voor zijne OUDE EN NIEUWE SPREEKWYZEN , pag. 7 . — Lees : *zoo ik hun* : óf *zoo ik aan hun* ; want 't wèrkwoord *Mèddeelen* regeert een' dèrden Naamval , die altoos door HUN (zijnde een *Dativus Absolutus* óf *volstrèkten geever*) óf AAN HUN uitgedrukt wòrdt . —

Van hen namelijk rijke Beneficiën en Landerijën te zullen geeven . — M. SCHAGEN . HIST. DER WALDENZEN pag. 37 . — Lees : *van HUN . . . te zullen geeven* . Immers spreekt 't van zèlve , dat *geeven* , oon' *geevér* of ontvanger regeert ! *Men geevt aan iemand* . —

Hen wierdt toegestaan . REIZEN VAN JOHN BELL , 1 Deel pag. : 61 . Lees : *hun* wierdt toegestaan . —

Hen van hunne Prieesteren gegeeven . Pag. 284 . Lees : *hun* — gegeeven . —

In de TAEL-EN DICHTRUNDIGE BIJDAGEN , 2. Deel pag. 393 . wòrdt over dit onderscheid ook geschreeven , én nógtans wòrdt 'er in dat zèlfde Wèrk ook tégén gezondigd , want pag. 387 . régel 5 vanònder , lees ik : *die hen de feiten aanwijzen* . Pag.

Pag. 585. régel 13. van boven: *de uitspraak leerde ben.* — Dit moet immers beide *bun* weesen!

In tégendeel vind' ik dit Lidwoord doorgaans *wél* gebruikt, in de zeer goede VERTAALING DER BRIEVEN OVER DUITSCHELAND. — Ik lees daar:

Die Geleerden en verstandigen hun aandoen. Pag. 191.

Dat mijn gezelschap hun aangenaam zou zijn. Pag. 195.

Om hun geluk te wenschen. Pag. 225, onderaan.

Die taalkundige én sierlijke VERTAALER verschaffe ons nog veele dergelijke werken van smaak én neeme niet kwalijk dat wij zijn Ed. hier zijn wélverdienden lóv toe-zwaaiën!

Nu zal men mij mogelijk vraagen: óf ik wél weete wat de Geleerde ALBERTHOMA, wégens dit stuk aangemerkt heeft, in de VOORRÉDE zijner MENGELDICHTEN? — Ik zal 'er op antwoorden: *ja Leefser!* én tén blijke daarvan, zal ik zijn Eerws. aanmérking hierónder voegen. Ze luidt aldus:

„ Dat men in den tweeden Naam-val in het meervoudige
 „ mannelijke, geslagte *bun, bunnan, bunne* schrijve, is algemeen goedgekeurt: maar in den derden, vierden en zesden
 „ Naamval, schrijve ik liever *ben*, dan *bun*. Mijne voornamere
 „ rede is, om dat men nu in het eenvoudige schrijft, *van bem,*
 „ *aan bem, uit bem, door bem, tot bem.* (a) Waaruit schijnt
 „ te volgen, dat men in het meervoud ook gevoeglijkst schrijve
 „ *van ben, aan ben, uit ben, in ben, voor den* enz. —

„ Hierbij komt, dat de klinker E. aangenaamer luid, dan de
 „ *klin-*

(a) In sommige Districten van ons Land, inzonderheid in Géderland, zegt men: *bun*, voor *bém*. —

R

„ klinker U: gelijk de geleerde If. Voffius reeds opgemerkt heeft in lib. de Poëmatum Cantu &c. p. 51.”

Ik stèmm' gaerne toe dat de klinker E. aangenaamer luid dan de U. — ook stèmm' ik toe dat de Heer ALBERTHOMA hierin niet op zigzélven alléén staat. — DEUT: 25. v. 5. staat: *wanneer Broeders te saamen woonen ende een van hen sterft.* —

Dit van *bén*, zal hier dan ook moeten kunnen verwandelen in *bunner*: ende *én* hunner *stérft*, ófte men moest ook *benner*. in stèè van *bunner* wèttigen!

In de Vertaaling' dér REIZEN VAN JOHN BELL wórden *van hen* én *van bun* door malkanderen gebruikt: *want veelen van hen pag. 10. én élders.* — *De meeste van hun pag. 147. &c.* — Maar:

Schoon dit gevoelen van dén Heer' ALBERTHOMA niet van alle aanneemelijkheid ontbloomt zij, zoo mag men daaróm alle andere gevoelens niet maar eensklaps verwèrpen, én veel minder nóg, om aan de zinnelijkheid van 't gehoor te voldoen. — De Heer HOFSTEDE mogt naar de stèlting van dén Heer' ALBERTHOMA overhèllen, in de VOORREDE voor zijne BIJZONDERHEDEN pag. XXVI. de Afschrijver zijner Copije, heeft nógtaans van zijn Hoog Eerw. kunnen verkrijgen, om hèt woordeken *bun*, zoo wél in dén *áerden* én *zèsden* als in dén *twéden* naamvall', te gebruiken. — En geen wonder! want dit laatste wórdt door alle onze Taalkènners gewèrtigd én, als alleen gangbaar, voorgedraagen. —

„ Dit onderscheid van *ben* en *bun* neemt VONDEL anders zeer „ naauwkeurig waar: en hèt is een groot cieraad onzer Taale, „ en geeft der redeneeringe daarenboven doorgaans licht en „ klaarheid. De Buigingen van dit voornaamwoord geeft ons „ Moonen zeer wel op, in zijne Spraakkunst. Kap. 21. p. 127. „ en hebben wij het door alle zijne Naamvallen in eene zinslui- „ tiu-

„ tinge vervat op deze wijze: zy zijn goede vrienden: doch
 „ geen HUNNER bebaagt mij, ook bebaagt ik HUN niet; echter
 „ baat ik HEN niet: maar ik zal mij wel VAN HUN wagten.”
 „ Zie HUYDECOPER pag. 105. KLUIT, in de Voorrede voor
 Hoogstratens Naamlijst pag: XIII. — Over het gebruik van
 HEN óf ZE, zie in dit VERVÓLG, bij Letter Z. —

Pag: 171. in te vullen:

<i>Hoos. V.</i>	een Zee-water, 't wèlk door de kragt van de Zonne, uit het water opgehéven wórdt, en groote schade én ongelukken veróorzaaken kan.
<i>Hoos. V.</i>	hoos-vat, waarmede men hoeft, waarmede men het water uit het vaartuig schépt. —
<i>Hoos. V.</i>	zoo noemen de boeren een <i>Kous</i> .
<i>Hóppe. V.</i>	hóp, zéker kruid, bij de Brouwers bekend.
<i>Hóppe. V.</i>	een roov-vogel. —

Op deefe bladzijde in de *Spélkonst* régel 11. vanönder, staat *boorne kam*, lees: *boornen kam*, gelijk *boornen band*, twé régels laager.

Pag. 172. in te voegen.

<i>Huisng. V.</i>	Wooning, huis, waarin men woont.
<i>Huisng. V.</i>	De hut én de kajuit van een Schip, omdat men daarin huift. —
<i>Huisng. V.</i>	Eene foort van touw. —

J.

Hier zullen-we een oogenblik moeten stille staan bij de Aan-
 mérkingen, gemaakt op mijne verkleinwoorden in *je*, als daar

is een *klein buisje* &c. pag. 172 én 173. mijner SPÉLKONST'. — Een ieder heeft zijn bijzonderen smaak én niet zelden oordeelt, bij van hèt geene eenes anderen is, alleen vólgens zijne eigen' bevatting', zonder de minste toegeevenheid. — De Leefer: oordeele daarvan uit hèt vólgende:

„ Pag: 173. (zoo spreekt mijn Kritiek) ontmoet men wéer
 „ eene nieuwe, doch niet te min ongerijmde aanmerking. *Een*
 „ *kleyn beekje* &c. Zou men volgens uwe gedagten niet moogen
 „ schrijven. Derhalven is het ook een fout in onze Bijbels als
 „ 'er, staat: *een kleyn Jongste; gij kleyn kuddeke* &c. (a) dan
 „ mag men ook niet zeggen: *Het kleynste diertje dat 'er leeft*
 „ enz. Maar mijn Heer! weet gij wel, dat UEd. dus schrijven-
 „ de, niet alleen onze Taal aan het *verbeteren* (b) gaat; (niet
 „ alleen Huydecooper, dien mischien hieróver, zo Hij 't ooit
 „ leeft, de Leever eens schudden zal (c)) maar ook andere taa-
 „ ken. Akans de Latijnen hebben dit gebruyk ook: want in
 „ het weynige dat ik van die Taale geleerd heb, schiet mij te
 „ binnen dat ik aldaar *Parvum Tigillum* (*een kleyn balkje*) *Parva*
 „ *Navicula* (*een kleyn Scheepje*) ontmoet heb. Maar boven dien
 „ wat ongerijmdheid en verwarring, zal 'er uyt spruyten,
 „ indien men uw zeggen moet opvolgen? Als ik bij voorbeeld,
 „ met toespeeling op de Klander, de Mijt of ander verderflijk
 „ diertje eens schreef, *het kleynste beest is in staat, om den voor-*
 „ *raad, uyt 's Landsmans schuur en kelder te verteeren,* (d) ge-
 „ loof

(a) Maar hèt is goed; Heer Kritiek, als 'er in onze Bijbels staat: *Laat de Kinderkens tot mij komen, niet de kleine kinderkens.*

(b) De Taal, zoo veel mogelijk, te *verbeteren*. was mijn oogmerk, én dus bedank ik UEd. voor deese Lóvspraake.

(c) Ik weet niet hoe goed lachs de Heer Huydecooper is, maar dit weet ik: dat een man van verstand, zig éven zoo weinig over deese onnossele aanmerking zal béggen, als hij om de mijne lagchen zal.

(d) *Hèt kleinste beest*; Is dat overéénkomstig mét mijn gezegde van: *een buisje is een klein buis*? Ik spreek van *klein*, én deese man van *kleynste*: én dus springt hij over twee snoten te gelijk. —

„ loof ik dat ijder zou denken dat ik van de *kleynste koe*
 „ sprak; terwijl daarentegen ijder een mij verstaan zou, als
 „ ik *bet kleynste beestje* schreef. Als ik schreef *bet kleynste*
 „ *zand dat aan den Oever der Zee gevonden wordt*, geloof ik
 „ dat ijder het zou verstaan van de massa van het fijnste zand
 „ in 't gemeen; doch schreef ik: *bet kleynste zandje* zo zou
 „ het klaar zijn, dat ik van een eenig zandkoortje sprak.
 „ Boven dien geeft (gelijk UEd. zelf leert) de uytgang *je*
 „ of *ije* alleen, niet altoos eene verkleyning te kennen. Men
 „ zegt *bet Vrouwje van Aldegonde*, *bet vrouwje van Efezen*,
 „ en Paulus spreekt van *Vrouwjes die altijd* leeren enz. Zon-
 „ der dat daar door de kleynheyd der Gestalte aangewezen
 „ wordt; want, om zulks te doen zou het woord *kleine* 'er
 „ bij moeten”. —

Ik wil' de redeneering van deesen Mann' niet geheel wra-
 ken; alléénlijk wénschte ik dat hij wat béter voet bij stuk ge-
 houden én zoo niet mèt de muggen om de kaers gezwórvén
 hadd'. Mijne gedagten wégens dit stuk, in mijne Spélkonst'
 geboekt, zijn goedgekeurd én overgenomen, in de Spraakkonst
 van een Taal-én Dichtkundig Genootschap; 't wèlk mijn Kri-
 tiek naspeuren kan zoo dra hij 'er een Lid van is. —

Pag. 173. régel 10. van boven, staat: *une petite maisonnet-
 je*, lees: *une petite maisonnette*. Deese enkele lètterfout heeft
 bovengenoemde Kritiek mij tót onkunde aangerékend, mèt
 verónderstèlling' évenwél dat 'er, *mistbien*, een drukfeil on-
 der schulde. En zéker! wat anders, dan de onóplettenheid
 van dén Zetter', kan deese fout, bij de laatste *Correctie*, ver-
 óorzaakt hebben? — Zij, die 'er om gelagchen hebben, heb-
 ben 't wél niet zonder, maar nógtans op eene ingebeeldé ré-
 den gedaan. — Op deese zélfdé bladzijde, régel 14. van
 boven, staat: *veele schrijven*, lees: *veelen*.

Pag. 174. wórdt verscheiden maalen geleesen: *Schrijvers* én

R 3.

Dick-

134 VEROLOG DER NEDERDUITSCHER

Dichters, én dat in de buiging' dier woorden: lees: *Schrijvers* én *Dichteren*.

Pag. 176. Onder de gelijklopende Woorden *jégens* én *tégen*, tér nadere ophèlderinge, te voegen:

TÉGEN, *obviam*, beduid eene ontmoetinge, *bij komt mij tégen*.

TÉGENS, *contra*, beteként Vijandfchap: *bij is tégens mij*.

JÉGENS, *erga*, drukt vriendschap uit: *bij is jégens mij wèlgezind*; maar hèt wèrkwoord *bejégenen* wórdt beide in hèt goede én in hèt kwaade genomen. — Zie AMPZING *Taelbericht* pag. 79. BURMANS *Aenmerkingen, de Nederduitsche taal en oudheid aengaende* I Deel. pag. 136. —

K.

Pag. 177. hèbb' ik eenige bedènkings opgegeeven, noopens hèt onderscheiden schrijven van *Karakter* én *Charakter*, 't wèlk de Leefer eens gelieve na te zien. —

Aangenaam is 't eenen Schrijver, wanneer hij iets, door eigen naspeuring' ontdekt hèbbende, naderhand, in zijne ontdekkings', door anderen, bevestigt wórdt, —

Dit is juist mijn geval, in opzichte van de bovenstaande woorden. — Immers vind' ik in 't Wèrkje, genaamt BRONDER DER WOORDOORSPRONKELYKHEDEN, van dén Heere MICHAËL VAN MIDDELHOVEN. 1697. pag. 138. 139. 141.

„ CHARACTER. het is Grieks, *charakter*, zijnde zoo veel „ als een forme of gedaante, beeld: het komt van *insnijden*.

29 in-

„ *indrukken*, 'gelijk een zegel op een kostelijken steen, ge-
 „ *graveert*, *utgebolt*, *ingefneeden* en 't zelve in wasch ge-
 „ drukt zijnde, zijn gedaante of beeltenisse vertoont.

„ Dit woord *charakter*, vinden wij toegeschreeven den Zoo-
 „ ne Gods, onzen Zaligmaaker-Jezus Christus. HEBR. I. 3.

„ Maar wat aangaat het woord *Charakter*, dat onder ons
 „ gebruikt word; als men zegt, *bij is een man van een groot*
 „ *Charakter*, daar mede wil men te kennen geven, dat het
 „ is een man van groote afkomste; vermogen en regeeringe
 „ in de wereld”.

't Is waar! dat deese Schrijver geen onderscheid maakt in de
 spelling' dier woorden; en dus geen *Charakter* en *Karakter*
 schrijft. — Maar, leefde de Schrijver, ik geloov, dit zou
 ik wel met hem vinden. —

Pag. 178. kan men, bij het geene ik daar wégens *ek* ge-
 schreeven hebbe, het volgende voegen. —

De *c* voor de Médeklink'ren te bésigen in plaats van de *k*
 is al te vreemd en staat anders niet dan of wij de *k* onder
 onze letteren geene plaats en wilden laten; en de *c* overal
 met geweld ruim baan maaken; of z' 'er dient of niet. —
 Zo gebruik ik dan de *c* nérgens in 't hoofd of begin der
 Lettergreepen, in onze Néederduitsche woorden. In het laatste
 der syllaben moesten wij, naar de konste en naar de régte
 uitspraake, de *k* ook veel liever dan de *c* gebruiken: alzo
 de *k* ende de *c* niet, in 't méérvouwd, en in het vrouw'lij-
 ke Geslachte, op nieuw opgenomen en verdubbeld wordt, als
dikke, *strikken*, Zoo ook in de Wérkwoorden, *trekken*, *dèk-*
ken; daar ik niet zien kan dat de verdubbelde *k* onhebbelij-
 ker en wanschikkelijker staat; dan de verdubbeling van eeni-
 ge andere der Médeklinkeren. „ — Dus heeft 't mij gelust
 den Heere AMPZING, in zijn *Taelbericht* pag. 42—44. naar

den

dén hédendaagschen spél trant', te laten redeneeren. — Wijders keurt hij ook af, hèt gebruik dér C voor de vokaalen; als *Calf*, *Const*, &c. schrijvende hij die woorden liever mèt *K*, *kalf*, *konst*. — Maar *Ceder*, *Cijfferen*, *Cicero*, *Cesar*, *Calmus*, *Ceremoniën*, *Civet*, *Consciencie*, *Consent*, *Cubit* én anderen, schrijvt hij mèt C; veroordeelende de geenen, die daarin eene *K* én in *Ceremonie*, &c. eene *S* óf *Z* gebruiken. —

Pag. 186. onder de Gelijkkluidende woorden, eene plaats te doen geeven, aan:

<i>Kagcbel</i> . M.	een ijseren Oven, om zig bij te warmen.
<i>Kagcbel</i> .	zoo noemt men een <i>Veulen</i> , in Zeeland.
<i>Kam</i> . V.	een wérktuig om 't hair te Kammen. —
<i>Kam</i> .	een smalle strook houts, onder aan dén uitlégger, hebbende de gelijkenis van een Kam. —
<i>Kamp</i> . M.	een stuk lands, een akker, een veld.
<i>Kamp</i> . M.	strijd, gévégt. <i>Kampen</i> is strijden.

Pag. 187. régel 17. vanboven, staat: een *Gaauwdievs-woord*, lees: *een's Gaauwdievs-woord*; vergelijkende daarmede onze Aanmérkingen, onder Letter D. — Régel 26. staat *een mans*, lees: *een's mans*. —

Men moet altijd schrijven: *mijn's vaders boó*; *ik bèn mijn's Vaders gezant*; niet *mijn vaders* (a). —

Door een's bloeden schankers band; niet *door een bloeden* &c. (b). —

De eigenschap dér Taale én 't gebruik van oude én nieuwe Schrijvers (Schrijveren,) eischt dit; schrijvende:

Mijn's

(a) HOUTDOOPER. p. 170. (b) DEZELFDE. p. 514.

Mijn's vaders huis. — *Mijn's vaders rijk.* Door *zijn's Lands gebrek* (a). —

Bij TEN KATE I. Deel. pag. 395. vindt men *zijn Moeders Vader*; dóch hij érként dat *zijner Moeder Vader*, volgens dén régel, béter is. (b) Pag. 725. *zijn óf zijne Majesteits meening*, voor *zijner*. — *zijn Bisfcbops klee*d, betékent: *zijn klee*d van *Bisfcbop*, maar *zijn's Bisfcbops klee*d, hèt kleed van *zijn*en *Bisfcbop*. —

Op pag. 188. hebb' ik mij vergift, in de bepaaling' dès ge-
flachts, van hèt woord *keer*; 'twèlk ik daar vrouw'lijk stèlde:
daar 't tén minsten, in hèt dérde én vierde voorbeeld, mann'-
lijk is. —

Voeg op deese bladzijde in :

<i>Kelder. V.</i>	bewaar-plaats van spijs &c. in een huis. —
<i>Kelder. V.</i>	
<i>Kennen.</i>	kennis hebben. <i>kende, gekend. Ik kenne, ik kende, niet ik kon.</i> —
<i>Konnen.</i>	vèrmogen hebben. <i>konde, óf kon, gekonnen.</i> — <i>Ik kan, ik kon.</i> — Zie AMPZING. p. 77. HUYDECOPER. p. 219. ELZEVIER heeft dit ook aangeweefen in zijne <i>Dichtproeven</i> . pag. 137. — De Heeren BIJDRAGERS verwijten zijn Ed. dat Hij alles van anderen ontleende, zonder zijne Auteurs te noemen. Zulke én dérgelijke dingen, kan mén nógtans uit zigzélven schrijven. —
<i>Klink. V.</i>	ijfer aan de deur van een huis.

Klink.

(a) DEZÉLFDE. p. 287. (b) Bij KILIAAN lees ik, op 't woord *Doodflaghet*: *sijn's Mooders, sijns Vaders, sijns Ouders.* —

- Klink. V.* | omgeklopte punt van een' spijker'.
Klink. V. | een slag, wiens geluid gehoord wórdt. Ik zal
 u een klink geeven. WINSCHOOTEN.
Klink. V. | scheur in de kleederen.
Klinker. M. | vokaal, klink-lètter, sommigen noemen een
 klinker, een *Luiër* óf *Klanker*.
Klinker. M. | gebakken steen. Zie de *Twesp*: pag. 12. —

Zou de uitdrukking: *een klomp goud*, pag. 190. régel 5. van ónder, niet béter zijn, wanneer ze dus geleesen wierd: *een klomp gouds* óf *van goud*? gelijk men zegt: *weinig gouds*, *veel gèlds*, *veel goeds*, *veel kwaads*, &c. maar hoe zal men 't dan maaken mèt: *een klomp aarde*, wat buiging zal men daaraan geeven. Voor *veel zorgs*, *mèer vreugds*, *vol droefbeids*, *mèer achtbaarbeids*, eene schrijf-wijse van dén Heere Hooft, oordeelt TEN KATE nètter gezèid: *veel zorg*, *meer vreugd*, *vol droefheid* &c. Zie I. Deel. pag. 725. — *Veel bescbiks*, *weinig bedrijfs*. KILIAN. p. 46. —

Ik meene mij aan 't laatste te houden én te schrijven *veel goeds* &c. betékenendè zoo veel als: *veel van goed*, Zie TUINMAN, *oude en nieuwe spreekwijzen*, pag. 18.

Pag: 191.

- Knègt. M.* | Dienaar, bedienden.
Knègt. M. | een staand wérktuig op de Scheepen, tér zijde
 van de mast, boven hèt verdèk, door wèl-
 ker behulp de Reés wórdén opgehijcht. —

Pag: 194. in te vullen:

- Kórtén.* | kórter maaken, besnoeiën. — *De nagels*
kórtén. —
Kórtén. | inbinden, inwinden, inpalmen, inhaalen. —
De zeilen kórtén, *de kabel kórtén.* —
 Kór-

<i>Kórtten.</i>	aftrékken, inhouden. — <i>Ik zal van die rekening drie gulden kórtten.</i> —
<i>Kósfem. M.</i>	bórst, vètte kwab, om laag onder dén halz' dér runderen; hèt vél dat de ósfen én koeiën, tusschen de bórst én keel hangt. MEIERS WOORDENSCHAT. 3. Deel. p. 75.
<i>Kósfem. M.</i>	F. DE HAES. —
<i>Koud'. V.</i>	onderkin dér Ménschen. HUNDECOOPER, p. 175.
<i>Koud.</i>	koude. De koud' óf koude houdt nóg aan.
<i>Kout. V.</i>	niet warm. <i>'t is zeer koud.</i> — praat, onderhoud; van <i>kouten</i> , praten. — een <i>vriendelijke kout</i> . FARKEL, p. 189.
<i>Kósten.</i>	géldeu. <i>Die kleeren kósten veel gólds.</i>
<i>Kosten.</i>	konden, van 't wérkwoord <i>kennen</i> . <i>Wat wij ook deden, wij kosten niet.</i> —
<i>Kreits. M.</i>	krijt, ommetrék. —
<i>Kreits. M.</i>	zoo noemt men eenige Landschappen in Duitschland. —
<i>Kruis. O.</i>	agterste gedeelte van een Schip. — WINSCHOTENS ZEEMAN. —
<i>Kruis. O.</i>	een wérktuig van dwarshouten, gelijk hèt <i>kruis</i> van Christus doorgaans verbeeldt wórdt. —
<i>Kruis. O.</i>	ongemak, zwaarigheid. <i>Hij is in zwaar kruis, in lijden.</i> —
<i>Kuit. V.</i>	dikte van 't been;
<i>Kuit. V.</i>	het zaad dér Moeder-vissen.
<i>Kus én Zoen.</i>	Ziet lètter Z. —

L.

LIEVERLÉ. Dit woord betékent alléngkens, zagtkens, langsaamerhand, trap voor trap, voetje voor voetje. — Zoo 't wáár zij, dat dit woord afkomstig is van *led* óf *ledè* én dat men, naar alle gedagten, eertijds *ledè voor ledè*, of *led voor led*

140 VERVOLG DER NÉDERDUITSCHÉ

(waarvan nu, bij verkórting', *lieverlé*;) geschreeven hebbe, dan kan ik zeer wél begripen, wat als dan de spreekwijs, *dat iemant van lieverlé zijn béd verlaat*, betékenen zal; naamelijk, dat hij van *lid* tót *lid* óf *liever*, *lid* voor *lid*, dat is, mèt hèt ééne *lid* vóór én mèt hèt andere na, én dus langsaamerhand, mèt alle de *lédemaaten*, tén bédde uitraakt. —

Pag: 202. kan ingevuld wórdén:

- Laagheid*. V. | *lafhartigheid*. — *Die man bezit eene groote laagheid van ziele; heeft geen eer noch schaamte.*
- Laagte*. V. | *Diepte*. — *Die Stad is in eene laagte gebouwt.*

Pag: 203. in te voegen:

- Lap*. V. | stuk, overblijffel van eene stóff'. *Een lap laken.*
- Lap*. M. | *Dronkàart*, die alles door de keel' lapt. 't *Is een dronken lap.*
- Lap*. V. | *kaak-sfnét*. —
- Last*. M. | *nood, zwaarigheid*. *Holland is in last.*
- Last*. M. | *overlast*. *Hij is mij tót een' Last'. Iemant tót een' Last' zijn; ongelégenheid aandoen, lastig vallen.* — Dit was in de Spél-Konst. pag. 203. vergeeten.
- Lékken*. | *druipen; daar is een Lék in de kraan', al hèt bier zal uit- lékken.* —
- Lékken*. | *mèt de tong likken.* — Hij laat zig van zijn' hond *lékken*.
- Leenen* | *gèld aan iemant leenen, schieten.* — *Ontleenen: gèld van iemant leepen.* —
- Leenen*. | *Leunen, zig ondersteunen; op iemant's schouder' leenen óf leunen.* — F. DE HAES. pag. 170.

Lég-

<i>Lèggen.</i>	ponere in 't Latijn — <i>Iets op zijn plaats' lèggen.</i>
<i>Liggen.</i>	<i>jacere</i> in 't Latijn. <i>Te bèdde liggen. Op den grond' liggen.</i> AMPZING. p. 77. — <i>Lèggen, leide, geleid. — Liggen, lag, gelègen.</i> HUYDECOOPER. p. 508. — Dit moet op bladzijde 204 ingevuld wórden.
<i>Lid. O.</i>	lédemaat, gedeelte dés ligchaams. <i>Ik bèbb' geen Lid aan mijn lijf dat niet zèér doet.</i> —
<i>Lid. O.</i>	een deksel op een kist, op een kan, &c. <i>Hij wilde uit de kan drinken én hét Lid viel bém op den neus'</i>
<i>Lomp. V.</i>	een vód, een slét. —
<i>Lomp. V.</i>	onhandig, onbedreeven. — <i>Dat is een lomp mènscb.</i>

Dit alles moet pag: 205. ingevuld wórden.

Pag. 206. staat *Loov. V.* Lees: *Loov. O.* gelijk uit hèt eigen voorbeeld blijkt. De bescheiden Leeser zal zulke gebrèken wél aan onöplettenheid toeschrijven. — Op dezèlfde bladzijde moet hèt onderstaande ingelafcht wórden:

<i>Looper. M.</i>	de léden óf pooten, daar een haas op loopt. —
<i>Looper. M.</i>	<i>een goed Looper</i> , iemand die wél loopt. —
<i>Looper. M.</i>	zand-looper. — <i>Een goede Looper</i> is, een goede Zandlooper, bekvaam om de uren én om dén tijd af te meeten. — TEN KATE I. Deel. p. 368. <i>Een goede Looper</i> , genomen voor een' perfoon', is een <i>Looper</i> , die goedáartig is. — Zoo zègt men ook: <i>een stérk looper</i> , voor iemand, die stérk óf langduurig loopt. Maar: <i>een stérke looper</i> ; is een <i>Looper</i> , die stérk óf van groote kragt' is.

<i>Looper. M.</i>	touw, aan een' takel, daar men de goederen méde in óf uit een vaartuig hijfcht. —
<i>Loos.</i>	schalks. — <i>Hij is loos</i> , doortrapt. —
<i>Loos. V.</i>	leus'. — <i>Dat is maar om de leus</i> , om de loos', dat wórdt maar om wélstaans-wil gedaan. —
<i>Loos. V.</i>	leus, téken, <i>wat is de Loos?</i>
<i>Loos. V.</i>	een énd touws op de Scheepen, dat maar, om de <i>leus</i> , lós hangt. — WINSCHOTENS ZEEMAN.
<i>Loos.</i>	betékent eene berooving. <i>kinderloos</i> , zonder kinderen. — HUYDECOPER. —
<i>Luchten.</i>	lichten, iemant <i>luchten</i> , de kaers houden om iemant te lichten.
<i>Luchten.</i>	spreeken, bekijken. <i>Ik zal hém luchten.</i>
<i>Luchten.</i>	mèt geen goed oog aanzien. — <i>Ik kan hém niet luchten.</i> — KILJĀAN.
<i>Luisferen.</i>	mèt aandagt na iets hooren; ook: zagt tot iemant spreeken. —
<i>Luisferen.</i>	blinken, schijnen, glans van zig geeven. — hiervan, glans, luister, licht, duidelijkheid. HUYDECOPER. p. 444. 445.
<i>Luit. V.</i>	speel-instrumént. — <i>Op de Luit speelen.</i>
<i>Luidt.</i>	óf <i>Luidt</i> , van <i>Luiden</i> . <i>De klok luidt.</i> —
<i>Luid.</i>	overluid, hard. <i>Een luid geschreeuw.</i> —

Onder aan deese bladzijde; staat: *Glasé luik, boute vénster*, lees *glasen luik, bouden vénster*. — Hoe onópléttend moet een schrijver zijn, die zoo dikwils in dezélfde mislagen vervalt! mislagen daarenboven die hém zoo wél bekend zijn.

Voeg onder *Lijden* én *Leiden*: —

Lijden, was in de Oude Taale; *voorbij-gaan, over-gaan, doórgaan.* —

M.

M.

Onder de Gelijkkluidende woorden deeser Letter, kan men bladzijde 212. invullen:

<i>Mangelen.</i>	over-én-wéder ruilen, wisselen. —
<i>Mangelen.</i>	
<i>Mangelen.</i>	dit betékende bij de Ouden, schérmutselen, over-én-wéder schurtegevaarte houden.
<i>Mangelen.</i>	
<i>Mangelen.</i>	mēngelen, mēngen. FAKKEL.
<i>Mangelen.</i>	ontbreeken. 't <i>Zal hem aan geld mangelen.</i>
<i>Mangelen.</i>	't Linnen mangelen, op rólle, onder eene mangel', glad maaken. —

Op bladzijde 213. behoord ingelascht te wórden:

<i>Matte. V.</i>	een dèksel óf een matras, 'twèlk gevuld is. — <i>Matte</i> is eigenlijk een gevlogten dèksel van stroom, van biesen óf van lint. —
<i>Matte. V.</i>	
	gras, 'twèlk op de weide te groeiën staat én dén grond bedèkt. — Zoo noemt men in Gélderland, hèt gras, 't wèlk na hèt hooiën, wéder opschiet, de <i>Nijmat</i> óf de <i>Nieuwe Matte</i> , dat is hèt <i>nieuwe</i> gras. — Vol- gens TUINMAN komt dit <i>matte</i> van <i>maaien</i> , <i>maait</i> én beāntwoordt dus volkomen aan mijn gestèlde.
<i>Min. V.</i>	eene hartstógt, onder dén naam' van Lieve bèkend. — <i>De Min heeft veel vermogen.</i> —
<i>Min. V.</i>	de Min Godin, de Godin dér Lieve. —
<i>Min. V.</i>	
<i>mèt zijn pijlen.</i>	<i>Kupido</i> , de Minne-Gód. — <i>Ik zie de Min</i> — MIN blijft hier vrouwelijk, sçhoop 't Lidwoord ZIJN, 'twèlk op <i>Kupido</i> , onder de <i>Min</i> verbeeldt, ziet, mannelijk zij. — In die betrèkkinge zègt men ook van deese MINN', <i>bém, dén, bij.</i> — Dit komt overéén mèt hèt gebruik van 't woord <i>Wijv</i> ; 'twèlk onzijdig is, én nóg- tans

tans geschreeven wórdt: HÉT *Wijv* mèt haare *kinderen*. — Hooft heeft konnen goedvinden te schrijven: hèt *Wijf* mèt zijn *kinderen*; maar niemant is Hém daarin gevóld. — Uit de betrèkkelijke woordjes *zijn*, *bèrn* &c. kan men niets besluiten, tén opzigte dér gellachten van de voorgaande zélfstandige Naamwoorden, die alléén te kènnen zijn aan de Lidwoorden *de*, *dén*, *bèt*. — Zie HUIDECOPER. p. 88. HOOGSTRATEN p. 251. —

Bladzijde 214. te vermeerderen mèt:

<i>Mis.</i>		niet raak. <i>Hij schoot toe, maar 't was mis.</i>
<i>Misdoen.</i>		belédigen; zondigen. 't Deelwoord is: <i>mis-</i> <i>daan.</i>
<i>Mis-doen.</i>		iets kwalijk doen. 't Deelwoord is: <i>mis-</i> <i>daan.</i> TEN KATE. I. Deel. p. 535. —

Pagina 215. aan te vullen mèt:

<i>Monster. O.</i>		vóór-téken, van eenig naderend onheil ver- maanende.
<i>Monster. O.</i>		voorbeeld tér naarvólginge in 't goede. De andere betékenis staat in de SPÉLKONST'.
<i>Monster. O.</i>		klooster. Dit woord <i>Monster</i> is verkórt van hèt latijnsche <i>Monasterium</i> , 'twèlk zoo veel zèggen wil als eene <i>Alléén-wooning</i> . — FAKKEL. p. 243. — Zoo leeft men van: <i>Silvators Monster.</i>

Eindelijk, bladzijde 216, te vermeerderen, mèt:

<i>Meid. V.</i>		Dienst-meid, dienst-maagd.
<i>Mijd.</i>		mijde, vermijd. <i>Ik mijd' alles wat aanlei-</i> <i>ding kan geeven tot ongenoegen.</i> —

Op

Op deese bladzijde staat :

Mijner, Genitivus van *Mijn*. *Ontfermd* (ontfêrm) u mijner, *o mijn Gôd!* Is dit voorbeeld goed, têr staavinge van 't voor-gaande, taalkundige Leefêr? Ik meene van neen: ên will' daar liever voor schrijven: *Mijner*, Genitivus van *mij* ôf *mijne*. *De boeken mijner* ôf van mijne kinderen. *Hêt goed mijner Ouderên*. — Men leefê hierôver eens na hêt geene in *TUIN-MAN's*, *Oude en Nieuwe Spreekwijfen*, pag. 16. 17. 18, dés-wêgên aangetêkend staat.

Mijn vriend W. H. L. T. maakt hierôp de vólgende be-dênking:

„ *Ontferm u mijner*, is eigenlijk: *ontferm u over* of *van wegens* mij, en dan heeft de Ablativus 'er plaats. *Mijner*, schijnt altijd den Teeler aan te toonen, gelijk UEd. elders, te weeten pag. 145. zeer wel aangemerkt heeft; doch hier schijnt eene uitzondering plaats te hebben. — *Mijner* kan hier ook niet in *van* verânderd worden; immers men zegt niet *ontferm u van mij*, maar wel: *over mij*. — Zou hier ook onderscheid moeten gemaakt worden tusschen den persoonlijken voornaam *mij* en den bezittenden *mijn*? want dat 'er hier een *ellipsis* plaats zou hebben, dat is: dat 'er onder *mijner*, *mijner zaake* zou moeten verstaan worden, kan ik nog niet zien, en *ontferm u mijner* (*over* of *van wegens mijne*) *zaake*; is, buiten dat, een Ablativus. — buiten nadere overtuiging geloof ik niet, dat hier een oorspronkelijke Genitivus plaats hebbe; ik meen dat het een Latinismus zij, door het gebruik goedgekeurd.” —

N.

Pag. 220. régel 9 vanboven, lees ik: hên *nógmaals bérinne-rende*, lees: hun *nógmaals bérinnerende*. —

T

Pag.

Pag. 223. staat:

„ Dit *bunn'* wórdt ook nooit anders dan voor manlijke enkelvouw-
dige naamen gebruikt.”

Voeg hier bij, om hèt gebrékkige deeses gezègdens te vervullen:

„ Nógthans wórdt *bunn'* ook gebruikt, in hèt enkelvoudige getal dés onzijdigen geslachts, in dén dèrden én zèsdén Naamvall'.

VOORBEELDEN.

Dativus. aan hunnen, aan hun óf *bunn'* kinde.

Ablativ. van hunnen, van hun óf *bunn'* kinde.

Even zo is 't ook gelégen mèt *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *baar'*, voor *mijnen*, *zijnen*, *uwen*, *baaren*. Zie MOONEN. pag. 127.

„ *Hunn'* wórdt insgelijks geschreeven, in dén dèrden Naamvall', dés meêrvoudigen getals, van 't mann'lijke én onzijdige geslachte.

VOORBEELDEN.

Aan hunne, hunnen, hun óf *bunn'* (dat is *bunnen*) Zoonen.

Aan hunne, hunnen, hun, óf *bunn'* Kinderen.

Zie F. DE HAES. pag. 49. 50. MOONEN. pag. 126. 127. Dit heeft ook wéderóm plaats in *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *baar'*. —

Op dezelfde 223ste bladzijde mijner SPÉL-KONST', leest men hèt vólgende:

„ Ook gebruikt men NA, in den zinn' van Secundum (volgens)
„ Suivant, Selon; als:

„ Wij

„ *Wij zullen na onze Werken geoordeeld worden.*
 „ *Het is goed weêr, na den tijd van 't jaar.*

Al bezat iemand, in den allerhoogsten trapp', de kéniffé aller Weetenfchappen, zóó, dat geen fterveling hém daarin évenaaren konde; nógtans zou men van zijne wérken niet konnen zèggen: *Het gefcbreevene is régt, woorden dér waarheid.* PRED. 12. vs. 10. — Gebréken hëbben zélfs plaats, in zodanige Boeken, die, voor dérzélver uitgaave, niet alléén onóphoude-lijk befchaavd, maar eindelijk ook zoo lang wórdén wèggelègd, datze dén Maaker zélven, bij eene nieuwe leefing', als vreemd voorkomen. — Brèng-mij, wèlken Geleerden gij ook wilt, te voorfchijn; noem-mij, de SCALIGERS én de POLI-TIANEN; noem-mij, de GRONOVUSSEN én de HENSIUSSEN! Durvt gij zèggen dat zij, als hadden zij de ménschlijke natuur uitgefchudt, nooit dwaalden nóch vielen? (a)

Is dit dan wáár, gelijk niemand ontkennen kan, dat zulke Mannen van naam', zig aan ftrukelingen blootgefèld hëbben: wél dan zal men mijne mifflagen, dan zal men de gebréken van een' Schrijver als ik hén, gaerne verfchoonen én door de vin-geren zien.

Ik hëbb' mij hier (dus heeft men aangemérkt) deerlijk ver-gift, omtrént de bepaaling van *Na* én *Naar*. — Voorëerft, zègt men, is 't onwaar dat *na* in dén zinn' van *Secundum*, *Selon*, *Suivant* gebruikt wórdt. — *Na* is in 't Latijn *Post*, *Propè* (b) én in 't Fransch *après*. *Naar* is, in de eerfte Taale *aden Secundum* (c) én in de laaftte *Suivant*, *Selon*. — Ingevolge hiervan moest in de twé hierboven aangevoerde voorbeelden,
 pag.

(a) Zie dit hoofdzaak'lijk in 't VERVÓLG DER NALEZINGEN OP HOFSTR-DE'S BYZONDERHEDEN pag. 2 én 5. —

(b) Dit leerde ik immers eenige régels hooger, én dit hadd' ik van AMPZING. pag. 77. van F. DE HAES. pag. 18. van HUYDCOPER. pag. 619. van NILOË. pag. 70 énz.

(c) Zie bovengemèlde AUTEUREN én mérk op, dat men daar ook *na* door *ad* betékent vindt. Zie ook de TABEL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. I Deel pag. 281.

pag. 223. régel 7. én 6. vanönder, *Naar* én niet *na* geleefen worden. —

Wanneer ik nu deefe gezègdens in mijne SPÉLKONST' eens hérhaale, dan zal men zien, hoe gering mijn misflag, én dat dezelve alleen uit eene misftelling' gesprooten is. — De verandering moet dus zijn:

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *Na*, *Naar* én *Näär*?

A. I. *Na* is een voorzètzel én wórdt doorgaans gebruikt, in den zinn' van *post* in 't Latijn, én van *après* in 't Franfch. Men hoore zulks uit de vólgende voorbeelden.

Na de Maaltijd'.

Ik zal u na Paasschen betaalen.

Wij dreeven de vijänden, na een hard gevégt, op de vlugt'.

Hij deed 't driemaal na malkander.

Ook gebruikt men *na*, in de vólgende spreekwijfen:

Alle mijne Zijwórmén zijn, op twintig ná, gestorven.

Die Huisen staan beel ná (digt) aan malkander.

De achibaarheid van een' Vorst' te ná komen.

Hét trouwen is elk wél even ná, maar niet even nut.

Iemant te ná spreekén.

In deefe uitdrukkingen tékent men de *á* in *ná* mèt een kapje, als:

Nérgens ná zo veel.

Op vérré ná niet.

Zij neemt die zaak beel ná.

Hij komt 'er ná aan toe. SÉWEL. pag. 51.

2. *Naar* gebruikt men in den zinn' van *ad* én *Secundum* in 't Latijn, van *Suivans* én *Selon* in 't Fransch én van *vólgens* in 't Neerduitsch; als:

Wij

Wij zullen naar (Vólgens, Selon, Suivant) onze Werken geoordeeld worden.

Hèt is goed weer, naar den tijd van 't Jaar. —

Laat hierop nu volgen, hèt geene pag. 224. bovenaan in de SPÉLKONST' te leesen is. —

Dit alles aldus veränderd zijnde, meen' ik dat mijn gantsche misflag, waarover men zoo luide geschreeuw heeft, verholpen is. — Mijn Beoordeelaar, die niets in kan schikken, maar alles aan onkunde toeschrijvt, leere hieruit, dat Hij met geen waanwijsen Schrijver' te doen heeft, én vergunne mij, om met de volgende aanmèrking' te sluiten. —

„ Hèt is eene volharding in eene zótte hovaerdije te zèggen:
 „ *bèt geen ik ééns gesteld beb'*, *hoe 't ook zij, moet paal vast*
 „ *blijven.* Edelmoediger én mènshlievender handelen dezulken,
 „ wèlken hunne misflagen, hèt zij door eigen ontdèkkingen,
 „ hèt zij door waarichouwingen van anderen, tót dèrzèlver
 „ kènniss' gekomen, bij de eerste gelégenheid, belijden,
 „ intrèkken, én zo veel mogelijk, erkennen.” (a)

Hoor hieromtrént mijn taalkundige Vriend W. H. L. T.

„ Omtrent *na* en *naar* hadt UEd. zekerlijk eenigfints misgetaft, doch zo niet dat het veel ophefs verëischte. Het heeft UEd. zekerlijk veel arbeids gekost, eer uwe Spelkonst het licht zag; het valt mij, het valt uwen Kritieken vrij gemakkelijker 'er aanmerkingen op te maaken; terwijl het vrij minder moeite in zig heeft, uitgevonden zaaken te beschaaven, dan 'er uitvinder van te zijn. — Uw Kritiek die u, voor zo verre mij uit uw Werk blijkt, telkens uit de hoogte toespreekt, hadt, ingeval hij zulk een overvlieger is, zig op eene min meesterachtige wijze, tot vrij gewigtiger onderwerpen kunnen bepalen

(a) VERVOLG der NALEZINGEN. op de Bijzonderheden over de H. Schrift van den Heer P. HOFSTEDE. pag. 13.

len dan *te* en *tot*, *na* en *naar*, enz. voor iemand die de verdiensten waardeert en den ijver in zijn's gelijken zoekt aan te spooren, zijn kunnen: ik voorönderstel dat de Kritiek over *na* en *naar*, die gene is, die u over *te* en *tot* berispt heeft. Het gebruik heeft verscheiden' zaaken der taale ingelijfd, die wel verdienen gevolgd te worden, doch die egter met de wzenlijke gronden der taalkunde overéenstemmen; de Heer Kritiek hadt 'er zijne Kritieke hier naar kunnen inrigten, en, zo niet toegeevender, ten minsten zagter, in zijne uitdrukkingen kunnen zijn; want het onderscheid tusschen *na* en *naar* steunt wel op het achtbaare gebruik, doch voor zo verre men den aard der taale en de oudheid opsla, is 'er in dit alles geen onderscheid gelegen." Zie VOORREDE van den Heer A. KLUIT VOOR HOOGSTRATENS *Natmlijf*. pag. XIV. —

Pag. 227. régel 8. vanboven, staat: *veele bëbben geschreeven*, lees: *veelen bëbben geschreeven*. —

Voeg op bladzijde 228. onder *Netten*.

Netten is ook; *reinigen*, *zuiveren*, *wasschen*. — Zoo *nèten*, *pluisen* én *reinigen* zig de vogelen in de Vijvers. — Zie hieröver de BIJDAGEN. 2 Deel. pag. 40. 41. —

Pag. 229. in te vullen.

Nagt. M.

dat gedeelte van dén natuur'lijken dag', gedurende hetwelke de zon onder onzen gezicht-einder is, én de duisternisse dén halven aardbodem bedekt, —

Nagt. V.

een gevleugeld zwart gedrógt, eene Afgodin, de Moeder dér Rafernijën. HOOGSTRATEN. Ik geef' hier in bedénking' óf men ook het Mann'lijke van Nagt behouden kan, schoon onder eene vrouwelijke perfoons-verbeelding' voorkomende, gelijk men dit omtrént 't woord ZON gewoon is te doen.

Nooit

Nooit én ooit. Zie dit onder de vermeerderingen van Letter G.

Oyt en *noyt*, zegt Leupenius pag. 70. worden alleen verstaan van den voorleden, *immermeer* en *nimmermeer* van den toekomenden tijd: Dienvolgende zo mag men niet zeggen *gij zult dat noyt zien*, maar *gij zult dat nimmermeer zien*. Kilianus in zijn Woordenboek zegt ook dat *oyt* en *noyt* alleen op den voorleden tijd paffen. Zoo spreekt mijn meergemeld MS.

Anderen zeggen: „Noort en oort ziet men, en voornaemlijk bij de Ouden, kwaelijk gebruikt. *Ik zal het ooit doen*, „betekent dat men het beloofde waerlijk zal doen. *Ik zal het nooit doen*, geeft juist het tegendeel te kennen. — Noort „is hetzelfde met NIMMER en OORT met IMMER.” Wien van beiden zal men hier gelijk geeven? — Het MS. spreekt met KILIËAN; het andere is van een Konftgenootfchap. — Ik fchrijv' op de volgende wijze:

Wie heeft dat ooit, wie heeft dat immer gezien?

Wie zal dat ooit, wie zal dat immer zien?

Ik heb' dat nimmer, ik heb' dat nooit gezien.

Ik zal dat nooit, ik zal dat nimmer zien.

Voor, *ik zal dat ooit doen*, zou ik liever fchrijven: *ik zal dat immers doen*, geevende dit laafte al zoo goed te kennen, dat men het beloofde waerlijk doen zal. — *Immers*, kan men als eene bevèftiging aanmèrken, fchoon 't ook fomwijlen als eene vraag gebruikt wórde: *daar is immers zoo veel gèlds?*

P.

Bladzijde 233. mijner Spèlkonst', in te voegen:

Bèrgerfchap. V. Dus is 't gelègen mèt de waare Geloovigen,
die

die te vooren waren vervreemd van de *Bórgerschap* Israëls.
EPHES. 2 vs. 12.

Bórgerschap. O. Laatenwe verlangen naar dat hémelsche *Bórgerschap*. BRONÄDER DER WOORDDOORSPRONKELYKHEDEN. 1697. pag. 113. 114.

Onder de gelijkkluidende woorden deeser Létter', pag. 238. kan men invullen:

<i>Paal</i> . M.	pérk van hout óf steen , dienende tót een scheid-téken.
<i>Paal</i> . M.	een's bakkers oven-schop. —
<i>Palm</i> . V.	een groen gewas.
<i>Palm</i> . V.	van de hand.

Bladzijde 239. te vergrooten mèt:

<i>Paus</i> . M.	Bisschop van Romen. <i>Pausen</i> , Bisschoppen.
<i>Paus</i> . V.	rust in een gezang. — <i>De Paus van den twéden Psalm</i> .
<i>Plaafter</i> . V.	zékere witte stóffe , gelijk kalk.
<i>Plaafter</i> . V.	zalv, op doek gestreeken. —
<i>Plaafteren</i> .	mèt kalk besmeeren. — EZECH. XIII. vs. 14. <i>so sal ik den wandt afbreeken, dien gbijlieden met lofsen kalcke geplaaftert hebt.</i> — Anderen zéggenook <i>pleisteren</i> , in deese betékeniss'. Zoo lees ik: <i>een soort van pleister-kalk</i> . BERICHTEN OVER ASIA. I Deel. pag. 318.
<i>Pleisteren</i> .	<i>pleisteren</i> . — Zig vervérschen in eene Hérbérg'. Zie HUYDECOPER, TUINMAN &c.

KILTÄAN schijnt mijn gevoelen tégen te spreken. Hij schrijft: *Plaafter, emplâtre*. — *Plaafter*, gips, *platre*. — *Plaafter*, mortier, vijfel. — *Plaafter*, besetsel, kórst. — *Plaafteren*, *mettre emplâtre*. &c. — *Plijsteren*, zie *placken*, of besetten met leem, kalk. —

Plant.

Plant. V. | gewas, *Een aardbēstēn-plant.* —
Plant. V. | van den voet. —

Bladzijde. 240.

Pōrcelij. O. | óf Pōrcelein, bekend Aardenwérk.
Pōstelij. V. | kruid, zékere Groente. —
Pop. V. | poppe, kinder-Speel-tuig. — 't wórdt ook
     van een kind gezeid. —
Pop. V. | poppe, wijvjes-kanarie-vogel. —
Pop. V. | spinne-wēb. — rók van vlas. —
Pop. V. | rupfen-nēst op de boomen. —
Proeve. V. | proey van 't eeten. —
Proeve. V. | onderzoek. Ik hébb' 'er de *proev* van genoo-
     men; ik hébb' 't onderzógt. —
Proeve. V. | bewijs; aantooning. —
Proeve. V. | blad van de Drukkerijēn. — *Proeve*, proev,
     die een ambagts-man doen moet.
Prai. V. | praai, soort van Uie. Is 'er wél *prei* bij de sla.
Prij. V. | De toenaam die men aan hēt gemeene
     vrouwvólk geeft. Zij is eene loose *prij*,
     eenē olijke feeks. —

Q.

Bij de verhandeling' deeser Letter' hébb' ik mijn wérk gemaakt om hēt gebruik van *kw*, boven dat van *qu*, dóór te dringen. — Is 't dat men mijne bewijs-rédēnen te zwak bevonden heeft, wél aan ik zal 'er thans eenigen van méerder gewigts aanvoeren.

„ Als *kw* (zegt L. TEN KATE (*a*)) volmaaktelijk dezelfde klank

(*a*) Zie de meērgenoemde VERMAAKLYKHEDEN van M. SCHAGEN. 1732. Julij Aug. & Sept. p. 161 — 163. — Ook wórdt dit bevestigd in de TAAL EN DICHTKUND. BYDRAGEN. 1. Deel. p. 224. Door LEUFENIUS in zijne AANM. 1653. pag. 10. —

V

„ klank bevat als door *qu* gemeent en verbeeldt wordt, is *kw*
 „ zékerlijk wel gespelt, dewijl de vereischte uitspraak zijn reg-
 „ te letters heeft. Dat nu *kw*, met den vereischten klank over-
 „ eenkomt, blijkt klaar, dewijl men *kwast*, volgens de natuur
 „ van ijder letter in 't bijzonder, niet anders leezen kan dan
 „ volgens de begeerde uitspraake. Q in tegendeel is op zig-
 „ zelve bij ons van geen dienst. Heeft ze denzelfden klank
 „ als *k*, zo is ze overtollig; heeft ze eenen anderen, zo is ze
 „ zelfs niet goed, om de eerste medeklinker in 't woord *quast*
 „ te verbeelden. De tekening van *u* staat in dezen gevale
 „ niet beter: dewijl ze bij ons nooit voor de *W* op zig zelve
 „ dient; de klank nogthans van de *w* is duidelijk te hooren in
 „ het woord *kwast*, voor de *A*.

„ Of is 't dat Q en U, elk op zigzelve, den vereischten
 „ klank niet hebbende, egter als te samen gevoegt zijnde, moe-
 „ ten uitgesproken worden als *kw*? zo blijft dan ook Q en U te
 „ samen gevoegt, nogthans overtollig, vermits *k* en *w* elk op
 „ zigzelve reets bij ons in gebruik zijn en niet gemist kunnen
 „ worden. Behalven dit, tweederleie medeklinkers in klank
 „ als *kw*, door tweederleie onderscheid-tekens als *q* en *u*, die
 „ den vereischten klank, elk op zigzelve niet voldoen, te ver-
 „ beelden, strijd niet alleen tegen alle fraaie spelling, maar
 „ ook voor al tegen onze eenvoudige maniere”.

De Héer TEN KATE heeft zig daar tér plaatse ook verzèt
 tégens de stelling van MOONEN, én van SÉWEL: die van gedagten
 zijn, dat men, door hèt schrijven van *kw*, aan sommige woor-
 den, eene onëigenlijke gedaante zou kunnen geeven, én voor
gekwel, *gekwaak* schrijven én leesen *gek-wel* *gek-waak*. —
 Deese zwaarigheid róch, zoude dan ook, volgens F. de HAES
 (pag. 9 én 10) moeten onstaan in *kl*, *kn*, én *kr*, én men voor
geklank, *geknot*, *gekraak*, moeten leesen *gek-lank*, *gek-not*,
gek-raak enz. waar uit al zeer fraaië afleidingen spruiten zouden.
 Dóch, die zulks deed, én voor *gekwel* las *gek-wel*, die mogten
 we. met *van Belle*, bij omkeering, *wel-gek* noemen. —

Zoo 't den Opper-Taalmeester, 't gebruik naamelijk behaag-
 de,

de, dan zou de Heer TUNMAN (a) nóg verder gaan én voor *quam* schrijven *quam*, om dat *u*, *v* én *w* verwisselt worden.

R.

Onder de verhandeling' deeser Letter' in mijne SPÉLKONST', vindt men pag. 246, deése aanmerking.

„ Haar', mèt eene afsnijding' is eene verkórting van *Haaren*, én wórdt altijd gebruikt voor eenen mann'lijken enkelvoudigen Naame. —

Dit was wél eene waarheid op zig zélve, maar mógtans kan 'er dit volgende bij gevoegd worden, naamelijk: dat dit bovenstaande gezegde plaats heeft in den *twéden*, *déerden*, *vierden* én *zéfden* Naamvall', voor manlijke enkelvoudige zélfstandige naamen", als:

2. van *baar'* óf van haaren stoel'.
3. *aanbaar'*, aan haaren óf haaren' stoel'.
4. *baar'* stoel óf haaren stoel.
6. van *baar'*, óf van haaren stoel'. Zie DE HAES. p. 19.

En dan kan dit ook toegepast worden op *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *bunn'*.

Ook schrijft men *Haar'* mèt eene afsnijding' in den *déerden* én *zéfden* Naamvall', van het enkelvoudige getal des onzijdigen geslacht's, als:

3. Haaren, aan haaren óf *baar'* kinde.
6. van haaren' óf van *baar'* kinde. — DE HAES. p. 50.

Eindelijk gebruikt men ook *Haar'* mèt eene afsnijding' in den

(a) Oude en Nieuwe spreekwijzen. p. 72.

136 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

dén *déren* Naamvall', des meérvouwdigen getals van het man-
lijke én onzijdige geslachte, als: —

Meérv. M. aan haaren, haaren óf *haar'* stoelen.

Meérv. O. aan haaren, haarén óf *baar'* kinderen. —

Zie DE HAES. pag. 49. 50. MOONEN. pag. 126. 127. —

En past dit ook toe op *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *hunn'* óf *mijnen*
zijnen, *uwén*, *hunnen* stoelen, kinderen &c. —

Daar is 'er, die dit *baar'* met eene afsnijdinge ook gebruiken
voor vrouwlijke enkelvoudige Naamen; dóch dit wórdt van
bovengenoemde Taalkemeren niet goedgekeurd én daaróm
hebb' ik 't niet willen volgen. Zie wat ik, in mijne SPÉL-
KONST' p. 219. 220. op 't woord *geen'* voor *geenen*, aangetékend
hebbe. —

Pag. 247. leest men:

„*Haar*, zonder afsnijding', ziet altijd op een' vrouwlijken
„naam', „ — Lees daar

„*Haar*, zonder afsnijdinge, kan in alle de geslachten, zo wél
in 't enkel-als in 't meérvouwdige getal, gebruikt wórdén; wél
verstaande, in den éérsten Naamvalle alléén, als:

Manl. Haar *Mans*.

Vrouwl. Haar óf *baare* *Dógters*.

Onzijd. Haar *kind*.

Meérv. Haar *Mans*, Haar *Dógters*, Haar *kinders*.

Haar, mag men, volgens eene vlocibaare eigenschapp' on-
zer Taale, ook, in steé van *baare*, voor vrouwlijke naamen,
én in 't meérvouwd; gebruiken. Zo zéppen onze Taalken-
ners. —

OP

Op pagina 248, onder 't woord *Raaken*, te voegen:

<i>Raam. O.</i>	verzameling.
<i>Raam. O.</i>	venster-raam, laken-raam, raam van de Drukperss'. —
<i>Raam. O.</i>	raaning, daad van érgens op te doelen.
<i>Raamen.</i>	doelen, mikken, tréffen. —
<i>Raamen.</i>	uittrékken op een raam. —
<i>Raamen.</i>	paffen, overéén-brèngen. —
<i>Raamen.</i>	overlèggen, raadpleegen, besluiten.
<i>Raamen.</i>	hèt vonnis raamen, véllen. —
<i>Raamen.</i>	naar iemands dood raamen, op iemants leeven toelèggen. —
<i>Raapen.</i>	mèt kalk bestrijken. —
<i>Raapen.</i>	van dén grond' opneemen, opraapen.
<i>Raapen.</i>	genieten, érlangen. Vreugde <i>raapen</i> .
<i>Raapen.</i>	knóllen. —

Op bladzijde 249, onder *Raket*, te laten volgen:

<i>Ram. M.</i>	hèt Mannetje van een Schaaap.
<i>Ram. M.</i>	muur-breeker, stórm-ram, in de oude Oorlogen gebruikelijk.

Op bladzijde 250, kan men, op zijn plaats, invullen.

<i>Régent. M.</i>	Magistraats-Persoon, Bewinds-man. Dit woord wordt in veele betrékkingen gebruikt.
<i>Régent.</i>	van Régenen. <i>Het régent gewèldig.</i> —
<i>Rein.</i>	zuiver, onbezoeteld, onbevlékt, schoon &c.
<i>Rhijn. M.</i>	óf Rijn, eene voornaame Rivier van Duitschland én van de Néderlanden. —

Op pagina 251 kan ingevuld wórdén:

<i>Riet. O.</i>	Spaansch-riet. —
<i>Ried.</i>	van <i>Raaden</i> . <i>Ik ried bém tén béstén.</i> Nooit moet

moet men schrijven *Spaansch-ried*, nóch: *ik riet bém.* Zie SÉWEL. pagina. 15. —

Rók. M.

Rók. M.

Rókken.

Rókken.

over-kleed. *Een blaauwe Rók.* —
 een tas hooi. Bij anderen *Rook.* Zie p. 252.
 't meêrvouwd van *Rók. Sóldaaten met blaau-*
we rókken. —
 de ból van 't Spinnewiel, met vlas, als met
 een' *rók* omwonden, anders genoemd een *rókkens-boofd*, waar
 van *Spin-rókken* verkórt is. Zie TUINMAN.

Rókken.

! bladen van de bloem-kool. Zoo zègt men:
de bloem-kool in de rókken opvangen.

S.

Zij, die ooit over onze Moedertaals de péñ gevoerd hebben, beroepen zig doorgaans op de Oudheid. De Ouden alléén, zègt men, komen ons leeren wat Duitsch zij, én hoe wij behooren te spreken én te schrijven. Anderen wéderóm, drukken zig hierómtrént óf nóg kragtiger óf wat bedaarder uit. E-dóch, de Oudheid is én blijft hèt *Compas*, waar na wij onzen *cours* te rigten hebben.

Indien 't nu zoo volkomen wáár zij, dat de Ouden alléén ons leeren konnen wat Duitsch is én hoe wij spreken én schrijven moeten; waaróm dan spreekt én schrijft men niet gelijk de Ouden? én waaróm trèkt men 't gezag dér Oudheid op andere plaatfen weér in twijffel' (a)?

Deefe vraag is, dunkt mij, gegrondt op dén bovengenoemden stèl régel' én wórdt van zélve daarvan afgeleid. Hoe de-zélve beantwoordt zal wórdén, weet' ik niet; maar dit weet' ik, dat de Ouden ons zékerlijk van eene groote nuttigheid zijn, in de bepaalinge dér geslachten van *fommige* woorden; — (van *fommige* zègg' ik met vóórdagt, omdat zij met de geslachten
 zéér

(a) TAEL-EN DICHTREUNDIGE BIJDAGEN. I. Deel. p. 428.

zeër flórdig te wérk gingen (a) én vooräl in de grond wórtelen van veelen onzer woorden. Maar dat de schrijv-wijse én de uitspraak dér Ouden, thans te willen invoeren, eene allerroekeloosste onderneeming zijn zoude, én dat, in zulk een geval, alle onze Néderlanders, zig, éénsklaps, als in een onbekènd én vreemd gewèst bevinden zouden, is iets dat niet beweefen behoevt te wórdén: vermits 't bij mij vast staat, dat, over 't algemeen genoomen, van de honderd niet één in staat is, om de taal én de schrijv-wijse van COLIJN van MELIS STOKÉ én nóg minder van WILLERAMUS, te verstaan nóch te begrijpen.

Daar is 'er, helaas onder onze Néderlanderén, zulken, die dér Ouden schrijv-wijse al vrij stérk beginnen na te bootsen én als uit het stóf op te beuren; waar door zékerlijk geene geringe duisterheid over hunne (anderfints) zeër geleerde schriften verspreidt wórdt. Zij zullen nógtans mèt dér tijd begrijpen én ondervinden moeten, dat zij hunne poogingen te vergeefs aanwénden, om de oude Taal wéderóm nieuw te maaken; én dat 't hun al zo gemakkelijk vallen zoude, een Regimént kikwórschen de drill-konst, óf een krab hèt régrüit-gaan te leeren (b).

Om nu geene voorbeelden van dér Ouden spél-én schrijv-maniere bij te brèngen, die men bij TUINMAN vinden kan, zal ik mij vergenoegen mèt aan te mérken, dat de geenen, die zig, in opzigte van onze hédendaagsche schrijv-wijse, zo zeër over de verbaftering' beklagen, mij toefchijnen kwalijk te doen; als niet bedènkende, dat ook andere talen, zeër verre van hunne oude schrijv-én spél-gewoonte afgeweeken én, als 't waare, verbafterd zijn, zo datze, bij elkander' vergeleeken, bijna geene verwantschap meér betoonen. Neem, bij voorbeeld, de FRANSCHÉ TAAL; hoe ontzaglijk veel is die niet van haare oude gedaante vervreemd. Voor eene eeuw óf twe wist men van geene *accénten* óf klanktékens, tér onderscheiding' dér verschillende klanken haarer vokaalen. Van tijd' tót tijd' zijn die
bij

(a) TUINMAN OUDE EN NIEUWE SPRAEKWIJZEN. p. 59.

(b) VOORRÉDE VOOR DEZÉLVEN. pag. 9.

bij d'érzélver Schrijveren ingevoerd, (gelijk ik reeds getoond hebbe.) De Oude spelling heeft men verlaaten; veele overtólligheden in spelling' als andersints van de hand' geweest: én mèt wèlkéén gevólg?... mèt zulkéén naamelijk, dat de Fransche Taal thans tót een' zeér hoogen trapp' van volmaaktheid gesteegeen is, én men bijna nooit een wérk ziet óf 't stèmt in spelling' én schrijv wijsé, mèt de nu algemeen vast-gestelde *orthographe* overéén; (een cieraad, bij ons nóg vérré te zoeken) zo dat 't een weefenlijk vermaak is, die taal te beóeffenen. Waaróm nu, beijveren zij zig niet, om hunne *nieuwe taal*, wéderóm naar de Oude bronn' te rugg' te leiden?

Bij ons beklagt men zig over de allerminste nieuwigheid, (zoo men t' noemt) die tót luister' van onze taal' verstrékken kan; en men wil steeds agterwaarts, naar de tijden d'ér Monniken én Priesteren, uit wier harffenen onze oude taal én spelling voortgekomen is. —

Laatenwe dan, van gelijkerhand', verstandiglijk handelende, als de *bijēn*, uit de *bloemen d'ér Ouden*, onzen *bonig* puuren, én uit dien hoofde toestèmmen, dat 'er bij die geenen, die voor de spaansche beroerte, óf uiterlijk in 't begin d'érzélve geleevd hebben, al vrij wat nuts te trékken is, én zij van meéder gezags zijn dan de jongere. Laaten wij, in zoo vérré gebruik maaken van hunne schriften (t' zij in de afleidinge, in de geslachten óf ook in de spellinge d'ér woorden) als dit, mèt onze tégenwoordige taal-eigenschappen én mèt onze gewoone spelling', (die van allen verstaan wórdt) overéén-komt, én tót geen weefenlijk agterdeel, maar tót ophèldering' én tót cieraad van dezélve strékken kan. — Wanneer wij dit mèt élkander ééns zijn, vergun mij dan, om, van alles wat de Ouden, ons, als nuttige bouw-stóffen, tót ons tégenwoordig luisterrijk taalgestigt, opléveren, gebruik te maaken. Gelijk ik gedaan hebbe én nóg doe mèt hunne spelling' d'ér Stusschen twé vokalen, in de woorden *luifen*, *konfelen* &c, zie mijne SPÉLKONST. p. 255. 260. 261. Voor deese spelling is ook de onbekènde schrijver van hèt meérgenoemde Manuscript.

Dit, oordeel'ik, mogen wij, veilig, uit de hervórming' d'és ge-

gebruiks van S én Z, vóórbehouden, als zeér geschikt om de zoetvloeiëndheid, die onze taal dapper bemint én verëischt (a) te bevórdereu. — Behalven dat, zo is dit niet alléén ook gebruik'lijk bij de Franschen, in *maison*, *ofer* &c. maar de Latijnen doen 't ook in de woorden *miso*, *piso*, *afinus* &c. waarin de *f* zag klinkt, gelijk 't mij toefchijnt dat de onze ook doet. —

Dóch, gelijk men in alles eene behoorlijke middelmaat behoort te houden (b), zo bevljige ik mij, om ook in dit stuk niet te vérré te gaan; want, om dit zo maar lós heen, zonder overlèg te doen, zoude eene buitenspoorigheid zijn. — Hieróm maak' ik mijn wérk, om naauwkeurig te zijn én niet van 't régte spoor te dwaalen; fchrijvende de *z* tuffchen twé vokaa-len, in de Deelwoorden *gezien*, *gezooden*, *gezuiverd*, *gezógt*, *gezoogd*, enz. als komende van de Wérkwoorden, *zien*, *zoo-den*, *zuiveren*, *zoeken*, *zoogen*. — Zo fchrijv' ik ook de *f* tus-schen twé vokaalen, in de woorden *gefarde*, *gefuikerde*, *gefult* mèt een fchérp geluid, omdat zij in de wérkwoorden *farren*, *fuikeren*, *fullen*, fchérp klinkt. — In *befef* én *befeffen*, als-méde in *twéffints onbefuisd*, is de S ook fchérp. —

Uit dit alles zal men zien, hoedanig ik, omtrént deefe mijne zoo-genaamde nieuwigheid verkeere, én over dezélve, tén min-sten, een bezadigd vonnis véllen.

Op bladzijde 264. onder de gelijkkluidende woorden, te voe-gen:

Sak. V.	bekènd boven-kleed dér Jufferen. <i>Die Me-vrouw draagt eene fak.</i>
Zak. M.	daar men iets in bérgeu kan. — <i>Een zak Aardäppelen</i> is een <i>zak</i> vol aardäppelen. Een

(a) AMPZING, Taelbericht pag. 20.

(b) Dit is mijn oordeel, zoo iemand kittelachtig is van nieuwigheid, of zuft van Oudheid, die is in dezelfde dwaaling, *Oude fabelen en jonge of nieuwe droomen*, acht ik evenveel. — BRONÄDER DER WOORD-ÖOR-SPRONKELIJKHEDEN. pag. 44.

Zak. M. | Een *Aardäppelen*-zak is een zak om Aardäppelen in te doen.
 | afscheid, ontslag. *Zijn knegt de zak ge-*
 | *ven.* —

Op bladzijde 266. bovenaan te zètten:

Schèppen. | *iets uit niets voortbrèngen.* De voorleeden-
 | tijd maakt *SCHIEP*; *in dén beginne schiep*
 | *Gód, dén Hemel én de Aarde.*

Schèppen. | putten, water schèppen. De voorleeden tijd
 | maakt *schèpte*. — Deese woorden wór-
 | den wéléens onder malkander verward. — Zoo komt mij de
 | vólgende uitdrukking voor: *De Koning luisterde naar zijn*
 | *raad, schiep 'er bebaagen in, en...* Ik kan niet gelooven dat
 | *SCHIEP* anders te pass' kan koomen dan in dén zinn' van voort-
 | brèngen. Wanneer nu iemand *bebaagen schèpt*, zoo brèngt hij
 | dat bebaagen niet voort, maar hèt wórdt in hém voortgebragt;
 | dus *schiep* hij hèt niet, maar *schèpte*, *puttede* hèt uit dén raad'
 | van een' ander'. — De uitdrukking die ik aanvoerde, is te
 | vinden in de *BERICHTEN over ASIA.* 2 Deel. pag. 263.

Schilder. M. | een groot schilder, betékent zo veel als een
 | schilder die in 't groot óf die groote beel-
 | den schildert.

Schilder. M. | een groot schilder, is ook een schilder die een
 | groot Meester in de konst' is. Maar

Schilder. M. | een groote schilder, beduidt een schilder die
 | groot van gestalte is. Zie *TEN KATE*, 1 Deel. pag. 368. —
 | De éénsluidenheid deeser woorden, deed mij dezélven hier
 | niet plaatsen, want de betékenis van 't woord *schilder* blijft
 | doorgaans 't zélfde, maar hèt onderscheid tusschen *groot* én *groot-*
 | *te*, voor 't woord *schilder* gevoegd, deed mij hier deese aanmér-
 | king schrijven. — Zie wijders de woorden *stéffer*, *schrobber*,
 | *vérw-wrijver*, *looper*, *vrijër*, elk onder zijn Lètter. —

Blad-

Bladzijde 268. in te voegen :

Schrobber. M. | iemand die *schrobt*. *Een goed schrobber* ; is
 iemand die wél *schrobt*. ———
Schrobber. M. | bésém om meé te schrobben. *Een goede*
schrobber, is een goed bésémáchtig wérktuig om meé te schrob-
 ben. TEN KATE. I Deel. pag. 368.

Laat hier op volgen :

Sjouw. V. | zwaaren arbeid. *Sjouwen.* Zwaar arbeiden.
Sjouw. V. | opgerólde vlag, waarmede te kènnen gegee-
 ven wórdt aan de vlootelingen, dat op een Schip eenig onge-
 mak is. ——— WINSCHOTENS ZEEMAN.

Pag. 269. régel 13. vanónder, 't *geluid der wagtels*, lees :
 't *geluid der wagtelen*.

Voeg hierónder :

Slaaken. | ontslaan, lós-laaten. *De gevangenen slaaken* :
Slaaken. | lóssen, affchieten. *Hét geschut slaaken*.
Slaaken. | lós-maaken, vallen laten. *De zeilen slaaken*.
 Zie WINSCHOTENS ZEEMAN.
Slaan. | breeken, in stukken *slaan*.
Slaan. | végten. — De Légers zullen eerlang *slaan*.
Slaan | beweegen. Voel hoe mij de póls én hét hart
slaan.
Slaan. | raaden, giffen naar eenig ding. Hij zal 'er
 na *slaan*.

Men zégt ook. *De mantel om 't lijv slaan* ; *de oogen op iemand*
slaan ; *slaan mét de vleugelen, gelijk de duiven* ; *in de boete slaan* ;
in de ijzeren slaan ; *door de billen slaan* &c. KILIÄAN.

Pag. 270. in te vullen :

Slét. O.		een slórdig én mórsig vrouw-ménfch.
Slét. O.		een verfleeten Boelin; een dronken slét.
Slét. O.		een arme én geringe vrouw. DE HAES. pag. 166.
Slét. O.		een natten vaat-doeck.

Mijn's oordeels moet dit woord *slét* onzijdig zijn én men van eene vrouw, éven als van WIJV, zèggen: *ze heeft gezoopen, dat dronken slét.* — Bij TEN KATE, in zijne afleiding', vind' ik SLÉT, SLÉTTE, SLÉTSE, waaruit men zou kunnen opmaaken, dat hij 't voor vrouw'lijk aangemérkt heeft. — Is men overtuigt dat dit laatste béter is, ik geev' mij gevangen. —

Stooten.		gragten, uitgegraaven gragten.
Stooten.		van sluiten. Zij slooten <i>de deur.</i>
Sloten.		kasteelen. 't Eénvoud is <i>slót.</i>
Sloten.		aan kisten én kasten die mèt sleutelen open-gaan.
Sluikerije. V.		overfpél, ongeoorloovde Minnen-handel.
Sluikerije. V.		inbrènging, vervoering van Wááren óf Koopmanfchappen, zonder de behoor'lijke impósten te betaalen. In 't gemeen kan men de <i>sluikerije</i> noemen: <i>eene verkóring van 's Lands middelen.</i>

Bladzijde 271. in te vullen :

Smélten.		vloeiënd, zagt wórdén: van een' méer vasten in een' min vasten staat' overgaan. — iets doen vloeibaar wórdén. —
Smélten.		wórdt dichtkundig gebruikt, voor <i>verdwijnen.</i> zo smélt de tijd. Zo smélten de jaaren.
Smélten.		verteeren, wèg vloeïén. Verteeren door hart-zeer, zo doen, de gewèldige hartstógtén, hèt verlangen, de droevheid, hèt verdriet, dén.

Smelten. | dén mênfch verteeren én smêlten. Zo *smelt*
 't hart : zo *smelten* de oogên aan water door
 de droevheid. —
 | wórdt ook fraai gebruikt , om eene naauwe
 verééniging aan te duiden. — Vogten , die
 mèt én in élkander smêlten , krijgen natuur-
 lijk , eene naauwe verééniging. Zo smêlt
 't eene hart , door liefde , in 't andere. BIJ-
 DRAGEN. I Deel. pag. 48.

Laat hierónder vólgen :

Snaauw. V. | een zeeuwfch vaartuig.
Snaauw. V. | graauw , bitze bejégening.
Springen. | over een floop *springen.* — Huppelen , dans-
 fen.
Springen. | vertrêkken , bankerót speelen , een bankbreuk
 begaan. —
Springen. | fplijten , barften. — De mast , hêt gefchut
 zal *springen.*
Springen. | beklimmen. De hêngft moet op die mèrrie
springen.

Op bladzijde 273. onder 't woord *spijs*, te voegen :

Spijs óf *spijsfe*, is alles , wat iets , ook leevenloofe dingen ,
 doet groeiën én toeneemen. HUYDECOPER pag. 164.

Bladzijde 275. onder hêt woord *stift* te voegen :

Stigten. | bouwen , timmeren. *Een buis stigten.*
Stigten. | goede voorbeelden geeven. *Zijn naaften stig-*
 ten.

Woorden van eene én dezêlfde betékeniffe , hêbben niet al-
 tijd hêt zêlfde gebruik. — Men zêgt wêl : *een buis timme-*

ren óf *stigten*; maar men zeid niet: *zijn naasten timmeren*, maar *stigten* alléén. —

Pag. 275. in te voegen, onder de gelijkkluidende woorden *stóffer*.

Een goede stóffer, is een goede bésém, óf een goed wérk-tuig, om méde te stóffen. —

Een goed stóffer, is een persoon die hèt stóf wél afveegt.
TEN KATE. I Deel pag. 368. 369.

Pag. 277. onder *stijl*, te voegen:

Steil. | régt-overénd, opwaarts; ook verhéven, hoog.
Die *Bérg* is zéér steil. —

Voeg hierónder:

Stroom. M. | Rivier. *De Donau* is een groote én breede stroom. — *Zij voeren over dien stroom*'.

Stroom. M. | de beweging van hèt water, zoo als hèt af-én op-loopt. — WINSCHOTEN gebruikt dit vrouw'lijk. Dóch bij HOOGSTRATEN komt 't in beide betékenissen mannelijk voor.

Sullen. | glijén, glippen.

Sullen. | voor dén gékk' houden, om -dén tuin' leiden.
Ik zal bém was sullen.

Zullen. | Een Wérkwoord, 'twélk op 't toekomstige ziet. *Zij zullen dat wél krijgen*; óf op 't voorleedene: *Zij zullen dat wél gekreegen hebben*. — *Zullen* is een van onze hulp-wérkwoorden. — Zie dit in de VOORREDE VOOR HORATIUS FLACCUS DICTKUNDE, op onze tijden én zéden gepast, door 't KONST-GENOOTSCHAP, *Nil Volentibus Arduum*. — Bij SÉWEL pag. 50. — *Gesult* is voor dén gékk' gebouden. *Gezult* is gezouten, komende van *zulten*, *zouten*, — *Gezulten* vleesch.
Sijn

Sijn. O. | téken. *Jemant een sijn óf sein geeven.*
Zijn. | óf *weesen* (être) een Wérkwoord.
Zijn. | vóórnaam-woord. *'t Is zijn Boek.* — Dit
zijn moet niet verwart wórdén mèt *dészélfs*. Zeér fraaië din-
 gen kan men omtrént deese wéderkeerende vóórnaam-woorden,
 leesen, bij HUYDECOPER. in de Proeve pag. 422. 424. —
 MOONEN heeft hier-tégen gezondigd, wanneer hij zeide: *Da-*
vid worp uit ZIJNEN slinger den steen Goliath in ZIJN voorhoofd.
 De Heer HUYDECOPER, verbétert deese uitdrukking, aldus:
David worp Goliath, den steen uit ZIJNEN slinger rechts in DES-
ZELFS voorhoofd. — Ik zou de spreekwijs dus tér néder stèl-
 len:

DAVID WÓRP (wat wórp hij?) DÉN STEEN (waardit?) UIT
 ZIJNEN SLINGER (waarheen?) GOLIATH RÉGT IN DESZÉLFS
 VOORHOOFD. —

Men zègt: *Ik ging mèt mijn' broeder en mèt zijn kind.*

Maar *Hij ging mèt zijn' broeder en mèt dészélfs kind,*
 naamelijk: mèt hèt kind van zijn' broeder.

Indien in deese laatste uitdrukking' stond, *en mèt zijn kind*
 dan zou dat *zijn* wéderkeeren langs hèt wérkwoord *gaan* tót
Hij; maar *dészélfs* keert niet véder dan tót Broeder. Dit moet
 ook in acht genoomen wórdén omtrént *baar én dérzelver*.

T.

Bij de verhandeling' deeser Lètter' hébb' ik mijn wérk ge-
 maakt, om te toonen, wèlke woorden mèt *t* geëindigd moeten
 wórdén. — Men voege daarbij:

Omrént, niemant, sèdert én dergelijke woorden, schrijv'
 ik mèt *t*, als komende mij vóór onbuigzaam te zijn. Immers
 zègt men niet, *omtrénde, niemande* &c. ook wórdén die woor-
 den,

den, vólgens onzen eigen tongvall', te schérp uitgesprooken, dan dat eene *d* daartoe van genoegzaam vermogen zijn zoude. De Taalkundige vertaalers van de REISEN van JOHN BELL, vinden goed, zulke woorden met *d* te schrijven, zie 't I Deel. pag. 2. ja! zij schrijven zélf s *doed*, *voordoed*, komende van 't wérkwoord *doen*, 'twélk maaken moet, *ikdoe*, *gijdoet*, *bij doet*. (a) Gelijk ik *geev*', *gij geevt*, *bij geevt*, *ik noem*', *gij noemt*, *bij noemt*, *ik krijg*', *gij krijgt*, *bij krijgt*, *ik valt*', *gij valt*, *bij valt*; *ik vang*', *gij vangt*, *bij vangt*, &c. én zoo in alle de wérkwoorden, wier eerste pèrsoonen dés tégenwoordigen tijds dér toonende wijze, geen *t* nóch *d* hebben. —

Men moet schrijven *bij geeft*, *noemt*, *krijgt*, *valt*, *vangt*. Want wat naauwkeurigen opmérker komt 't niet hoel dwars voor, als hij geschreeven ziet, *zij derfd baar beil*. *Hij beschèrmd haar*, *de vogel zweefd in de lucht*. *Zij betreurd baar verlies*? De *d* komt hier om geene de minste réden te pas." Zie hiervan MOONEN. pag. 12. 32. SÉWEL. pag. 43. (b)

Pag. 285. én 286. hébb' ik eenige aanmèrkingen gemaakt omtrént hèt schrijven van, *ik baate*, *ik baatte*; *ik knótte*, *ik knóttede* &c. Zij, die op zulke overtuigende dingen, nóg vit-ten willen, gelieven hèt vólgende te overweegen:

„ Ik

(a) óf men moest schrijven *bij doed* omdat men schrijft *ik deed*, *bij deed*.

(b) Is dit niet fraai geredeneert? Men zégt dat men in't meerv. schrijven moet, *bij geeft*, *noemt*, *krijgt*, *valt*, *vangt* &c. én in de voorbeelden komt men voor den dag met *derfd*, *beschèrmd*, *zweefd*, *betreurd*; wat betrèkking hebben die woorden met de bovenstaanden *bij geeft*, maakt *bij gaf*, *bij noemt*, *bij noemde*, *krijgt*, *kreeg*, *valt*, *viel*, *vangt*, *ving*, &c. maar *derfd* maakt *derfde*, *beschèrmd*, *beschèrmdede*, *zweefd*, *zweefde*, *betreurd*, *betreurde*, enz. dus kan de *d* in deese woorden, zoo wél als in *bij noemd* én *noemde* wél dégelijk te pas' komen, voor de geenen die deese spèlling verkiesfen.

„ IK ACHT, IK SCHUT, IK SPAT, IK SCHUD en diergelijke
 „ Werkwoorden in T en D, zoo men ze laat zonder E, zijn
 „ te onderscheiden in 't *Præsens* en *Imperfecto*, IK ACHE: IK
 „ SCHUTTE, IK SPATTE, IK SCHUDDE. Anders zijn ze niet te
 „ onderscheiden: want al schrijft men *duplex* T T in ACHTTE
 „ en SCHUTTE, 't geluid blijft 't zelfde en IK SCHUTTE en
 „ SCHUDDE is in *præsento* reeds *duplex* T T en D D, zulk het
 „ ook in het schrijven geen onderscheid ontvangt. Even-
 „ wel, al is 't dat men met deze woorden te laten zon-
 „ der E, in den eersten persoon des enkelvoudigen Ge-
 „ tals, van den tegenwoordigen tijd, het onderscheid vindt
 „ tusschen 't tegenwoordige en 't onvolmaakte voorledene; de eer-
 „ ste persoon van 't meervoud des tegenwoordigen tijds is nog
 „ thans niet te onderscheiden van 't eerste meêrvoudige Getal
 „ in den onvolmaakten voorleden' tijd, want men zegt in 't
 „ meêrvoud des tegenwoordigen tijds WIJ ACHTEN, SCHUT-
 „ TEN, SCHUDDEN, *astimamus*, *arcemus*, *quatimus* oft' *quati-*
 „ *mur*, ende desgelijk in den onvolmaakten voorleden' tijd
 „ WIJ ACHTTEN, SCHUTTEN, SCHUDDEN, *astimabamus*,
 „ *arcebamus*, *quatiebamus*, oft' *quatiebamur*." Hooft's Waar-
 neemingen.

„ Waerom, (vraagt TEN KATE hierop (a), in deze Ver-
 warringe zig niet gehouden aen 't oude en Grond-gebruik: (als
 zijnde zoo bij alle Talen, die met ons in Na-Verwantschap
 staen,) namelijk in *Præterito* IK AGTEDE, SCHUTTEDE, SCHUD-
 DEDE &c. dus word alle dubbelzinnigheid en haspeling weg-
 genomen. Heer Hoofd gedenkt zelfs op het 't laetste blad van
 dit Geschrift, dat KOSTTEN komt van KOSTEDEN." —

Ik geef den Heer TEN KATE gelijk, alléénlijk wat aangaat
 IK ACHE én IK ACHTTE of wij ACHTEN én WIJ ACHTTEN, mij
 dunkt, (mét wélneemen van dén Heer HOOFD,) dat in die
 woorden waarlijk wél onderscheid gehoord wórdt. De eerste
 lettergreep van WIJ ACH-TEN tóch wórdt zegt én zonder T
 uitgesproken, daar intégendeel die van wij ACHT-TEN; schérp
 én

(a) I Deel pag. 718. 719

én mèt een T uitgedrukt wórdt, dés men ACHTEDE, hier missen kan. —

Pag. 287, Onder de gelijkkluidende woorden, in te voegen.

Tafel. V.

Disch: *Een Steenen Tafel. De Tafel dekken.*
Dit woord is Vrouw'lijk én allen die 't voor Mann'lijk houden én gebruiken, zondigen tégen het geheele ligchaam dér Taalkénneren Zie BIJDAGEN. 2 Deel. pag. 397.

Tafel. V.

Cijffer-tafel, tafel van *Multiplicatio* óf verménigvuldiging'.

Pag. 289 bovenān, staat: *men moet zijn teering na zijn neering zètten. Lees: men moet zijn teering, naar zijn neering, zètten.* —

* Pag. 291 in te voegen:

Toeven.

verbeiden, verblijven, lang op eene plaats blijven.

Toeven.

gemak aandoen.
Pag. 166.

Onthaalen, mèt spijs' én drank' vergasten, HUYDECOPER. pag. 384. — De HAES,

Pag. 292, in te lāsschen

Tolk. M.

Een maat, een duim-stókje, hetwèlk *tólk* óf aanwíjst, de grootte van eenig ding.

Tolk. M.

een taal-man, die onderrigt wat 'er gelsprooken is. WINSCHOTENS ZEEMAN. —

Tróis M.

vermètenheid, stoutheid, hovaerdij. —

Tróisb.

hovaerdig, grootshartig, verwaand. —

Op bladzijde 293.

- Tuin. M.* zègt men voor *Hóf*, óf, *Hóv*. — *Hóv* be-
tèkent eene Luft-plaats, een' lufthóv, waar
men zig vermaakt, én die ook veele aange-
naame vrugten én moeskruiden oplévert.
Hóv is, in dien Zinn' alléén, goed. —
- Tuin. M.* wórdt genomen voor eene omheining',
schutting' óf beschutting', waardoor men
de grénzen zijner Landsbezittingen, van
die van anderen, afpérkt. — Dèrgelij-
ke Tuinen ziet men nóg veelen. — (a)
- Tuk.* genégen, bedreeven, afgericht. *Tuk op róov.*
Tuk. V. bedróg.
Tuk. V. een zwaaren slag.
Tuk. V. imbórst, aart, geneigdheid, ras. — *Een*
paerd van een goede tukk', *van een' goeden aart'*, *van een*
goed ras. — *Een man van een goede tukk'*, *wil ook zèggen:*
van een' vrugtbàaren Stamm'. BIJDAGEN. —

V.

Laaten-we eens zien, wat ons onder deese Lètter', te ver-
hélpen, te verméerderen én op te hèlderen staat!

F én V zijn verschillende van klank', zonderlinge in hèt be-
gin-

(a) *Sepe* is een *Tuun*, dat is een geslachte van *heydinghen*, die gemaect
is van *rijseren* ende van *doernen*, ende dezer gheelijc: want men steect
eerst *staken* in die aerde, ende daar vlechtmen *gharden* omme ende ander
ruiven. Ende aldus worden die huysen, dat choren ende die hoven be-
sclermt voer die beesten ende voer die quade menschen. — Zie *HUYDECO-*
PER pag. 620. *TUINMANS FAKKEL* pag. 387. *BURMANS Aenmerkingen. I.*
Deel. pag. 74 — 77. —

gin dér Lèttergreepen, als blijkt in *fel* én *vél*, *fier* én *vier*; nógtans is tusschen deese twé Lètteren eenige gemeenschap, én hiervandaan komt hèt, dat dezélven dikwils wórdén verwisseld, én zonder onderscheid gebruikt, in dezélfde woorden, gelijk in *flés* én *vlés*, *fleermuis* én *vleermuis*, *fórm* én *vórm*, *frank* én *vrank*, *jonksfrouw* én *jonkvrouw*, *fókken* én *vókken*, *flier* én *vlier*, *friesland* én *vriesland*.

En veeltijds hèbben de Néderlanders een V, daar de Latijnen een F hèbben; als blijkt in *Valk* falco, *valsch* falsus, *vlam*, *flamma*, *vlók* floccus, *vrugt* fruchis, *vórk* furca. —

Zoo hèbben ook de Hoogduitschers veeltijds eene F daar de Néderduitschers eene V hèbben; als blijkt in *frij* én *vrij*, *Furst* én *Vórst*, &c.

Dit is, mèr verandering van spèlling', overgenoomen uit hèt meérgemèlde Taalkundige Manuscript. —

Pag: 295. régel 10 én 11 vanboven, leest men: *veele* én *weilige*, 't welk zijn moet: *veelen*, *weinigen*. Régel 12 staat: *al vrij wat papier*. — Zou 't niet béter zijn, als 'er stond: *al vrij wat papiers*.? — Ja tóch!

Om dér spèlling' van V voor F, die ik in mijne SPÉLKONST' voorgestaan hèbbe, nóg méerder lichts bij te zètten, acht' ik hèt vólgende noodig.

- De v, zègt men, (én dít is in dén mond' van haare Antagonisten als bestórvén) is te zwak om eene Lèttergreep te sluiten. — L. TEN KATE ondertusschen spreekt 'er dus van.
- Men zówde moogen twiesselen óf niet v en z, vermits de onvolkomene sluiting, in haare klankvórming te zagt en te zwak zijn, om voor een slot van een' Silb' te dienen; doch ons woord
- WRIV - VELEN óf VERGRÓV - VEN, kan ons 'er uit rédden;
- want WRIF - VELEN óf VERGRÓF - VEN, is réeds te scharp, en
- WRIF - FELEN óf VERGRÓF - FEN, gelijkt niet-met-al na de be-

bóór-

„ *bódrlijke uitspraak; en onze Z is niet zwakker als onze V* Zie I Deel. pag. 127.

Dit is geen gering getuigenis' tér begunstiging' van mijn gevoelen. — Wil men meér van dien aart'! wél aan.

„ *De gewoone Spélling der Achbaaren is wel dat F en S de Silbe slúiten, als brief, kaas, schoon de natuerlijke klank zoet zij, dog naast aan de natuerlijke kragt zówde de nieuwer Spélling van sommigen komen, die alitóbs den meedeklinker, die in het méervówd en in de geslachtebuiging' zig laat vinden, in het éénvówd zétten; behalven dat de afleiding, en de verbuiging zig dan gelijckdraadiger hówden, zó kan men ook veel tijds dúbbelzinnigbeeden daar door verboeden. — (a)*

Wat dunkt u, Leefser! zou iemant die tégen deese Spélling', (door mij geleerd) is, dit, zonder eenige overtuiging, leesen kunnen?

Vergelijkt men hierméde nu, hèt geene de Schrijvers dér T A E L - E N - D I C H T K U N D I G E B I J D R A G E N (I Deel. pag. 218-221 én 231) noopens deese mijne Spélling aangetekend hebben, wat wég zal 'er dan voor partijèn overblijven? — Die schrijvers beweerden daar mét alle kragt van overtuiging' dat de V in staat is, om eene Lèttergreep' te slúiten, én dat die manier van schrijven, veel lichts én nuttigheids in 't stuk van afleiden zal médebrèngen.

Hierméde acht ik mijn stuk voldongen én meene mij niet te stooren aan de vitterijèn die daarómtrént zouden kunnen gemaakt wórdén. —

Pag.

(a) Volgens hèt geene ik wégens de Spélling' dér *f* geleerd hebbe, behoeft men geene enkelvoudige woorden mét *z* te slúiten. Bij voorbeeld *bui*z, *mu*iz, om te maaken *buis*en, *mu*izen &c. Men kan zeér wél schrijven *buis*, *mu*is, én *buis*en, *mu*isen, gelijk de ouden veelal deden — De *z* zou men gebruiken konnen in de verbuiging' somwiger woorden. Bij voorbeeld, in *dén balz'* voor *balze*, schoon *bals* anders mét *f* geschreeven wórdt. — Zoo ook *dér ganz'* óf *ganz'*; in *de beurz'*, *bét vét dér baarz'*, &c.

Pag. 299 régel 10 vanboven, staat: *sommige*, lees *sommigen*.
 Régel 3 vanónder, staat: *Zoo veel grond*, lees: *zoo veel gronds*.
 Pag. 305 régel 3 vanboven, staat *sommige*, lees *sommigen*. —
 Ik schaame mij over mijne onópléttenheid. Immers dat diteene
onópléttenheid is, blijkt, omdat ik op andere plaatfen én zoo
 éven nóg pag. 299 bovenään: gefchreeven vinde, *integendeel*
 veelen *én wél vérré de meesten*. — Voeg op bladzijde 305,
 in:

Vaaren. | te fcheep, over het water, reifen. —
Vaaren. | is ook *rijden* én wórdt gezeid van alles wat be-
 | weegbaar is. HUYDECOPER. pag. 274. —

Onéigenlijk wórdt dit *vaaren* gebruikt, wanneer men vraagt
 óf die luiden *wél-vaaren* óf zij gezond zijn. —
 WINSCHOTENS ZEEMAN.

Bladzijde 306, staat:

Van. | teeler, *genitivus*, twéde Naamval. *Ik hebb'*
 | *eenen brieu ontvangen* van mijn' vader'. —

Eene grove mistafting, voorwaar! overwélke ik billijk be-
 rispt bèn. Immers is deefe uitdrukking niet een *Genitivus*,
 maar een *Ablativus*. — Men leefse:

Van. | teeler, *genitivus*, twéde Naamval. *Dat is bès*
 | *boek van mijn' vader'*. — *Ik bèn de lievs-*
 | *ling van mijn' vader*. Hierään kènt men dén
 | *Genitivus*, naamelijk als *van mijn*, *van*
 | *mijne* &c, kan verändert wórdén in *mijn's*
 | óf *mijnes* én *mijner*.

Van. | Zède Naamval, *Ablativus*. — *Ik hebb'*
 | *een' brieu ontvangen* van mijn' vader'. Hier
 | kan *van mijn* niet verändert wórdén in *mijnes*.

Blad-

Bladzijde 307 gelieve men te verméerderen, mèt de volgen-
de éénsluitende woorden. —

Veelen. | verdraagen, dulden, lijden. — *Ik kan dat*
geruas niet veelen. —

Veelen. | zéer veel, eene ménigte. — Men zègt, *vee-*
len, *eenigen*, *anderen*, *sommigen*, *weinigen*. HUYDECOPER.
pag. 36. — Zoo moet men doorgaans, in 't méervouwd,
alle de *adjectiva* (toevoeglijke naamen) daar geen *Substantiva*
(zélftandige naam) óf een ander *adjectiva* bijkomt, schrij-
ven. Als: *d' uitersten*, *allen*, *de magtigen*, *de leevenden*, *ge-*
wijdden, *jagt-gezinden*, *bloeden*, *rijken*, *armen*, *grooten*,
kleinen, *kranken*, *zieken*, *gezonden* &c. Zie pag. 10 én 406.
Dit moet ondertuffchen alléén maar geschieden, wainneer alle
deese woorden zélftandigerwijse genomen wórdten. Zie
MOONEN. pag. 117. — Want, wanneer men schrijft, *vee-*
len, *anderen*, dan wórdt 'er éen zélftandig Naamwoord onder
verstaan én begreepen; als *veela luiden*, *andere mènschen*. Nooit
schrijft men *veelen luiden*, maar wél *veelen* opzigzélve, *mèn-*
schen, *luiden* óf wat men anders meenen mag, daarónder be-
greepen zijnde. Zie ook hier over TUINMANS Oude én Nieu-
we Spreekwijzen. pag. 33. 34. TEN KATE, I Deel pag. 495.

Keurig wórdt dit waargenomen in de Vertaaling der BE-
RICHTEN OVER ASIA, 2 Deel. pag. 89, waar ik lees: *schoon-*
men 'er ook een groot getal zikeren, blaauwen, rooden, groe-
nen, purperen, zwarten en als appel bloessem gespikkelden, vindt,
en anderen, in welken alle deze kleuren vermengd zijn. —

Voeg ook op deese bladzijde, onder 't woord *Veil*: *Veil* is
de naam, die men geeft aan *klif* óf *klimöp*, — De réden is,
omdat een uitgehangen krans van dat loov, toegewijd aan dén
Wijn-Gód Bachus, aanwijst, dat daar wijn *veil* is, óf verkógt
wórdt. — Zie VERVOLG op dén FAKKEL. —

Op

176 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Op bladzijde 308 gelieve men, onder *verbinden*, te laten volgen:

<i>Verzieren.</i>	}	opfchikken, oppronken. <i>Een Bruid verzieren.</i>
<i>Verzieren.</i>		verdichten, verzinnen. <i>Een Leugen verzi- ren.</i> ELZEVIER'S PROEVE ÉN SPRAEKK. pag. 137.

Onder de gelijkkluidende woorden *verdraagen* te voegen: *verdraagen*, verbonden, *conventiën*, mondelijke afspraaken, schriftelijke verbindtenissen.

Bladzijde 309. kan men vermeerderen met:

<i>Verbuisen.</i>	}	Van wooning veranderen, van 't eene huis in 't andere trekken. —
<i>Verbuisen.</i>		Sterven, verscheien, uit het leeven scheiden. HUYDECOPER pag. 552.
<i>Verboogen.</i>		verheffen, van een' laageren tot een' hooger staat voeren. — <i>Men zal bém van Schépen tot Burgermeester verboogen.</i>
<i>Verboogen.</i>		hooger maaken. <i>Een stoep, een bów, een. Dijk verboogen, &c.</i> —
<i>Verboogen.</i>		Dit woord wordt somtijds in opzigte van Gódt gebruikt, dóch dan moet 't eene andere betekenis hebben, want Gódt, die de <i>Allerhoogste</i> is, kan niet <i>verboogd</i> worden. — Bij voorbeeld, ik lees.

**k Zal u verboogen in mijn Dicht.
Gij hebt, ó Heer, mij oppericht,*

In den XXX Psalm van 't KONST-GENOOTSCHAP: — Nu kan dit immers geen eigenlijk *verboogen* zijn; maar 't moet betekenen, *verbeerlijken, prijzen, roemen, van Góds groote daaden spreeken* én dezélfen met roem, verbreiden. —

Op

Op bladzijde 310 in te laffchen :

Vermeiden. | vrolijk zijn , zig verlustigen , zig vermeiden.
Vermijden. | ontgaan , ontwijken. —

Op bladzijde. 311 : —

Vertrèkken. | op reis gaan.
Vertrèkken. | was bij de Ouden , ook : *vertèllen.* HOYDE-
 COPER. pag. 137.
Vertrèkken. | uitftellen , verfcuiven. — DEUT. XXIII.
 vs. 21. *Wanneer gij den Heeren urwen Godt , eene gèlofte fult*
beloofd hebben , gij en fult niet vertrekken die te betalen.

Bladzijde 312 , in te voegen :

Vérw-wrijfver.M. | een perfoon die vérw wrijvt.
Vérw-wrijfver.M. | een fteen om vérw meé te wrijven.

Een goed vérw-wrijfver zegt men , om aan te duiden , een
perfoon die wél vérw wrijvt. Maar , *een goede vérw-wrijfver* ,
 betékent *een goede fteen om vérw meé te wrijven.* Alléén 't
 woordje *goed* én *goede* maakt hier een zoo tastbaar onderscheid
 in die uitdrukkingen , op wèlke dingen men naauwkeurig let-
 ten moet. Zie TEN KATE. I Deel. pag. 368. 369. —

Vier. | twémaal-twé is vier.
Vier. O. | vuur , vier , vuer , vuir. Zie TUINMANS
 FAKKEL pag. 422. *Vuur* is van alle deefe
 woorden het bêfte. Zie ALBERTHOMA , Voorrede voor de Men-
 geldichten.

Vieren. | vuur ontsteeken. Zége-vieren.
Vieren. | invólgen , toelaaten , toegeeven , bot-vieren.
Vieren. | tén getale van vier. Wij waren mèt ons *vie-*
ren.
Vieren. | een feest-dag vieren , door dien te onderhou-
 den ,

Z

170 VERVOEG DER NEDERDUITSCHÉ

den, met stillaan van 't gewoone wérk. — Hiervan zegt men *vier-avond* óf *beilig-avond*. — Die spreekwijs is ontleend van de feest-dagen, welker viering-ruste met dén avond' aanging. — FAKKEL pag. 409.

Bladzijde 313. te vermeerderen, met:

<i>Visser. M.</i>	<i>visscher</i> , iemand die <i>vis</i> vangt.
<i>Visser. M.</i>	een plank op de scheepen, in welker midden een rónnd gat is, daar de mast in vervangen wórdt. — WINSCHOTENS ZEEMAN.
<i>Vlaag. V.</i>	bui. <i>Een regen-vlaag</i> .
<i>Vlaag. V.</i>	wee, pijn, smart dér vrouwen, in 't kinderbaaren.
<i>Vlaag. V.</i>	bui. <i>Daar overviel hem een zótte vlaag</i> .

Pag. 314. in te voegen:

<i>Vlijt. V.</i>	naerstigheid, ijver, vlugheid. — <i>Vlijtig, bevljigten</i> .
<i>Vleit.</i>	van vleiën, lievkoosen. <i>Ik vleit, gij vleit.</i>
<i>Vlijdt.</i>	van <i>vlijen</i> óf <i>vlijden</i> ; gelijk leggen. Zig te bedde <i>vlijden</i> . Men moet hèt onderscheid deeser woorden wél in acht neemen, want de Schrijvers dér BIJDAGEN (2 Deel. pag. 347.) noemen 't eene onverschoonbaare fout, dezélfen onder élkanderen te vermengen.

Voeg hier nóg bij:

<i>Vloot. V.</i>	een zéker getal Scheepen, die te gelijk érgens naar toe willen. —
<i>Vloot. V.</i>	een vlak tobbetje, 'twèlk onder de vaten gezet wórdt, om hèt geene uit de kraanen lékt, daarin te laten <i>vlooten</i> . — Zulke <i>vlooten</i> óf <i>robben</i> gebruiken de vis-wijven.
<i>Vloot. V.</i>	dóbbér, die aan een haring-nétgehangen wórdt, om

Vlót. O. om te belàtten dat de netten niet zinken.
WINSCHOTENS ZREEMAN;
 een verzameling van balken, die op 't water drijven.

Vlót. lós, drijvende. Hèt schip dat aan den grond zat, is wéderóm *vlót*.

Bladzijde 315. bovenaan, te zètten.

Voldoen. betaalen, genoeg geven. — **Voldaan,** Deelw.

Vól-doen. vullen, vól-maaken *vól-gedaan.* Deelw. **TEN KATE** I Deel pag. 534.

Voimaaken. tót volkomenheid brèngen. **Volmaakt,** Deelw.

Vól-maaken. vullen. — **Vól-gemaakt,** Deelwoord. **TEN KATE.** I Deel pag. 408.

Bladzijde 316. kan men vermeerderen, mèt:

Vreesen. *iemant vreesen,* wil zoo veel zeggen, als: *bedugt zijn dat iemant of iets mij eenig onheil, eenige ramp zal aanbrèngen.*

Vreesen. *voor iemant vreesen,* zal eigenlijk betekenen: *bedugt zijn dat iemant of iets eenig onheil, eenige ramp, overkomen zal.* Zie de **BIJDRAGEN.** 2 Deel. pag. 143.

Ik vrees mijn vader, wil zeggen: *ik heb' ontzag voor mijn vader,* én vrees dat hij mij, wanneer ik hèt verdien, behoorlijk straffen zal. (a)

Ik vrees voor mijn vader, zal een kind zeggen; wanneer zijn be-

(a) Mijn Leefer weet én ik behoev' 't hem slechts te herinneren dat men onderscheid maaken moet, tusschen *eene kinderlijke* én *eene slaafsche vrees*.

bemide vader in eenige gevaar'lijke omstandigheid zig bevindt.
Mijn vader is ziek, ik vrees voor hem.

Voeg op deese bladzijde, onder het woord *vrijër*, dit onderstaande:

„ Een *zoet vrijër*, betékent iemand die zoetelijk *vrijd*. Een *zoete vrijer* is een jongetje dat zoet én braav is.”. TEN KATE. I Deel pag. 368. 369.

Pag. 317. staat: *vol vuur*, lees: *vol vuurs*.

W:

V. Kunt-gij mij ook eene kleine omschrijving van deese Létter^r geeven?

A. De *W* (wee) heeft verscheiden gedaante-verwiffelingen ondergaan. alvorens tót haare tégenwoordige gestalte te komen. — Eerst beeldde men ze uit door eene dubbele UU, waarvan zij nóg huiden, bij sommigen, dén naam van *dubbeldu* draagt; schrijvende men *beduungen*, *uueg*, *uuirdet*, *uullen*, enz. 't geen wij schrijven *bedwongen*, *weg*, *werden*, *willen*. Naderhand, toen men de enkle *u* voor eene vokaal én de *v* voor een consonant begon te gebruiken, heeft men de *w* door twé *vv* begonnen uit te drukken: gelijk dit vólgende vaers duidelijk toonen kan

*Zij baeckt al naer den dagb, vvanneet sal zijn beschreven,
 Het Recht de suyv're Wet, vvaer naer sal kunnen leven
 Het volk. ...*

ANDREAS SCHADE à Westrum. (a)

In:

(a) LOFDICHT VOOR SLICHTENHORST'S, *Geschied. van GELDERLAND.*

In vervolg van tijd' óf op dat tijdstip zélve heeft men de *w* gebruikt voor *ui*: schrijvende overal *wi*, *wi-gedrukt* voor *uit*, *uitgedrukt*. — Tót dat zij eindelijk is verördent tót een gebruik, waarömtrént men thans bijna algemeen overéénstèmt, gelijk wij in onze SPÉL-KONST' getoond hebben én hier nóg nader toonen zullen. (a)

Behalven de woorden, pag. 317. 318. onzer SPÉLKONST', opgegeeven, ontmoet men de *w*, dikwils agter *d*, *k*, *t*, én *z* in de woorden, *dwaalen*, *dwérg*; *kwast*, *kwélling*; *twé*, *twintig*, *twiiffelen*; *zwager*, *zwanger*, *zwérk*, *zwijn*, &c. De ouden schreeven *swager*, *swanger*, *swérk*, *swijn*, édóch, die spélling is afgeschafft, omdat de *f* daar te schérp bevonden wierdt.

Pag. 318. sprak ik over hèt schrijven van *vrouw*, *leeuw*, voor *vrou*, *leeu*, &c.

MOONEN wil, dat men schrijve *vrou* zonder *w*. — TEN KATE daaréntégén begeert *vrouw*, zonder *u*, gespèld te hebben. MARTEN SCHAGEN zègt: 't is onzes oordeels beiden mis, te weten *vrou*. én *vrouw* enz. waaróm niet liever *vrouw*? Zie de VERMAAKLIJKHEDEN VOOR *July*, *Aug.* *Sept.* 1732. pag. 164.

Pag. 318. régel 5. vanboven én pag. 321. régel 14. vanboven, staat: *sommige*, lees *sommigen*.

Pag. 324. hebb' ik afgekeurd de tijdvoeging van: *doorstooten*, *doorstootte*, *doorstooten* én daarvan op pag. 326. réden gegeeven. Men zègt *stooten*, *siet*, *gestooten*, zoo ook *doorstóóten*, *doorstiet*.

Deese:

(a) Zie over de verschillende gebruiken dér *w*, de TÆL-EN-DICHTKUNDE BIJDAGEN. I Deel. pag. 382. — In Kiliäans Woordenboek kan men nóg voor *w*; *u* én voor *uit*, *ut* zien.

Z. 3.

Deese aanmérking heeft mij eene bestraffing op dén halz' gehaald, voornaamelijk omdat ik F. DE HAES hierin tégensprak.

„ In 't Gemeenebest der letteren kent men geen Trooner.
„ Elk is daar even vrij” (a)

Waar vindt men dit *doorstootte* van F. DE HAES, érgens gebruikt? Zie eens TEN KATE 2 Deel, op hèt woord *stoot* in de 1 Proeve. MOONEN pag. 213. SÉWEL pag. 310. &c.

Mijn Aanmérking-Maaker schrijft in zijn' Brieven: *beeft beginnen toe te schrijven*, én ook *gezeit*. Moet ik dat nu naardóngen, daar alle Taalkenners mij leeren dat ik schrijven moet, *beeft begonnen óf begoft toe te schrijven* (b) én voor *gezeit*, *gezeit* (c)? Zie van 't eerste, mijne SPÉL-KONST, pag. 333. én van 't tweede, pag. 332. — Mag ik hier niet op mijnen Berisper toepassen hèt zéggen van dén Heere HOFSTEDÉ (d)
„ Die de zuiverste meent te zijn, begaat de meeste fouten, zelfs
„ dan, wanneer hij bezig is dezelve in anderen op te merken.”

Pag. 328. 330 hebb' ik eenige bedènkungen-opgegeeven, omtrént hèt onderscheiden gebruik van *schénden*, *schéndde*, *geschéndt*, én van *schénden*, *schond*, *geschonden*.

SCHÉNDEN, SCHÉNDDE, GESCHÉNDT, oordeelde ik betrékking te

(a) HOFSTEDÉ, in dén BELISARIUS BEÓORDEELD. pag. 167. 168.

(b) Wij zéggen HADDE IK WILLEN GAAN, HADDE IK KUNNEN KOMEN. — Hier staan de *Infinitieven* WILLEN én KUNNEN voor *Participien* GEWILT én GEKONNEN. — De gewoonte heeft dit ingevoerd. Maar HADDE IK BEGINNEN TE GAAN óf BEGEEREN TE GAAN, deugt niet: én men moet zéggen: HADDE IK BEGONNEN óf BEGOST TE GAAN ende HADDE IK BEGEERT TE GAAN. Zie HOOFTS Waarnemingen, bij TEN KATE 1 Deel pag. 719.

(c) Hèt schrijven van *gezeit* voor *gezeit* kan men nóg inschikken, omdat *gezeit* steunt op hèt gebruik én op onze verkiezing. HUYDECOOPER pag. 510. —

(d) VERVOLG DER NALEZINGEN, op de BIJZONDERHEDEN over de H. SCHRIFT. pag. 1.

te hebben op hêt 'berooven van eer', 'achting', 'goeden naam', 'aanzien &c. mèt opzigt tót perfoonen.

SCHÉNDEN, SCHOND, GESCHONDEN, betrok ik tót hêt 'bederven óf beschadigen van goedéren &c. (a)

Geene geringe vergenoeging gevoelde ik, toen ik, kórt na de uitgaave mijner SPÉL-KONST', mijne gedagten volkomen bevèstigd vond, in de TÆL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN (een

(a) Pag. 18. 19. 20. van dit mijn VERVÓLG is daarvan reeds mèt een woord gewag gemaakt én mijn gevoelen déswégen gestaafd. — In de *Oude en Nieuwe Spreekwijzen* van dén Heere TUINMAN, vinde ik, pag. 3. hêt volgende, dat hier plaats verdient. „ Bij deze gelegenheid moet ik met „ een woord zeggen, dat zomtjds twijffelachtig schijnt, of bet naamwoord „ van bet werkwoord, dan of bet werkwoord van 't naamwoord gesproken „ is. Om dit te onderkennen zij een stokregel. t Geen in natuur eerder „ is, moet voor den wortel gehouden worden b. v. Kroonen is van kroon, „ kleeden van kleeed; pluimen van pluim, melken van melk, enz. Om dat „ 'er een kroon, kleeed, pluim en melk in wezen moet zijn, eer men daar „ mede kan kroonen, kleeden, of pluimen én melken. — Maar anders „ is bet, wanneer bet naamwoord de werkdaad of uitwerking van bet werk- „ woord betekent. Dus is loop van loopen, meel van maalen, gebouw „ van bouwen. Op die zelve wijze is bakker van bakken, naaister van „ naaijen: want schoon die perfoonen zijn, eer zij dat werk doen, echter „ worden zij bakker of naaister genoemt, van dat Ambagt geleerd te hebben, „ of te oeffenen.”

Vergelijk ik nu hiermede, hêt geene ik, pag. 18. 19. van dit VERVÓLG noopens de gelijkvloeiënde Wérkwoorden, uit HUYDECOPER heb geleerd, ('t wèlk mèt hêt eerste Lid van TUINMAN's gevoelen, hierboven, overéén moet stemmen) dan zal ik, mèt sommige Wérkwoorden, scheev uitkomen. Inmers: ik moet wél eerst een wand bèbben eer ik wenden kan, ik moet vast óf vastigheid hebben eer ik vèsten, Land eer ik belènden, een kam eer ik kèmmen, een drank eer ik drinken, én een angel eer ik bèngelen kan. Maar hoe kom' ik aan schand, zoo ik niet eerst gejschénd óf gejschonden wórde; hoe wórdt een dier tam eer men hêt tème. Hoe wórdt men krank eer ons ligchaam gekrènt zij? — Hierdoor zou ik mij genoodzaakt vinden, om mijn Critiek, in zijne Aanmérking', gelijk te geeven; ten ware ik niet door dien zèlfden HUYDECOPER én door TUINMAN, *Oud en Nieuw* pag. 37. in hêt onzèkere gelaaten wierde. — Hêt twède Lid van TUINMAN's gevoelen, hierboven, stemt volkomen overéén mèt hêt geene ik pag. 20. van dit mijn VERVÓLG, uit HUYDECOPER leerde. —

(een Wérk, mij tót dien tijd' onbekènd) 1 Deel pag. 427. 428.
waarin ik leefte:

„SCHÉNDDE, GESCHÉND is ook al door den meergenoem-
den Heere HUYDECOPER bl. 71— en 622. met grooten
„ijver verheven boven SCHOND, GESCHONDEN, maar wij mee-
„nen dat 't beide zij goed te keuren, mits men 't ongelijk-
„vloeiënd (naamelijk *schond, geschonden*) voor een lichame-
„lijk *breken, havenen* houdt, en 't gelijkvloeiënd (*schendde,*
„*geschend*) voor een ander beleedigen, in *eer, goeden naam*
„enz.”

De bedènkingsen, pag. 337. én 438. van dat zélfde Wérk, daartégen ingebracht, zijn, mijn's oordeels, van weinig kragts, én wérken méér méde dan tégen.

Ondanks dit alles heeft 't mijn méergemèlden *Kritiek* gelievd, deese mijne bedènkingsen, een *eigendunkelijk onderscheid* te noemen én mij daaröver te beknibbelen.

De overéénstèmming mèt Mannen als die, doorwèlken de BIJDRAGEN geschreeven zijn, had mij, min-óf-meér, voor dén nijd' moeten beveiligen; dóch ik vertrouw' dat mijn Man, van deese overéénstèmming niet geweeten, ja zélf, aan de BIJDRAGEN geen kènnis gehad heeft. Wèlk laatste ik opmaake, uit zijn zèggen, in zékeren Brieu', inwèlken hij zig dus uitdrukt: *veel zal 't voor UEd. zijn, indien uw Werk de goedkeuring der Schrijveren van de Vaderlandsche Letteroëffeningen en van die der Bijdragen, wegdraagt.* Hebben dan de BIJDRAGEN niet reeds lange opgehouden, voor dat mijne SPÉL-KONST in de Waereld kwam! Hèt laatste stukje der NIEUWE BIJDRAGEN is uitgekomen in dén jaare 1766. én mijne SPÉL-KONST in 1769. —

Hoe zal ik nu de goedkeuring óf de afkeuring van mijne SPÉL-KONST' leesen kunnen én aangetoond vinden, in een Wérk dat al in geen vier jaaren vervólgd is?

Pag.

Pag. 335. én 336. hébb' ik eenige voorbeelden bijgebragt, om te toonen dat men de Wérkwoorden dikwils in een' meêrvoudigen zinn' zèt, voor Naam-woorden, die, schoon enkelvoudig, nógtans eene meêrderheid influiten, én daarom bij de Spraakkonstenaaren *Nomina Collectiva*, genoemd wórdén, als:

Zègt, spreken dit gediert niet daad'lijk zonder stèmm' ? s'Könings gefin spraken &c.

Zie hier eenige voorbeelden, die tégen deese stèlling' schijnen aan te loopen.

Een groote menigte wilde Eenden, bewoont de poelen in de laage landen.

TAFEREEL VAN NATUUR EN KONST. 3 Deel pag. 17.

Een ontelbaar getal van onnoozels en godorugtige menschen, wert hier door op allerlei wijze, van goed en bloed, lijf en leeven berooft.

M. SCHAGEN, HISTORIE DER WALDENZEN. pag. 32.

Zou hier niet béter geleefsen wórdén:

*Een groote ménigte wilde eenden, bewoonen.
Een ontelbaar getal. . . . werden.*

Want, schoon de Heer HUYDECOPER van gedagten zij, dat dit meêr eigenschap in de Poësijsje dan in Prosa hébbe, zoo oordeel' ik dat 't nógtans in deese én dérgelijke uitdrukkingen niet onhébbelijk klinken zoude. ———

In ons twéde voorbeeld vinden-we : *Een ontelbaar getal,*
Aa (a)

(a) wélke uitdrukking men toestèmmen kan, *goed* te zijn, omdat een *getal* voor ons, uit hoofde van de onbewultheid dér hoeveelheid, ontèlbaar kan zijn. Maar in de VERMAAKLIJKHÉDEN 1 Deel pag. 137. vind' ik: *een talloos tal*. — Alle woorden die in *loos* uitgaan, toonen eene berooving aan: zoo is *wigteloos* zonder *wigt*; *beilloos*, zonder *beil*; *zielloos*, zonder *ziel*; *breidelloos*, zonder *breidel* &c. éven zoo moet dan ook *talloos* betekenen, zonder *tal*, 'twèlk niet wél te begrijpen is; immers wat is *een getal zonder getal*? dat is *niets*. — Liever schreef ik dan, *een zeer groot*, óf *een bijna onuitspreekbaar getal*. — Mij geheugt hieróver eene dèrgelijke aanmèrking geleesen te hebben; maar ik kan mij niet te binnen brèngen, waar. —

Pag. 336. kan men invoegen:

<i>Waaen.</i>	wèllen, zig verspreiden, gelijk hèt water. Hieróm wórdt een <i>waal</i> én <i>wel</i> een <i>druaikuil</i> genoemd.
<i>Waaen.</i>	veranderen, ongestadig zijn. — <i>De naald van 't Kompas is aan 't waaen. Door 't waaen van zijn gemoed.</i>
<i>Waaen.</i>	warren, twist zoeken. — <i>Wat zal al dat waaen beduiden?</i> WINSCHOTENS ZEE-MAN.
<i>Waard.</i> <i>Waardig.</i>	is iets dat ons liev, aangenaam, dierbaar is. is iets dat van waerdije is. Zie dén PHILANTROPE 3 Deel pag. 271. én bij hërhaaling' de BIJDAGEN 2 Deel pag. 145. —

Blad-

(a) TIJDWINST in *Ledige uren* 1 Deel pag. 235. lees' ik :

Om den oirsprong van 't Heeläl
Door ons *talleloos getal*
Talleloozen lof te geeven

Bladzijde 337. in te vullen:

- Wakker.* | niet slaapende. *Ik bèn wakker, ergo slaap ik niet.*
Wakker. | kloekmoedig; een wakkere wederstand. *Wakker, lustig, moedig. — Wakker, stérk, ruw: — Wakker!*
 aanmoedigend woordje. *Sa! wakker! Mannen!*

Onder hêt woord *weer*, pag. 339. te voegen:

- Weer. V.* | eene vesting, waarin én ook een wapen, waarmede men zig verweert én oorlog voert. *In de weer'*, zál dun betekenen: *in de wapen'*.
Weer. M. | wórdt ook genoomen voor een' Man, omdat *weeren*, *verweeren*, *verdédigen*, hêt wérk dér Mannen is.

Onder hêt woord *weg*, bladzijde 340. te voegen:

- Weg. V.* | wittebrood óf weitenbrood. — De *weg* die men reist, wil MOONEN, tér onderscheidinge van dit boventaan-de, mèt eene *b* op 't énd, *wegb* geschreeven hebben. Maar de *b* wórdt hier én overál, aan 't einde dér woorden, agter eenen Médeklinker', verwórpen, door TEN KATE, in de VERMAAKLIJKHEDEN VOOR *July*, *Aug.* én *Sept.* 1732. pag. 160. Zie hiervan, dit VERVÓLG, onder Lètter G.

- Weege.* | dat hij die zaak wikke én weege.
Wége. | de zèdse Naamval van *weg*. — *Hij bragt die zaak te wege.* SÉWEL pag. 20. Sommigen schrijven: *ien wege*. Zékerlijk omdat hêt woord *weg* meest mannelijk gebruikt wórdt. Men weete ondertusschen dat *weg* onder de twéslachtige woorden behoort én daarom wél uitgedrukt wórdt door *te wege*. *Tijd* is mannelijk, én nógtans zègt men *mèt dèr tijd* óf *mètter tijd*. — *Oog* is onzijdig, én évenwél schrijvt men: *de ooge*, voor *bèt oog*. *Hart* is onzijdig, én ondertusschen

188 VERVÓLG D^ER NÉDERDUITSCHÉ

schen zègt men, *mèt dér barten*, voor *mèt bèt barte*. — *Bèd én Hair* zijn beide onzijdig, nógtans zègt óf schrijft men: *van dén bèdde, mèt gescheurden baire*. Zie van dit laatste HOOGSTRATEN pag. 53. 54.

Bladzijde 340. onder *wen*, te voegen:

<i>Werden.</i>	wierden; voorlédene tijd van 't Wérkwoord <i>wórdén</i> .
<i>Wórdén.</i>	Wérkwoord, betékenende eene daad die aanwezig is, óf die daadelijk plaats heeft. <i>Wij wórdén om niet geréchtvaerdigd</i> . — Veelen gebruiken <i>wérdén</i> voor <i>wórdén</i> ; 'twèlk gantsch onéigen is; want <i>wérdén</i> is <i>wierden</i> , én dus niet anders dan tót hèt voorlédene te betrèkken.

Pag. 341. régel 10. vanboven, staat: *bij maakt zèér wèinig wèrk*; lees *bij maakt zèér weiníg wérks*.

Voeg op deese bladzijde, onder 't woord *wéfel*, in:

<i>Wieg. V.</i>	kinder-wieg, teenen mand, tót eene slaapplaats' voor kinderen geschikt.
<i>Wieg. V.</i>	zinnebeeldig genomen, is: <i>geboorte-plaats</i> . ZOO wórdt ROTTERDAM, <i>Erasmus-wieg</i> genoemd. Zie HUYDECOPER pag. 371.
<i>Wies.</i>	van <i>wassen</i> , groeiën.
<i>Wiesch.</i>	van wasschen, reinigen.

Op bladzijde 342. onder hèt woord *wild*, te voegen:

Wils. komt van 't Wérkwoord *willén*. *Ik wil, gij wilt*. Sommigen schrijven dit *wild* mèt eene *d*. Mén behoort dit te vermijden, als geheel niet deugende.

Pag. 344. onder hèt woord *wijl* te laten vólgén:

Wijl, betékent *tijd óf loop dés tijds*. ZOO zèid men *een wijl tijds*.

tijds. Hiervan komt: *bij wijlen*; *somwijlen*, dat is, *somtijds*; *wijlêer*, dat is *eertijds*; dóch men schrijft gemeenlijk *wêlêer*; *dikwils*, dat is *dikwijls*, *langwijlig*, dat is *langduurig*; *kórtswijl*, dat is *tijdkórting*, vermaak om dén tijd te kórtten.

Wijlen is hêt zélfde als *wijlêer*. Hiervan zeid men: *kinderen van wijlen N.* dat is: *van dén overlédenen N.* Daar sommigen hêt woord *van* t'onrécht wèglaaten.

Men gebruikt *wijlen* ook in dén Noemer, als: *wijlen de Heer N.*, *beeft dat huis getimmerd*; gelijk de Franschen ook doen mèt haar woord *feu*, zèggende: *Feu Monsieur N.*, *a bâti cette maison*.

X.

Omtrént deese Lètter hêbben-we niets méér te zèggen. Haar gebruik hêbben-we in de SPÉL-KONST', pag. 345. en 346. aangeweesen. Wij zullen dérhalven overgaan tót de

Z.

Of laatste Lètter onzes Alphabéths.

Daar is 'er, die meenen dat de Z bij onze Voorouderen in 't geheel onbekend geweest is; én dit schijnt niet weinig gronds te hêbben, wanneer men aanméerkt dat ze bij KILIÂN (VAN KIEL) in zijn Woordenboek, *bijna* in 't geheel niet gevonden wórdt, maar dat alle de woorden, bij hém, op lètter S te vinden zijn (a)

AN-

(a) BIJDAGEN I Deel pag. 134. — In de DEURE DER TALE VAN COMMI 1631. vind' ik méér dan 1000 woorden op Lètter S én maar 5 op de

Anderen (*b*) nógtans beweerén dat de *Z* bij de Ouden óf bij onze Vaderen, overvloedig gebruikt is, in de woorden *zoon*, *zon* &c. — Een derde (*c*) wéderóm zègt: dat de Ouden, bijzonder de Vlaamingen, de *S* én de *Z* onverschillig gebruikten, zoo als die uit de véder schooten, én daaróm spélden zij hèt-zélfde woord, dan mèt de eene, dan mèt de andere Létter; als *see* én *zee*, *siel* én *ziel*. — Hoe 't zij, dit ondertusschen is zéker, dat onze eerste Schrijvers, overál de *S* gebruikten, zoo wél voor dén zagten als voor dén schérpen klank. Maar naderhand heeft men begonnen te zien. dat hier zoo wél twé onderscheidene tékens toe noodig waren, als bij de vier andere twélingen, naamelijk bij *B* én *P*; *D* én *T*; *CH* én *G*; *F* én *V*. (*d*) én daaróm schreeven ook reeds de **Taelminnaers van Haerlem**, in hunne *Nederduitsche Spellinge* 1612 pag. 38. „ voor de Klinkletteren in 't begia der Sillaba, toond de *S* „ haren snijdenden en de *Z* haren zoeten klank, alzo in de „ volgende woorden wel onderscheidelijk kan gemerkt worden: *sammelen*, *verzamelen*.” — Waaróp zeér wél past hèt zèggen van **TEN KATE** (*e*), naamelijk: dat onderscheid in klank ook onderscheid in lètters vórdert. — Eindelijk schijnt mén 't hierómtrént ééns te zijn; althans men ziet nu gemeen'lijk de *S*, voor den schérpen, de *Z* voor dén zagten klank' béfigen: als *salie*, *zalig*; *suiker*, *zuiver*; *sullen*, *zullen* (*f*); En geen wonder, want **FABIUS QUINCTILIANUS** hielt de *z* in zijnen tijd, reeds voor de zoetste én aangenaamste aller

Z. — In 't **PORTAEL VAN SAKEN EN SPRAKEN**, mogen 'er tén minsten 2000 op de *S* weesen, daar zijn 'er nógtans maar 7 bij de *Z*.

(*b*) De **TWEESPRAAK** pag. 45. 46. **G. O. REITZ**. **BELG. GRÆCIS.** pag.

35.

(*c*) **TUINMAN OUDE EN NIEUWE SPREEKWIJZEN** pag. 69.

(*d*) **TAELEN-DICHTKUNDIGE BIJDAGEN I Deel** pag. 217.

(*e*) In zijn I Deel pag. 121.

(*f*) **BIJDAGEN I Deel** pag. 218. **P. DE HEUTER VAN DELFT** *Néderd. Orthographia* 1581. pag. 60-63. **VERWER** *Idea* L. B. Cap. XVII. pag. 63. **MOONEN** pag. 11, 15. 16. **NILÔÉ** pag. 43. **SÉWEL** pag. 41. **F. DE HAES** pag. 10. 11. **TEN KATE**, op bovengemelde plaats.

ler letteren (g), én wierdt daarin door eenen dromm' van Taal-Geleerden gerugsteund. — Hieruit nu blijkt tén klaarfsten, hoedanige veranderingen én verbeteringen, van tijd' tot tijd', in eene Taal kunnen ingevoerd worden; verbeteringen, die men naderhand onder het achtbaare gebruik moet stellen, gelijk TEN KATE doet. I Deel pag. 121. — Hoe onhèbbelijk tóch én wanschikkelijk zou het thans klinken, wanneer men schreev, *self, saad, swijgen*, voor *zèlf, zaad, zwiigen*, &c. én nógtans deden dit de Ouden, omdat zij gewoon waren, dér S een zagten klank toe te schrijven; gelijk zij zagte klonk tusschen twé vokaalen, in de Latijnsche woorden *miso, pïso, Afinus*; wèlken klank wij Néderlanders behouden (b), én aan de Z eenen schèrpen klank, als *ds* óf *is* (i) óf, gelijk de Hoogduitschen, *zz* (k). — Geheel-én-al is dit blad omgeslagen, én de S overál aan 't begin dér woorden, voor een' Médeklinker, gebruikt gewórden; gelijk in *slab, snap, smak, spat, snee, snaaren, smelt, smaaken*; waarvoor de Vlaamingen durvden schrijven *zlab, znap, zmak, zpat, znee, znaaren, zmelt, zmaaken*, (l). — De Z kreeg toen alléén de plaats in, voor de Vokaalen, mét uitzondering' nógtans van sommige woorden, én, omr de zagtheid dés overganks, ook voor de W, in *zwaager, zwanger* &c. — Eene verandering, op het gezag én op het gebruik dér Geleerden steunende, en niet weinig strèkkende tót luister' onzer zoetvloeiende Moedertaale. Omwèlke réden men dan ook besloot, in het BEWERK eener nieuwe uitgaave van KILIÄANS Woordenboek (m) alle de woorden, die hij zonder onderscheid op de S plaatst, én die (vólgens de Nieuwe Spèlling') op de Z behooren, op deesse laatste letter' over te brèngen, vólgens een Exèmplaar van

VAN

(g) SAMUEL AMPZING, Taelbericht pag. 30.

(b) JUSTUS LIPSUIS, in zijn Boek over de rechte uitspraak der Latijnsche Taale, kap. XVI.

(i) MOONEN. pag. 15.

(k) Ibid. En AMPZING. pag. 34.

(l) TUINMAN OUDE EN NIEUWE SPARKWIJZEN pag. 69.

(m) BIJDAGEN I Deel pag. 13.

VAN KIEL (KILIÄAN) door dés Heeren TEN KATES eigen hand, mèt die onderscheiding' verrijkt (*n*).

Behalven 't misbruik, 'twèlk wij reeds van de Z aangetoond hebben, zijn 'er nógtans zulken die schrijven (én dat mèt algemeene goedkeuring' (*n*)) *onz*, *nietz*, *plaetz*; ja zélf *pluetzt*. Eene spélling, die de ongerijmdheid zélve is, én zoo zeér in 't oog loopt, datze geene wéderlègging noodig heeft.

Men schrijvt *ons*, *onze*; *plaats*, *plaatsen*; *niets*. Zoo ook *ik plaats*, *gij plaats*, *bij plaats*, *wij plaats*, *gijlieden plaats*, *zij plaats*. — *Ik ombèls*, *wij ombèlzen*. *Ik peins*, *wij peinzen*. *Ik schèts*, *wij schètsen*. *Ik bons*, *wij bonzen*. — Daar is 'er ook die schrijven, *zedert*, *tweezints*, *geenzints* &c. maar bij TEN KATE 2 Deel, op de woorden SINT én WEEZ kan men zien dat die woorden eene *f* verëiffchen én *federt*, *tweesints*, *geensints* gefchreeven moeten wórdén.

Anderen schrijven *zeldzaam*, *raadzaam*, *beletzel*, *voorwendzel*, *bloezem*. Dóch alle deese woorden moeten mèt S gefchreeven wórdén. Zie TEN KATE 2 Deel pag. 71. én 87. HUYDECOPER pag. 375. 412. 413. HOOGSTRATEN. —

Onder de gelijkkluidende woorden deeser Lètter Z, kan men pag. 348. voegen:

<i>Zaai.</i>		ik zaai, van <i>zaaiën</i> .
<i>Saai. V.</i>		luikfche <i>saai</i> , die men tót voering' gebruikt.

Onder de woorden *zaal*, kan gevoegd wórdén:

Zaal. | bleek. *Een zaale kleur.*

Op

(*n*) DZÉLFDEN pag. 133. 134.

(*o*) Zie de BIJDRAGEN 1 Deel pag. 24.

Op bladzijde 349.

Zand. O. | begruisde aarde, met kórreltjes vermèngd.
 Sant. M. én V. | óf Sanct, Heilig, Heilige in de Roomsche
 Kèrk'. SÉWEL pag. 50.

Op bladzijde 350. onder de woorden *zoen* te voegen:

Zoen. M. | is eigenlijk een *kus des vrèdes*; gelijk af te neemen is uit *verzoenen*, *bevrèdigen*. — *Kus* heeft eene geheel andere betekenis én komt voort; uit *achting*, uit *vriendschapp*, uit *genégenheid*, uit *verraad*, (gelijk van *Joáb*, *Judas*) uit *lievde* &c. Daar is ook een *Moederlijke kus*. Zie HUYDECOPER pag. 462.

Op bladzijde 341. in te voegen:

Zon. V. | vuurige licht-ból aan dén Héme! , door wiens warmte de vrugten des aardrijs rijp én mènsch én vee verkwikt wórden.

Zon. V. | schoon ZON hier betekene APOLLO, dén Dagvoerder, dén Vader van FAËTON, blijft 't woord als woord nógtans vrouw'lijk. Zie HUYDECOPER pag. 87. — Men zègt: *de Zon voor Vader aan te neemen*; want, niéttegenstaande ZON hier aan een' mann'lijken perfoon' wórdt toegeschreeven, én dus als in eene mannelijke gedaante te voorfchijn kome, zoo blijft 't woord, spraakkonstig genoomen, altoos vrouwelijk. Zie KLUIT, bij HOOGSTRATEN pag. 252. Zoo is *zwaan* vrouw'lijk, ondertusschen wórdt 't dikwils aan een' Dichter' toegeëigend, térwil nógtans de *zwaan*, in eenen Dichter' hêrschépt, vrouw'lijk blijft. —

Laster is Mann'lijk én men zègt: *De Laster bijt op haare tong*'. Niet op *zijne tong*'.

Nood is Mann'lijk, évenwél zègt men: *De nood draagt in haar banden*. Niet in *zijn banden*.

Bb

Nijd

194 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

Nijd is Mann'lijk, nógtans zègt men: *De Nijd legt op haar luimen.*

Mei is Mann'lijk, ondertuffchen zègt men *van DEN MEI dat zij gaat tén rei?*

Omtrént deese woorden moet men dén vólgenden régel in acht neemen, naamelijk: de *Relativen* óf betrèkkelijke woordjes te bepaalen tót dén *persoon*' en niet tót hèt *woord* óf tót de *kunne* van dén *persoon*' én niet tót die van hèt woord. KLUIT bij HOOGSTRATEN pag. 260. Wij moeten ons bepaalen tót hèt geslacht van dén *persoon*' én niet tót hèt Grammatikaale. TEN KATE I. Deel pag. 474.

Omdit voor Ongeoeffenden verstaanbaarer te maaken zal ik 't wat tragten op te helderen. —

APOLLO, een Mann'lijk persoon, komt, in 't eerste geval, vóór, onder de benaaming' van ZON, wèlk woord vrouw'lijk is én vrouw'lijk blijft, maar hèt geene van *baar* mèt betrèkking tót APOLLO gezeid wórdt, moet in dit laatste geval mann'lijk zijn, aldus:

De Zon (*Apollo*) voor Vader *aan te neemen*. Hieruit blijkt dat niet de ZON, maar APOLLO, onder dén Naam' van ZON, tót *Vader*' aangenomen moet wórdén.

De woorden LASTER, NOOD, NIJD én MEI, schoon allen mann'lijk zijnde, komen hier onder vrouw'lijke perfoonsverbeeldingen vóór, én daarom moeten alle *relativen* óf betrèkkelijke woordjes, die op de verbeelde perfoonen én niet op de woorden zien, vrouw'lijk zijn.

Op bladzijde 353. in te voegen:

Zweed. M. } een Man die in *Zweeden* gebooren is. Mijn's oordeels zou men eene vrouw ook zoo kunnen.

Zweet. O.

Zijl V.

Zeil. O.

nen noemen én zeggen: *Zij is een Zweed;* maar dan is 't woord vrouw'lijk.
 uitwaasseming, door hitte óf door zwaaren arbeid' veróorzaakt. — Zie MOONEN pag. 6. VAN DER PALM Spraekk. pag. 50.
 een water-loop.
 een's Scheeps-tuig, waardoor het Schip voortgedreeven wórdt.

Eer-we nu, de verbéteringen én vermeerderingen, onder de Letteren van ons Alphabéth voorkomende, besluiten, moet ik nóg eene aanmérking laten volgen, die ik oordeele dat veelen niet onsmak'lijk voorkomen zal. — Ze is betrèkkelijk tót het schrijven van

ZE én HEN.

De Wélsprekende ALBERTHOMA zégt in de VOORREDE zijner MENGELDICHTEN.

„ Terwijl ik thans met de Spellinge bezig ben, hebbe ik
 „ nog iets aan onze Taalonderzoekers voor te houden, 't
 „ geen mij lang belemmert heeft: namentlijk of wij vrijheid
 „ hebben, om het wordeken *ze* in den vierden naamval te
 „ gebruiken, in-plaatse van *ben*, of *baar*, of *die*.
 „ Om mij klaarder te uiten (*a*), valt mijne bedenking niet
 „ daar

(*a*) Om mij klaarder te uiten. — *Klaar*, maakt, mijn's oordeels *klaarer*, in den *Comparativus*, én niet *klaarder*. De Vertaalers dér REIZEN van JOHN BELL schrijven 1 Deel pag. 267. *kleiner* én *donkerder*; — waaróm niet ook *donkerer* óf anders *kleinder*, om de gelijkheid te betragten? Mérk aan, dat de vergelijking altijd geschiedt door *er* agter den *Positivus* te voegen. — Neem, bij voorbeeld eenige woorden, als *klein*, *donker*, *schoon*, *bruin*, &c. voeg 'er nu *er* agter: wat zal 'er dan van worden? wat anders dan *kleiner*, *donkerer*, *schooner*, *bruiner*? — Séwel noemt 't schrijven van *schoonder*, *kleinder* &c. eene ongerijmdheid. Zie pag. 18. *Vergenoegd* én dergelijke *positivus*: met *d* eindigende, maaken *vergenoegder*, *voegder* &c. *alder*, 't geen niet goed is.

196 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ

„ daar op, of men in den eersten naam-val in het meervou-
 „ dige schrijven moge, *hebbemwe* of hebbenza dit of dat ge-
 „ daan? Zulks geschied om der gemaklijkheid of der wellui-
 „ dendheid wille, en wil zo veel zeggen, als hebben *wij*, of
 „ *zij* dit gedaan? Maar de vrage is, of men zulks ook doen
 „ mag in den vierden naam-val. Ik zie dat de Heer MOONEN
 „ in de Nederd. Spraakkunst pag. 127. dit wettigt.

„ Het voornaamwoord *Hij* of *Zij*, of *Het*, word in alle ge-
 „ slagten dus gebogen

In het Meervouwd.

In den vierden naam-val, (Accusativus)

Hen of *ze*. *Haar* of *ze*. *Hen* of *ze*.”

„ Niets is 'er gemeener bij onze Geleerde Taals mannen,
 „ gelijk men ganſche Registers daar van kan vinden in de
 „ Ned. Concordantie van den Heer Trommius op het woor-
 „ deken *ſe*, zo in het eenvoud, als het meervoud. Ziet zijne
 „ Taalkundige Aanmerkinge daar over, inzonderheid in de
 „ Concord. van het N. Testament pag. 654. b. en verwon-
 „ dert u over de nauwkeurigheid van dien arbeidzamen Man.
 „ Ik zal mij vergenoegen met twee plaatsen uit het O. en N.
 „ Test. Hof. II: 2. en vers. 13. *Ik zalze lokken en zalze voe-*
 „ *ren.* Eph. V: 26, 27. *Op dat wijze (de Gemeente) heiligen*
 „ *zoude* enz. en op ontelbare plaatsen meer. Alle onze Nederl.
 „ Schrijvers, zo veel ik weete, tot nu toe, bedienen zig van
 „ die vrijheid. Men hore alleen den Taalkundigen Heer Ny-
 „ Loë in de Bijbelstoffen pag. 323.

„ *Hij zalze verlaten, Hij zalze verwerpen, Hij zalze een-*
 „ *zaam laten zitten. — eindelijk. — zal Hij ze weer aan-*
 „ *neemen.*”

„ Het kan derhalven vremd schijnen, enige zwarigheid te
 „ hebben over zulk een algemeen gebruik: en nogtans schijnt
 „ 't mij toe, dat zulks tegen den aart van onze tale aanloopt:
 „ want *ze*, is, naar mijn oordeel, zo veel als *zij*. Wanneer
 „ men dan schrijft: hebben *wijze* gezogt? hebben *zij ze* ver-
 „ volgt?

„ volgt? Heeft hij *ze* — hebt gij *ze* gevonden? Wie *ze*
 „ vind enz. 't is zo veel als of men schreef: hebben zij *zij*
 „ gezogt — wie *zij* vind. enz.
 „ Ik geve derhalven in bedenkinge, of men niet eigenaardi-
 „ ger schrijve, *ben* of *baar*, of *die*, of *deze*, in plaats van
 „ *ze*; in den vierden naam-val. Hij zal *ben* verlaten —
 „ eindelijk zal hij *ben* weder aannemen: en, opdat hij *baar*
 „ heiligen zouden: en zo overal in den vierden naam-val:
 „ schoon men hier in aan de Dichteren enige vrijheid laten
 „ kan, wanneer men benodigt is het wordeken *ze* in een vol-
 „ gende klinker te laten versinelen.”

Deese aanmerking van den Heere ALBERTHOMA is zekerlijk niet zonder grond'. — Ondertuffchen (om niet te langwijligte zijn) hoopen wij dezelve eenig licht bij te zetten én derzelve zwaarigheid weg te neemen, met de volgende gedagten van den Heere TUINMAN, in zijnen FAKKEL pag. 453.

„ *ZE* is van *zij*, al gebruikelijk bij de Ouden, die ook zeiden *we* voor *wi*, *wij*; *ge* voor *gi*, *gij*; *be* voor *bi*, *bij*; *me* voor *mi*, *mij*, *mijn*. — Dit alles hebben wij noch. Dus is *Mevrouw*, *mijn vrouw*; *Mejuffrouw*, *mijn Jongvrouw*; *Mejonker*, *mijn Jongbeer*. — Maar de Ouden stelden *ze* in *Nominativo*, en in *Accusativo*. In *Nominativo* was *ze* *zij*, en zijlieden. — Zo spreken wij noch, *zij ging*, *ze liepen*. — In *Accusativo* was *ze*, *haar*, of haarlieden, en henlieden. — *Dat die Hertogbe se vervolgt bad*. — Even zo zeggen wij, *ik riep ze*, voor *ik riep haar*, of *ben*. — De Ouden hingen hun *se* gemeenlijk aan de woorden. Wij ook veeltijds, bij voorb. *gingze*, *ging zij*.”

Dit alléén, meen' ik, is in staat om ons van dat verschillende gebruik te overtuigen. — Wil men évenwél nóg een getuigenis hebben, tér nadere bekrachtiging', zo zullen we zien of we bij TEN KATE ook iets vinden kunnen.

Pag. 473: én 474. van 't I Deel, spreekt die Heer, wiens Taalkunde van een ieder met verwondering' erként wórdt, aldus:

„ N. Laet ons (*b*) weder ter zake keeren. Ik zie dat je **ZE**
 „ voor ZIJ wel bij den *Nom.* van den *Sing.* en *Plur.* zet, dog
 „ (doch) niet in *Accusat.*, en nogthans brengt de daeglijke
 „ spreektael eenstemmiglijk mée, ja ook vind men 't somtijds
 „ bij Schrijvers van achting, dat in *Accusat.* mede **ZE**, zo in
 „ *Plur.* als *Sing.* wel plaets krijgt, niet tegenstaende het
 „ woordje ZIJ (daer **ZE** eene verzagting of verkorting van is,
 „ even als **JE** van **JIJ** of **GIJ**, en **WE** van **WIJ**) in die gevallen
 „ thans geen plaets heeft. Maer hoe kan 'er een verkorting
 „ zijn van iet, dat 'er zelf niet en is?

„ L. Daer zijn 'er wel, die dat Gebruik daerom als gebrek-
 „ kig

(*b*) *Laat ons.* — Deese uitdrukking moet hier eigenlijk eene *opwekking* zijn; maar óf die door, *laat-ons* kan uitgebeeldt wórdén, wórdt van mij in twijffel getrokken. — *Laat-ons*, is een verzoek. **MATTH. XVII. vs. 4.** Ende Petrus onsvoordende seyde tot Jhesum: Heere, 't is goed dat wij bier zijn, zo ghy wilt, laet ons hier drie tabernakelen maken &c. Dat dit *laat ons* hier de betekénis van verzoeken heeft, blijkt uit de Kanttékening, die zégt: *als 't u belieft,* — Nu spreekt **TEN KATE** in bovengenoemde plaats, tot een' vriend, die 'hij opwékt om met hém, in hun taal-onderzoek, voort te gaan; hiérom dunkt mij dat, *laaten-we*, béter zoude ge-weeft zijn én ook zoo weesen móet. — Indien zij de uitdrukking *laat-ons* béfigen, dan zou men schier verónderstéllen dat een dérde Man, hét opzigt over hun én over hunn' arbeid hébbende, als 't waare, hun de bevélen tót voortgank óf tót ruste, geeven moet; 'twélk niet dénkelijk is. Maar om **TEN KATES** mislag, met zijn eigen Leering te verbéteren, zoo lètte men op hét geene Hij pag. 522. déswégen leeraart: „ om nu 't ver- „ schil na vereisch te overwegen, dient men aen te merken, dat het *verbum* „ **LATEN** twéfints bij ons in gebruik is, naemlijk voor **TORLATFN** (*per-* „ *mittere*) en ook slégt's voor een Hulpwoord tot opwekking van bewe- „ ging.
 „ Als het *toelaten* betekent, vereischt het uit de natuer der zake een „ *Dativ:* van den Perfoon, ten opzigte van wien de toelating geschied, „ vermits het een werking is die een giftelijk opzigt op hem heeft. In „ welken gevalle ons **LAET** in die zelfde gedaente blijft; 't zij het bevel „ of

„ kig aenzien en verwerpen. 't Is nothans zo verre van 't
 „ spoor niet als zij meenen. Dit ZB is een Overblijffel, van
 „ 't ZIJ, dat weleer in *Acc. Sing.* en *Plur.* bij ons in zwang
 „ ging, gelijk als SIE nog huden in 't Hoogduitsch doet. 't
 „ Is derhalven gefproten van iet, dat 'er was, schoon 'er nu
 „ niet is. — De Oudheid kan hier ook getuigenis van
 „ dragen.”

Wat dunkt u, Leefer! is dit niet overtuigende? Sla het
 Wérk van TEN KATE op, én zie, hoe hij dit stuk, uit de
 Oudheid én uit de verwantschaptte Taalen, bevestiget.

Om ondertuffchen onze getuigen tót een Drietal te brèngen,
 zullen wij 'er het vólgende van dén Heere S. AMPZING, nóg
 bijvoegen:

„ De

„ of verzoek van toelating ten behoeve van een of meer gegeven word:
 „ als

LAET HEM GAEN; *dat is:* LAET TOE DAT HIJ GAEN.
 LAET MIJ GAEN; *dat is:* LAET TOE DAT IK GAEN.
 LAET ONS GAEN; *dat is:* LAET TOE DAT WIJ GAEN.

„ In tegendeel, wanneer ons LATEN alleenlijk als een Hulpwoord ver-
 „ itrekt om een opwekking van beweging te maken, zo word dit *verbum*
 „ even als de andere Hulpwoorden verbogen, en is aen de volgende per-
 „ sonen gebonden en medewerkende met die; waerom wij ook zeggen.

LATEN WIJ GAEN (*comus*,) en niet *Laet wij gaen.*

„ Gelijk ook ons LAET IK GAEN zo veel als DAT IK GAEN beteekent:
 „ Dus is derhalven de gemeene fleur, die bij gebrek van een net onder-
 „ scheid ook LAET ONS GAEN in steè van LATEN WIJ GAEN of DAT WIJ
 „ GAEN (*comus*) gebruikt, in dezen, volgens mijne Rekening, van 't
 „ regte spoor een weinig afgedwaalt.”

Kunt-gij 't overtuigender bedénken, Leefer! 't strèkke téu bewijfe dat
 de grootte Taalkenners ook, tégen hunne kenniff' aan, zondigen kunnen.
 't Strèkke ook téu verschooning' van dergelijke gebréken in mijne Wérken.
 Zie over *Laet ons* en *laaten wij*, ook A. KLUIT voor Hoogstr. Naaml.
 Voorrede pag. XIV. XV.

„ De aangehechte voor-naem *se* is ook van feer gemeyn en
 „ loffelijk gebruyk, in onse Sprake, in den noemer en
 „ aenklaager, des eenvouds, van 't mannelijk en vrouwe-
 „ lijk geflachte; en des meervouds, van alle drie de ge-
 „ flachten: en word dan gespeld in de plaetze van *bij, sij,*
 „ *ben, bem,* en *baer*, in 't eenvoud; en voor *sij, ben* en *beur*
 „ in 't meervoud; bij exempel, in 't eenvoud van 't mannelijk
 „ geflachte, in den noemer, *de brief*, is ze *besteld* (c)? in den
 „ aenklaager, *ik hebse besteld*, in plaetze van: *is hij besteld?*
 „ *ik heb hem besteld*: doch dit en valt in de mannelijke woor-
 „ den altijd niet voor. In 't vrouwelijk geflachte, in den noe-
 „ mer, *hoe komt ze daer?* in den aenklaager: *ik hebse geaeld*,
 „ voor, *hoe komt sij daar?* *ik hebbe haer geaeld*: dit heeft in
 „ 't vrouwelik over al plaetze. In 't meervoud van alle drie
 „ de geflachten, in den noemer: *ze zijn daer, mannen, vrou-*
 „ *twen, kinderen*; in den aenklaager, *ik heb se gezien*, voor:
 „ *sij zijn daar, ik heb hen ofte heur gezien*: dat gaet ook door-
 „ gaans vast en feker.” TÆLBERICHT. pag. 75. —

Hierméde willen wij de verhandeling onzer Letteren ten einde
 gebragt hebben. — De Leefer heeft gezien, hoe openhar-
 tig wij onze gebréken én misflagen beleeden én verbéterd heb-
 ben. — Wij hoopen dat ons dit een goeden reuk bij hém
 verschaffen zal! — De waarheid, wisten wij, schroomt
 niets, dan alléén verbórgen te blijven én om die réden hebben-
 we haar ook aan 't daglicht gebragt.

Nu

(c) Zoo vére zou ik ondertuffchen dit niet trékken. Liever schrijv' ik:
de brief, is bij besteld? — Ik kan niet begripen hoe men anders hét
 mannelijk geflacht onderscheiden kan. — De Vertaalers der REIZEN van
 JOHN BULL. schrijven, *Deel is een braeve stroom*. — Zij bevat. STROOM
 is mannelijk volgens HOOGSTRATEN én SÉWEL, waaróm dan niet Hij be-
 vat? — Zoo schrijven zij ook pag. 217. *Hij veilde mij dien te koop* (naa-
 melijk een' *bondel papieren*) en ik kégt ze. — Zoo deefte Vertaalers hier-
 méde dén bovenstaanden régel van AMPZING op 't oog gehad hebben,
 dan kan men 't inschikken. — Men zal wél doen, in dit alles, mét op-
 lettenheid te wérk' te gaan.

Nu zullen we nóg eenige verbeteringen opgeeven die wij noodig oordeelen, om agter de verhandeling der Letteren in onze SPÉL-KONST', gevoegd te moeten worden.

Pag. 354. bij het beschrijven der DIPHTONGEN, erkenn' ik mij vergift te hebben. — Ik zal mijn' Leefer, met de woorden van mijnen Taalkundigen Critiek daarvan overtuigen.

„ Eyndelijk [zoo spreekt Hij in zijn' aan mij geschreeven'
 „ Brieu'] (want ik denk dat ik wel zal mogen eyndigen; ik kan
 „ ook op alles niet blijven staan, en heb reeds meer geschree-
 „ ven, dan ik had voorgenomen of mogelijk noodig was,) —
 „ in uwe verhandeling over de *Diftongen* zie ik, dat UEd.
 „ volhardt om door dezelve iets anders te verstaan, dan men
 „ tot nogtoe in 't Latijn, Fransch en Nederduyts 'er door ver-
 „ staan heeft; want anders kon UEd. de verdubbelde *aa*, *ee*,
 „ *oo* en *uu* niet onder de *Diftongen* gebragt hebben. — De
 „ Franschen, gelijk UEd. beter dan ik weet (*d*) plaatsen ze
 „ onder de *valfe Diftongen*. Doch om bij ons Duyts te blij-
 „ ven. A. L. Kok, in zijn *Ontwerp der Nederduytsche Letter-
 „ konst*. Ao. 1655. uytgegeeven, en die mij dunkt zeer naauw-
 „ keurig en beknopt in zijne Beschrijvingen te zijn, beschrijft
 „ een *Diftong* of *Tweeklank* als: een 't *'zaamgevoegde klank*,
 „ *uyt de klank van twee verscbeyde Klinkletters*. — En met
 „ deeze Beschrijvinge stemmen die van de Kamer in liefde
 „ bloeyende, Leupenius, Moonen en Ten Kate over een (*e*)
 „ Ch. van Heulen toont dat hij 'er mede het zelfde door ver-
 „ staat

(*d*) De Leefer begrijpt wél, dat dit een zoogenaamd *Compliment* is.

(*e*) Ondertuffchen lees' ik in de Sprakkunst van een geheel *Genootschap*, het volgende: „ *Wij hebben tweederlei Diphthongen, waervan de eerste twee, en de tweede drie Klinkers insluiten. Van het eerste soort zijn deze: aen, staen, waereld, een, eer, beil, peil, geur, bier, boer, duit enz.* — Wat doen nu die Luiden anders, dan de *AE* (bij hun voor *AA* gehouden) én de *EE* voor Diphthongen aan te neemen? — Is dit niet hetzelfde met het geene ik gedaan heb? — Die Konstgenooten ijveren zeer tégen het gebruik van *AA*, én verwerpen mijne redenen voor dat gebruik;

„ staat. — Trouwens UEd. handelt hier tegen uwe eigene;
 „ Beschrijving van de *Diftongen*, want *aa*, *ee*, *oo*, *uu* zijn
 „ geen *verzamelingen van twee Klinkers*, maar ijder flechts één
 „ Klinker, tweemaal of verdubbeld genomen; waarom ze van
 „ bovengedagte kamer, *dubbelde Klinkers* en van L. Ten Kate
 „ die deezen naam aan de Diftongen geeft; *lange Klinkers*
 „ genoemd worden. — Doch ik denk dat UEd. hier door
 „ W. Séwel van het spoor afgeraakt zal zijn.”

't Is waar, Leefser! SÉWEL heeft mij hierin doen dwaalen,
 én wij érkennen onzen mislag, mèt éénen wénfchende dat wij
 door onzen Heer Kriek, nooit onschuldiger bestraft waren
 gewórden.

Wij érkennen dat *aa*, *ee*, *oo* én *uu* op zigzélven geene Diftongen zijn; maar we zijn tévens van oordeel, dat dit mèt eenige bepaalinge moet begreepen wórden.

AA is een Diftong, in zulke woorden, inwélke zij gevoeglijk mèt *ae* kan verwisselt wórden: als in

Paard, zwaard, staart, maart, waareld,
Paerd, zwaerd, staert, maert, waereld. &c. Zie de TWESPRAAK pag. 28.

EE kan een Diftong genoemd wórden, in zulke woorden, waarin zij mèt *ei* verwisselt wórdt, als

Beer, Deel, Meer, alleen, zeel,
Beir, Deil, Meir, allein. &c. Ook in zulke woorden, waarin *EE* voor *EU* verwisselt wórdt, als *sneevelen* óf *sneeven* voor *sneuwen*; *speelen* voor *speulen*; *leenen* voor *leunen* &c.

Oo.

én wél voornaamelijk omdat ik de *ae* op 't voetspoor van Ntl. *oë*, een tweklank noeme; wèlk gezégde zij nu immers zélve toestemmen! Zoo moeilijk is 't, de lesfen die men anderen geeft, van zigzélven gelijkvórmig te blijven, in eigen perfoon' op te vólgén! ———— Zij neemen mij dese aanmèrking niet kwalijk.

Oo zou men ook als een Diftong kunnen aanmêrken, in zulke woorden, waarin zij eertijds door oo uitgedrukt wierdt. Als *groot, groet; genoot, genoet, &c.* Of in zulken, waarin *oi* haare plaats pleeg te vervullen; als *póort, poirt; voert, voirt; oorkonde, oirkonde.* — Of tén laaften, in zulken, waarin zij door *oa* vervangen wierdt: als *ook, oak óf oack; koopman, koapman; geloof, gbeloaf &c.*

Uu kan men dus ook een *Twéklank* noemen in sommige woorden. — Eertijds tóch fchreev men voor *vuur, vier, vyer, vuer én vuir.* — Voor *duur, duer; voor muur, muer, &c.*

Dit alles bekènn' ik évenwél niet in 't oog te hebben gehad, toen ik mijne verhandeling over de *Diftongen* fchreev, maar de aanmêrking, boven geboekt, heeft mij daartoe aanleiding gegeven. De Leefer én mijn Kritiek oordeele hoe vérré hêt zélve gegrondt is.

Pag. 356. bovenaan, ftaat: *dezélve*; lees: *dezélven*; régel 17. ftaat: *bijkt*, lees *blijkt*. Régel 20. ftaat: *sommige*. lees *sommigen*.

Op deefe bladzijde, naamelijk de 356ste mijner *SPÉLKONST*' hébb' ik iets gefchreeven over de fcheidinge dér *Lëttergreepen* óf *Syllabes*. 't Zal niet onëigen zijn, hêt vólgende, uit hêt meérgemêlde Manuscript, 'er bij te voegen; dus fpreekt hêt zélve:

„ Om wél te fpéllen wórdén de vólgende régelén gemeenlijk voorgeschreeven:

1. Als tuffchen twé Klinkers ftaat eené médeklinker, zo behoort dezélve tót dén vólgenden Klinker', gelijk *d* in *va-der*, *f* in *ta-fel*, *n* in *zo-nen* óf *zoonen*, *g* in *plœ-gen*.

2. Als tuffchen twé Klinkers ftaan twé óf meer médeklinkers die faamen mèt dén vólgenden klinker' niet uitgesprooken konnen wórdén, zo behooren dezélven tén deele tót dén voor-

Cc 2

gaan-

gaanden, tén deele tót den vólgenden klinker', gelijk men ziet in *bak-ken*, *zet-ten*, *vel-den*, *ban-den*, *warm-te*, *eng-te*, *smal-ste*, *mén-schen*, *ern-stig*.

3. Als tusschen twé klinkers staan twé óf meer médeklinkers, die saamen mèt dén vólgenden klinker' kunnen uitgesproken wórden, zoo behooren die allen tót dén vólgenden klinker', gelijk in: *A-driään*, *A-pril*, *fe-bruäär*, *A-bricoos*.

4. Gelaschte óf saamengestelde woorden moeten in hèt spèllen wéderóm gescheiden wórden; zoo spèlt men *on-édel*, *wéder-óm*, *ver-ächtén*, *mèlk-émmer*, *waar-ächtig*, hoewél men spèlle *toon-nen*, *nóde-rig*, *tove-raar*, *mèl-ken*, *waar-ren*. Zie de aanmérkingen van *Leupenius* op de Néderduitsche Taal pag. 26.

Maar als men de voorschreeven dérde régel in hèt spèllen vólgt, zoo komt de spèlning dikwils te strijden mèt de uitspraak', gelijk men mérken kan in de woorden: *vas-te*, *bè-ste*, *kis-te*, *kósten*, *zuster*, *bas-pel*, *gèspe*, *mis-pel*; want, spèllende *vas-te*, *be-ste*, *ki-ste*, *ko-sten*, *zu-ster*, *ba-s-pel*, *ge-spe*, *mi-s-pel*, zoo behoorde én schijnt de uitspraak te zijn, *vau-te*, *bee-ste*, *kiis-te*, *koosten*, *zuuster*, *baaspel*, *geespe*, *miispel*, daar nógtans de uitspraak is: *vas-te*, *bès-te*, *kis-te*, *kós-ten*, *zus-ter*, *bas-pel*, *gès-pe*, *mis-pel*, hieróm dunkt mij dat men deesen régel niet behoort te vólgen, wanneer de uitspraak veréischt dat de Médeklinkers, tusschen de klinkers staande, van malkander gescheiden wórden. En op deese manier zoude ik de médeklinkers ook scheiden in de uitheemsche woorden *Sep-tember*, *Octo-ber*, *Doc-tor*, *Act-ie*, *Affig-natie*, *condem-natie*, *excep-tie*, hoewél dit strijde tégen de manier' van de Latinisten.

In *baasten*, *mee-ster*, *priester*, *roo-ster*, *koesteren*, *woestijn*, kan men dén voorschreeven dérden régel vólgen, zonder dat de spèlning tégen de uitspraak' komt te strijden: maar ik zoude ook in dusdanige woorden, de médeklinkers liever scheiden, omdat *st* alhier, in hèt uitspreken, zo wél tót dén voorgaanden als tót dén vólgenden klinker' behoort.

Cornelius Plompius in zijne *Orthographia Belgica* is van ge-
VOE

voelen dat de meeste uitgangen ófte lêste Lëttergreepen dér woorden, beginnen mèt een' klinker', én brèngt dus de médeklinkers, tuffchen de klinkers staande, gemeen'lijk tót dén voorguanden klinker', spèllende *raads-aam, zover-aar, vriendschap, munt-e, voogd-es, waard-in, onderd-aan, logen-aar, vreeselijk, schoon-er, ons-er, smeer ig, guls-ig, berberg-ier, afgod-ist*. Ziet zijne *Orthographia* pag. 11. én 12.

Op dénzélfden grond' van dat de uitgangen mèt klinkers beginnen, verwérpt hij de verdubbeling dér médeklinkeren, in *bèbben, bakken, willen, minnaar, Amsterdammer, zonnen, luttel, én spèlt beb-en, bak-en, wil-en, min-aar, Amsterdamer, zon-en, lut-el*, ziet zijne *Orthographia*, pag. 5. 6. én 7.

Hier uit blijkt dat deese Schrijver tégen dén éerst-voorschreeven régel' zoude spèllen, *zon-en*, niet *zo-nen, ploeg-en*, niet *ploe-gen*; én dat hij zoude schrijven *taafel, vaader*, in plaats van *tafel, vader*. Hèt blijkt ook dat hij tégen dén tweeden régel' zoude spèllen *veld-en, band-en, smalst-e, menscb-en, ernst-ig*; als méde dat hij niet zoude spèllen *va-ste, be-ste, baasten, mee-ster*, nóch *vas-te, bè-ste, baas-ten, mees-ter*, maar *vast-e, bèst-e, baast-en, meest-er*. —

Vólgens de gewoonlijke manier van spèllen geeft men aan de Médeklinkers, voor én agter de klinkers, dén zélfden naam. Men zeid *té, i, ti* én *i, té, it; él, i, li*, én *i, él, il*. Men noemt ook alle de Médeklinkers bijzonder, als 'er veel in eene Lëttergreep komen, als *schrikt, schrikt, dwingt, dwingt*.

Maar deese manier wórdt gantsch verwórpen van *Casper van den Ende*, in zijne Voorréde voor zijn Fransch én Duitsch Woordenboek. Ik plaats dat anderen spèllen *wé i té, wit*; zoo spèlt hij *wé i et, wit*; én hoeveel médeklinkers dat'er ook vooreen' klinker' komen, óf agter een' klinker' vólgen, hij spreekt die in hèt spèllen saamen eensgeluids óf onder eenen naam' uit, aldus spèlt hij *dwingt, dwé, i, éngt, dwingt; schrikt* aldus *schré-é-é*

ekt, schrikt. — Zoo doende zéid *van den Ende* valt 'er tusschen de Lètternoeming én hèt waare geluid dér woorden geen verschil; én de leerling wórdt mèt weinig moeite tót volkomene kènnis van leesen én schrijven gebragt, gelijk hij zéid door dagelijksche ondervinding hém gebleeken te zijn.

Tén deesen einde stèlt hij in zijn Lèttertafel in ééne ríje bij malkander, de scheidelijke geluiden ófte Voorkleeffels, daar de woorden méde beginnen, als: *bl, br, cr, chr, dr, dw, ft, fr, gl, gr, kl, kn, kr, pl, pr, ps, st, sm, sn, sp, spl, spr, st, str, sch, schr, sn, tr, tw, vl, vr, wr, zw.* —

In eene andere ríje stèlt hij de onderscheidelijke geluiden óf Nakleeffels, waarmede de woorden eindigen, als: *bs, br, cb, cbs, cbt, ds, dt, fs, ft, gs, gt, ks, kt, ld, lf, lfs, lft, lg, lgt, lk, lkt, lm, lms, lmt, lp, lps, lpt, ls, lst, lt, lx, md, mp, mps, mpt, ms, mt, mts, nd, ndt, ng, ngs, ngt, ngts, nk, nkt, nks, ns, nsch, nscht, ps, pt, rd, rdt, rf, rfs, rft, rg, rgs, rgt, rk, rks, rkt, rl, rls, rlt, rm, rms, rmt, rn, rns, rnst, rp, rps, rpt, rs, rst, rts, rx, sch, scht, sp, spt, st, ts.* —

De Médeklinkers, die een woord óf Lèttergreep beginnen zonder van een' ander' médeklínker gevolgd te wórdén, noemt hij: *be, ce, de, fe, ge, he, je, ke, le, me, ne, pe, que, re, se, te, ve, we, xe, ze.* En de Médeklinkers die een woord óf lèttergreep eindigen, noemt hij: *cb, ed, ef, eg, ek, el, em, en, ep, er, es, et, ex, ez.* —

Maar ik geloove niet dat deese nieuwe vond groote nuttigheid heeft, én als men de lètternoeming mèt hèt waare geluid dér woorden zoude willen doen overéénkomen, zoo zoude men moeten spèllen, niet, gelijk *van den Ende* doet, *wé i ét, wit,* maar *wi i it, wit.* —

Aangaande de Nakleeffels, *van den Ende* heeft 'er al veelen op zijn Lijst vergeeten, naamelijk die van de vólgende woorden:

den.: *gelubd, knechts, stichtsch, breedst, zweedsch, beleeft, beleeftst, lafst, kreeft, slaafsch, verlaagd, kragtigt, zwakst, grieksch, vélds, mèldt, gevólgs, vermóld, smalst, valsch, valschts, hémds, bekwaamst, schands, gezondst, neerlandsch, verlèngd, héngst, banks, schoonst, slapst, beknópst, paapsch, wreedsch, aardsch, geleerdst, hérfst, atgst, tweernt, getweerd, zérpst, dórpch, varsch, kórst, dórtch, verbaasd, duitch, wíst, uws, én anderen meér, want hèt is niet wél mogelijk die allen te bedènken."*

Ik hébb' dit vertoog naar mijn eigen' spélling' verándert; men zal 'er uit zien wat wonderlijke dènkbeelden men, wégens onze taale, van tijd tót tijd', gevoedt heeft.

'Pag. 357. régel 11. én 12. vanboven, staat: *schoon SÉWEL van gedagten is*, lees, *schoon SÉWEL van gedagten zij*. — Régel 14. vanónder, staat: *vrijwat meér gemak*, lees: *vrij wat meér gemaks*.

Pag. 371. régel 13. vanboven, staat: *om dat deesen*, lees: *omdat deese*. — Régel 16. staat: *omdat den Ablativus*, lees: *omdat de Ablativus*. —

Régel 19. staat: in *Genitivus*, lees: in *Genitivo*.

Régel 23. staat: in *Ablativus*, lees: in *Ablativo*.

Hieróp heeft mijn Kritiek, vanwèlken wij zo éven spraken, aangemérkt, „ dat 't wenshelijk voor mij ware, „ dat ik mij met geene taalen en benaamingen opgehouden „ had, waarvan ik onkundig ben. Dat de Latijnsche School- „ jongens hieróver lagchen zouden &c.”

Ik vraage aan dien Heer', waaróm men die zélfde mislagen, wèlken hij in mij (die hij zègt geen Latijn te verstaan) zoo onverschoon'lijk rékent, ook bij de grootste Latinisten ontmoet? Ik:

Ik vind' in dén Brieu' van dén Heere JOANNES VOLLENHOVE aan dén OPSTELLER, VOOR HOOGSTRATENS NAEMIJST':
 „ En in de *Ablativus Casus*.

Zullen de Latijnsche Schooljongens daar niet vrij meêrder om lagchen? — Of mag die man zoo'n misslag begaan, om dat hij Latijn verstaat? én ik niet, omdat ik hêt niet verstaâ?
 (*)

Ik will' mijn Leefer niet langer ophouden. Anders zou ik hém laten zien, hoe mijn Kritiek, op eene verplichtende wijze mèt mij spót, over de benaamingen van *Alphabet, Vocaalen, Consonanten, Diftongen, Syllabes &c.* allen benaamingen, van wier betekenis ik onkundig weesen móet, omdat ik geen Latijn verstaâ; — zonder dat de Man schijnt te denken dat ik die benaamingen uit hêt Fransch hadd' kunnen leeren; eene Taal, inwêlke hij érkent dat ik béter dan Hij onderweesen bèn óf die ik béter versta, dan Hij ze verstaat.

Wijl ik hierméde aan hêt einde van mijn Wêrk gekomen bèn, zoo wil ik nu ook hêtzélve mèt hêt slót dér Aanmêrkingen van mijnen Taalkundigen Vriend W. H. L. T. besluiten. Hêt zélve luid dus:

„ Zie daar, geächte Vriend, mijne bedenkingen op UEd. Wêrk; en gij zult nu, denk ik, overtuigd zijn, dat ik niet
 „ te toegeevende ben geweest. Te groote toegeevenheid zou
 „ hier te kwalijk geplaatst zijn, terwijl 'er het nutte en leer-
 „ zaame, die grootste eindens, die wij ons, in onze onderhande-
 de-

(*) Ik hébb' dit hier stéges bijgebragt, om mij tégen mijn' Kritiek te verdédigen, weetende ik zeêr wél dat dit voor een Drukfeil moet gehouden wórdén. Immers in dénzélfden Naamlijst in klein Octavo 1723. gedrukt, leest men wél dégelijk, in *Genitivo, Dativo én Ablativo*. — Men vergelijke hierméde hêt geene pag. 62. uit de Aantékeningen van mijnen Taalkundigen Vriend W. H. L. T. geboekt is.

„ delingen voorgesteld hebben, door zouden weggenomen
 „ worden. Denk eger niet dat ik u mijne gevoelens voor on-
 „ feilbare taalregelen zou zoeken op te dringen; dit is 'er ver-
 „ van daan, en ik weet dat ik 'er magt noch regt toe heb. —
 „ Naar vermogen (meer kon van mij niet gevorderd worden)
 „ heb ik gezogt te beantwoorden, aan onze vriendschap en
 „ aan UEd. verzoek, en; om UEd. van mijne dienstvaardig-
 „ heid te overtuigen, heb ik 'er zo veel arbeids aan besteed,
 „ als mijne dagelijkse bezigheden eenigzints toegelaaten heb-
 „ ben; is 'er onder alles slegts iets dat UEd. ten nutte kan
 „ zijn, het zal mij veel genoegen baaren, en ik zal mij der
 „ genoemene moeite nimmer beklagen. — Het staat aan
 „ UEd. om van deezen brief zulk een gebruik te maaken als
 „ gij goed zult vinden. Alleen verzoek ik UEd. van altijd in
 „ het oog te willen houden, dat het de vriendschap, de ach-
 „ ting en welmeenheid zijn, die mijn pen bestierd hebben:
 „ geenszints de bedilzugt. — Ik heb gepoogd UEd. van
 „ eenig nut te zijn, omdat gij waarlijk verdient van kundiger
 „ Taalkenneren dan ik aangemoedigd en ondersteund te wor-
 „ den, en het is mij derhalven ook aangenaam geweest, war-
 „ reer ik in de Voorrede voor Zimmerman, het getuigenis
 „ van den Heere Professor Hofftede, aangaande UEd. en uw
 „ Werk las: ik wensch 'er UEd. van harten geluk mede. —
 „ Heeft uwe Spelkonst u geene onêer aangedaan, ik durf UEd.
 „ verzekeren dat uw Vervolgden Taalminnaaren nog meer zal
 „ behaagen. Het levert, in vergelijking met uwe Spelkonst,
 „ een doorvrogwerk uit, dat niet alleen den aankomelingen,
 „ maar ook den meergeöessenden, altijd ten nutte verstrekken
 „ zal. Onder verscheiden nuttigheden, kan het mij en ande-
 „ ren veel gemaks aanbrenge, terwijl wij 'er voorschriften
 „ van een goed getal achtbaare Taalkenneren bijeen verzameld,
 „ en dus, door uwen niet geringen arbeid, van de moeite ont-
 „ heft staan te worden, om op het éne of andere taalkundig
 „ onderwerp, telkens eene menigte boeken in te zien. —
 „ Wat uwen stijl betreft, ik vind denzelven gelijk, vloeiën-
 „ de, en zeer wel op de onderwerpen gepast: in 't kort, al-
 „

Id.

„ less

210 VERVÓLG DER NÉDERDUITSCHÉ SPEL-KONST.

„ les mag het licht wel zien. — Pluk de vrugten van
„ uwen arbeid, en zijt verzekert dat niemand vuuriger wen-
„ schen kan denzelve met een goed gevolg bekroond te zien
„ dan”

UEd. dienstvaardige dienaar

W. H. L. T.

Ik oordeelde vrijheid te hebben om deese lóv-rédenen, tén opzigte van mij én mijn Wérk, te plaatsen, nadat ik hier-én-
daar getoond had, ook nadeelige getuigenissen, déswégen,
voor dén dag te durven bréngen. Kan iemand, mèt réden,
toonén, dat mijn vriend mij, onverdiend, prijft, ik zal, zoo
ik ooit weér schrijve, dér waereld, die bewijfen ook onder
hèt oog léggen.

Zie daar dan, Leefser, al hèt zaak'lijke noopens mijne SPÉL-
KONST, onder uwe oogen gebragt. — Alle mijne mislagen
hebb' ik u vertoont. — Is 'er, hier-óf-daar, eene fout over
't hoofd gezien, ik bèn verzékert dat dérzélver foort tén min-
sten aangeweefen is. — Ik hoop' dat dit VERVÓLG tévens
én mijne SPÉL-KONST bij u van eenig nut bevonden mogen
wórdén!

*Leef lang: vaarwel, of slaat gij beter geld dan dit,
Zoo deel het rustig méé; zoo niet, bestem mijn wit.*

VONDEL

E I N D E.

Lijst

Lijst, eeniger Nederduytsche Taalkundige Boeken.

- JOOST LAMBRECHT, *Nederlandfche Spelling, tot Gent 1550.*
- PONTUS DE HEUTER VAN DELFT, *Nederduytsche Orthographia, t'Antwerpen. 8. 1581.*
- SIMON STEVIN, *Tweespraak van de Nederduytsche Letterkonst, ofte van het Spellens der Nederduytsche Taale. 8. Leyden 1584.*
- PETER DE BERT, *Nederlandfche Letterkonst, Middelh. 1588.*
- JASPER FRANÇOIS, *korte onderwijzinge der Nederduytsche Orthographie, s'Hertogenb. 1591.*
- DIE VAN HAARLEM, *Nederduytsche Spellinge. 8. Haarlem, 1612.*
- ANTONIS SMYTERS, *Schrijfkunstboek. Amst. 1613.*
- DE REDERYKERS OF DE KAMER IN LIEFDE BLOEIENDE tot Amsterdam, *Tweespraak van de Nederd. Letterk. 8. Amst. 1614. Kort Begrip 1649.*
- ANTONIS DE HUBERT *Rechtsgeleerde, in zijn noodige waarfchouwinge voor zijn Nederduytsche gerijmde Psalmen. Leyden 1624.*
- RICHARD DAFFORNE, *Grammatica ofte Leesleerlings-stemfel. 8. Amst. 1627.*
- PETRUS MONTANGS VAN DELFT, *SPREEKKONST. 4. 1635.*
- CORNELIUS GISELRERTUS PLEMPIUS, *Orthographia Belgica. 4. Amsteladami. 1637.*
- CHRISTIAAN VAN HEULEN, *Mathematicus, Spraakkunst ofte Taalbeschrijving 8. Leyden 1625. 1633.*
- SAMUEL AMPZING, *Nederlandfch Taalbericht voor zijne Beschrijving van Haarlem. 4. Haarlem 1628. Taalbericht van de Nederduytsche Spelling 8. Wormerveer 1649. Kort Begrip leerende regt Duytsch spreken 8. Wormerveer. 1649. Korter Taalbericht, door Christiaan van Heulen overzien en verbeterd. 1649.*
- A. L. KOK, *ontwerp der Nederduytsche Letterkonst. 8. Amst. 1649.*
- JOHAN VAN ATTEVELD, *oude vrij-eygen Letterklank, met deszelfs meergeluyd. 4. Utrecht. 1650.*
- NEDERDUYTSCH E LETTERKLANK, *na zijn dood uytgegeeven 4. Utrecht 1682.*

DIRKZONIUS VAN DER MEYDEN. (Johan de Renesse van Wulp Dirkszoon, Heer van 't goed Meyden) inleyding tot een vastgegronde Nederduytsche Letterstelling. 12. Utrecht 1651.

PETRUS LEUPENIUS, Aanmerkingen op de Nederduytsche Taal. 8. *Amsf.* 1653. Deszelfs nabericht op Vondels nodig berigt over de nieuwe Nederduytsche Mispellinge. 8. *Amsf.* 1654.

CASPER VAN DEN ENDE; in zijn Lettertafel, voor zijn Fransch Woordenboek. 4. *Rotterdam,* 1656.

J. HUWÉ, Nederduytsche Redekunst. 1710.

COMINI. Deure der Taale. 8.

———— Portaal van Saken en Spraken. 8.

J. OUDAANS Aanmerkingen op Horatius Dichtkunde, door **PELS.** 8. 1713.

J. VAN BELLE Wegwijzer ter Spel- Spraak- en Dichtkonden 4. 1748.

————— Nederlandsche Spelkonst.

Gemeenschap tusschen de Gottische Spraak en de Nederduytsche. 4. 1710.

A. VERWER. Idea L. B.

RABUS, Vermaaklijkheden der Taalkunde. 8. 1688.

WINSCHOOTEN, Zeeman. 8. 1681.

————— Letterkonst.

PELS, Horatius Vertaalde Dichtkunst. 8.

HOOGSTRATEN beginselen der Rederijkkonst. 1725.

————— Naamlijst, 2 Deelen 8. met den Brief van **MOONEN.** 1733.

OUDHOFF; Bijvoegselen tot den Naamlijst van Hoogstraten. 8. 1733.

HORATIUS FLACCUS DICHTKUNDE, op onze tijden en Zeden gepast, door *Nil Volentibus Arduum.* 1707.

NIL VOLENTIBUS ARDUUM, van der Letteren Affinitas.

J. DUKERUS, Schouwburg der Nederduytsche Letter- Spel- en Leeskonst.

J. CORLEVA, algemeene en beredeneerde Spraakkonst. 1740.

L. TEN KATE. Aanleiding tot het verhevene Deel der Nederd. Sprake. *Amsf.* 1723. 2 Deelen groot 4.

Huy-

- HUYDECOOPER**, Proeve van Taal- en Dichtkunde 4. *Amst.*
 1730.
TUINMAN, Fakkell der Nederd. Taal, met het VERVOLG. 4.
 1722.
F. DE HAES, Nagelaten Gedichten en Spraekk. groot 4. *Amst.*
 1764.
BIJDRAGEN (Taal- en Dichtkundige) 2 Deelen groot 8. *Leyden*
 1760.
BIJDRAGEN (Nieuwe) 2 Deelen groot 8. 1764.
HOOGSTRATEN, Naamlijst, vermeerderd door A. KLUIT. groot
 8. *Amst.* 1759.
ELZEVIER, Dichtproeven en Spraakkunst. groot 8. 1761.
SEWEL, Spraakkunst. 8. *Amst.* 1756.
MOONEN, Spraakkunst. 8. *Amst.*
P. POERAAT, Moonens Spelling verdedigt. 8.
NILOË, Aanleiding tot de Nederd. Taal. 8. *Amst.* 1746.
F. BURMAN, Aenmerkingen de Nederd. Tael en Oudheid
 aengaende. 2 Deelen 8. *Utrecht* 1768.
K. VAN DER PALM, Spraakkunst. 8. *Rotterdam.* 1769.
MIDDELHOVEN, Bronnader der Woorddoorsprongklijkheden. 8.
 1697.
CORNELIS VAN DER LINDE, Rabbelarij van den rabbelenden
 Rabus, *Leyden.* 1698.

Register

Register van Boeken by den Drukker dezès gedrukt
en te bekomen.

Pepliers Nouvelle et Parfaite Grammaire Royale Francoise & Hollandoise, of Nieuwe en volmaakte Koningklyke, Franche en Hollandfche Spraakkunst; met eene nieuwe wel ingerichte Woord-voeging, verbeterd Woordenboek, beschaafde Saamen-spraken, sierlyke Spreekwyzen, uitgezochte Spreuken, merkwaardige en aartige Historien, zinryke invallen, aangename en na den tegenwoordigen Tyd wel opgestelde Brieven, enz. Doorgaans uit de aanmerkingen van den zinryken Franschen Jesuit BUFFIER, en andere Geleerden, door een Lid van de Koningklyken Pruiffische Academie der Wetenschappen te Berlyn, op 't nauwkeurigste verbeterd, en met een volledig Onderwys van de hedendaagsche, en na de allernieuwste Fransche manier, geschikte spelling en Uitspraak, vermeerderd,
in 8. I : 5 :-

De Prys van deeze volmaakte Spraakkunst, word zo civiel gesteld inzonderheid voor Fransche Koffschoolhouders en alle die zig dit Werkje ten nutte kunnen maken, welks vertier te Berlyn, en in de meeste gedeeltens van Duitschland considerabel is.

De Hoogduitsche Spraakmeester, of Nieuwe Leerzaame en Beredeneerde Hoogduitsche Spraak-Konst, opgesteld volgens het Voorschrift der beste hedendaagsche Schryveren, en vooral volgens dat van Mr. Den Prof. GOTTSCHED, opgedraagen aan Mevrouw de Dauphine. Volgens de nieuwe verbeterde en vermeerderde Uitgaave in het Neêrduitsch vertaald, door ERNST ZEYDELAAR in 8. Waar by gevoegd is een kopere Plaat om het Hoogduitsche schrift volmaakt te leeren schryven.
in 8. I : 16 :

Het WEES-KIND van NORMANDYËN of de deugdzaam Jongeling, die, door zyne eerlykheid en goede trouw, van kleine en geringe beginfelen, tot een zeer hoogen trap van geluk en voorspoed gesteegeen, en naderhand eeniweldoenner van het Menschdom geworden is. Uit het Fransch vertaald door E. Z. 2 deelen met platen. in 8. I : 5 :

